

ABB. IO. BAPTISTÆ PACICHELLII
De Laruis, Capillamentis, et Chirothecis

Oratius Frezza del.

Fran. de Grado sculp. Neap

Amose

TOL I

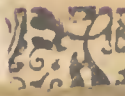
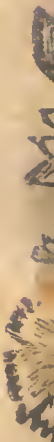

ABB. JO: BAPT. PACICHELLII

J. ac Th. C.

Sereniss. Parme ac Placentie Ducis

In Aula ac Regno Neapolis

Ablegati

ad Ubios in Amplissimis institutis;

Orbi pacando, Comitibus

Apostolicæ Legationis

Ex Auditoris Generalis, &c.

CHEDIASMA

JURIDICO-PHILOLOGICVM

TRIPARTITVM

In Otio Romano Caniculari

Anni Christiani M. DC. XCII.

De Larvis 1 *Mascheris.*

De Capillamentis 1 vulgo *Perruchis.*

De Prothecis 1 *Quantis.*

Adjecto

Duplici, Titulorum, ac Rerum Syllabo

W. W. W. de M. W. W. W.

NEAPOLI Anno M. DC. XCII.

Ex Officina Camilli Cavalli.

Superiorum permissis.

Sumptibus Michaelis Aloysii Mutii.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

ALCOHOL
Faint, illegible text in the middle section of the page, possibly a list or table.

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly a footer or concluding paragraph.

Eminentissimo , ac Reverendissimo

P R I N C I P I

J O : F R A N C I S C O

S . R . E . C A R D I N A L I

N I G R O N O .

J. B. Abb. Pacichellius F.

CUm superioribus men-
sibus *Opellas meas* non-
nullas , quæ ab ineunte ætate
variis obitis muniis , nec ad
extera tantum Regna , sed &

a 3

do-

domi opera navata, perpetuum erga *Sanctam Sedem* studium testabantur, *Em. T.* legendas obtuliffem, eas minime ingratas, & injucundas fuisse, grandi voluptate percipi. Quo circa has etiam, ex incorruptis *Authorum Monumentis* depromptas, serius digestas, præloque jam traditas, sub auspiciatissimo *Nomine Tuo* edendas decrevi. Undique enim affulget; sive *Praetor* forensis fueris vel *Urbanus*, ac *Apostolici Aerarii Praefectus*, sive in supremo *Ecclesiae Cætu*, *Bononiensis*, difficilissimis quidem temporibus *Apo-
crisarius*, optimusque per *laras Infulas Faentinorum*, sis
Præ-

Prasul, ac *Parens*. Nec latet
fama *Prudentiæ*, *Constantiæ*,
Beneficentiæ, *Christianæque*
Disciplinæ, magnam *Gloriam*
captans, majoremque prome-
rens, ab *Atavis* non modo cla-
rissimis deducta, verum &
propriis *Virtutum* seminibus
fæcundissimè germinata. Sa-
pientiam *Tuam*. à *Summis*
Pontificibus jure, ac merito
maximi factam, nemo est qui
non laudet. Hinc lumen, ac
patrocinium, qualecumque
hoc, veluti nunquam interitu-
ri in *Em.T.* obsequii mei, pi-
gnus mittens, accipiam. Fur-
tivis forsan horis, quibus ani-
mum liberalioribus reficis cu-
ris, nec *Musas* despicias, percur-

res. Ne saltim aspernere fa-
gito; sed, quem propius ad-
fectum spontè, ac perhumani-
ter præstitisti, eundem è lon-
ginquo in me transcribas,
etiam atque etiam rogo. Vale
Princeps Eminentissime, diuque
communi Bono regnaturus,
Viue.

Illustrissimo Domino,
Ioanni Baptistæ
Abbati Pacichelli,
Nobili Pistoriensi,
In Neapolitano Regno
Serenissimi Parmæ Ducis
Alegato Benemerito,
Eruditissimo Viro,
Ob Eximium hoc Opus
Antonius Manfredi
E' Societate Icsu
Elogiaco Obsequio
Nominis Inaugurat Immortalitatem.

I. **M** Acte, Heros, Virtute tuâ,
Per hanc ad Astra pergis.
Inclytus Hetruriæ Sanguis,
Tener Honestatis, ac Scientiarû Alumnus;
Ingenuè educatus Romæ,
A Romana, Theologico,
A Pisæa Minerva Legalî
Laureatus Serto:
Britannia in Magna
Regalis Societatis Academiis;
Musarum, ac Sirenum Vrbe,
Neapoli
Theologorum Collegio,
Scriptionibus suffragantibus tuis;
Optatò adscriptus:
Colonix
Cum Principibus, Electoribus;

Augustis unà cum Legatis ,
Viennæ
 Ipso cum Cæsare ,
 Dum Pacis universæ
 Tractabatur Ius ,
Apostolica pro Sede
 Negotia cellocutus operosa
Generalis auditor Legationis:
 Et tot nunc Europam per omnem
Peregrinationibus,
 Fortunæ comitantis aura,
 Aurigante Fortitudine,
 In Libri hujus Triumphali curru,
Artibus, Artiumque Inventionibus
 Veluti quodam stipatam satellitio
Peregrinam evehis Litteraturam.

II. **A** Gedum, scribe, quæ tibi
 Probitas dicat ingeniosa.
 Heu, quot alit Europæ
 * *Enormis fructores Capillaturæ*
Sutilibus occupatos ineptiis.
 Nazarenum obliti
 Exuvias Capitis alieni
 Forsitan immundi, nocentis forsan,
 Et Gehennæ destinati
 Sancto, & Christiano affigunt Capiti.
Sæculum sanè fastidiosum;
Comam odit innatam;

Ada-

---

* *Ex Tertullian. de Cultu, Fæmin.*

Adamat alienam:

Aure venatur hæreditario.

Luxurianti non sat erat genio

Braccatam gerere in Crure,

Ni gereret, & *Comatam* in vertice

Circum ambulante Galliam

Erraticæ Chorographiæ

Eventilatam Pompam.

Ornamenta Naturæ, nobis Onera sunt;

Artis Onera, ornamenta,

Levissima, & si gravia.

III. **I**ntererat Nihil,

Manum tegere *Dactylobeda*

Ni faciem tegetet *Lania.*

Hiscæ Corporis partibus,

Quas nudas oculis exponimus,

Pretium addere autumant,

Si celant.

Quamvis *impudens, culpa*

Exiguam hanc non tolerat, Nuditatem;

Ne Innocentiæ tegmen videat *invisæ.*

IV. **A**d morum Instructionem,

Quantam nobis

Differendi sufficis segetem,

Dum Tu,

Florentis Athenæi Decus Hetruscum;

Pistoriæ Palladisque

Patritius Flos,

De Capillamentis, de Chirothecis,

a 6

De

De Larvis tam mira describis ?
 Omnia benè compta
 Auratus nimirum tibi Pecten,
 Aureus Calamister,
 Calamus aurifluus :
 Calamus unus
 Tuo sub Ingenio plenè multiplici
 Calamos refert plurimos.
 Atramentum tibi, lucidus Ros,
 Elegantissimus Stellatæ Mentis sudor:
 Inter Odoriferæ Culturæ
 Elaborata Odoramenta
 Auram sapit, spirat Sabæam,
 Felicem fragrat Arabiam

V. **S**emma tibi Gentilitium,
 Aureo excubitor in Campo
 Mutilatus Draco,
 Vtpote qui
 Martiali in Conflictu
 Ad ipsius met Martis Adorem
 Capita ostentat auita
 Inter honesta vulnera
 Honestissimè demortua
 Cærulea quoque Stella,
 Præclarissimæ Gentis tuæ
 Clarissimum Insigne,
 Tuam geminat Nobilitatem:

Hanc

Vidend. Io: Vasaus Belga post Auct.
 Gbiroliturgiam Colonix edit. 1675.

Hanc supra
Apprimè Nobilis
Majoribus Major,
Invidiam Tu vincis bellicosam.

VI. **H**esperidum Hortus
Vigili sub *Dracone*
Aureum Vellus sileat fabulosum.
Volumen Hoc
Splendidum Doctrinarum Viridarium
Sub *Astro*, ac *Dracone Custodibus*,
Vellera vere habet Aurea,
Quibus studiosus ornatus Lector,
Nouum sp'endescat Sydus,
Eruditi Veris Ariés.
Omnigenæ æternum vive Sapientiæ:
Hanc quippe
Tot in Luccm editis Monumentis
Illustrator æternasti.

LECTORI

*Addita per Titulos sua nomi-
na rebus habebis*

*Prætereas, si quid non facit
ad stomachum.*

Martial. de Xeniiis, sen 13.3.

TITVLORVM

Elenchus .

Schediasmatis Juridico-Philolo-
gici Pars I. De *Larvis*, vul-
go *Mascheris* .

- Cap. I. *Maschera* vox, ejusque syno-
nima, *Talamasca*, *Larva*, *Persona*
expenduntur. pag. 2.
- II. *Mascherarum*, seu *Larvarum*,
Fons, ususque apud Veteres osten-
ditur. 16.
- III. De *Mascheris* in Bacchanalibus.
pag. 37.
- IV. De *Mascheris* in Histrionica. 50.
- V. Vestes sexui, ac statui contrariæ
num licitæ. 61.
- VI. *Mascheræ* an per proclama pu-
blicum vitandæ. 76.
- VII. Quibusnam circumstantiis *Ma-
scheræ* permittendæ. 93.
- VIII. *Personati*, An & quo privile-
gio fulti. 119.

Pars

Pars Altera .

De Capillamentis, vulgo

Perruchis .

- Cap. I. Capillamenti usus Variorum
in utroq; sexu vetustissimus. 127.
- II. *Capillos* quæcumque improbata
fucandi, ac Tingendi ratio. 152.
- III. Gallis, Britannis, ac contermi-
nis Gentibus rediviva *Capilla-*
menti consuetudo ad Nostrates
delata. 159.
- IV. Virorum fama præstantium hu-
jusce moris censura. 170.
- V. An Ecclesiastici, seu Sacri Ordî-
nis hominibus *Capillamentum* sit
permittendum. 184.

Pars III .

De Chirothecis, vulgo

Guantis .

- Cap. I. *Chirothecarum* synonyma, &
cõsuetudo primæva antiqua. 214.
- II. Multiplex ac diversa *Chirothe-*
carum aptitudo. 258.
- III. *Chirothecæ* præcipua ac mysti-
ca Episcoporum ornamenta. 298.
- IV. De Abbatum ac aliorum Anti-
stitum *Chirothecis*. 317.
- V. Quibusnam, & quando *Chirothe-*
carum usus interdictus. 335.

EMINENTISSIMO SIGNORE

Michele Luigi Mutii Stampatore supplicando espone à V.E. come desidera far imprimere un' Opera intitolata *Abbatis Jo: Baptistæ Pacichellii Schediasma Juridico-Philologicum De Larvis, Capillamentis, & Chirothecis, addita Lucubratione de Tintinnabulo Nolano.* La supplica per tanto commetterla alla revisione, che l'haverà à gratia, ut Deus.

Rev. P. Mag. Frater Thomas Maria de Francia Ordinis Prædicatorum videat, & in scriptis referat hac die 13. Martii 1693.

Io: Andreas Siliquinus V. Gen

D. Januarius de Auria Cons. S. Off. ac super Editione Librorum Depu- tatus.

EMINENTISS. DOMINE

EX jussu Eminentiaæ Vestrae per- legi Opuscula, quorum titulus *Schediasma Juridico-Philologicum de Lar-*

*Larvis, Capillamentis, & Chirothecis
addita Lucubratione de Tintinnabulo
Nolano, a Sapientissimo Viro Domi-
no Abb Jo: Bapt. Pacichelli concin-
natum; & nihil in eis comperi, vel
Religionis candori, vel Morum in-
tegritati dissentaneum. Quin etiam
placere Authoris ingenium, elegans
dicendi forma, Eruditio Pietati non
disona, elaborata concinnitas, to-
tum denique opus, non futili, sed vti-
li curiositate respersum. Quare pu-
blica luce dignissima censeo. Neapoli
in Regali Conventu Sancti Domini-
ci Majoris die prima Maii 1693.*

Em. Vestrae

*Servus Devotissimus
Fr. Thomas Maria de Franza Ordinis
Prædicatorum in Regia Universi-
tate Neapolitana Sacrae Scripturae
Cathedraticus, ac Generalis Studii
Regalis Conventus Sancti Dominici
Regens.*

ECCELLENTISS. SIGNORE

Michele Luigi Mutii Stampatore supplicando rappresenta à V.E. come desidera fare stampare vna sua Opra divisa in due Tomi intitolata . *Abbatis Jo: Bpatistę Pacichellii Schediasma Juridico-Philologicum de Larvis, Capillamentis, & Chirothecis addita Lucubratione de Tintinnabulo Nolano* . Che però supplica V.E. rimetter la revisione à chi le piacerà , e lo riceverà da V. E. à gratia, ut Deus .

Rev. P. Nicolaus Garzia Londogno videat, & in scriptis referat.

Soria R. Gaeta R. Moles R.
Miroballus R. Jacca R.

Speſtabilis R. Carrillo non interfuit.

Proviſum per S. E. Neap. II. Martii 1694.

Mastellonus.

J U.

J U D I C I U M
P. NICOLAI GARZIA
DE LONDOGNO C.R.M.

*Catholicae Majestatis Concionatoris,
Regnorum Hispaniae Generalis
Chronologi, in Regio Collaterali
Consilio signati; ac Apostolicae
Nuntiaturae Neapolitanae Theolo-
gi munere insigniti, &c.*

EXCELL. PRINCEPS

TRipartitum hoc Opus, cui ti-
tuli *Schediasma De Larvis, Ca-
pillamentis, & Chirothecis*, addita
*Lucubratione De Tintinnabulo Nola-
no*, Ab Eruditissimo Viro Doct. D. Jo:
Baptista Pacichelli Abbate exaratum
Jussu *Ex. Tuae* nedum majori, qua
potui diligentia, sed & summa ani-
mi jucunditate, perlegi, ac recogno-
vi; cumque in ejus Lectione nihil
plane, Regiae Jurisdictioni, aut mo-
ribus dissonum, imo omnia mira-
bili Authoris ingenio respondentia,
nè

nē modicam quidem posteris utili-
tatem allatura observaverim, quip-
pe quæ cunctis absolutissima nume-
meris, utraq; Eruditione potissimum
sint referta, proinde non censura,
sed Elogio dignissimum cēseo. Quid
ni! cum innumera Opera quibus
haud ingloriè Author hucusque li-
terariam lustravit arenam, eum ex
merito omnigenæ laudis jam vindi-
cem reddidere. Dicant *Apparatus*
ad Historiam Sacram Regni Peruvani:
Europa Christiana, sive Memorix Iti-
nerariæ quinque tomis compactæ:
Vitæ quam plures Virorum illustrium:
& Prospectiva Neapolitani Regni,
quibus Universæ Historiæ, Humanæ-
que Eruditionis Metas Mirificè pro-
traxit. Non sileat *Josias in Vaticana-*
no, seu Panegyris ad Clementem Non-
num, qua nulli ex celebrioribus Pa-
negyrists, vel minimum reliquit ce-
dendum. Tractatus illi Juridici *de*
Distantis, & De iis, qui nullo modo pos-
sunt in Jus vocari inter primarios Ju-
risprudentiæ peritos, Jus e primariū
Authorē Nostrū declamant. In ipsius
Chirologia, aut de Manus Ministe-
riis;

riis: Pedum admiranda, sive de Osculo
Pedis Summi Pontificis; ac de Jure
Hospitalitatis Uniuerso, quid amplius
curioso Lectori desiderandum venit!
Dicant denique percelebris hujus
Authoris Opuscula; Fama loquatur
livor in medium aseat, in alio nusquam
pastus nisi in Authore: *Pascitur in vivis livor.* Ouid. I. Amor. Eleg.
15. sed quamvis Virtutem Ejus corrodant,
limam mordit, silicem limat; *Virtus namque in Astra* (ut meditatur)
Seneca in Hercul. Oeth.) tendit.

Si præsens Opus exterioribus tantum
ocellis attenderem, certe non aliud
quam *Pixidē Pharmacopæam*, uti *Alcibiades de Socrate* dixit, vocitarem,
ubi nihil adeo considerationi dignū sese
obtruiti exhibet, nisi *Harpys*, *Monstruosa Corporis Metamorphosi*
ridiculas, innumeraque alia ista humanæ
Imaginationis, quæ prius videntur quam
videantur ludibria; Intus vero si penetretur,
erit quod queratur, ametur, ingentique
pretio coenatur. Similem officinam
præsens opus Lectori offert, in quo
Capillamenta, *Larvæ*, & *Chirothecæ* lu-

dicri corticis involucra, risui potius
quam attentioni proponuntur, Quid
hujusmodi Vanitatis lusus Viro sa-
pienti, nisi ludibria videntur? Ve-
rum dum pagine penetrantur, quod
ingenii humani Inquietudo, & vota
ardenter ambierunt, Artium, & Sciē-
tiarum nempe inexhaustos thesau-
ros, inaccessaque adyta reclusa, tan-
ta rerum varietate invenient, tanta
utriusq; Eruditionis copia, ut nulla
sit sic studiose affectata Oratio, nul-
lum tam eruditę pennę robur, quę
eorum, aut præcium, aut magnitu-
dinem sufficienti adumbratione de-
scribat. Id Judicium, cum *Claudio*
Minoes de optimo, utilissimoque
Libro fero, qui vel varietate, vel do-
ctrina rara, vel Eloquentiæ laude,
aut dotibus aliis, quamquam sem-
per repetatur, placebit, amabitur;
non ut Librorum quorundam vul-
garium fæces, quos vel semel, vel par-
ce legisse, aut pigeat, aut etiam pæ-
niteat. Quapropter dignissimum
censeo, ut quamprimum in lucem
prodeat. Si sic Ex. Tuæ videbitur, &c.
Neapoli in Ædibus Sanctæ *Marie*

Ma-

Majoris hac die 15. Mensis Maii An-
ni Domini 1693.

Excell. Princeps

Ex. Tuę additissimus Servus
Nicolaus Garzia de Londogno
C. R. M.

Imprimatur. Verum in publicatione
servetur Reg. Pragmatica.

Soria R. Gaeta R. Moles R.
Miroballus R. Jacca R.

Provisum per S. E. Neap. 11. Mar-
tii 1693.

ABB. IO: BAPT. PACICHELLIE

SCHEDIASMATIS

Iuridico Philologici

PARS PRIMA

DE MASCHERIS

S E V

L A R V I S.

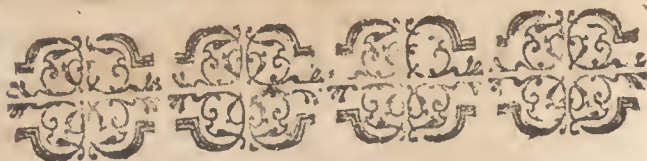
Singulari Sapientia, & Legum peritia
Ornatissimo Viro

D. ANSALDO DE ANSALDIS

Sanctiss. Dom. Nostri

INNOCENTII XII.

Auditori.

C A P V T I.

Maschera *Vox*, *eiusq;* *synonima*, *Talamasca*, *Larva*, *Persona* *expenduntur.*

V numquam minùs Otiosi videamur quam cum Otiosi, quemadmodum ajebat Sapientum maximus, minima quę in *Ferriis Canicularibus*, per *Horas* potissimum succisivas, à bimestri egritudine nobismet, velut postliminio redditi, ex *Philologica & Juridica Librorum supellestili* in *Urbe* libavimus, hic tandem sternimus; *Tempestivè* quasi parantes ea quę in *hyeme* statis diebus, ad *vacandum*, sive ad *frigus* levius ferendum optimè conducunt. *Amicorum* autem *Novanti-quariam Opellam* urgentium, *suasionibus*, *compendiario* quidem *sty-*

lo ac prorsus laconico libenter as-
sentimur; Et merito, cum non Nobis
tantum nati, nec ad ociū, sed actio-
nem, *Tullio* teste. Et sicut perbellè
Theod. Marcilius in *Lusu de Nemine*
Nemo sapit solus: Nemo sibi nascitur
vni

*Omnia scit Nemo, & solus ubiq;
docet.*

Ceteras majoris ponderis medita-
tiones, sublatis ad quietem repagu-
lis, adversus quæ difficile ex *Martiali*
habere quotidie bonum stomachum,
Juris publici faciemus.

Argumentum subsumptum, sive
potius materiam ipsam aliquatenus
explicarunt ex Veteribus *Aristopha-
nes* quidam *Byzantius* ab *Athenæo*
laudatus *lib. 12.* nec non *Anton. Co-
drus Urceus* ex Junioribus in *Epistoli-
ca descriptione*. Quos Auctores tâquã
nimium à Nobis remotos, aut satis
distractos Aetas forsã protrivit. Rur-
sus, *Fructuosus Bisba*, qui & de *Co-
mædiis Bacchanalibus: Didacus Perez*
de *Valdivio* librum inscribens *De
Mascheratis, & Comædiis. Cælius Cal-
cagninus*, tractatulo *Personatos* voca-

4 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
to. *Iul. Cæs. Bulenger. Voluminis pe-*
reruditi de Theatro p. 45. Ianus Lan-
gleus Otii semestris 8. 9. & alii spar-
sim, quos infra ut percurrere potui-
mus, referemus: eorum quoq; senten-
tiam examinantes vel expungentes.
Plura dicendo novè, nec pauca no-
va, cæterorum vestigia pro nostra te-
nuitate adorantes. Cunctis luculen-
tiùs rem aperit Agesilaus Mariscot-
tus in suo Syntagmate De Personis &
Larvis Romanis typis edito anno
1639. in 8. Philologico quidem, non
verò Iuridico.

Maschera Vocabulum (quod Ita-
licè *Maschera, ò Visaccio*) ab Hispanica
voce derivatum, quasi *Mas-cara* pu-
tant nonnulli, de Originibus nimium
adtingentes. Potiùs ex Græco fonte
Masckàlon quasi quid lætum. Indi-
gitat *Calcagnin. in fi. prefati Apolo-*
gi. E contra Basçania res turpes, ac
deformes à Græcis appellatas do-
cuit *Salmas. ad Tertull. de Pallio* ex
Hesychio; ad avvertendam tamen fa-
scinationem adhibitæ, Qua de cau-
sa cum iis figuris, quas vulgo Masi a-
roni vocamus, Religio quædam hor-
tosq;

tosq; & fores dicari scripsit *Plin. Hist.*
 19. 4. Verum *Arabica* ex dictione
Mascha unde *Maschera* idem quod
Facies Histrinea. Sic *Pater Dominicus*
Germanus in *Fabrica Linguae Arabi-*
cæ;cujus Linguae nonnulli peritissimi,
 atq; in Romano Athenæo Professo-
 res calculum addidere. Idq; ex Ra-
 dice *Sachara*, idem ac *Irrideo*, ut *Ia-*
cob. Golius monet in suo *Lexico Ara-*
bicolatino. Barbarum nomen à *Lang-*
obardis inventum affirmat Eruditis-
 simus *Petrus Gregor. Tholosan. Syn-*
tagm. Iur. lib. 39. cap. 2. num. 5. & 6.
 Apud quem Jus Romanum, aliarum
 Gentium, variorumq; populorum In-
 stituta, & mores stant diligentissime;
 ideoq; ipsius lectionem semper ma-
 ximi fecimus. Ex eoq; *Cobell. ad Bull.*
Boni Regim. cap. 40. num. 54. & seqq.
 Langobardi enim *Mascas*, appellant,
Phialas, Striges, Lamias, quæ feruntur
 necare Infantes, & *Cacodæmones*
 cunctos nocturnos. Ideoq; in eorum
 Legibus per *Lothariū* editis, & præ-
 fertim *De Homicid. Serv. Ministr. lib.*
1. leg. fin. Nemo præsumere debebat
 Aldiam alienam (sunt ipsa verba) vel

Ancillam quasi *Stigiam*, quæ dicitur *Mascha* occidere l. si quis mundum de *Mundualdo*, & mundi amiss. can. nullus presbyterium de consecr. dis. 5. Similia per *Cujac.* de *Mascha Venefica* ad p. de *Fend tit. 2.* Ex *Glossa Striga*, quæ humanis corporibus vesci putabatur. Germanis *Mase*, quasi macula vel cicatrix, quæ faciẽ deformat, movetq; ad terrendum. Affert *Martinius in Lexico Philol.* Hinc *Nicolaus Remigius* 1. *Demonolatriæ* 18. post narratiunculam de *Sortilegis Demonibus*, nunquam se nominatim appellanti- bus, nec quam personatos versanti- bus, Laruisq; se tegentibus, hoc modo profequitur: *Quæ puto, causa fuit, ut eas Maschas appellarent; Nam & ab illis hoc nomen mutuatum Mascarrades vulgari sermone eos vocamus, qui Hilarijs personati circum compita currunt velut Hilaribus.* Item simula- chrum quod terret, vulgo *Mascarel*, faciei ad Infantes terrendos ex *Io. de Ianua*, qui habet quoq; *Mascara*. Ad rem *Diuus Anthelm.* de *Octo Vitiis*. Sic quoq; *Mascarum facies cristata fa- cessit*

*Cum Larvam & Mascham miles
non horreat audax*

*Qui proprio fretus præsunit fidere
gestu.*

*Græcis Profopium, seu Facies ficti-
tia. Sic Lucian. Calunn. 4. Pollux 4. 5.
aliqui; in Stephani Thesauro.*

*Galli dicunt Faux Visage, id te-
stante Carolo Du Fresne in Glössar. ad
Scriptores to. 2. ex Ugutione pag. 473.
ubi quod Aruerni sic Scorta vocent.
Spectri Gellonis, olim formosæ Virgi-
nis, pueros terrentis, ex Hebræis Mi-
chael Psellus Græcus auctor memi-
nit; & plura ex aliis narrat non inu-
cunda, Leo Allatius Vir Doctissimus
in Epist. De quorū d. Græcor. Opinatur. ad
Paul. Zacchiā Medicum præstantissi-
mum. num. 3. & seqq.*

*Nec videtur admodum differre Ta-
lamasca, vel Talemasca quasi imagi-
naria Illusio, de qua Hincmar. in Cap.
ad Presb. Diœcesis suę Rhemens. cap.
14. Regino c. 203. & ex iis Burchard.
lib. 2. cap. 161. ubi Nec Larvas, in-
quit, Demonum, quas vulgò Talama-
scas dicunt, ibi ante se ferri consentiat.
Ad rem Petrus Lombardus, seu Mag.*

8 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
Sentent. 2. dis. 21. de Diabolo: Venit ad
hominem in serpentis specie, qui fortè si
permitteretur, in Columbæ specie ve-
nire maluisset; sed non erat dignum, ut
spiritus malignus illam formam homi-
ni odiosam faceret, in qua Spiritus San-
ctus appariturus erat. Theodulph. verò
Aurelianensis in Epigram. de Talama-
sca scripsit

Pulsio Personæ cum vultum obdu-
cit inanem,

Quod tremit hinc terret, quod fugit
inde fugat

Credo & prostratus jacuit: palmasque
tetendit

Ante Redemptorem paruula mem-
bra movet.

Et Kiliano Talmasche est Larua: ut
Talmaschen Larvam induere. Quod
Vocabulum satiùs interpretantur
Voss. lib. 2. de Vitiis sermonis. Stephan.
Balutius in Notis ad Rheginon. Abb.
Prumiës. & P. Io: Mabi'lonius in Ana-
lect. Veter. to. 1. in Notis ad Carmen
8. Theodulphi Archiepisc. Aurelia-
nens. consentaneum adferens locum
vetusti Concilii Rhemensis, Anathe-
matis pœna prohibentis Dæmonum

Lar-

De Larvis Cap. I. 9

Larvas, vulgo *Talamascas*. At in fragmento *Odonis Ariberti de Cæde Bernardi Comitis Barcinonensis*, occultæ significantur Litterarum notæ quibus celatum sit aliis, quam cui scribimus. Verba ipsius hæc sunt: *Cætera quæ pandere periculosum est, Litteris Talamascis inscribam. Quæ omnia ex abundantanti.*

Accedit vox *Mania* pro matre *Larium* explicata apud *Varron. in 8. c. jus. in Urbe sacelli meminit Victor in 14. Regione: meliùs verò ad rem, pro Larvis seu Phantasmatis, ac mortuorum Umbris, quas pueri metuunt, velut Avias maternas ad fatû delapsas, de quibus fusè Macrob. Saturnal. p. & nonnihil Festus lib. 12. ubi Manias, ait, Aelius stilo dicit ficta, quedam ex farina in hominum figuras, quia turpes fiant, quas alij maniolas appellant. Manias autem, quas Nutrices nuntiatûr paruulis pueris esse larvas, idest Manes Deos Deasq; quia aut ab Inferis ad superos manant, aut mania est eorum Avia materna. Quibus verbis rem egregiè distinguit.*

Hodiè verbum prorsus *Italicum*,

10 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
ut diximus est *Maschera*, in recenti
& eximio *Academiae* præstantissimæ
Florentinae, vulgò della *Crusca* Lexico
sive *Onomastico* to. 3. fol. 1008. inter-
pretatum, quasi *Faccia* ò *Testa finta di*
Carta pesta, ò *di cosa simile*, sive pro
Viro personato. Idem ac latinè
Oscillum, & cõmunius *Persona*, *Lar-*
va. *Spectacula* ultimorum temporũ
vocat minus propriè *Másquarades*
Balufius loco mox citato.

Personam verò à personando ema-
natam putamus, cum *Philologis* id
sentientes qui fictam dicunt vultus
Imaginem ad hodiernum commu-
nemq; in *Bacchanalibus* usum, *Histrion-*
um olim in *Theatris*: de cujus ori-
gine *Delrius* in *Proleg. ad Senec. cap.*
8. ac etymo *Rader. ad epist. lib. 2. Epig.*
Martian. fol. 184. Non cum *Philoso-*
phis, eam sumentibus pro Individua
Rationalis Naturæ substantia. Quasi
Ferisoma, circa corpus ex *Scali-*
gero Poetices 1. de qua *Bassus* apud
Gell. 5. 7. Quia cætera tecta, ora tantum
habent aperta, unde sonora magis vox
audiri possit. quod tamen non semper
verum, ut ex *Vetustis Iconismis*
de-

De Larvis Cap. I. II

demonstrabimus infra cap. 4. & Cal-
cagnin. *Villosis*, inquit, *Centonibus ple-*
rumq; involuuntur qui hoc habitu de-
litescere student. Longius scribit Fe-
stus. & *Iuvenal. sat. 3. de iis qui mandu-*
cones personati dicebantur.

————— *Personæ pallentis hiatum*

In gremio matris formidat rusticus
Infans.

Cum Pueri à matribus ferri spectatū.
Ludiones consueti ex Plauto in Pe-
nulo. Testis locupletior Martial. Apo-
phoret. 176.

Sum figuli lusus, Rusi persona Batavi
Quæ tu derides hæc timet ora Puer.

Corpus designat ex Tertull. in Mar-
cion.

Personæ hic verè propriæ, non umbra
ligatur.

Ipsūmq; hominem ex Aratore II. de
Claudio sanato

Exequitur præcepta salus, & calle no-
vello

Progreditur Persona vetus,

Et Dignitatem. Sidon. 2. ep. 8.

Cui debuerit domi forisque minor Per-
sona obsequiū, major officium, æqualis
affectum. Clarius Seneca de Claudij

12 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
Ludo: Itaque ne videar in Personam, non
in rem dicere sententiam censeo ne quis
post hunc diem, &c. epis. 24. Pueri quos
amant, quibus assueverunt si Persona-
tos vident expavescent.

Herbam latis foliis faciem tegan-
tem Personam quoque vocat Plin. 21.
15. & Columella 7. 18. Unde Senecæ
ac Erasmi Adagium Heredis fletus
sub Persona Risus est. Pastinacæ seu
majori Lappæ similis, ex Leonicensi
Vicentino gravi Physico.

De facie personata ex licentia,
quicquam faciendi cum Persona, vi-
dendus est Pollux. Exemplum adest
Neronis qui Tragædias cantavit Per-
sonatus Heroum Deorumque in Tran-
quillo. Cujus rei usus ob pudorem,
deponendum, ut infra cap. seq. At, de
Tragædorum Personis Baccho suspē-
sis. Pont. Attic. Bell. Propriè dicitur
Personatus qui foris quicquam ollē-
dit, intus autem aliud sentit: Quid est,
verba Ciceronis 15. ad Attic. cum ego
Personatus ambulem? Cui titulo ac-
cedunt, Sophistæ, Cavillatores, & Afri-
quique Personam ex Seneca, malunt quā
faciem. Ita Rhodigin. 6. 29.

Per-

Personæ dictæ quoq; Larvæ à Laribus pro inani terriculamento; Noxiis scilicet Inferorum Umbris, uti explicuit D. August. de Civit. Dei: Larvæ dicuntur animæ hominum depravatae, & in malis vitæ mentis maculatae, quæ à corpore terriculamenta sunt mortalib. & laut. in Ramph.

Non hæc quidem Adepol, Larvarum plena sunt? & in Amphitruone Larva umbratilis tu meminis territas Et Horat. serm. 1.5.

Nil illi Larva, aut Tragicis opus esse
Cothurnis.

Gallis Folletti & Gobelini. Quod patet ex Glossar. Du. Fresne, & Demones aerij Id. to. 2. fol. 239. Cum Festo, Larvati dicuntur Furiosi, & mente moti: de quibus Apule. in Apol. Hunc deniq; qui Larvam putat ipse est Larvatus; Larvæ enim à Laribus, quorum summum, ac peculiare est Insaniam immittere. Maniam Larium matrem & Lares templum commune idcirco habuisse Laurent. Polymathia 2.30.

Ad faciem tantum Larvam pertinere, ac distingui ab eumentita veste, vult Ripa ex nostratib. de Noctur.
temp.

14 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
temp. cap. 14. & novissimè Raynald.
Observat. lib. 2. cap. 18. §. 33. num. 19.
Nō verò quodlibet hujusmodi adul-
terini habitus mendaciam esse *Lar-*
vam censuit *Bertazzol. Conf. Crimin.*
108. sed *Larvas* ad faciem solummo-
do pertinere. Idem quoq; *Mantua. in*
Dialogismo clas. 2. cap. 45.

Appellari vulgo *Personatus*, Ec-
clesiasticos Viros, quasi Presbyteri
Larvæ sicut *Monachorum*, scribit *Sle-*
voëtius de Union. Ecclesiar. cap. 2. nu.
2. *in fi.* Horumq; Directores, ac Ma-
gistros eos *D. Hieron. in Epistol.* sa-
pientissimè prius noverat ac monue-
rat. At *Personæ* dicuntur hoc modo
Clerici Beneficia Ecclesiastica obti-
nentes qui, explicante *Io. Sarisberienſi*
Policrat. 7. 17. quocumq; modo plura
conquirunt altaria. & nolentes servire
altari de quo vivunt, *personatus* quos-
dam introduxerunt, quorum jure ad
alium onera, ad alium referantur emo-
lumenta. Qua in materia satis abun-
de *Carol. Du. Fresne in suo prediviti.*
Glossar. medię ac infimę Latinitat. to. 2.
fol. 249. & 250.

Est quoq; *Personatus* idem ac Pa-
ro-

rochialis Vicariatus, cum Vicarii Personis, & Ecclesiæ infervire teneantur ex cap. 2. & 3. de Off. Vica. & cap. 54. de Electio. & Electi potest. cap. 13. de fil. Presbyt. cap. 1. tit. 24. in 6. & alibi apud Calvin. in Lexico. Beneficium porrò Ecclesiasticum in una Ecclesia Dignitas aliquando est, in alia Personatus, vel Officium: & alterutrum, vel utrumq; Sedi Apostolicæ nonnunquã reservatum. Cap. 1. de Præbend. & Dignitat. in 6. Gloss. cap. 6. ejusd. Tit. §. Personatibus. Hostiens. de Præbend. can. ne multa. Aliiq; Pontificii Juris Interpretes passim.

Vocabula igitur sic erant consideranda, cum in eo opere Socrates ipse initium Eruditionis agnoverit, monente Arriano per Epictetum, ferè alterum Senecam p. 17.

CAPUT II.

Mascherarum seu Larvarum Fons ;
 Ususq; apud Veteres ostenditur.

ITalicam vocem fas est latinè ad rem fatiùs demonstrandam usurpare. Vetustissimam itaq; ipsarum Originem, post *Macrobius* constat ex *Rhodigino* 13.23. ad fin. & *Alex. ab Alex.* 2.22. ubi de servis præsertim Dominorum Vestes usurpantibus; in Festo scilicet *Saturni* scribente *Resin. Antiq. Rom.* 4. 7. & *Rodulpho Hospi- nian. de Orig. Fester.* 1. *Januarii.* Quarum Inventor *Aeschiles* ille, qui putans indecorum Tragicas actiones Comicis haud absimiles, Vultus in personis expressit Gentium minus notarum, ut *Nostratibus* forsan hodiè, *Turcarum, Aethiopum*, ac similium. *Horat. in lib. ad Pisones* verè Divino Post hunc Personæ, pallæq; repertor honestæ

Aeschylus, &c.

Ad earumq; conspectum prægnantes abortum fecisse legimus. Fusè *Apulejus Metam.* 10. de *Paridis* Judicio,

Lu-

Lucianus in Pseudologista ac Nigri-
no, & Plutarch. in Aristophanis cum
Menandro comparatione Græcosq. Nu-
garum Architectos suadet Iuvenal.
Sat. 3. v. 78.

Græculus esuriens in cælū jusseris, ibit
& Martial. epig. 86. 2. ad Classicum
carmen illud.

Nusquā Græcula quod recantat Echo.
Primā verò laudem Roscio Gallo dedit
Cic. in Orat. pro eo & Quintio. At Sext.
Pōpejus scribit Atellanos (quorū ru-
dera in Campania non absq; lachry-
mis vidimus) propriè Personatos di-
ctos, quia non cogebantur in scena
personas ponere, id quod ceteris
Histrionibus pati oportebat. Viden-
dus est Valer. Max. de Instit. Antiq.
cap. 171. lib. 2. Eorum fabulæ ac Tra-
gediæ urbanissimis jocis refertæ ad
populum exhilarandum risumq; ex-
citandum. Turneb. 3. 17. Advers. ad
illud Iuven. Sat. 6.

Urbicus ex odio risū movet Atellana.

Urbicus quasi Urbanus com-
mune Actoris Atellanarum nomen.
Cunctorum finis Lætitia, & Hilari-
tas. Plenè Rhodigin. 3. 30. Et de Per-
fo;

sonatis factibus *Seneca epis. 76.* Facieiq; unctioni in scenis substitutã, nec non Juvenibus valdè aptam, fatetur Italicus *Homerus Torquatus Tassus* in Dialogo, lingua vernacula, inscripto *il Gian Luca p. 4. Rime, e Prose Venetę Impressionis anni 1586* Seriùs in templis filiorum Icona, Deorum habitu vestita, ac per parētes superstitione vana oblata ad tutelam merendam ex *Herodiano* conjectatur: Amoris habitu puerum describentis, qui per libellum de cædis à *Commodo* præscriptis revelationem fecerat.

In Ludis *Cybelis* magnæ Deum matris primum inventum apud *Romanos* idē *Herodian.* prodidit *l. i.* Idibus enim *Junii*, ut Larvati per Urbē obambulantem permittebant ex *Censorino*, vulgato opere *Diei Natalis*, Tibicinibus scilicet suis. *Ovid. Fa- stor. 6.*

*Cur vagus incedit tota Tybicen in Ur-
be?*

*Quid sibi Personæ, quid Toga longa
volunt?*

At in Ludis *Quinquatriis* minoribus,
& in

& in *Megalensibus*, mutata veste, ac personata facie sacrificiorum causa eos excurrisse tradunt alii. Scriptores *Tartarosinici*, in illo Imperio jam pridem adhibitas, veluti *Bellicum*, *Tormentum*, ac *Typographia*, vix duobus hinc sæculis nobis nota.

Fortius autem est quod opinatur ex modernis Italicè Doctor Theologus *Ludovicus Arrivabene* in suo *Maschero mastige, sive ne gli Ammaestramenti del Lodevole, e Cristiano Carnevale*, in Divinis Scripturis, ac præsertim in *Pentateuco*, *Larvas* optimè expressas. Docent id exempla potissimum *Tamar*, velato vultu, ac mutata veste socrum decipiētis: *Iacobi* servili forma *Labano* ultra septennium famulatum præstantis: Faciei *Mosai- ca* prælucentis, quemadmodum *Divi Stephani* Angelum representantis. Nec deerunt in celesti Patria hujusmodi *Metamorphoses*, ad intensius, vel remissius gaudium, juxta merita Viatorum. Tunc non proderit hic lusisse veluti *Cajus Caligula*, qui Vestes assumebāt, *Iovi*, *Iunoni*, *Veneri*, ac *Dianæ* accomodas ex *Xiphilino*.

Ceterum vetustus *Personarum* usus,
 ex facie Lunæ, *Gorgonis* aspectum ali-
 quatenus præferente, ab *Orpheo*
 conjectat *Mariscott.* loci superius ad-
 ducti *cap. 7.* Vestium quoq; mutatio
 diffluens ab *Hercule*, juxta *Plutarchi*
 placita *cap. 3.* Vultus verò *Tinctura*
 ab *Agricolis* emanata, juxta *Eleg. 1.*
lib. 2. Tibulli ibi

*Agricola & minis suffusus Bacche ru-
 benti*

*Primus inexperta duxit ab Arte
 choros,*

Et *Pausanias* in *Eliacis Tincturam*
 Vultus *Dianam* edocuisse. Cum *Frō-*
tis per *Notas* atras deformatio, de
 qua *Sueton. in Cajo 27. Seneca de Ira*
3. 3. Valer. 6. 8. & Dio 97. à Constanti-
no Augusto sublata *l. 2. de Pæn. C.*
Theod. ubi *Iacob. Gothofred.* exquisito
 suo more; & per *Theophilum Cæsare*
Iconoclastam restituta, ut apud *Ce-*
dren. in eo, *Boet. de Cons. Prof. 4.* & vi-
 deri possunt *Card. Baron. ad Rom.*
Martyrol. 12. Kal. Ian. & Ant. Gallon-
de Martyr. SS. Cruciatib. cap. ult. fol.
414. edit. Antwerp. utpotè injuriosa,
 ac pœnalis, ad argumentum istud
 non faciat. Et

Et quod fucus colorum in facie intra vires, & citra inhonestum finem lethale non sit, censuit *Barbos. Vet. Decis. 124. lib. 3.*

Quandoq; *Personę* lignę; de quibus *Hesichius*. Et 2. in *Symmach. Prudent.* eo carmine *Philomusis* trito.

Ut *Tragicus* cantor ligneo tegit ora
cavato

Meminit quoq; *Serv. Georg. 2. de Personis* ad ludicra, ac turpia risumq; ex *Corticibus Arborũ* de quib. infra. Et de *Argentea* in celebri *Satirico Arbitr*: *Potantibus* ergo, & accuratissimas nobis *lautitias mirantibus*, *Larvã* argenteam attulit *seruus* sic aptam, ut *articali* ejus *vertebrę* locatę, in omnẽ *partem* flecterentur, & paulo post

Sic erimus cuacti, postquã nos auferet
Orcus:

Ad quem locum in mensa *Trimalcionis*, *Martis* memoriam referentem multus est *D. Ioseph Anton. de Salas* *Glossator* fol. mihi 138. plurimum luminis accipiens ex illo *Senecę* *epil. 14.* *Nemo tam Puer* est ut *Cerberum* timeat, & *Tenebras*; & *Larvarum* habitum nudis ossibus coherentẽ. Certẽ olim in *Tricliniis*, vel *Conclavib.*

22 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
vib. supra mensas Crania, seu Larvæ
suspensa erant, aut sic aptata, ut ea-
rum articuli vertebræq; in omnem
partem verterentur ad convivarum
humanæ conditionis admonitionem
largioreq; genio indulgentiam. *Sca-*
liger. 2. Ausonian Lection. 26. Lips 1.
Saturn. ult. Laurent. Ramirez de Prado
ad Martial. epig. 59. lib. 2. ubi Poeta
concludit

(uardo:
Frâge toros: pete vina: rosas cape: tingere
Ipse jubet mortis te meminisse Deus.

De quo morali documento pre-
ter *Anthologia*, similia in *Essedo-*
nibus, & *Scythis* apud *Melam*,
Solinum, *Herodotum*, ac *Strabonem*,
Lucretius alludit egregiè lib. 4.

Eximia veste, & victu convivia ludi
Pocula crebra, Unguenta, coronæ,
serta parantur, (porum
Nec quicquâ. quoniâ medio de fonte Le-
Surgit amari aliquid, quod in ipsis
floribus anget

Multus est *Casp. Barthius Advers. 56.*
fol. 2641. qui prius de *Larvatis fune-*
ribus 1146. de quibus & Philipp. Ca-
merat. Meditat. Histor. 1. 96. quem se-
quitur Io: Kirchman. Funer. Roman. 2.
9. Fa-

9. Faciebus scilicet ruina ædium detritis, alio vel casu mutilis ac velari consuetis: quod primo ex infortunio docet postremus, in duorum conjugum prima Nuptiarum nocte in ipsomet toro, misero quodam fato, oppressorum, *Inscriptionis ethnice fragmento: Cari Parentes, nec Luctu, nec Lachrimis misera, ac Larvata nostra defleatis funera, ne reddatis infelicia, &c.* Hoc ævo in hujusmodi sinistris, ac in mortualibus pompis solemnioribus id remedii prudenter adhibitum. Quod tegēdis Sanctorum Corporum cultui expositorum vultibus, non semel, nec in uno tantum loco observavimus. Sic Neapoli argentea, & ad vivum *Larva faciei B. Andreæ Avellini Clerici Regularis* miro artificio in ditissimo conditorio substituta; ipsius enim caput in ejusdē materię simulachro piē servatū. At sacris modo relictis, redeamus ad Ludicra.

Effigiem quoque humanam, seu *Personam ex Feno ad Tauros*, ac *Pantheras Hieronicas irritandas* invenimus apud *Sen. de ira 3. ult. Liv. initio lib. 39. & Ascon. in Cornel. For-*
an

24 *Abb. Io: Bapt. Paciebellii*
san ex *Vitro* ad ignominiam quandā,
Aeris, Auri, Argentiq; *Tiberii* ætate
flexibili *Plinio* teste 37.26. & plenius
apud *Nigrū* de *Arte Vitraria*. Quia
ex *Cera* facilior imitatio, refertaq;
ad artis miraculum theatra vidimus
Lutetiæ.

Ve ùm de primæva *Larvæ* assue-
tudine in scenis videndus est *Ari-*
stotel. in *Poetica* 11. *Personas* verò di-
stinguit *Donat.* in *Terentii* scholio. Ex-
plicat *Theophrast.* de *Morum Chara-*
cterib. lib. 6. A *Personatis* *Hiltrioni-*
bus acta spectacula, *Cherilum* *Athe-*
niensem in certamen descendisse,
Larvas, & scenam inchoasse distin-
guit idē *Donatus*. Et de *Personis* *Hon-*
nestis, *Terrilibus* ac *Mutis* intelli-
gendi, *Suidas*, & *Aristophanis* *Scho-*
liastes.

Preter. *Aeschylum*, ac *Roscium*
Gallum Larvis primum usos, perversis
quidem oculis ad parasitos pro-
nūtiādos ex *Diomede lib. 3.* *Cinciū*, &
Faliscum egisse in *Comedia* Idē *Donatus*
recitat: in *Tragedia* vero *Minu-*
tium, & *Prothonium*. *Vlisses* pallia-
tus, *Priamus* rarus, *Achilles*, ac *Neo-*
pto-

ptolemus cum diademate. Nero ipse
ex Sueton. 21. cantavit personatus. Ple-
nè de aliis, eorumq; similibus P. Iul.
Cæs. Bulenger. de Theatro 1.54.

Comediam quoq; Personis olim
instructam tradunt Pollux, & Suidas,
quorum textus apud eundem Bulen-
ger. fideliter. Nonnulla in Aeliano 2.
13. de ejus exoleta Bonorum cen-
sura nimis rigida, ex Poetarum licen-
tia non satis probanda Horat. & in
Arte

In vitium Libertas excidit, & vim

Dignum lege regi, lex est accepta
chorusq;

Turpiter obtinuit sublato jure nocēdi.

Et Plinius 7. 52. Histor. M. Oslij
Hilari Comediarum Histrionis me-
minit, qui populo placuit supra per-
sonam die Natali usurpatam. Nos
quoq; post Marescott. in veteri Vati-
cano Terentii Codice, Larvatos, per-
sonatosq; Histriones pictos vidimus.
Verum de Histrionica latius infra.
Sat modo referre Lucianum de Salta-
tione, ubi: Turpe, inquit, minimeq; jucū-
dum spectaculum, homo longitudine de-
formi, atq; incomposita exornatus, altis

26 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
calceamentis ingrediens, caput Larva
minaci obductum habens, tum per am-
plo ore hiante, quasi spectatores deuo-
raturus. Mitto adscititia pectora, &
ventres factitios, adjunctam & ante
compositam corporis crassitudinem.
Cum saltatores personas referrent,
Lenonis, Adulteri, vel Temulenti ex
Artemidoro 78. post *Athenaum*, &
alios.

Indubium porro est, fictam imita-
tionem, qua summopere homo dele-
ctatur, teste Philosopho in *Poeticis*,
Mascheris causam dedisse. Hinc *Cice-
ro* pro *Roscio* multus, ac videndus
est *C. Fannii Chereæ* personam præ-
clarè in scena tractare consueti di-
centis. Ac de se ipso *Ad Attic.* ubi
supra

*Parum ne facta Persona est ipsius se-
nectutis?*

& *Ovid. Fastor.* 6.

*Callidus ut posset specie numeroq; se-
natum*

Fallere, Personis imperat ora tegi.
Clarius Cassiodor 4. *V ar. epist. ult.* *A*
multifaria imitatione nomen est. Idem
corpus *Herculem* designat, & *Venerè*,
fa-

feminam præsentat, & marem: Regem facit, & militem, senem reddit, & juuenem, ut in suo videas esse multos tam varia imitatione discretos. Et Lucilius morem senum suo ævo faciẽ gypsãtium irridet epig. 2.9. Antholog. Græcæ, latinè redditæ hoc modo

Sæpe caput tingis, nunquam tinctura
senectam

Nunquam rugosas explicitura
genas

Desine jam faciem sibi depingere totã
Persona est enim nunc tibi, nõ facies
Nil habes hinc lucri, quæ est hæc de-
mentia fucus?

Et color haud Ecubam fecerit un-
quam Helenam.

Adde quæ Martial. profert epig. 43.
lib. 3. & sparsim Seneca de Personatis,
Quod si artem ediscere cupias vultũ
manus, capilloq; colore aliquamdiu
durabili tingendi, consule P. Cassp.
Scottum p. 1. lib. 5. Chrom. 12. universi.
Magiæ.

Verecundia non minus Larvis oc-
casionem præbuit Servio teste ad
Virgil. Et protritum olim Adagium
Personam habere non faciem, quo uti-

tur quisquis nimium liber est ob-
 jurgando in vulgari sensu. *Ulpianus*
Rhetor cum de *Epicrate à Demosthene*
 notato, quod absq; *Larva* in festis
 accumberet, ipsius impudentiam de-
 monstrans, absq; *Persona* dixit, & cau-
 sam reddidit, cum in Festis volentes
 irridere, gestarent *Personas* ne pu-
 defierent. Breviator *Dionis* retulit
Neronem præclaros Viros præ pu-
 dore personatos spectaculis inser-
 vientes, *Personas* deponere iussisse,
Histrionum apparatu, eos detegens
 hominib. apud quos ipsi paulo ante
 Magistratum gesserant. Nos quoq;
 jam in Urbe jucundè vidimus pate-
 factum ab illustri femina Virum quē-
 dam Patricii ordinis Romanum an-
 nosum, in Aula Regii Legati ad Cho-
 reas deductum; illa enim facie sim-
 laverat nimium caluisse, ideoq; *Lar-
 vam* exiit, & socios ad idem blan-
 ditiis impulit. Scitè *Valer. max.* 2.5.
*Personarum usum Pudorem Temulen-
 tię circumventæ causam habere scrip-
 sit.*

Personarum, seu *Larvarum* mos
 certè multiplex, & varius. In *Festorū*
 hi-

hilaritate, sive *Bacchanalium*, quorum institutio ex recentioribus: sive *Liberalium* ad Liberi Patris honorem, & Vinearum proventum: in *Græcia* quidem Decembri vel Januario, *Romæ* post Veris exordia, cum Vina à fœcibus fiebant exempta, de quibus *Valer.* quoq; 2. 5. Et tunc per summam licentiam *Persona* quæcumq; representabatur ex *Herodiano* jam laudato, & *Alex. ab Alex.* 16. 19. Quem, morem Rustici Vindemiatores per *Italiam*, ac *Germaniam* libentissime imitantur. In *Epiphania* Domini similiter apud nostrates aliosq; Larvale simulacrum suspenditur, quod pueris terriculamento est, sæpe tamē jucundo, ac feraci, vulgò *la Befana*; ex quo deformes mulieres eaq; turpiores ita appellantur. Nescimus tamen cur potius ex *Gallica* voce *Tifaine* *Octavius Ferrarius* pag. 48. Operis laudati, quam ex priori quoque *Græca*, & communi *Ecclesiæ Romanæ*, ipsam derivet. Alicubi, ut olim in similibus Festivitatib; servi, ac Domini Vestes vicissim permutant. De iis, post *Lucian.* & *Macrobius*, *Vuolf-*

30 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
gang. Latius 10.9. Aptè Virgil. viden-
duſ Georg. 2. poſt med. ibi

Non aliam ob culpam Baccho caper
omnibus aris

Ceditur, & veteres ineunt proſce-
nia Ludi.

Et paulò poſt

Nec non Auſonii Troja gens miſſa co-
loni

Verſibus incomptis ludunt, riſuq; ſo-
luto

Utraq; corticibus ſumunt horrenda ca-
vatis.

Ubi de Athenienſium Ludis vete-
ribus, præmio Hirci propoſito ante-
quam à Theſeo in Urbem redigerē-
tur, qui ad Italos fluxere, in honorē
quoq; Liberi patris, quos carmini-
bus inconditis, riſu Larviſq; celebra-
bant, uti poſt *Servium* ſupra enun-
ciatum, egregiè *Farnab. Pontanus, ac*
Cæſar.

Quod apertiùs, ex *Ovidio ſeq. cap.*
demonſtrabimus.

E Platonicorum ſecta egregiè
Apulejus 11. Metamorph. Persona-
torum formam exprimit: ibiq; adno-
tat noſter Præceptor dulcis memo-
riæ

rię Vir omnibus numeris eruditus.
Jo: *Pricæus* Equestris ordinis Anglo-
Britanus. De sacr s *Bonę Deę* cum hu-
jusmodi *Larvis* consulendus est *Jac-*
obonius ille, qui de *Veteri Cęsiorum*
Gente Historiam edidit. Non tamen
spernenda *Satyra Juvenalis* 2. De
Herculis sacris *Plutarch. quęst.* 58. De
Venere apud *Ciprios* mare existima-
ta, ac *Barbata* *Macrob.* 3. 8.

Imò si fuissent *Nocturnę Baccha-*
tiones, eadem forma, tunc iis *Veteres*
gavisi, ex *Aelian. var. Hist.* 9. 29. apud
quem *Adolescentes* nequam & scele-
sti insidiis clam, accensis cum faci-
bus, & *Furiarum* personis, post cenã,
& *concubia* *Socratem* nocte revertē-
tem expectarunt: ipse verò eos aspe-
xit imperturbatus. De *Verris* nequi-
tia *Cicero Orat.* 6. quod *Reticulum* ad
nares sibi admovebat lino tenuissimo,
& *minutis maculis plenum Rosę*. De
Alexandria Thus interpolante *Plin.*
Hist. 12. 14. De *Nerone Xiphilin.* ac
Tacit. De aliis alii.

E contra, muliebrem vestem in-
ducere *Licii* presertim, in *Luctu*, id ob-
servante *Valer. Max.* 2. 6. post *Plu-*
tarch.

In *Funeribus*, ac *Apotheosi Virorū* fama præstantium *Personas* ducebāt cum *Iconibus Cęsarum* non semel, testibus *Halicarnasseo, Herodiano*, ac *Suetonio*.

Quibus addere possemus; non, tanquam propriè *Mascheras*, sed instar illarum, *Tegumenta* quasi *Cartacea* crassissima, humanam faciem usq; ad femur referētia, symbolis quā plurimis *Ethnicorum* anteorsum, ac ret rorsū fulta, ac deaurata pulcherrima *Mummiarū Aegyptiacarum*. Ea voce *Galbanæ*, & apud *D. August. 1. de Resurrect. Mortuor. 12.* sicca enim, & ansa reddebant corpora, maxima profecto cura, cum soli *Resurrectionem* crederent. De quibus non nihil amicus veteris memorię *P. Athanas. Kircherius* in suo libro de *Mummiis*, & prius *Petrus à Valle* in *Itinerario* admodum erudito, & curioso; ex cuius *Musęo Tegumentum* simile valde rarum duorum millium ciciter annorum ad *Cl. V. Jo: Petri Bellorij Antiquarium* feliciter nunc videmus deductū, cui utinam per otium potuissemus lucem aliquam tribuere.

In Triumphis mos primus Athenien-
 sium fuit: Priusquam: verba sunt Zo-
 narae in Diocletiano, scenici Personas
 excogitassent, ficulneis foliis facie vela-
 ti, diæteria versibus Jambicis profere-
 bant: quam licentiam, & milites in Vi-
 ctoriae festiuitate eodem ornatu in Vi-
 ctiores usurpabant. Similia Larvarum
 stratagemata ad circumueniendos
 Hostes, & promerendos triumphales
 plausus referunt Frontinus, & Polyæ-
 nus: præsertim quod Validiores in
 femineam sese componerent vestem,
 quemadmodum versutus fuit Hanni-
 bal in spurio capillitio, ac muliebriũ
 vestium usu ex Polybio. Nec dissemi-
 lia excogitasse Aethiopas narrat
 Alex. ab Alex. lib. 15. quemadmodũ
 Arios Germaniæ Gentes in Tacito de
 ipsorum Moribus. Bonfinius autem
 Hunnos, vel Pannonos hirsutis pelli-
 bus indutos, barbibus demissis, ac in-
 tonsis crinibus. Solin. cap. 35. de Bri-
 tanniis iis planè verbis: Per Artifices
 plagarum figuras jam inde à pueris
 variæ Animalium effigies incorporan-
 tur, inscriptisq; visceribus hominis, in-
 cremento pigmenti notæ crescunt.

34 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
vius *Cesar* oculatus testis, ac Histori-
cus eximius *lib. 5.* Glasto scribit eos
se infecisse, materia quę ceruleum ef-
formabat colorem, causam reddens,
ut hoc modo *horribiliori essent in pu-*
gna aspectu. De Longobardis mulieri-
bus, vel notat, vel ludit *Paul. Diacon.*
quod capillos in modum Barbe cō-
ponerent. Alios autem Animalium
pellibus indutos *Mariscottus* refert
in suo *Syntagm. de Personis cap. 6.* Imò
Heroes, Philosophi & Ascetę pellibus,
& ferarum spoliis induti, narrātibus
id *Strabone lib. 17.* *Apollonii Scholia-*
ste. Marone 8. Aeneid. Ovid. 3. Metam.
Isid. Pelusiota lib. 1. ep. 473. *Jacobo Pō-*
tano Philocal. 5. 20. & seqq. R. hōdigin.
pag. 1504. Voss. Theol. Genii. 3. 70.
Casaubono Exerc. 13. nu. 12. & Ami-
co Jucundiss. Ezech. Spābeim. Dissert. de
Prest. & Vsu Numism. 4. pag. 345. Se-
renissimi *Austrię Archiduces* jamjam
in templo *D. Stephani Vindobonę*
Leonum pellibus involuti, ac sepulti
comperiuntur. Quę Pelles Xeniorum
loco Hospitibus, & Principum Lega-
tis uti amicitię symbola donata pa-
tet hodie apud *Moscas*: & meminere
Apol-

Apollon. Curtius, ac præsertim Homerus. Vide Paschal. de Coronis 9. 2. 5. Nos Ursorum pelles, junctis pedibus & capite ad humani corporis partes adhibitas, frigoris per majorem anni tempestatem communiter arcendi gratia sub zona frigida, in Regno Norvegię, satis observavimus. De Muribus Ponticis vulgò Armellinis in Moscovia Magus Miscella. 3. 7. pag. 142. Quę tamen exempla, quiq; mores, ad Larvarum perstrictam materiam, haud facere putamus.

In Conviviis quidem, tum privatis tum publicis Veteres Larvis usi: quęmadmodum videre est apud Stuchium in percelebri opere de Conviviis Antiquorum. Atheniensium morem Athenęus indigitat 12. Alexandri exemplo in opipara mensa, purpuream nunc Hammonis vestem, & cornua tanquam Deum gestantis, modò Herculem, Dianam, ac Mercurium effingentis. De Romanis fidem facit Sueton. in Augusti Vita epulum amicis parantis, Deorum Dearumq; habitu exornatis Ep. 4. cap. 70. Hinc Demosthenes de Falsa Legat. Cerybioni

36 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
objecit crimen, quod in solemnitati-
bus absq; persona comessaretur. At le-
gende Plinii Epistolę 15.1. & 36.lib.
9. Ad quę Convivia aptissimi Chiro-
nomi vocati ex theatro, manuum &
digitorum motibus, & forsitan perlo-
nati plura exprimentes, qui ad sym-
phoniam aves presertim, & reliqua
obsonia scissorio gladio dividebant.
De iis Lucian. Petronius; & Juvenal.
sat.5.vers.121.

*Structorem interea, ne qua indignatio
desit*

*Saltantem videat, & Chironomanta
volanti*

Cultello ———

Alia profert sat.6.v.63.

CAPUT III.

De Mascheris *Antiquitùs in Bacchanalibus.*

Similia, ac multiplicia fuere *Festa* Paganorum olim insaniam nimis demonstrantia. *Saturnalia* in quibus, ut innuimus, servi præsertim in Dominos, in fēminas Viri, ac versa vice laruabantur. Ea vero Januarii Kalendis Romę celebrata: postmodū autem in Franciam, sive *Franconiam*, Germanorum Provinciam infelici sorte deducta conqueritur in *Epistolis ad Zachariam Pontificem D. Bonifacius* Gentis hujus celeberrimus Apostolus. *Persis* haud dissimile *Saccarum* festum, quo Regali veste per quinq; dies servi Dominis imperabant, ac familię præerant. *Athenæ.* 12. ex *Beroso*. Descripsit illud *Chrysofost. Dio de Regno Orat. 4.* inducēs *Dio-genem* ferioludicrè *Alexandrum* alloquentem.

Iisdem quoq; Kalendis *Cervulæ*, seu *Cervuli* festivæ diei nomine, cum Animalium faciebus Gentiles sese
lar-

38 *Abb. 10: Bapt. Pacichellii*
larvabant, *Silenos*, & *Satyros villosis*,
vestibus representabant, ut apud
Dionys. Halicarn. Hist. Rom. 7. Quibus
Christiani, uti solemnitati Demoniacæ,
triennem penitentiam imposuere.
Sic ex *Codice Andegavensi* & plenius
laudabilis memorię amicus noster
D. Dominicus Macer in Hiero-lexico, & hoc
verbo fol. 143.

Proxima iis *Brumalia*, & hæc duplicia,
in Novembri scilicet *Brumio*, vel *Bromio*,
Baccho autem sacra, ut *Eruditiss. Ludovicus La Cerda*
interpretatur ad *Tertull. in de Idololat.*
In Decembri quoq; soli ad *Hibernũ*
solstitium. Idem *Tertull. ad Vxorem 2*.
Incipiente anno, inquit, incipiente
mense nidore thuris agitantur; quo tẽ-
pore *D. Jo. Chrysof. Homil. de Noviluniis*
superstitionem Romanorum, affert iis
verbis: Putabant, si *Novilunium*
mensis hujus cum *Voluptate* transigant,
reliquum annum se ita transacturos.

De solempni *Bacchantium* more *Valer. Max. p. 1*. scribit *Bacchanalium*,
sacrorum mos novus institutus, cum ad
perniciem iretur sublatus est. Quem

ex-

explicat de Chariclea Heliodor. lib. 1. Hist. Aethiop. ibi. Et capillos sub corona Bacchico more jaētaretur, & magnam tergi partem occuparet. Idemq; similiter lib. 6. Bacchico furore percita capillos solvit, nihil illis parcens, & vestem scidit. Fusiùs damnandam cōsuetudinem prodit Pachorus in vita D. Joannis cap. 39. ubi Mos erat, inquit, in solemni quadam die constituta, Viros & Mulieres sine pueris introire, & bibere, ac manducare. Post crapulā impetum ad alterutrum facere more insipientium Equorum, & per insanū desiderium Viros cum mulierib. succumbere. Cum Baccho enim, ac Cere Venerem calefcere Adagium est protritum.

Nonnulla ad rem p̄fatus P. La Cerda, videndus in cap 37. Apologeticis Tertulliani Versic. Ipsis Bacchanalium Furiis, nec mortuis parcunt Christianis. De plurima hujus festi Insania D. August. 6. 9. & 6. 21. de Civit. Dei. Jul. Firmicus in suo de Errone profan. Relig. & ex recentioribus preter Pighium, ac Turnebum, Barth. 2. Ableg. Critic. & Erhard. in symbol.

ad

40 *Abb. Io. Bapt. Pacichellii*
ad Petron. fol. 556. Quem impium,
prorsus ritum in mutuo, ac pudendo
Virorum, ac Mulierum congressu fe-
dè imitari in *Anglia*, & *Batavia*,
A catholicorū nonnullos, in Peregri-
natione nostra ægrè audivimus.
Utraq; Regio quidem felicissima, si
Deo, & Principi fidelior: ad quarum
alteram, veluti superbientem suis
Navigationibus Græciam, & cum
prima certantem (ex *Grotio*, & *Selde-*
no in *Mari clauso*, ac libero) illud *Ætii*
Sinceri Sannazarii de *Urbe Veneta*
transtulit egregiè *Christ. Ad. Ruper-*
tus in suis *ad Val. Max. Dissert. 2. 6.*
pag. 163. hoc mellito Epigrammate,
Viderat eois Hollados Thetys in Vndis
Orbis, & Occidui figere signa vado:
Nunc mihi florentes quantumvis Pal-
las Athenas
Obiice, & adventu Colchide vellus,
ait;
Sic sinus Oceano major; populum ad-
spice utrumq;
Ripa illum dices, hūc volitare mari.
Non dissita Lupercalia festa Fe-
bruario mense. De iis Plutarch. in
Cesare scriptum reliquit Multi ex
No-

Nobilibus, & claris Juvenibus nudi per Urbem discursant. & scuticis hirsutis obvios per Lusum, & risum cædunt. Quin etiam multæ in primis claræ mulieres data opera illis obviam eunt, & se ipsas plagis tanquam in schola offerunt, manus his præbentes: persuasæ eas plagas prægnantibus ad facilitatem partus, sterilibus verò ad fœcunditatem proficere. Similia apud Ovid. Fastor. II. Hinc Larvæ Romanis invēte, de quibus Cicero, ad Attic. Quid est hoc? quid est autem quod ego personatus ambulem? Gravitas enim tunc temporis erat remissa, quemadmodum legimus de Catone saltante in communi hilaritate. Clarissime notat Herodianus passim ludendi licentiam permissam, sic ut Persona indueretur quæ cuiq; libuerat, nullaq; indiæta, nec Magistratū quoq; Imago, prout cujusque studium repræsentabat. Ludos Romanos quosq; tum publicos, tum privatos explicat Jul. Barbaran. in suo Promptuar. Rer. Quamplur. to. I. tit. 15. pag. 205. & 215. Quorum præsertim causa innumerabiles Feriæ, favente sacro no-

stre

stræ Religionis cultu, in *l. Dominico de Spectacul. Theodos. Cod. sublata* fuere. *Barnab. Briffonius* sapientissimè ad eum textum, & ad *L. omnes dies* ibid., pag. mihi 376. ubi & benè *Jacob. Gothofred.*

Videmus itaq; plurium *Festorum* moris consensum, cunctorum autem stultitiam, Ethnicamq; Impietatem: undè à nonnullis forsan hujusmodi gaudia vesana, vocitata sunt *Bacchanalia*, vocabulo ex Philosophorù sensu nimis generico. Verum primævam *Bacchanalium* solemnitatem, agnovit in Aegypto *Herodotus* in *Euterpe*, mulieribus iis sædissimam *Phalli*, mentulæ scilicet, seu impudicam Virilis membri imaginem, cum *Larva* circumgestantibus, ne omnimoda frudarentur libertate. Quod actum, papiraceo cum tegumento facie velata, hederæq; corona adhibita, ex *Plutarco*, & *Paschali* de *Coronis*. Omninò in Gentilium superstitionis ritibus originem animadvertit *Polydor. Vergil.* Plura apud *Livium* lib. 39. Quam Obscenitatem, aliasq; Festi Impudicitias à recentiori *Fra-*

ticellorum Hæresi parum distare fatetur P. Philippi Jacob. Bergomensis in Supplemento Chronic. lib. 13. fol. mihi 310.

Ab *Aegyptiis* vero *Bacchanalia* mutuatos *Israelitas*, volūt Interpretes Divinæ paginæ, cultum præstantibus Judæis Idolo *Astaroth*, seu *Astarte*, quod *Tullius*, & *Plautus* pro *Venere* sumpserunt, & *Salomon* met fano ædificato, ad exemplum humanæ superbiæ, ac Infirmitatis, veneratus est, seditimisque *Priapi* sacris honorem ferentibus. Percurrantur sacrorum Bibliorum Textus 1. Reg. 15. vers. 13. & *Judic.* 2. 13. ac 3. 7. & *rursus* 10. 6.

Insanas Festi cæremonias *Ovid.* describit *Metam.* 6. v. 592.

Tempus erat quo sacra solent *Trietærica Bacchi*, &c.

Perlucidè vero paulo post ibi:

Vitæ caput tegitur, lateri cervina sinistro (bat hasta.

Vellera dependent humero levis incu-

Quod priùs egerat ejusdem Heroici, seu Admirabilis Operis lib. 4.

Pectorà pelle tegi, crinales solvere Vit-
tas Ser-

44 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
Serta comis manibus, frondentes su-
mere thyrsos, &c.

Statius de Bacchantibus paucis ver-
bis Thebaid. 2.

Qui Curios simulant, & Bacchanalia
viuunt.

Hęc autem sic vetus Scholiastes in-
terpretatur: *Criminosè viuunt, idest*
sub severitatis figmento impudici sunt;
Nam sacra *Bacchanalia* ex iis con-
dēnata sūt *Lutetiæ Parisior. S. C. Py-*
thæo teste; cum probatum esset *Fē-*
minas honestissimas ad stimula Deæ
Lucum, fæde Adulterio maculatas.
Fusiùs ad eundem Statii locum Gas-
par Barthius, nimiam referens licen-
tiam, & scelera potissimum noctur-
na, quæ narrantur à *Tacit. Histor. 2. &*
benè distinguuntur à Gelen. Advers.
cap. 11. Livii lib. 44.

Obstupuit non parum *Tertullian.*
advers. Gentes in cit. *Apologet.* admi-
sisse Christianos illa etiam tempesta-
te, quod prorsùs è Republica jam
exegerant Romani. Quam eliminan-
dam audaciam ostendit viribus
Aphricanę Eloquentię: Theodorus
Studita ex Orientali Ecclesia Fratres

Pa-

Patresq; presentes pleriq; ferias appellant per quas belluentur, vinoque bacchantur, ignari abstinentiam eos profiteri carniū, non crapulę, & Ebrietatis functionem. Nam id Gręcarum Feriarum proprium est Christianorum uti frugalitate, nec corporis pro libidinibus curam gerere, quemadmodum Apostolus docet. Sed agat sane ut lubet Mundus, quę in legem abierit Insanię; Nos intemperantiam Fratres, vel iis quę tam vesci est permissum fugiamus, scientes eam esse peccati matrem. Monitum certę piam, & sectandum. De Choreis nonnulla collegit P. Nozarin. in schediasm. sacr. proph. 3. 25. 128. & 133.

Adversus Balandi, seu saltandi consuetudinem, si scire quicquam lubet, pervolue. Athenęum 14. 7. ibiq; Jacob. Dadechampii Annot. & Is. Casaub. Animal. & ex recentiorib. Jul. Barbaran. alias citat. in Promptuar. to. I. tit. 16. fo. 212. ubi de variis. Ante fores Ecclesię, de Paganorum ritu emanatam egregię queritur D. Augustin. de Tempore serm. 15. & 2. de Doct. Christ. 25. de Histrionum saltu
ha-

46 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
habet plura. *Sanctus* autem *Ephrem*
serm. de Ludis exclamat: *Vbi Citharæ,*
aut Chori, aut plausus manuum, ibi
Virorum tenebræ, mulierum perditio,
Angelorum tristitia, & Diaboli festa.
D. Andreas Cretens. Orat. de Amput.
Capitis S. Jo. Bapt. Quæ non est plenum,
inquit, corpus turpitudine, quod cele-
riter movetur, & membra, quæ tanquã
turbo notantur? Quæ sunt revera si-
mulacra eorum qui sunt correpti à
Dæmone. Hinc sapientissimus Ara-
gonum Rex Alphonsus, referente
Panormit. 1. 45. Saltatorem ab insano
nihil differre inquiebat, nisi quod bic
dum saltat, ille dum vivit insanus est.
De saltu David ante Arcam ex af-
fectu Cordis Elaboratus. Abulens. 2.
Reg. 6. 19. & 1. Paralip. 15. 42. ac Sa-
lianus mundi anno 2990. num. 47. &
48. Alias & in nuptiis cuilibet Chri-
stiano Laodic. Concil. vetuit. Utinam
hodie quisq; potissimum apud alie-
nigenas profana hilaritate deceptus
legeret, ac edisceret!

Modernum *Carnisprivium*, vulgo
Carnevale ex ejusmodi *Insaniis* olim
effluxit. Mores illaudabiles recitat

Ni-

Nicephor. Gregoras in Vita Andronici senioris qui sedit in Imperio anno circiter 1281. Carnis primum instabat, cum lautioribus convivis, & poculis dedui mortales, & Vini intemperantia facilius ad seditiones concitantur. Apertè initium sumpsisse à Lupercalibus, vel saturnalibus, Quinquatris, vel Megalensibus Langæus I. C. ac Philologus opinatur. Vel à Majuma, de quo singularem habemus textum in Cod. Theodosii Cæsaris, ubi vide omninò Eruditissimum Jacob Gothofredum. Non nihil indigitat Marefcott. in fine sui Syntagmatis.

Præfatorum Criminum ortum id sentiens attigit P. Baptista Mantuanus in Fastis ibi

Roma Lupercales ludos antiquitus isto
Mense celebrabat. posita gravitate
per Urbis

Compita versabant stolidi sine veste
Luperci.

Ceterùm curiosa legenda sunt cōtra cētus nocturnos, & larvatos apud Riccobon. de Gymnas. Patavino lib. 6. cap. 13. ubi certe nimia fruuntur libertate, ex Celsissimi Senatus indulgen-

48 *Abb. Io. Bapt. Pacichellii*
gentia, Studiosi: & Borell. de Magistrat.
3. cap. 9. & seqq.

De Veteribus Gallis Theodoricus
Abbas in vita D. Bernardi Prope erat
sacrum Quadragesimę tempus, cum
omnes fere juvenes dediti militiæ secu-
lari circumibant quærentes execrabi-
les Nundinas, quas vulgo Tornetas
vocant (hodie Torneamenta) Cepit
ergo ab eis petere S. Bernardus, ne intra
paucos dies, qui ante Quadragesimam
supererant, armis uterentur, ac nè qui-
dem Larvis, per Canonem Cōcilii Rhe-
mensis interdictis.

Hajus temporis licentiam coer-
cendam studuit *D. Carol. Borrom. eus*
exemplo motus *D. Bernardi, & sacro-*
rum Canonum edoctus præceptis
Concil. Laodicen. 53. & Dachar. 80.
Unde *Patres Societatis, laudabili, &*
proficua sanè consuetudine, in suis
templis, musicis cantionibus sacrisque
sermonibus interpositis, fundunt *Pre-*
ces ante Venerabilem Eucharistiam,
publico ritu expositã postremo *Car-*
nis privii triduo, quod præcedit sacro-
rum Feriam quartam Cinerum, ad
compescendam humanam frenesim,
& Di-

& Divinam Iracundiam placādam.

Religiosis hominibus vitam ce-
libem professis acceptissimas præfi-
xere Fundatotes pro eo tempore
sanctiones: quemadmodum videre
est apud *Carmelitas* p. 3. *constit. c. 6.*
nu. 8. Fratres Divi Augustini Eremit.
6. p. constit. cap. 13. S. Francisci pro
Familia Cismontana Constitutiones
Generales cap. 2. pag. 43. Urbanas
Conventualium cap. 3. Reg. tit. 17. nu.
3. & aliorum, de quibus abundè D.
Francisc. Maria Maggius ex Clericis
Regularibus in suo De Sacris Cære-
moniis to. 2. Opus. 2. Disquis. 29. Vitan-
da enim, Religiosis præsertim Vi-
ris, sunt spectacula, & multo magis,
Larvæ, ac Personæ. Quod sanū consi-
liū cūctis quoq; fidelibus ipsimet He-
retici præstitere, inter quos Christ. Be-
sold. in Discurs. Polit. to. 2. de Educa-
tione: & damnatissimus aliàs Phi-
lipp. Melancth. Declam. to. 5. Gymnas.
p. 2. sect. 2. de Exerc. Academ. Nec
minus Doct̃or Salomon Gesnerus in
Orat. Hamburgi dicta anno 1636.
ac typis data De Personis, sive Lar-
vis, &c.

50 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
Materiæ Bacchanalium, ad Ethni-
cam superstitionem priscam, lumen
præstant non modicum Vetustatis
instrumenta non obscura, in Opere
nouissimo typis Romanis diligen-
ter exciso, & sic inscripto: Lucerne
Antiche Intagliate da Pietro Santi
Bartoli, con le Annotationi di Gio: Pie-
tro Bellori. Plura de iis, moraliter
etiam, ac Philosophicè tradit Osta-
uius Magnanini Italicè Nel Gualen-
go, ò Del Convito p. 2. Ferrariæ im-
presso anno 1641.

C A P U T IV.

De Mascheris in Histrionica.

INter Ludricas Artes Antiqui lo-
cum dedere *Histrionica*. Ea vero
Tragædiis plurimum splendoris at-
tulit, in qua commendatur quoque
Aeschylus Tibicen; siquidem canen-
di, & saltandi partes distinxit, quæ
in uno tantum Tragico Histrione,
jungebantur, tribus rebus, Cântu sci-
licet, Harmonia, & Saltu ludum
componente, ut *Aristoteles* meminit
agens

agens de *Dithyrambicis*. Imitatus id fuit *Sophocles* in distinctione Saltatoris: Tribus autem personis fabulam absolutam docuit *Horat.* in *Arte* ibi.

Nec Deus intersit, nisi dignus vindice nodus

Inciderit, nec quarta loqui persona laboret,

& si quartam sæpe, & quintam admissam notaverit ponderosus Glosator *Donatus*. Omnium linguarum usu, id jubente *Jul. Cesare* de quo *Sueton.* 39. nec dissentiendo à *Prestigatoribus; Circulatoribus, ac Fannambulis*, quos ex Patribus explicat *Nozarin. Sched. sacro proph.* 9. 99.

Histrionum apparatus, *Choragiû Thymelicum* vocavit in *Apol. prior. Apulejus*; & benè, cum *Gesticulatores, & Mimi, Thymelici* græcè dicti sint. De qua voce *Suidas, Hesychius. Plutarch. de Orac. Pyth. in Polit. præcep. ac in Alexand. & D. Aug. 6. de Civ. Dei 7. ii* nempe qui aptabantur *Orchestrae*, quæ *Chori pars* erat in *Theatro*, aut supra mēsam stabant in foro, *Canentes ad Theatralia invitā-*

52 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
tes ex *Rhodigin. 8. 8.* Vel qui luden-
tibus ministrabant *l. Athletas ff. de*
his qui not. & propriè Mimi in Jure
Pontificio per Gloss. in can. non oportet
il 2. de Consecr. dis. 5. quorum Tri-
bunus Archimimus ex Anastas. Bi-
blioth. in Collat. S. Martini Papæ, &
M. Mensa erat siquidem pro Bella-
riis, aut rebus, Aromaticis, Araque
una vel duplex, presertim Apollinea,
à qua tanquam à loco refugii, nefas
arceri. Pollux. Rhodigin. 6. 17. Taub-
man ad Plaut. pag. 572.

Verùm, elata, & contenta voce,
Histriones exhibebant, quæ cothurno
quoq; grandi à Poeta exprimeban-
tur, cum in *Tragædiis* eximiè res age-
rentur. Quorum canendi formam,
quidem mollem à *Beza* inventam, &
à Patrib. improbatam ex *Baronio to.*
1. anno 60. Calvinistæ audacter imi-
tantur. Egregiè materiam subsump-
tam *Jul. Cas. Bulenger. in de Theatro*
explicat 146. & 54. ubi refert Ma-
scheras ore hianti, ut supra tetigimus,
& cavo fuisse. *Prudètio 1. in Symmach.*
dictante iis versibus

Vt Tragicus cantor ligno tegit ora ca-
vato

Gran.

Grande aliquid, cujus per hiatum
carmen anelet.

Propterea forsàn observavit Dio
Chrysof. Orat. 4. de Regno, *Histriones*
acutum, & contentum, penetransq; cla-
mare. Consule post Lips. de Theatro
Rittersh. 5. sacr. Lect. 2.

Occurrunt tamen, ex Antiquitatis
pœnu, & aliæ *Larvæ*, quæ non fa-
ciem tantum, verùm etiam universam
capitis rotunditatem operiebant;
adaptato Galericulo, seu *Capillitio*, à
vertice ad cervicem. Has præcipuè
adhibebant, in Choris Comicis, ac
Tragicis, obducto capite ad similitu-
dinem Actorum; deque his intelle-
xisse videtur *Lucianus* in Dialogo de
Saltatione, tragicam personam de-
scribens: *caput Larva minaci obductū.*
Similes *Larvas Histrionibus* Tragicis
insevisse credibile est, *Anguicomarū*
Furiarum, & Gorgonum personas agē-
tibus. In Comicis verò choris, Or-
giis, & Satyricis Saltationibus earū-
dem *Larvarum* frequens fuit usus,
cum sæpè insculptæ pateant in anti-
quis lapidibus, *Silenos, Satyrosque*
mentientes. Exemplar habes in Gē-

54 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
mis *Leonardi Augustini* secundæ edi-
tionis parte prima num. 22. & 23.
quarum altera *Larva Faunum*, seu
potiùs *Silenum juvenem*, altera *Sile-
num senem* cum calvitio, ac universo
capitis tegumêto repræsentat; Utra-
que omninò hisce nostris affinis,
quas marmoris sculptas ex Musæo
V. C. L. Io: Petri Bellorii postremis pa-
ginis dabimus; aliæ verò in Illustri-
bus *Fulvii Ursini* Imaginibus, &
Vetustis monumentis videri pote-
runt.

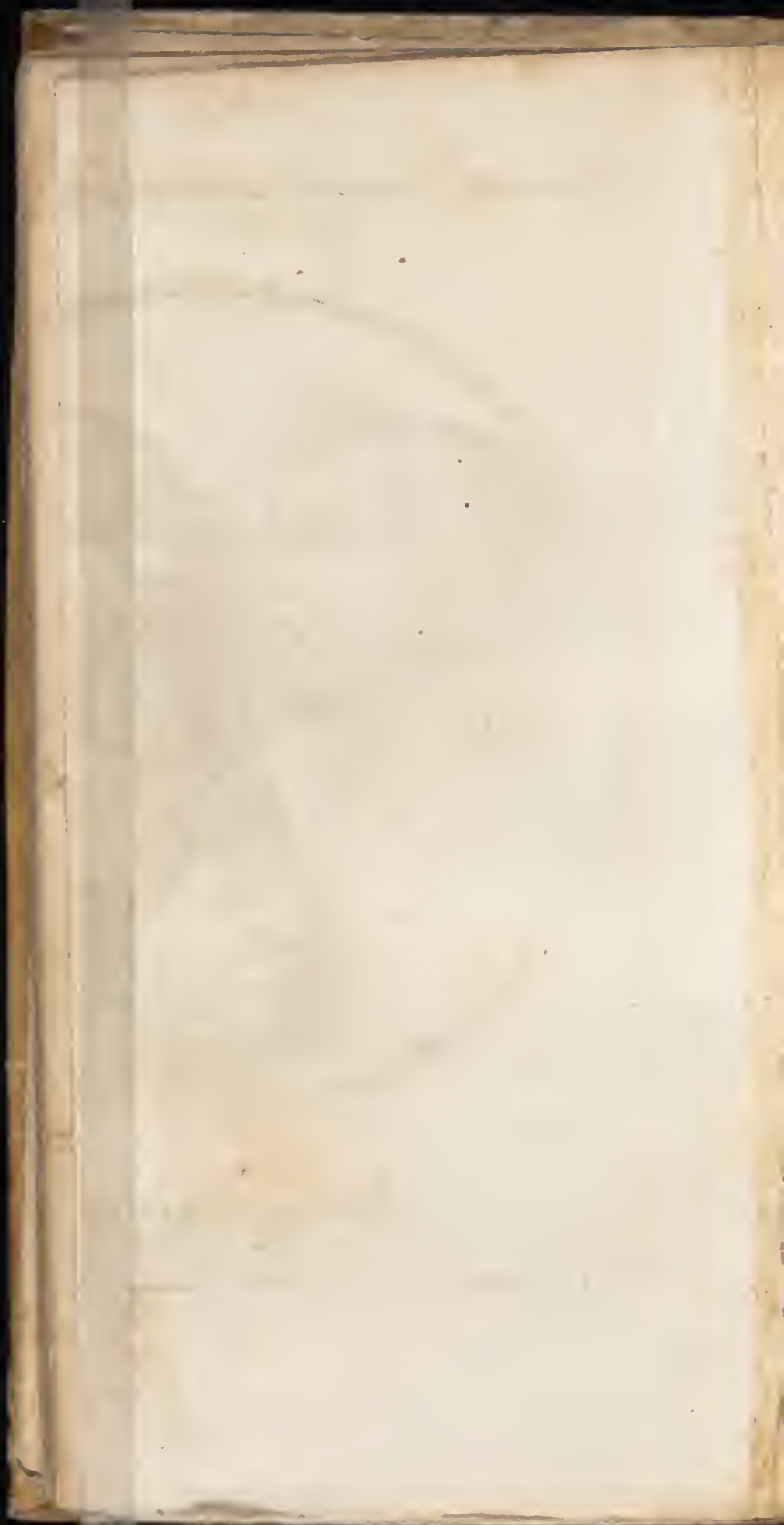
Sic in locupletis *Romana Antiqui-
tatis* Fragmentorum, Egregii Sculp-
toris *Jo: Petri Mauri*, propè *Minervæ*
in Urbe fanum officina, *Cæmeterium*
lapideum per ipsum appellata, infe-
ctum redditum imberbis pueri sin-
ciput, similis formæ grandioremi sibi
Larvam, elevata sinistra, immittētis,
Canicularibus jam excurrentibus
Diebus vidimus, in *Maximi Circi* ru-
deribus, fertilibus semper, ut fuit re-
latum, nuper effossum: quod in Vul-
gus Philologicum edere minimè
præstat.

Theatrales formæ hujus *Larvæ*
qua-

Veterum Laruae

quatuor numero, in antiquæ testaceæ
Lucernæ solea, percelebris, ignoti
Comici memorię dicatę, in satis cul-
to Insignis Cęlatoris *Petri Sanctii*
Bartoli Musęo *Romę* visuntur; quę ab
anno 1691. typis Italicę ibi pro-
stant in, *Delle Antiche Lucerne sepul-
crali figurate fol. 16.* ab eodemq; scię-
tissimo *Bellorio* Antiquitatum Urbis
Præfecto, diligenter expositę. Plures-
que simplices *Bacchantium* larvales
facies in vase quodam vetustissimo,
ac lapideo in *Excellentiss. D. Ducis*
Lantes, propè *D. Pancratii* portam,
Romani *Viridarii* Palatio, & alibi *Ro-
mę*, ut in ejusdem, *Veteris ac novę*
recenti, anni 1687., descriptione vi-
deri potest.

Vir summus *Fulvius Ursinus* jam
laudatus, curiosum ediderat Poetę,
seu Comędi in tabula sedentis mo-
numentum, *Larvamq;* è mensa de-
tractam, super qua positę alię duę
Larvę intuentis. Ad quem facere
videbatur *Plinii* Historici locus ille
de *M. Ofilio Hilario* Comędiarum *Hi-
strione* qui, cum populari gustui ad-
modum arrisisset, die natali suo,

56 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
convivio exhibito, Personam tunc
usurpatam intuens, Coronam è ca-
pite suo met in eam transtulit, eoque
habitu videns, nullo sentiente expira-
rauit. Maximo profecto honore *Hi-*
strionibus fuere olim *Personæ*: ideoq;
theatralis applausus Gloriam illis
quasi acceptam referebant. Idem
sacrofanctæ *Vetustatis Iconismus* in
Veterum Illustrium Philosophorum,
Poetarum, Rhetorum, ac Oratorum
Imagines ex Nummis, &c. cum selectis
ejusd. *D. Bellorii* scholiis repetitus
usq; ab anno 1685. Romana editio-
ne præstantissima, conspicitur fol. 69.
Ubi quoq; 70. fol. *Sileni, ac Dionysiacæ*
Personæ eleganter expressæ.

Vidimus non semel, in *Vetustissi-*
mi Vaticani Codicis, non indiligenti
manu exarati prospectu, ac *Illustris-*
simi Comici Terentii Opera fide re-
ferētis, ipsius egregiè pictam *Imagi-*
nem, à *Davo*, alioq; servo sat noto,
Larvali Vestè, ac Faciè, hiatuq; *Per-*
sonæ pallentis, quemadmodum initio
ex verbis *Satyrici* innuimus, susti-
neri.

Ob hujusmodi *Artē* usumque *Hi-*
strio-

Strionicum solitas olim concedi Statuas comperimus, æreas, vel marmoreas, quas accēpere, non nopo Ludii, ac *Histriones*, sed Aurigatores, cæterique Circensium certaminum Victores. Probat clarissimè *Emundus Figrelus* Historiæ in *Academia Upsaliensi* Professor in suo *De Statuis Illustrium Romanorum* cap. 13. *Holmiæ* impresso, qui de Habitu, ac Gestu illarum plurima profert cap. 19. Causa enim, sive Statuarum finis, quemadmodum *Cassiodor.* habet 3. *Var. 15.* Gloria fuit, ac memoria diuturnitatis eorum, qui insigniter, vel de Republica meriti erant, vel Ingenii dotibus claruerunt, vel opus aliquod clarum edidere. Idemque ipsemet 8. 2. & vide *to. tit. C. de Statuis, & Imaginib.* Speciei hujus nonnullas videmus, præsertim *Romæ*, ac marmoreas, stantesque, dextera, vel sinistra gestantes *Mascheram*, in *Capitolio*, in *Aedibus Justinianæis*, ac in cōstitis Principū *Pomariis*. - *Capitolina* quidem, in *Palatii Consularis* gradibus, de qua in recēti descriptione mētio. *Sculptoriam* *Artem* pollutibus visa est

58 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
affabrè elaborata, *Musamq;* refert ex
iis, quarum inventa, ac munera *Au-*
son. Edyl. vicesimo iis recitat versibus
Melpomene tragico proclamat mæsta
boatu (Thalia.

Comica lascivo gaudet sermone
Nec dissimiles Numinum imagines
apud *Chartar. fol. 29.*

Extat *Mareni* in scalis Do-
minorum in basi Inscriptio rela-
ta per *Gruterum* to. 2. pag. 1089.
num. 6. L. *Acilii Nobilis Archi-*
mimi Comm. Memorum adlekti, diurni,
Parasiti, Apoll. Tragici Comici primi
sui temporis, & omnib. corporibus ad
scenam Honor. Decurionis, &c. quam
vide. Nec preteri, ob præclara quidè
merita, exempla haud pauca ma-
gnanime Statuarum Renunciatio-
nis, typo Italico è tenebris vindica-
ta per *D. Andream Borbonium Senen.*
Theologum.

Non tamen, & apud Ethnicos, ma-
gni habita *Histrionica;* li siquidem, ac
Mimi à Romanis Civitate indigni
putati, ex *Livio, Cicerone, ac Valerio*
quorum cuncta flagitia notat *Sal-*
vian. 6. Proptereà *Lydolicus Vives*
in

in Institut. Christ. qui arduam de Corruptis Disciplinis materiam sedulò pertractavit: *Necessè erat, inquit, Histrones perditissimis fuisse moribus, & deploratè nequitiae, cum in ea civitate pro civibus non haberentur, cujus eràt tam multa millia hominum flagitiosorum, & facinosorum cives. Benè discurret, & concludit. Iphis quoque, sicut & scenicis impœnitentibus, qui omnes inter infamia notatos comprehenduntur. Legumq; beneficio habentur indigni vulgatis textibus, sacra Communio est neganda: Tolluntur Privilegia Clericalia si adsint. cap. 1. de Vita, & Hon. Cler. Farinacc. de Inquis. 8 97. antiq; laudati à Cæs. Panimolle Decis. Eccles. 41. num. 9. Imò à Principibus, omnes arceri monuit D. Carol. Act. Mediolan. p. 1. fol. 40. col. 1. Videantur plura apud Petr. Gregor. Tholosan. Syntagm. jur. p. 3. lib. 39. cap. 11. ac Ricciull. in de Personis quæ in statu reprobo versantur. Obvium enim est, Virorum, ac feminarum quisquilias in fabulis inductas, & Larvis adhibitās, adolescentes nempe, aotos, deliros senes, Pa-*

rasitos, Lenones, Meretrices; cuncti scenam sedantes, capite, ac ore tectis, preter vocis permittendę viam, coactę quidem ad clamandum, canorosq; sonitus emittendos. Quorum vilis portio, ipsa *Mimica* manuum gestibus expressa, diligenterq; ab Epigrammatario quodam veteri *lib. 4. Pytheanorum* descripta, sic concludente

Tot lingue, quot membra Viro; mirabilis ars est,

Que facit articulos ore silente loqui.

Clericos propterea illam exercentes sedissimam artem puniendos prescribit *Can. 24. Concilii Quinisexti, seu Trullani*, ubi calamum acuit Eruditissim. olim in Academia Lovaniensi amicus noster, ac Magister *P. Christian. Lupus* in *Schol. Concilior. tom. 1. fol. mihi 906.* Adversus quos scenicos Ludos, & *Agonales*, *Cursus Circenses*, ac similia Spectaculorum, genera, scripsere *D. Cyprianus, Augustinus, & Patres cuncti* sepiissime; quemadmodum apex Ingeniorum *Tertull.* in libro peculiari superius laudato, honesto tantum Comædiarum usu,

usu, à *D. Th.* non improbato, ut 2. 2.
168. 3. 3. Porrò tanta fuit Ecclesiæ
pro suis filiis cautela, ut in eodem
Concilio, ac præfato loco statuerit
quod; si Clericus ad Nuptias vocetur
tunc temporis cum Ludicra ingressa
fuerint, etiam minus agendo, & ad
deceptionem, ipse surgat ac disce-
dat. *Synodus* quoque *Ravennatensis*
sub *Honorio IV.* sancivit quod, missis
Joculatoribus, & *Histrionibus* mune-
ra emendicaturis ad Clericorum
domos, si quid effundant, teneantur
duplum restituere Ecclesiæ à qua
Beneficium suscipiunt, per ipsas in
usus pauperum commutandum. .
Christianorum Mores è conspectu
Gentilium in Ethnicis superstitioni-
bus Bacchantium debent lucere, &
maximè Clericorum, quibus optima
fors Ecclesiæ Candelabrum. Apud
Columellam enim, nostro quasi pro-
bro, scriptum illud præceptorium;
Absq; Ludicris Artibus, atq; etiam
absq; Causidicis (quod benè notandū)
satis olim felices fuisse, futurasq; Vr-
bes fore.

CAPUT V.

*Vestes Sexui ac Statui contrariæ
num licitæ?*

CUM à lethali Idolorum cultu
Larvæ ortum duxerint, frequen-
ter à Sanctis Patribus vituperantur,
Lactantio præsertim, *Tertulliano*, *Cy-
priano*, *Chrystomo*, *Augustino*, aliisq;
In causa est Divina duplicentia om-
nis vanæ simulationis; quæ primum
in Diabolo *Mascherarum* auctore
sub Serpentis cortice in Horto illo
Deliciarum innotuit. Et Mulieres in
fine sæculi effluxi *Larvis* uti cæptas
Brantomius testatur in Libro inscri-
pto *Dames Galantes*. Apud Gallos
forsan, in quorum Aula *Elisabeth*
Reginam, & *Caroli IX.* Uxorem nū-
quam usam, nec ipsa pernegante,
aliquam ex ejus ancillis, scripsit *Do-
minus Bouchel* in *Biblioth. du Droit
Francois sur le Mot Masques*. Habitus
profectò indecens, quo fere semper
utuntur *Larvati*, adulterius in utro-
que sexu, in sensu *D. August.* de *Tem-
po-*

pore. serm. 242. Vestes, quæ dictæ sūt
à velando, per Varron. & Rebuff. in l.
127. ff. de Verb. sign. eæ debent esse
ut Honestati, ac Necessitati faciant
satis. Innuitt D. Cirill. Hieros. Cathec.
4. Sed videndus Petr. Greg. de Repub.
4. 11. 5. Alias redeunt Poetarum Fa-
bule, & quemadmodum Tass. 16. 3.
Mirasi qui fra le meonie ancelle

*Favoleggiar con la conocchia Alci-
de:*

Mirasi Jole con la destra imbelle

Per isdegno trattar l'arme homicide.
Mores domicilii videntur servandi;
quod monuit præceptorie Jo. Casa
initio celebris Galatei, & prope fin. iis
Italicis verbis: *I tuoi Panni convien
che siano secondo il costume de gli altri
di tuo tempo, ò di tua conditione; che noi
non habbiam potere di mutar l'usanze
à nostro senno; mà il tempo le crea, &
consumale altresì il tempo.*

Canon moralis erit, de quo melius
infra, in publico Theatro Mimicos
Personarum Habitus, honestæ recrea-
tionis, nec non Exercitationis tantū
gratia admittendos; In priuatis ve-
ro quorumlibet, sive nocturnis, sive
diur-

64. *Abb. Jo. Bapt. Pacichellii*
diurnis discursationibus minime,
exceptis Bacchanalib. vel similib. fe-
stis ex Principum indulgentia, per ea
que eleganter, & solide tradit Domi-
nus Salomon. *Gesnerus* in Orat. de
Personis sive Larvis, Heduatione, diur-
na nocturna; divagatione, inverecun-
dis locis, Amplexib; Saltatione, Aleaq;
Bacchantium impressi. *Hamburgi* an-
no 1600. Ubi refert Litteris prodi-
tum eximium *Farnesium Cardinalē,*
cū *Ferdinandi Imperatoris Legatos*
hilarius excipere vellet, larvatum in-
cessisse. In loco enim servandum *Eu-*
trapelia, scilicet bonæ assuetudinis,
dictamen docuit ex *Aristotele,* & ra-
dice *Moralium* perpetuò *S. Thomas.*

Peculiaris difficultas est de *Mulie-*
ribus, an ipsis *Viriles Vestes* toleran-
de, quemadmodum e contra, num *Vi-*
ris muliebres? Et negatiua deduci-
tur ex *Lege sacra Deuter. 22. 5. Non*
induetur mulier veste virili, nec Vir
utetur Veste feminea, abominabilis
enim est apud Deum qui hoc facit. Ubi
Philo in de Fortitud. Propterea infames,
& incapaces testandi eos qui
publice utuntur feminea Veste agno-
vit

vit D. Augustin. in soliloq; cap. 16. Julianus Cæsar Desertores amictos Vestis muliebri per castra duxit distrahēdos, ratus militibus qui viri essent, hujusmodi pœnam, & supplicium morte gravius futurum. Et in Actis Sanctorum legitur à Tyrannis cingulo militari, nonnullos dirè solutos, indutosq; muliebri colobio, ac in gynæceum datos. Ideoq; calamo sic lacesfitus Achilles à Tertulliano: Ille ferarum medullis educatus sustinet stollam fundere, Comam struere, speculum consulere, aurem quoq; foratu effeminare. Vide Sicul. Biblioth. 2. Zonar. in Vita Mauriti, & Quintilian. 5. 9.

Femini in usu anathema indixit Cōcil. Gāgrēse c. 13. & Trullēs. can. 62. utrumq; sexum perstringit. Triennalis Pœnitentia à vetusto canone antiquo secundi Concilii Bracarensis nuncupati præscripta J. C. in l. Quintus 23. ff. de Auro, & Arg. leg. ibi quod sine Vituperatione vir non facile utitur muliebrib. De quo præcepto exquisitè Philo Judæus ubi mox iis verbis: Voluit Lex Virum in vestitu se, ut virum decet, gerere, quem cum diu noctuque

66 *Abb. Io. Bapt. Pacichellii*
que circumferat, talis esse debet, ut eum
semper decoris, honestatisq; admoneat.
Sic & mulieres ornantes pro dignitate,
vetat virilem vestem sumere, longè
submovens effeminatos viros, tum plus
aquo viriles feminas. Brevius Joseph.
4. *Antiq.* Cavete autem, maxime in bel-
lo, ut neq; mulier habitu virili utatur,
nec vir stola muliebri. Plurima de
hoc Principum placita in Italia, ac
Belgio. Et planum est apud *Zozimum*
4. 4. *Julianum Augustum* Romanis
Ethnicis subscribentem, produci &
vendi jussisse imbelles Milites in veste
muliebri. Id quoq; prohibitum in
can. si qua mulier dis. 30. Vitiosum
utrumq; affirmavit *S. Th. 2. 2. q. 169.*
a: 2. Videndi sunt *D. Hieronym. Ep. 8.*
Clemens Alex. Strom. 12. *D. Jo. Chry-*
sosth. Homil. 38. in cap. 11. Matthæi.
Petr. Chrysol. serm. 155. *Apulei. de*
Dogm. Plat. Athen. lib. 12. *Juvenal. &*
Seneca sæpe. *Fusè Jo. Ludov. Vives*
lib. 1. de Instit. Christ. Famin. tit. de Sal-
tation. Gentilis in libello de Actorib.
Fabular. 4. 5. & 6. & Gonzal. cap. 15.
de Vita & Hon. Cleric. nu. 11. fol. 54.
Quamquam plurimi feminea veste
in-

induti in *Histor. Augusta* legantur :
Nec pauca spargi possent ad materię
ornatum ex *Rubenio*, & *Ferrario* de
Re Vestiaria. Vestiumque partes &
species quasq; Juridicis testimoniis
referat, cum prisca, & recenti luce
Anton. Monachus in suo *Tract. de*
Execut. in Vestib. Bononię 1621. in 4.

Ratio est in promptu, quia obest
Honestas ac Decor; talis enim quis
præsumitur, qualis à Vestibus dete-
gitur. I. C. in l. apud *Labeonem* §. si
quis *Virgines*, ff. de *Iniur.* *Vulgata*
Carmina in *Speculat. p. 1. tit. de Ad-*
vocato, §. sequitur per tot. Rursus *Ec-*
clesia, & *laica Monarchia* singulorū
Vestes discrevit, quibus visis gestan-
tes, eorumq; mentes noscuntur. Ad
rem *Synodus prima Aquisgrani* simi-
libus verbis. Et in *lib. sepe laudato*
de Idololat. Tertullianus inquit: *Pro-*
prius vero Habitus uniuscujusq;, tan-
ad usum, quam ad honorem & dignita-
tem. Sequitur optimè *D. Cyprian. Ep.*
61. ad Euchratium Episcopum: *Cum*
in Lege prohibeantur Viri induere
muliebrem vestem, & maledicti ejus-
modi indicentur; quanto majoris est cri-
mi-

minis, non tantum muliebria vestimenta accipere, sed & gestus quoq; turpes, & molles, & muliebres, ministerio impudicæ Artis exprimere? Vide quomodo materiam nostram exornat. Hinc Eruditiss. P. Lupus, cujus nunquam sine dolore meminimus, in lo. Trullensis Concilii mox relato, Concilior. scilicet Scholiis illustrat. vol. 1. fol. 975. scitè monet, Larvas & Personas, mentitasque Vestes, adhuc in scena, Ecclesiam semper fuisse abominatam, & si tamen id agens Falsitatis reus sit per Hostiens. in sum. de Crim. falsi num. 7. Farinacc. de Fals. 150. 144. & Menoch. de Arbit. 2. 318. 19. & seq. Non tamen peccat, nec ordinarie puniendus. Diana. par. 5. tract. 7. res. 32. Casar Panimoll. Decis. Eccles. 49. num. 19. Extenditur Conclusio ad Legatum, Vestis muliebris, vel contra, quod strictè interpretandum, ita ut unum pro alio non sumendam, nec intelligendum de Vestis prorsus virili per fœminam induta, nec fœminea per virum; Casus enim foret Larvarum per Legem prohibitus ex traditis in Sacro Textu

xtu Deuter. & alleg. per Borell. de
Magistr. Edict. 3. 10. 2. & per tot. cap:
ibi de Larvis seu Mascheris, & Vesti-
bus mutatis, & Anton. Monach. laudat.
de Execut. in Vestib. cap. 13. num-70.

Permittendus Vestium solūmodo
promiscuus Usus in casu necessita-
tis, vel majoris boni . Exemplifica-
tur limitatio in Adolescente Antio-
cheno à Divo Meletio converso , ac
fugiente in fœminea veste Sacerdotis
pagani parentis indignationem , ex
Theodoreto Hist. 3. 13. In Ecclesiæ
Alexandrinæ Presbytero Anatolio
plurimos obsessæ Urbis ea forma
noctu abire suadente apud Euseb.
Cesareæ 7. 26. In Sancta Sabina mu-
liere Ethnica , virum captivum in
ipsum habitu per annos complures
sequuta; de qua S. Asterius Amase-
nus. In Viragine illa Ioanna Dargia,
de qua heroicè Nic. Heinsius , Caro-
lum Septimum Francorum Regem,
cum toto Regno ab hostium mole-
stis vindicante , viva tamen Rotho-
magi, combusta, ut ex Tiraquello, &
Langlæo Io: Chokier in Face Hist-2.
59. Et in nonnullis Virginibus, quæ
sub

70 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
sub Virorum aspectu piissimè in
Cenobiis militiam gessere; Pudici-
tiam quoque sanctissimè seruantes
aliæ in acie Martis. Vbi in casu *Ae-*
neas ita apud *Virg.* 2.

Mutemus clypeos, Danaumque insti-
gnia nobis

Aptemus, dolus an Virtus quis in
hoste requirat.

Hodiè in *Bacchanalib.* aut potius
Carnisprivii festo, Gentilium illis
substituto, Vestes obsoletæ simplici-
ter ac jocosæ *Larvas* inducunt, ho-
miuelque personant. Quilibet enim
extra patriam, agens *Gallum, Vene-*
tum, Bononiensem, Neapolitanum,
Acerrensem, aliosque, vulgò *il Raguet-*
to, Pantalone, Zanni, Cola, Pulcinel-
la, quorum alter ita dictus ab erec-
tis contra hostes Reipublicæ vali-
dissimos, in tropheû propriis Sena-
tus Symbolis, scil. Leonibus: Postre-
mus verò *Pulcinella,* inuentum pla-
nè ridiculum cujusdam *I. C.* seu Ter-
ræ *Gesuni,* sive Urbis *Acerrensis,* Cau-
sarumque patroni tædio affecti in
Magna Curia Neapolitana Vicaria,
nomine, *Andree Ciuccio,* qui ad vul-
tum

tum ex natura accomodum, vĕtrem
 straminibus onustum aptavit, plures
 ad sui imitationem excitans, sum-
 mamque famam per universam *Eu-
 ropam* captans. Alii verò, ex insul-
 sis Vestium indumentis libentissimè
 visi, & auditi sunt. Contingit pro-
 festò quicquid olim prudenter ad-
 uertit *Cornel. Nepos*, vel *Aemilius
 Probus* quisquis Auctor sit *Vitarum*
 quæ circumferuntur *Virorum Illu-
 strium* in proloquio. Eadem mune-
 ra Vitium alicubi, alibi verò Virtu-
 tem olere: quod patet in *Gallorum,
 Osculis*, de qua materia fecundissima
Kempius in *Osculogia*, & alii, ac in
Propinationibus vulgo notis *Germa-
 norum*, cum quibus non bene conue-
 niunt *Itali*. Sic rariores, & jucun-
 diores Vestes Viris gravissimis *Ma-
 scheras* sapiunt, quemadmodum,
 ecòtra Vestes graues, ac decorosio-
 res præter morem, hilarioribus spiri-
 tibus *Mascheræ* sunt. At redeamus
 ad semita. *Cléricei* nec possunt habi-
 tum trāsformare, præter necessitatis
 accidens, quod jura cuncta infringit.
 Ita *Concil. Lateranense 4. cap. 15.*

Mul-

Multo minùs personati nequeùt incedere, vel cù *Maschera*, nec ducere *Choreas*, aut *spectaculis* hastiludii sue interesse. *Concil. Mediolan. 1. p. 2. tit. de Armis, & Ludis*. Quæ cum aliis repetit in *Epitome Canonum, & Concilior. tit. Clerici à quibus teneantur abstinere Eminentiss. Cardinalis Braccatus de Lauræa humanissimus meus ad Theologicum Magysterium Promotor; & sunt in Voto Salon. 2. 2. qu. 5. n. 6. Barbof. de Ju. Eccles. 40. 65. & alii*. Sed vide Caput sequens.

Vestes Monacales omninò sunt *vetitæ*. Sic decretum in *Codice Theodosii ab Arcadio, & Honorio: & à Justiniano in §. ult. Auth. de Sanctiss. Episc.* ubi puniendos vult exilio corporali, & supplicio eos qui laruanvando usi fuerint *vestibus Monacorum vel Sacerdotum*. Idem fatentur *Laudens. cap. 1. §. fin. in fin. quibns modis Feud. amitt. Bartol. Fumçus in summa Armill. §. ludus n. 12. Baltass: de Angel. in Apparatu super p. & 2. lib. Cod. ad l. Mimæ §. nu. 4. & 5. C. de Episc. Aud. Vide Leges Langobardorum, & D. Nicol. Anton. in recenti*
Tra-

Tractatu de Exilio Exulumque pena.

Heremitarum quoque ac Docto-
rum Mascheris Interdictum, actione
Injuriarum ex Orot. S. Injur. nu. 26.
& seqq. Ricciull. de Personis que in
statu reprobo versantur. Baron. de
Effectib. Inimicitia Eff. 134. n. 6. Urries.
ad Ritum Magnae Curiae Neapolit. p.
1. nu. 234.

Et fortius est, quod Vestium Impe-
rialium usus cuiusque illicitus.
Tex. in l. un. C. nulli licere in fre us lib.
11. 10: Dom n. Tassonu in ragmat. Re-
gni Neapol. de Antefato vers. 4 ob-
serv. 1. nu. 25. ubi de moderatione,
quam terrenationem Vestium ap-
pellat, plura congeffit. Nec desinat
in eodem Regno Julia adve sus pro-
miscuum, & minus honestum Ve-
stium usum.

Idemque ex paritate rationis af-
firmari posset de peculiari Velle cu-
juscumque supremi Principis, vel
Magistratus, qui ipsum representat.
Ipsamet Toga in seriis jampridem
sumpta, exuebatur in Ludicris, ut in
Saturnalibus; indecensque erat, Eth-
nicis quoque morem permutare.

D Ua-

Uade textus *Martial.* in *Epist. lib. 2.*
 ad *Decianum*: *Noli ergo, si tibi vide-*
tur, rem facere ridiculam, & Togam
saltanti inducere Personæ. Et in *Ca-*
rissianum 6. -4.

Nil lascivius est Carissiano.

Saturnalibus ambulat Togatus.

Quia, locus, tempus, & Hominum
peculiariora sunt semper circumspi-
cienda, etiam in Jocosis ac festivis.
Admittunt equidem Stratagemata
militaria, in Dynastis, ac Principibus
mentita vestimenta. Sic Annibal
novus Vertumnus ex viridi ævo in
senium transfiliens, atque ex cano ju-
venescens Livio teste 1. 22. ac Polyb.
3. 78. Agatocles Diod. 19. 5. Gelon Po-
lyen. 1. Stratag. 27. Pefilius Cerealis
Tacito 3. Hist. 59. Vocula eod. 4. Hist.
36. Cæsar ipsomet 2. 41. & sequior
ætate Michael Despota Nic. Greg. 4.
Hist Jo: Corvinus Bonfinio 3. 5. & Lu-
dovic. XI. Francor. Rex apud Gallum
Thucididem Cominæum 6. Nec silen-
tio involuendi, referente Nauctero in
Chronograph. à nostratib. hauriente
Conradinus Suevia Dux postremus,
& Fridericus Austrius qui phrasi
 Vel-

Vellejana 1. 2. Iis artibus mortem, quesiere, quibus ab Ignavis Vita quaeri solet. An & quando id licitum Illustriss. Caramuel in sua Theol. Regul. dispungit to. 1. pag. 26. num. 127. & prius 7. 26. quod Gallicę, & similes Vestes tuta conscientia ferende: Turcicę quoque, si Religionem haud significant. De colore verò in Benedictorum Vestibus, ex gryseo vel castaneo, in nigrum, albumq; postea mutato eod. to. pag. 602. nu. 1780. idq; ante annos tercentum.

Prælati demum Ecclesię, & presertim Episcopi Larva, seu Persona, & Maschera à nemine agenda. Id prohibente apertissimè, Canone 16. Octavæ Synodi: quem plenè explicat Nicetas Paphlago in Vita D. Ignatii Martyris; Cum Viri laici Senatorii gradus comam involuerent, & ordinem quasi sacerdotalem, per quædam sacra indusia, & vestimenta effingerent, Episcopos, quasi constituendo, illudentes Divinis, per nonnullas ceremonias. Quod valde audax, impium, ac severissimis pœnis condignum.

CAPUT VI.

Mascheræ an per Proclama publicum
Vitandæ?

ABsolutis calculis prohibendas
ex S.C. vel Principum placito
censuere nonnulli scrupulosa con-
scientia nimium moti. Ex etenim
perstringitur acutissimo Tertulliani
calamo lib.6. ubi de Spectaculis: Jam
verò, inquit, ipsum opus Personarum
quæro an Deo placeat, qui omnem simi-
litudinem vetat fieri, quanto magis
Imaginis sue, &c. Hinc fortassè per
alios dubitantes quesitum, an iis in-
sit prorsus materia peccati? In qua
disputatione diverso modo sentiunt
Cajet. in Summa verbo Larvarum usu,
Nevizzan. in Sylva Nuptial. lib.4. nu.
70. Canophil. Tract. de Foropoli, &
fori fo.9. p.4. Medic. in summa peccat.
p.2. tit.7. q.32. Covarruu. in suis Mo-
ralib. & post alios P. Diana Resol. Mo-
ral. p.10. tract.23. Miscell. Resol.29.

Exempla suadentia Mascherarum
eliminationem habemus in sacro te-
xtu

xtu, siquidem *Achabus*, & *Saul* larvati una cum Diabolo larvato ^{CC} I. Reg. 22. *Samuelis* p. 28. *Jezabelis* pictā faciem canes devorarunt Reg. 9. 36. Et prophana Historia meminit *Caroli Sexti* Gallorum Regis, quem horrendē excæpit Divina ultio cum aliis quinq; larvatis, referente *Fulgos. lib. 9. cap. 12.* qui tamen de circumstantiis ne quidem verbum. Rursus *Tarpitudinis* vocabulo vetari Larvas putāt Interpretes ad *D. Paul. Ephes. 5. v. 3.* Et *Lactantius* in *Divin. Instit.* affirmat Mimos corruptelarum disciplinam profiteri, appellans *Histrionū motus* Impudicissimos. Et apud Ethnicos Ludi genus, laudatq; indecori spectaculi *Majumę*, de quo *tex. in l. 1. C. lib. 11. ubi Alc. & Suidas ac Brisson.* ab *Anastasio* Cesare sublatū *Gyrald. Hist. Deor. syntag. 1.*

Hilaritas tamen honesta hominibus concessa ex Divino per *Salomonem* Oraculo. Cum Larvis quoque prudenter aliquid actum constat in sacris paginis: præsertim *Gen. 27. 15.* ubi *Jacob* pilosam vestem representans, consilium est sapiens, ne indi-

gnis bona distribuuntur. *Gabaonitarum* stratagema ficto pallio *Josnam*, ac populum Israel decipientium *Jos. 9. v. 5.* Item Statua *Michol* viri loco reposita *p. Sam. 19. 13.* Inter *Prophanos* quoq; maximèq; *Sicul. Diodor. de Sardanapali* postremi Regis *Afsyriorum* fæminea veste legimus: quemadmodum in *Suetonio* exemplum de *Othone* Imperatore Larvato.

Permissas igitur Lætitię, seu vulgare Exhilarationis causa tuentur *Anan. in cap. Latorum de homicid. Angel. in summa verbo ludus nu. 1. & 2. D. Antonin. quoq; in summa de Curiosit. tit. de Spectaculis, & ex præclaris Regni Neapolitani Doctoribus Io. Maria Novarius de Gravamin. Vassallor. to. 1. Gravam. 309. Vries ad Ritum Magnę Curie, aliiq; Et ex perpetuo illarum usu Barones ejusdem Regni nullo modo eas prohibere posse fatetur idem *Novar. ibid* post *Doctorem Perez* in Libello hispanicè inscripto *Contro las Mascheras*. Qui ambo cum aliis concludunt, moderate faciendas, absq; tumultu; ac licentia præcedente in diebus consue-
tis.*

Ratio potissima est, quia debitis circumstantiis actio hæc induta, peccatum minimè continet, vel saltem occultum, & soli Deo cognitum *cap. Erubescant dif. 32. Menoch. de Arbit. casu 69. num. 60. Ridolphin. De modo vivendi in dieb. Quadrages. nu. 36. & Io: Dom. Ramald. in nova Syntaxi Rer. Crimin. vol. 1. cap. 1. §. 9. num. 76. fol. 117.*

Propterea Inimicitia influit in earum prohibitionem ex *Azevedo lib. 7. tit. 15. lib. 8. noue recompil. Baltass. de Angel in l. ut profanos, C. de Pagan. Franc. Baron. de Effect. Inimic. Eff. 134.* Itaq; tempore Belli inter publicos motus, & inter Studiosos ut plurimùm decretis Magistratum parum parentes, crederem prohibendas, quemadmodum in similib. casib., iudicio majorum.

Rursus vitandæ, si bonis obstant moribus. Ita concludunt *Lancellott. Conrad. de Offic. Prætor. in causis civil. §. 1. nu. 15. & Camill. Borell. 3. de Magistrat. cap. 10. nu. 1.* Quemadmodum *Ferrariæ, ac Mantuæ Duces* imminere voluerunt Furcarum pœnam ferē-

ti Noctis tempore, subditiā Bar-
bam; usq; horis suspicionem alicu-
jus mali prebentibus, Mulier, sive ho-
nesta, sive Meretrix, quod pejus, in-
venta virili habitu induta, poenam,
subite debet suffigationis & exilii.
*Ripa de Noct. Temp. nu. 7. cap. 164. de-
creto. Civitatis Lucerie in Regni
Neapolis Regione, Apulie. Fortius
cum Femina inventa esset circumiēs
nuda, cum Natura dicet neminem
incedere nudum in publico, nec pa-
lam muliebri veste indutum. Docen-
te id quoq; Laertio in Platone, & plu-
ra congerente P. Theoph. Rainando
Viro cultiori Orbi noto, in suis He-
teroclit. Deque Pudore consequente
Samuel Puffendörffius acutè de Ju.
Nat. ac Gent. lib. 6. cap. 1. §. 30. Idem,
dicendum de Masculo.*

Quod Panormi fieri nequeant
absq; licentia Capitanei docet jam
laudatus I. C. Francisc. Baron. in tract.
de Corpore tit. de Facie nu. 24. At hoc
ferè ubiq; usu receptum.

Bannum verò, vel statutum ne
Maschere, vel hujusmodi hilaritates
procedant Noctis tempore, scandali

vitandi causa, aut Rixas arcendi: de quo Bobadill. in Politic. 2. 13. a num. 49. & 64. explicat Eruditiss. D. Matthias Lagunez in suo percelebri Opere de Fructib. p. 1. cap. 28. nu. 233. id accideret, si quæ timeantur Rixæ, & scandala, adeoque ut vitentur.

Nocturnas Religiones, Præcipi sacra vocavit Arbiter in Satyr. tempore, ac loco addito, & occulto: de quo epitheto Clem. Alex. 4. Strom. ideoq; noctu vacandum.

Nimum autem acerbum existimatum fuit cujusdam Episcopi proclama, quo absolute ac simpliciter, Choras, & Larvas in die festo, Interdicti censuris prohibuerat, referente Homobono in de Exam. Eccles. Tract. 15. q. 28. Cum Mascheræ opera non redoleant servilia, adeoque festivo tempore non eliminanda; sed ab iis abstinendum jussu Magistratus, vel sacri Tribunalis, ut animus ab omni mali suspitione servetur immunis. Armilla verbo Chorea, & Larva, & cap. seq. ostendetur. Earum nihilominus prohibitionem pœnitens non admittunt Doctores, monentes potius

ut qui eas ducunt ab omni vacent Libidinis, & cuiusvis peccati periculo. In quo sensu idem *Armilla* sumendus est cum *Azor. Instit. Moral. p. 3. l. 3. cap. 26. q. 2. Filliuc. tract. 30. num. 222. & duob. seqq. & latius Daniel de Nobilib. Disp. 36. nu. 9. & 11.*

At Mediolani, quo quaelibet quoque se se personandi iocosa prostat figura. *D. Carol. Borromæus* Episcopi studiosissimus, ac semper piissimus, ne dieb. festis venderentur, aut locarentur *Larvæ* pastoralis decreto sancivit, de quo *Acta Eccles. Mediol. p. 1. fol. 85. col. 1. & p. 3. fol. 434.* Id tēpore Carnisprivii; sed in Quadragesima vexationes huiusmodi (sic vocabat) sub Interdicti pœna vetavit. *Ead. Acta fol. 2131. 994. 84.* Edictum vero 436. 1. alicubi enim, ut Mediolani *Mascheræ* post aliquot dies à sacris cinerib. impunè productæ.

Tempore tamen Sacri, ut Fideles devotè intersint, posse Episcopum sub Excommunicationis pœna *Choreis* inhibere quascumq; cum *Larvis*, & absq; iis docēt *Filliuc. d. tract. 30. in 6. scilicet preceptum nu. 223. &*

Genuens. in Manuali Past. cap. 89. n. 3.
Idem de *Nobilib. n. 15.* morem affe-
rens suæ patriæ *Lucensis*, in qua Sena-
tus, inhærendo Ecclesiæ monitis, ac
præceptis, *Circulatoribus*, & *Jocula-*
toribus scénicas suas artes diebus
festis, quàm *Vesperis* peractis, exer-
cere piè vetuit. Priùs verò *disput.*
scilicet *30. n. 70. & seqq.* Doctores
complures retulerat *Sacri Concilij*
Tridentini sess. 22. cap. 10. & 24. 12.
Decretorù pedissequos. Quàmquam
Navarr. in Manuali cap. 13. num. 15.
inherens *Cajetani* sententiæ, affirmet
graviter quidem, at haud lethaliter,
peccare illos qui post Sacrum, reli-
quum temporis in *Venationibus*, *Lu-*
sibus, *Choreisq;* festis diebus grauif-
simè impendunt. *Rationemq;* pro-
dit præfat. *De Nobil. in addit. ad 36.*
nn. 30. cum Francisco Fernãdio Cor-
dubensi Canonico cap. 29. Didasca-
licæ, referente gestus ac motus inde-
coros *Choreæ* vulgo *Ciaccona* alicubi
frequentissimè præsertim cū *Cythara*
Hyspanica, de quâ *P. Kircher. Musur-*
giæ 1. 6. Ic. 6 Quia nimirum ipse *Cho-*
reæ, ac *Spectacula* sunt licita, modo,

loco, ac tempore; illq; circumstantiis non adhibitis, excludenda.

Absolute nihilominus prohibitas *Larvas*, Parisiensi decreto, quod vocant *Arrestum* 25. Aprilis anni 1514 monuit 10. Tapon. *Arrest. lib. 23. tit. 7. Arrest. 1.* Et de Proclamatibus contra *Larvas* Regum Galliarum, *Francisci I. Caroli IX & Henrici III.* novissime scripsit calamo erudito, ac lingua vernacula piissimus Parocus *D. Io. Bapt. Thiers. in Traite des Jeux, & des Divertissemens cap. 21.* Rursus, *Personarum Nundinationem* a Senatu Parisiensi interdictam eodem anno retulit *Tanus Langlæus 8. Semestr. cap. 9.* cum consonent iura in *l. cum in diversis, ff. de Relig. & sumpt. Funer. & l. si quis in metallum, C. de Venis*, ubi, quod facies hominis Christiani dehonestari non debeat, forsan pigmentis, & vanis coloribus. Ideoq; *Personam induere in Gallia* fuit capitale ex eod. *Langlæo*; quam tamen Legem Magistratum incuria obsoletam dolet, & si sanctissimam, ob cedes, latrocinia, & exillationes precipue nocturnas. Fuit enim in Gallis familiare vitium

tium, ut *Personati* in edes alienas ir-
reperent, nolentes decipi, propria
conscientia seipfos nihil boni actu-
ros prodentes, imò innumerabilia
patrantes scelera; quemadmodum de
simulantibus *Curios*, & *Bacchanalia*
viuentibus jam inuimus ex *Iuue-
nal. Sat. 2.* Cum armis propterea ex-
cursus per urbes proscptione bo-
norum fuit interdictus, Regali ejus-
dem *Francisci I.* sancito die 9. Maii
anni 1539. de quo fere cuncti illius
Regni Doctores, atque *Jo. à Kochier*
in *Face Histor. cap. 53.*

Quod *Anglia* una omnium Re-
gio fuerit, quæ seculo elapso perso-
natas hujusmodi belluas non vide-
rit, nec videre voluerit, scripsit *Poli-
dor. Verg. de Rer. Inventor. lib. 5. cap. 2.*
& in *Gallia* valde mirum *D. Franci-
sco Borgia* Regem *Carolum Nonum*
in *Bacchanalib.* habere amictu via-
torio, cum penula, & grandib. ocreis
personatum sibi occurrentem ex *Sa-
chino in Eorgia.*

Hodie tamen, utroq; in Regno,
passim adhibent *Mascheras*, ad Fa-
ciem precipue, *Mulleles*, & *Domitel-*
21.96,

le, tum ad servandam albedinem ab
aeris injuriis, tum Libertatis gratia,
ut ubique ad libitum quandocumq;
admitti valeant: eo modo quo & *Ve-*
netijs ad publicos Ludos horis pre-
sertim pomeridianis, ac vespertinis
quilibet utriusq; sexus jucundè pas-
sim intromittitur. *Neapoli* quoque
id actum in extemporanea *Regalis*
Epithalamii circumstantia.

De *Germanis* Vetusis nil amplius
apud *Tacitum*, quam de *Ariis* recita-
ta, eorum mores fidelissimo stylo
percurrentem. Se se nunc inter po-
pula exhilarant; de gravioribus etiam
deliberantes. Uno ac altero anno se-
dulò nos perspeximus, ut minimè
oporteat *Io: Bohemi* testimonia vin-
dicare. In amplissimis moderni *Im-*
perij Provinciis, in *Fœderatis Belgar-*
um, & *Monarcæ Hispano* subjectis id
quoque. *Bruxellas* excipimus, ubi
quoad similes nugas, aliquantisper
gallizant. *Coloniæ Vbiorum*, in cele-
berrimis *Pacis Universalis Comitij*s,
Larvas Theatrales tantum vidimus,
agentes edita à *D. Moulter*, & aliis
qui sales *Plautinos*, ac *Terentianos*
ad

ad universalem gustum recoquunt. Ibi que tanquam de jucundo, ac singulari aspectu, semel gavisi sumus, datis choreis more Gallorum post cenam opiparam, ad quam eramus vocati cum *Excellentissimis Legatis per Celsiss. ac Reverendiss. D. Francisc. Egon Fustembergium Episcopum Argentinensem, ac Præpositum insignis, ac nobilissimæ Collegiæ S. Gerionis, in Aula maxima novi Palatii cū Viridario ab ipso cōstructi. Saltationem enim introduxere Larvate Nationes Europæ, ac Barbaræ cunctæ, producentes Festum Luminib. millenis ad Auroram usque. Vienna Austria, quæ ad Italiam consuetudinis ferè magistram accedit, non nihil usurpat de nostris: at rarò, & in paucis. Obvius fuit supremus *Aulæ Cæsareæ Præfectus*, cum Naso tantum, inter *Bacchanalia*, e mentito per *Herbarum*, quam vocant *plateam* excurrens in rheda, & obsequia respuens, velut ignotus ac personatus, quemadmodum prædicabat. Vix alium tali veste distinximus ibi commorantes, præter pauperem ac scurrilem turbā.*

Alio

88 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
Alio forsitan tempore alii mores.

In Urbe, ac ditione *Parmensi*, nec permittuntur, quam raro, etiam in *Bacchanalibus*; *Serenissimus* enim Dux *Raynutius Secundus* feliciter, ac solerter, se ipsum, Familiam, ac subditos dirigens quodcumque scandalum, vult remotum, sive actiuum, sive passiuum, vel peius, prout distinguunt Theologi. Satis enim putat ad animi oblectamentum *Aulae Chorea*, & *Actiones* quidem selectissimas ad stuporem in *Augusto* suo ac singulari *Theatro*, sive *Tragicas*, sive *Comicas*.

Clericis prorsus interdictas post *Cöcil. Cartaginense*, ac *Viennense synodus Parisiens.* anno 1514. Et *Card. Zabarella* tradit in *Clement. 2. q. 3. de Vita, & honest. Cleric.* quem sequitur *Mesuart. in Epit. Leg. Pontific. tit. 15. in Ecclesiis lib. 3.* Imo nonnullas *Larvas* uti jam explicatas, similesque, *Clerici* ante se ferri permittere minime, debent ex *can. Nullus Presbyteror. dis. 44. cui addendum cap. cum decorē de Vita, & honest. Clericor.*

Ex quo, videndo, arguit *Barbosa*, quod nullo modo valeat *Clericus*
pet-

personatus incidere. Idemque sentiunt Lambertin. de Iurepat. 2. 2. q. 26. 5. Bellett. Disquis. Cleric. p. 1. tit. de Disciplina Cler. §. 23. nu. 7. & P. Gabriel à S. Vincent. Consil. seu Respons. Moral. 76. nu. 1. Hinc est quod Clerici, & multo magis Regularem vitam professi, Joculatores, atque in scenam ob pretium representantes, vel causa quæstus, nec non in Arte assueti, habentur ut Infames apud Fructuos. Bisbe hyspanicè en el Tratado de las Comedias. Quod si Religiosi obambulent Mascherati lethaler Deum, offendunt, & incidunt in Excommunicationem, quia dimittunt habitum cap. Ut periculosa ne Clerici, vel Monaci Idemque P. Gabriel à S. Vincent. Consil. seu Respons. Var. Resp. 73. nu. 3. ubi quod Episcopus, ac Prelatus nullo modo licentiam concedere valent se Larvis tegendi, cum sit quid de se malum, & Clericorum, ac Religiosorum statui omninò indecens.

Noctu Clericos domo egredi non debere absque habitu Clericali post horam primam, & sine lumine, causa tantum iusta excepta Concil. Genuense

90 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
se statuit sub Gregorio XIII. tit. de
Episcop. & de Vita, & Hon. Cler. Ro-
mę confirmatum ab Eminentiss. Sacri
Conc. Trid. Interpretib:

Parvitatem materię tamen ad-
mittit ad removendum peccatum, si
debitis cum circumstantiis Clerici
Bacchanalium tempore incedāt per-
sonati P. Vidal in *Arca Theologię*
Moralis de Statu Eccles. Inquis. 1. n. 18.
quam ad unius horę spatium in pū-
cto *Larvarum, & Ludi*, citra scanda-
lum pro ipsis restringunt P. Vincent.
Candido è Prædicatorum familia, &
Sacri Palatii Apōst. Magister, qui cū
odore sanctitatis obiit, to. 2. *Disp. Mo-
ral. 26. 13. 13. & D. Did. de Narbona*
in *Horograph. Juris hora 1. nu. 76.* ali-
ter tamen sentientes de Regularibus
quibus, sub censuris Larvarum usus
interdicitur *cap. 2. ne Cler. vel Mona-
chi lib. 6.* Et vide *cap. seq.* Saltationes
moderatas permisit fervidus Christi
Amator D. Franciscus Salesius in sua
ferè Divina ad *Vitam Devotam In-
troducēt. Gallicè p. 3. cap. 33.* Quę ta-
men specialitas nescio an sit benè
declarata in textu Italico; Lingua
enim

enim Gallica moribus Regni meliùs adheret.

Adversùs Clericorum Saltationes plenè scribit novissime D. Jo: Bapt. Thiers in Gallia Parochus ubi mox in *Traité des Jeux, & des Divertissemens cap. 25.* edito proprio idiomate anno 1686. in quo Excommunicationem ipso facto incurrere ex Synodali Constitutione Domini d' Arenton, Episcopi Gebennen sibi que reservatam affirmat. Deberent profectò Clerici Basiliang sententiæ meminisse initio *Hexaameron* vocantis Aulam saltatoriam, *communem & publicam discendæ omnis Incontinentiæ officinam.*

Feminae honestiores deberent quoque à *Mascheris* abesse. Quo in monito quidem salutari facit documētum *Phintyæ* Callicantis filię Pythagoricę apud *Stobæum* *serm. 62. cum Notis Grotianis* luce donat. Ut *matres familias abstinerent ab Orgiis Bacchi, & a Matris Deum festis.* Id certè ad proprium profectum, & filiarum disciplinam: quod sexui imbelli potissimum insectatum ostendit moralissima *Juvenalis Critica Sat. 6. ibi*

Quem

*Quem prestare potest mulier larvata
pudorem*

Quæ fugit à sexu?

Cujus christiani ac prudētis moniti ratio est petenda à *Ludovico Vives* in *de Fœmina Christiana*: Ut detrimentum quod sub Persona accepit *Verecundia*, citra Personam se proferat, & ostendat, egregiè distinguens Larvam, & Indiuiduum.

Quæsitum est, Utrum valeat Episcopus post mediam noctem postremæ diei *Carnispruii Mascheras* prohibere sub pœna *Excommunicationis*? Qua in re negativè respondet in *Sylva Nupt. Nevizzan. lib. 4. s. est nubendum num. 68. vers. sed ne increpes, & plurib. seqq.* Affirmat verò *Menoch. de Arbitr. d. casu 69. nu. 60. usq. in fin.* Ejusque sententiã piè, ac eruditè *Ridolphin.* tuetur in suo *Tract. de modo vivendi in dieb. Quadragesimal. num. 36.* & ex *tex. in cap. à nobis de sent. excomm. Filinc. & de Nobilib. apud Io: Dom. de Rainaldis loc. cit. ubi ex aliis plurimis de validitate cœsuræ aduersus mulieres nimio fuce sese ornantes. At videndæ quamplurimæ*
Sy-

Synodales Prohibitiones relatæ satis abundè à prædicto *D. Thiers* in suo Opere Gallico, præsertim *cap. 25.*

In casu tamen Necessitatis, ad vitandas fraudes, fugandos hostes, & similia, contraria licent quando-cumque, ac expediunt, ex magistrali Doctrina in terminis *D. Tho. 2. 2. qu. 169. a 2. ad 3.*

C A P U T VII.

Quibusnam Circumstantiis Mascheræ permittendæ :

A Nimi laxandi gratia probatum jam satis *Mascherarum* usum perquam licitum, ac ferendum. Cui sententiæ Moralibus fundamentis innixæ calculum quoque addunt *Sotus de Iust. & Iu. 4. q. 5. a 3. Vivald. a. uide in Candel. p. 3. cap. 13. num. 10. & per tot. DD. in cap. cum decorem de Vita, & honest. Cleric. & alii quos sequitur Ricciull. in Tract. de Personis que in statu reprobato versantur lib. 6. cap. 3.*

Et præsertim tolerantur, si manent in obsequio Ecclesiæ, & perso-
ne

94 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
næ Divino cultui mancipatæ ex *Bel-*
lett. in disquis. Cler. cap. 23. num. 10. &
August. Barbos. in Collect. ad cap. cum
decorem n. 4. de Vita, & honest. Cleric.
Quia, tempore Sacri Ministerii, aut
Horarum Canonicarum, ipsarum
cursus est suspendendus etiam extra
templum. Ita Sacra Congregatio Epi-
scoporum, ac Regulariũ scripsit Apo-
stolico Visitatori Regni Corsicæ, necnõ
Episcopo Comensi, ut refert Amicus
noster bonæ memorię *D. Michael Ab-*
bas Justinianus in Const. lib. 1. tit. 9.
cap. 10. §. 10. fol. 96. Probantque P.
Franciott. in Obseru. Pract. Fest. p. 6. n.
1. Doctoresque relati à Sayro in Clavi
Regia lib. 7. cap. 3. num. 1. Quo circa
diebus festiuis, quæ non ob. solatium
animi, vel requiem laborum, sed ad
vacandum Deo sunt instituti, opti-
ma quidem ratione Romæ suspen-
duntur.

Nunquam tamen Sacræ Vestes
Larvis toleratæ; quia Religio Divi-
na alterum habitum in ministerio ha-
bet *Altaris*, alterum in communi vi-
ta ex *D. Hieron. in cap. 44. Ezechiel.*
Quapropter Divina ultio iis abu-
ten-

gentibus utpote *Proculo*, qui propriam sibi concisam linguam comedit apud *Victor. Vandal. Persecut.* necnon *Thymelico* saltatori, qui cum ea in Theatro expiravit: de quo *Theodoret. 2. Hist. Eccles. 27.*

Permittuntur nihilominus in templis Repraesentationes, scilicet honesta Spectacula, sine *Larvis*, & carchinnis, quibus ad imitationem Vitae alicujus Sancti, vel Martyrum, ac Mysteriorum memoriam Populus adduci queat. *Petr. Gregor. Tholosan. de Republ. lib. 13: cap. 20. nu. 8. Tex. in l. Generaliter 12. de Episc. & Cleric. cap. cum decora de Vita, & Honest. Cleric. cap. semel Christus 51. de Consecr. dis. 2. & cap. quaevis de Consecr. dis. 4.* Adeo enim perhorrent sacra jura spectaculorum insaniam adhibitis *Larvis*, quod, si Convivis superveniat Histrio, cui Clericus adfideat, de mensa potius debet statim surgere, & abire, quam ejus motus ac gestus videre, aut ipsum audire. Ita *Concil. Toletan. relatum in can. irreligiosa de Consecr. dis. 3. & Petr. Gregor. ubi mox cap. 21. num. 15. Angelicorum*

rum quoque Spirituum, juxta humanam phantasiam, efformatio quasi Laruata, pia tamen, est permiffa, etiã si per Sac. Concilia minimè probata.

Nec illicitum in facris suggestibus, ad Auditorum animos emulcendos excitandosq; orationis Imagines prudentiẽ effectibus exprimere, ut *Chrysoft.* egit, in prospectum, producendo caput *D. Io: Baptiste*, & *D. August. serm. 28. in Natali Martyr. atq. 8. de Verb. Domini* ad pectora tundenda suasit: verum, & interdum corporeis signis, ac tormentorum instrumētis in medium productis, fictas personas adjungere. Quod opportunè probat *Franc. Bernard. Ferrarius* Mediol. Theologus. in *Eruditis suo de Ritibus Sacrar. Cõcion. lib. 1. cap. 31. De Cæsaris Pretexta Quintilian. 6. 1. De Veste Dio. 44. De incruenti Sacrificii Larva, ac simulatione, vulgo Missa sicca, Nauticæ commodo instituta, jam abrogata; Consecratione, & Christi Corporis sumptione carente de qua Durand. in Rational. 4. 1. & de Ritibus. 2. 4. Genebrard. Liturg. Apost. 30. & alii videndus*

P. Pasqualigo de Sagraf. Missæ Joseph
Vincomes de Missæ Ritibus Veterib. 3.
27. & seqq. & Card. Bona Rer. Liturg.
1. 15. 6.

Rursus Mascheræ admittendæ cū
quid inhonestum non effingunt. Na-
varr. in Manuali cap. 14. Cum Fæmi-
næ Virilem vestem non induant quā
causa Hilaritatis ex Ricciull. ubi sup.
quam causam in dubio attentis cir-
cumstātiis crederemus præsumendā.
Et Mulier libera servii more Bac-
chata, libertatem amittebat: per
Spiegel. in Lexico verbo Bacchari.

Intempestiue quoque, ut in Epi-
thalamis solennioribus: quod Nea-
poli pluries acceptum scripsimus. Et
Ferrariæ, Pontifice presente, Clemen-
te VIII. scilicet, ut in suis Memorab.
cap. 4. elegantissimè Card. narrat
Bentivolus.

Item sciendum peccatum lethale
contrahi ex Larvis Dæmonem repre-
sentantibus, ut colligitur ex cap. nul-
lus de Consecr. dis. 5. & affert Neviz-
zanin Sylv. Nupt. lib. 4. s. 3. nu. 10. ex-
cipiens tantum Joci causam per ea-
quæ docet S. Th. 2. 2. q. 43. a. 3. Et de

98 *Abb. Jo: Bapt. Pacichellii*
more antiquitus incorrupto adest
canon in Decreto *dis. 44. cap. 8.* cujus
verba *Nec Larvas. Demonum. ante se*
ferrī consentiat (Presbyter ullus.) quia
hoc Diabolicum est, & sacris canonibus
prohibitum. Quemadmodum Iudæi
personę fictio ex joco licet, scribente
Valentia disp. 1. q. 3. dub. 4. & Azor.
Instit. lib. 8. cap. 27. q. 6. Alias prauum
in Larvis finem, Igne alioque misera-
bili interitu castigatum demonstrat
Laur. Beyerlinch. in Theat. Vitæ Hum.
Litt. H. fo. 94. l. 26. & M. 719.

Præcavenda itaque cuncta, quæ
Decus, atque publicam quietem va-
lerent sufflaminare. Hinc in Procla-
matibus contra Personatos, circum-
spiciendum, ne ipsi, aut scenici *Mona-*
chorum (quo nomine Religiosi cun-
cti à Reuerendis. P. Jo: Paulo Oliva
præfat. in *Genes.* vocati) schemate utã-
tur, id enim foret inhonestum per ea
quæ habentur in *s. fin. Auth. de San-*
ctiss. Episc. Docuitque Neapoli Jo:
Domin. Tassonus ad Pragmat. de Ante-
fato vers. 3. observ. 3. sub nu. 207. in
16. Magne Curie Vicarię casu.

Ad nonnullum tamen vitandum,
pe-

periculum, ac titulo defensionis permissa est Larua Episcopo, ut benè distinguit Ricciùll. eòd. loco ex cap. Clerici, §. cappas de Vita, & honest. Cleric. & cap. perlatum quod metus causa, ubi Glossa. Cum inera joci causa Justinianum Cæsarem impulerit ad negandas Episcopis Mascheras l. certissimè §. hac igitur, & §. sancimus, C. de Episcop. Aud. quo casu peccati mortalis reum ipsum arguunt Summiste, præsertim Caiet. verbo Larvæ. Vivald. cap. 13. & alii cum Baronio Cardinali anno Christi 867. merito dānantes Photium Pseudopatriarcham Constantinopoleos, eo quod à Mimosè traduci passus fuerit, ut Michaeli Imperatori morem gereret.

Quoad Clericos, tempore Carnisprivii adjungimus quod, vigente cōsuetudine, uti in Aemilia, seu Lombardia, incedere queunt Mascherati; cessare namque scandalum, & peccatum eo casu affirmant Doctores classici, seu melioris notæ. Secus est de Sacerdotib.; ac de constitutis in majoribus, qui publicum ascendunt Theatrum. Monialibus, quoque Ma-

100 *Abb. Io: Bapt. Facichellii*
schera indulgenda, ablatis Virorum
Vestibus, & Armis intra septa Mona-
sterii, quemadmodum censuit *Sacra*
Congregatio Episcoporum 27. *Aprilis*
anni 1604. & lib. 6. cap. 4. idem *Ric-*
ciull. refert cum generali monito,
quod optimè ad rem facit, ut *Mini-*
stri publici abstineant, certè ob decus,
& gradus majestatem. Armis tamen
ablatis id in casu ferendum, & cum
permissione ad tempus breve arcta-
ta.

Doctores ac Prælatos modestè, ac
tèperanter in *Aula Ferrariensi Larvis*
ufos testatur *Torquat. Tassus* in *cit.*
Dialog. inscripto il Gianluca, imitatio-
nem Virorum fama præstantium,
commendans, vulgato satis *Platonis*
exemplo. *Intemperantiæ* enim, ac
Inhonestatis tantum casus regulam
firmat potissimam de *Mascheris* pro-
hibendis. Contra quas vide *Jo: Sava-*
ron Gallum in *Traité de Confraires,*
& *contre les Masquez impress. anno*
1608. in 8. quem laudat *Bibliothecæ*
Tuane Catalogus fol. 142. Nos vero
percurrere non potuimus.

Ante solis occasum permitti so-
lent,

lent, cessante suspicione furti in *Larvatis*, quæ in iis militat excurrentibus post; & forsan majoris delicti: per ea quæ fufius tradit *Polydor. Ripa* in tractatu de *Nocturno Tempore* cap. 164. Et de validitate Statuti, ac Principum Proclamatum aduersus nocturnas choreas *Præpos. in cap. cū cessante de appell. Negus. sylvæ Nupt.* 4.73. Et *Narbona* in *Horograph. jur. Ho.* 4. n. 37. ubi ex *Mediolanensi Statuto* cap. 125. Musica instrumenta iis horis semper prohibenda per ea quæ politicè *Bobadilla* 1. 13. 56.

Discursus tamen eorū qui abutuntur huiusmodi libertate ferri nequeunt, fortè quia ut plurimum *Lasciviam*, & *Famæ* alterius *denigratio-* nem redolent. Sic *Gaspar Manzius* in *Centur. Decis. Palatinat.* 9. 50. Ubi nu. 45. lepidè scribit de quodam *S. R. E. Cardinali* in proprio conclavi cum nonnullo *Viro docto* allocuto, qui ei suam *Tunicam*, & *rubrum* imposuit pileum; superveniente vero *Summo Pontifice*, ipsoq; in veste *Cardinalitia* depræhensio pro *pœnitentia*, ut *Cardinalis* esset, ac maneret ei iniun-

102 *Abb. Jo. Bapt. Pacichellii*
xit. Pœnam hoc modo statuit im-
prudētissimi *Personatus*.

Gestus quoque *Larvarum* intem-
pestivi proscribendi, tanquam inepti:
quemadmodum *Juvenibus* in quoti-
dianis sermonibus, & fortius decla-
mando. Sic suadente *Iodoco Lorichio*
Doct. ac Profess. Friburgensi in Thes.
Theol. to. 1. hoc verbo pag. 1083. &
præceptorie videndus p. Causin. in
Eloq. tit. de Affectib.

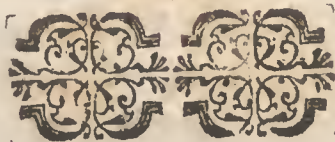
Seclusis tandem similibus contin-
gentibus, permittendę sunt *Masche-*
ra, quę nullo modo iniuriam huma-
no Vultui, Divinam faciem exprimē-
ti, inferre queunt: eo prorsus modo
quo *Facies* causa *Joci*, vel ad eam ab
humanis tempestatibus tutandam,
operitur, ac velatur, quicquid *Cice-*
ro obiiciat in *Marcello*. Sic in artifi-
ciosissimis curribus, cum *Vestium*,
elegantia, ac splendore, addito *Equi-*
tatu, nonnunquam in *Italia*, si pin-
guis crumena, ac tempora *fælicia*,
Romæ præsertim *Fabulæ* represen-
tantur, sparsis *Dulciariis*, argutisque
Carminibus, maximè *Domicellis*, cū
sunt in fenestris, vel *Rhedis* obvię.

Qua-

Quarum imitatio ultra montes, rara, vel insulsa. In casu autem Vestium temperandus est Luxus: Mulieres honestæ abstinendæ, aut à Parentibus, Viro, ac Fratribus minimè seiungendæ. Motus Larvarum sit modestus, & à Brutorum moribus alienus. Curet Princeps, vel Magistratus ut *Mæscherati* fidejubeant de stando Juri, &c. Ad Juvenum exemplum à Spectaculis, & Larvis absint fenes. Demum, ne quid nimis, cum Italica vox *Carnevale* fideliter à nonnullis interpretetur *Caronevale*, circumstantias detegens familias citra moderamen gubernandi; Re pecuniaria, ac bono nomine exhauriendi.

Hęc ferè universalialia ad prudens in Spectaculis per Orbem Christianum regimen: in quo, si plura magis peculiarialia desiderantur, ex fæcundissimis *Aula Romanæ* fontibus capienda. Qua de causa, ipsa met jura proximis jam *Bacchanalibus* sancita, elapsis quidem postremis seuëriora, hoc loci, vernacula prout jacent, & si haud puriori Lingua, decernimus jungenda. Pietas enim, ac Solertia

104 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
Sanctiss. Pontificis Innocentii XII. Fi-
des, ac ejus Ministrorum studium, ad
non paucos erudiendos patebunt,
ac proderunt. Optimus autem Prin-
ceps, dum à Theatris in Urbe subla-
tas mulieres voluit, easque Larvis
indui adversus consuetudinem, ac in
Rhedis, ad majus malum vitandum,
excurrere his diebus permisit; summe
Innocentii XI. sanctæ memoriæ, sui
Creatoris Clementiæ, sectator serva-
torque prodiit. Sed legantur præfa-
ta Iura, quamquam extemporalia.

B A N D O

R O M A N O

*Sopra le Maschere, e Corsi
de' Pallii.*

DEsiderando l' *Illustrissimo*,
e *Reverendiss. Sig. Mons.*
Gio: Battista Spinola, di
Roma, e suo Distretto Governato-
re Generale, e Vice-Camerlengo
provvedere d'opportuno rimedio, ec-
ciòche il prossimo Carnevale si facci
cò la dovuta quiete, e senza disor-
dini, e scandali. Perciò con autorità
della sua carica, e per ordine havu-
to à bocca dalla Sātità di Nostro Sig-
rinnova li Bãdi altre volte publi-
cati, e in vigore d'essi nuouamen-
te proibisce tutte, e singole cose cõ-
tenute nelli seguenti Capitoli, sot-
to le pene in essi espresse.

E

5

Che

Che nessuna persona di qualsivoglia stato, grado, e conditione vada con la Maschera al volto, ò porti Buffe, Pappafichi, Bocchingambi, ò abiti finti prima di mezzo giorno, nè doppo vn' hora di notte, sotto pena di trè tratti di corda, e di scudi cento d'oro.

Il Mascherarsi, ò travestirsi come sopra il Venerdì, la Domenica, & altre feste comandate sotto pena di trè tratti di corda, e della perdita degli abiti, e scudi cento d'oro in ciaschedun di detti casi.

E negli altri giorni mascherandosi, non possano in modo alcuno usar abiti Ecclesiastici, ò Religiosi veri, ò finti, ouero abiti indecenti da dare scandalo. Riservandosi l'arbitrio di Sua Signoria Illustriss. di dichiarare quali siano gli abiti suddetti, e li trasgressori saranno subito irremissibilmente puniti. Il portare, ò far portare ad altri non
ostan-

ostante qualsivoglia licenza, facultà, priuilegio, ancorchè richiedessero special mentione, armi in Maschera di qualsivoglia sorte offensive, quanto difensive, Sassi, piombate, ò altra cosa atta ad offendere, ancorchè in qualsivoglia modo si portassero, ò ritenessero in Cocchio, Carrozza ouero Carro, ò Carrette, Galeffi, ò Sedie rolanti di qualsivoglia sorte, ò che tali armi fossero legate, ò per altro permesse sotto pena di trè tratti di corda, ò della Galera ad arbitrio di Sua Sig. Illustriss. dichiarando però, che se l'armi saranno anche proibite sotto maggior pena, ò in vigore de' Bandi Generali, ò Constitutioni Apostoliche, non sia derogato alle pene maggiori, mà restino nel suo essere, ò osservanza.

Insultare, ò vero offendere alcuna persona particolarmente nel Corso, ò far rissa, ò questione, cac-

ciarmano, ò entrare nel Corso con
armi sfoderate ancorche senz' offe-
sa sotto pena di trè tratti di corda,
ò vero della Galera, & anche della
forca ad arbitrio di Sua Sig. Illu-
striss. secondo la qualità de' casi,
non intendendo di derogare a' Ban-
di Generali, & altri del Gouverno,
che impongono maggior pena.

L'offender^e gli Hebrei, nè in pa-
role, nè in fatti nè occultamente, nè
palesamente, sotto pena à gli Huo-
mini di trè tratti di corda, alle
Donne dell'esilio, & alli Putti di
staffilate, & altre pene maggiori ad
arbitrio ancor contenute ne' Bandi
particolari, con le sue prerogative, e
modo di procedere.

Il fermarsi per spatio di tempo
à circolare nel Corso avanti à
Chiese, ò Monasterii, ò altri luoghi
Pii, sotto pena ad arbitrio.

L'usar parole dishoneste etiam
impronisando, nè ingiuriare alcuno

no, nè con la Maschera, nè senza, nè in fatti, nè in parole sotto pena di scudi venticinque, e di trè tratti di corda, e della Galera ad arbitrio di Sua Signoria Illustriss. secondo la qualità dell'Ingiurie, e delle persone.

Che nessun Mascherato, ò smascherato faccia contro alcuna persona di qualsivoglia sorte, ancorchè fosse Cortegiana atti, ò gesti sconvenevoli, ò inhonesti, che possino portare ingiuria ò scherno, ò infamia contro la persona à chi saranno fatti, come anche si proibisce il rappresentare fatti, ò attioni lasciuue, ò inhoneste in qualsivoglia modo, ò con gesti, ò cenni, ò tratto di mani, ò portare robbe, o instrumenti, habili à significare, o rappresentare cose sconce, indecenti, dishoneste sotto pena in qualsivoglia delli detti casi, di trè tratti di corda, e di scudi doicento d'oro, & altre pene

110 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
corporali, e di Galera ad arbitrio di
Sua Sig. Illustriss. riservando an-
che l'arbitrio di dichiarare quali sa-
ranno, atti, gesti, cenni, fatti contro
l'honestà, & infamia d'altri come
sopra.

Religiosi Regolari non possano
andare in Maschera, mà ne anche
trattenersi nel Corso in tempo delle
Maschere, sotto pena di carcere, &
altre maggiori ad arbitrio di Sua
Signoria Illustriss. secondo la qua-
lità dello persone, e circostanze de'
casi.

Che nessuna persona di qualsi-
voglia stato come sopra, etiam che
fosse Essecutore, o altro Officiale di
Giustizia mascherata, o non ma-
scherata, sotto qualsivoglia pretesto,
colore, o causa dia ajuto, o impedi-
mento alli Cavallo, che correran-
no, come in qualsivoglia altro mo-
do, che impedisca loro il corso sot-
to pena di tre tratti di corda da
dar-

darfeli subito in publico nel luogo destinato . E , se quelli daranno impedimento, saranno à cavallo , oltre le dette pene incorreranno anche nella perdita de' Cavalli . E se per detti impedimenti ne seguirà morte, ò mutilatione alcuna, incorra ipso facto nella pena della forca.

Che nessuno possa accostarsi al luogo delle Mosse per dieci canne sotto pena di trè tratti di corda , e di scudi 50. Il rompere, e spezzare Lancie nella via del Corso nel tēpo , che li Palii sono posti nel solito luogo della Piazza di S. Marco sotto pena di scudi trecento d'oro.

Il tirare Vova di nessuna sorte, Melangoli , Zaganelle , ò altro à qualsivoglia persona : l'usar Ciarrabottane , spruzzare con Schizzetti , ò con altri simili modi , & istromenti, sotto pena di trè tratti di corda, e di scudi venticinque . E
se.

112 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
seguendo l'offesa, della galera, e
della forca rispettivamente, ad ar-
bitrio di Sua Signoria Illustrissi-
ma, & alli Bottegari si proibisce
il ritenere Vova accomodate per
tirare, sotto pena di trè tratti di
corda.

Alle Donne di qualsivoglia sta-
to, e conditione non sia lecito anda-
re in maschera con altro habito
finto à piedi, sì per il Corso, come
per la Città sotto pena di scudi
300. d'oro, & altre pene etiam
corporali ad arbitrio, da estenderse
alla frusta secondo la qualità delle
persone; e saranno tenute per Me-
rettrici, e trattate come tali.

Il far ridotti, bagordi, festini
particolarmente in Casa di Mere-
trici, e donne dishoneste ò in Hoste-
rie, Bettole, ò Taverne, si prohibi-
scono sotto pena, quanto alle Don-
ne della frusta, e quanto à gli Huo-
mini di trè tratti di corda in pu-
bli-

blico, qual prohibitione Sua Signoria Illustriss. estende ancora, quando i festini si facessero in Case di Huomini, e Donne honeste, sotto le pene pecuniarie, o d' esilio ad arbitrio.

Alle Cortigiane, e donne dishoneste si proibisce l' andare in Carrozza, Cocchio, Carro, Carretto, Galeffi, Sedie Rolanti, sole, o accompagnate, con Maschera, o senza, sotto pena della frusta, e della perdita degli abiti, e di quant' altro portassero appresso di loro. E si procederà per Inquisitione, sì durate, come passato il Carnevale, & in ogni altro miglior modo.

Come anche d'ordine come sopra comanda, che ne' giorni che si correranno i Pallii, al primo sparo delli mortaletti, che si farà nell' istesso tempo in diversi luoghi del Corso al tocco delle 23. hore, debbano immediatamente tutte le Carrozze, Carri, Carrette, Galeffi, o Sedie rolan-

lanti cominciare à prender luogo, o posto, & al secondo sparo che seguirà di là ad un quarto d'ora, debbano con effetto hauerlo preso, affinche possa immediatamente dar si la mossa doppo gli spari sudetti nō debbano trapassare, o attraversare in qualunque modo rinculare, o toccare li loro Cavalli sotto qualsivoglia pretesto di ritirarsi dal luogo, accomodarsi, o ritirarsi meglio, o ad altro, che si pretendesse, o potesse suffragare, sotto pena à chi contravverrà, benchè non fosse il proprio Cocchiere, o Padrone, e solo à caso, o in altro modo si trovasse, à contravenire, pecuniarie, & anche corporali gravissime ad arbitrio di Sua Signoria Illustriss. e quando dalla controventionione d'alcuno di detti atti di sopra prohibiti, etiam mediatamente, & indirettamente derivasse danno, o male, ancorche minimo ad alcuna persona, Cavalli,
Ani.

Animali, o robbe, o perturbatione, o sconcio di altre Carrozze, o Carri, come sopra accomodati, e ritirati, o impedimento di Corritori; la pena sarà di trè tratti di corda, e della Galera ad arbitrio.

In oltre, per ovviare al tumulto e disordini, che nascono da quelli, che si fermano per ripigliare i Barbari nella strada dove stanno i Pallii, Sua Signoria Illustriss. ordina, e comanda, che nessuna persona di qualsivoglia stato, e conditione come sopra, nè à piedi, nè à cavallo, nè con Maschera, o senza, ardisca doppo il primo sparo de' Mortaletti sotto qualsivoglia pretesto star ferma nella strada sudetta, cominciando dal cantone, dove stà il posto di Sua Sig. Illustriss. per fino all'altro cantone di sopra della strada, che dalla Piazza di S. Marco conduce alla Colonna Trajana: di maniera che tutto il tratto di detta strada-

da come sopra resti libero affatto, e non vi sia alcuna persona. E vuole che solamente quelli, che sono destinati dalli Padroni delli Barbari per ripigliare i medemi, i quali non possano essere più di due à cavallo, o due à piedi per Barbaro, esclusa ogni altra persona, si trattenghino, e stiano per l'effetto sudetto nel cantone di sopra di detta strada, che dalla Piazza di S. Marco conduce alla Colonna Trajana, sotto pena di tre tratti di corda da darseli in publico subito, e di scudi cento moneta d' applicarsi alla Reverenda Camera Apostolica, & anche della Galera inclusivè ad arbitrio di Sua Signoria Illustriss. secondo la qualità delle persone, casi, e circostanze di essi.

E perchè si è veduto, che per il passato il non esser intervenute nel Corso, nè Mute à sei Cavalli, nè à quattro, hà apportato minor disturbo,

bo, e più facilità alla corsa de' Pallii;
Quindi è, che Sua Signoria Illustris-
sima ricorda l'osservanza puntua-
le di sì buon'uso sotto pene gravi,
etiam corporali contro i contraven-
tori.

Riducendo à memoria di cia-
scheduno la dovuta osservanza
del presente, e di detti altri Bandi;
e particolarmente di quelli publi-
cati li 20. Decembre 1667. e 11.
Aprile 1668. contro li Carrozzie-
ri, & altri contraventori sotto le
pene contenute in essi rispettiva-
mente, alle quali cōtro li trasgres-
sori si procederà irremissibilmente,
etiam per inquisitione, ex officio, o
denuncia di segreto Accusatore, &
in ogni altro miglior modo espedi-
ente alla Corte. Riservandosi l'ar-
bitrio in qualsivoglia de' sudetti
casi, di augmentare le pene etiam
corporali, e delle maggiori secondo
la qualità de' fatti.

118 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*

Volendo, che il presente Bando affisso, e publicato ne' luoghi soliti in Roma, habbia il medemo vigore, come se personalmente fosse stato à ciascheduno intimato. Dato in Roma questo dì 24. Gennaro 1693.

Gio: Battista Spinola Governatore, e Vice Camerlingo.

Gio: Battista Scardozzi Notaro per la Charità.

Die, mense, & anno quibus supra, supradictum Bānimentum affixum, & publicatum fuit ad valuas Curia, in acie Campi floræ, ac aliis locis solitis, & consuetis Urbis, per me Dominicum Balatresium Illustris. & Reuerendis. D. Alme Urbis Gubernatoris Mandatarium.

C A P U T VIII.

*Personati, an & quo Privilegio
fulti.*

Libertas ipsa plurimis Legibus soluta fert Litteras Characteristicas in fronte. Ea verò triumphum agit in *Bacchanalibus* ludens cum *Mascheris*. Aulicos salutantum ritus primæ horæ matutinæ mancipatos, ex *Martiali in Epigrammate* latis noto, absque ullo Inuriæ metu, fugit, ac spernit. In *Galliis* tantum, ubi *Mascheræ* in Vultu, quemadmodum scripsimus, per universum anni curriculum à Domicellis adhibentur, moris est quod illæ ad aliorum obsequia non modo capitis nutu, vel Dexteræ osculo salutationis reddant honorem, verum eodem tempore, præcipuæ æstimationis gratia, *Larvam* deponant. Sic scribit *Stephan. Guazzus* in suis *Della Civile Conversatione Italicis Dial. 9. dell' Honore fol. mibi 313.* Nos quoque Regales Gallorum, & Britannorum Provincias feliciter in-

vi-

120 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
visentes, sedulò perspeximus.

Ubilibet Aenigmata, Argutiæ, & Aequiuoca, *Rome, ac Bononiæ* presertim, in quibus ex arbitrio ad sermones longiores egregiè producantur. *Neapoli* vix mutus *Animalis* titulus, inter *Personatos*, & *Larva* exutos. Ibi, *Regalis Via Toletana*, *Hippodromi* locum alibi prostantem, supplet: in eaque ludicra plura, in *Equis, ac Rhedis, aliisque Vehiculis Romano* more, ex nupera populari; felicitis memoriæ *Exc. D. Carpii Marchionis Proregis* Indulgentia, qui insulas *Aquarum* *Ovorumque* ex fenestris dejectiones Pragmaticis quidem, solertioribus, omninò eliminavit.

Quia verò *Fictio* imitatur *Naturam*, *Personati* *Dominorum* veste, præcedentia frui debent adversus agentes passim, *famulos, ac servos*. *Sint Senes* anteambulones, *Iuvenes* autem pedissequi, tempus enim dat merito locum: & sic de reliquis, *Dignitatis* etiam *ephimeræ*, ac in umbra, *sententiæ* gradu servato. *Alias Gaudia* non forent, sed *absolutæ Ineptiæ*.

Fa-

Favet *Mascheram* ferentibus immunitas passivè in judicium vocandi, & per carcerem coercendi, & in casu eris alieni. Refert enim hujusmodi *Larva*, in Festis per Magistratum supremum imperaris, Achillis Arma, ac Bellong propugnaculū, juxtà locorum tamen consuetudinem, & municipalia jura. Favet inquam, univèrsim, pro Delictis quoq. saluus conductus, ad instar Feriarum Nundinalium.

Imò, socium se dare Virorum, ac Mulierum *Larvis* utètiū cum *Armis*, inter genericè prohibita minimè comprehendendi, nullibique constare de interdicto; ideoque nullam tunc infligendam pœnam, Jure id permitte ad *tex. in celebri l. Gracchus, ff. ad leg. Jul. de Adulter.* magistraliter consuluit *Roland. Cavagnol. Decis. Consult. 100. lib. 2. n. 8. in narrat. Facti verbo Testium, & vers. Tertium similiter.*

Excipe casum, in quo *Larvatus* punitur usque ad mortem inclusivè, quando nimirum alterum fuerit vulneratus. Post *Gizzarell. Decis. 13.*

122 *Abb. Io: Bapt Pacichellii*
nu. 7. Scripsit novissimè Io: Dominic.
Raynald. in suis *Observationib. mixtis*
lib. 2. §. 33. & 34. nu. 20. narrans cum
Thoro in Addit. ad Io. Grand. de Bello
Exulum 92. minorem annis quatuor.
decim suspensum fuisse, quia cum
Barba supposititia pluribi ultimi vi-
lioris supplicii, seu suspensionis pœ-
na, vetita quidem, nocturno tempore
furabatur.

Delinquenti nihilominùs ex pro-
vocatione, homicidium non nocet
Larvato. Est text. in l. 1. C. ad Leg.
Cornel. de Sicar. docentque *Vermi-*
gliol. Cons. Crimin. 26. num. 12. & *Pe-*
guera Decis. Crim. 14. nu. 15. De Com-
modo *Imperatore à Materno larvato*
petito scribit *Herodot. lib. 11.*

In amœna felicique *Sereniss. Ethru-*
riæ Magni Ducis, ac prope Regia
Ditione, salubertimæ vigent Prag-
maticæ usq; ab anno seculari 1600.
iterum typis emissæ 1641. Quibus
cavetur, pœna quidem viginti qua-
tuor scutatorû, ac arbitraria, ne *Per-*
sonati, alienisq; vestibus induti apud
se *Arma ferre* jubeant vel permittant,
ferentibus quoque mandato adstri-
ctis,

etis. Ne sacras, aut Religiosas Vestes, & absque Larvis induant: quomodo ne ad faciē, Solis post Occasus pulsum, *Mascheram* aptent, aut servēt, funis tractus duplicis publicē, amissionis vestis, aut decem ducatorum solutionis pēna. Verbo vel tacto nullus cuiquam sit conviciosus: ne Templis, ac Cenobiis, importunis, ac forsā inhonestis verbis, & Garrulitate minus obsequens, iisdem pēnis infligendis, piorum locorum gratia, ac munere. Iis autem in causis, ex officio, ut proferunt Iuristæ, & ex Inquisitione à Prætoribus quibuslibet agendum. *Doct̃or Marc. Ant. Sabellus* tradit Italicè nella *Practica Universale* §. *Armi num. 11: litt. A. pag. 33. & litt. M. §. Maschera- ti num. 1. & 2. pag. 247.*

Vanissima tamen hæc omnia, & momentanea Gaudia seram penitētiā tandem exposcunt; Quod optimè *Torquatus Tassus* novit, ac in præcit. Dialogo il *Gian Luca* fassus fuit. Cum eoque, veræ, ac perpetuæ Hilaritatis desiderio flagrātes, jam-jam Manum de Tabula.

124 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii.*

E ben veggio hor , si come al popol tutto

Favola fui gran tempo , onde sovente

Di me medesimo meco mi vergogno ,

E del mio vaneggiar Vergogna e'l frutto ,

E'l pentirsi , e'l conoscer chiaramente ,

Che quanto piace al Mondo è breve sogno .

Prudentissimè piissimèque igitur investum in præclarioribus *Italiae Urbibus*, quemadmodum *Romæ*, ac *Neapoli*, ut solemniori, ac theatrâli sacra pompa *Venerabile Sacramentum* fideliam cultui hoc tempore sit expositum, sermonibus additis Religiosissimis, & musicis concentibus, quibus populus ab hujusmodi scurrilibus facillimè retrahitur, spiritusque in Divino amore calefiunt. Quod postremo propè Sac. Cinerum feriam triduo, ubiq; locorum, ut aliquatenus supra significavimus apud *Patres Societatis, Carmelitasque Discalceatos*, laudabilissimi quidem est moris.

Oran-

Orantibus apud illos, ac Processionem ducentibus Viris Patriciis piissimæ Sodalitatis: imò in Urbe, cum clauditur tandem *Sanctissimum* sub custodia, Senatore, Conservatoribus, ac Priore, cum luminibus humiliter adstantibus. Nonnulli enim *S. R. E. Cardinales* in superiori tēpli loculo abditi, sed non omninò ignoti, quod ibidē nō semel vidimus, post martis Vesperas, cum Aulicis quamplurimis, Prælati, ac populo innumero, *Bacchanalibus* exemplariter Vale dicunt.

S C H E D I A S M A T I S

Iuridico Philologici

PARS ALTERA

DE CAPILLAMENTIS

V V L G O

P E R V C H I S.

Eruditis. omnisq; Elegantiâ Doctrinæ
Instructis. Viro

D. IO: CIAMPINO

Majoris in Vrbe Presidentiæ
Abbreyiatori.

G A P V T I.

*Capillamenti Vtus Variorum
in utroque sexu Vtustis-
simus.*

Ux hic brevi calamo ,
prout moris est nostri,
nec obscure, ut minima
suppetit facultas, disqui-
rere aperuimus , ob rei

qua pollent affinitatem , superiora
merito , ac jure sequuntur ; cum ni-
mius in praesentiarum , & apud scur-
rilem Vulgum , *Capillamentorum*
usus , in plerisque *Mascherarum* , seu
Larvarum speciem referat, ac formã
sapiat . Quenam profectò jucundior
Personas gerendi ratio, quàm *Aeta-
tis*, *sexus* , *statusque* oblectio , atque
Adulterina Coma simulatio ? Qualis
aptior in nonnullis *Bacchantium* ha-
bitus, vel *Histrionum* Affectus , Capi-
tis indumento hujusmodi adscititio ?
Adeo corrupta *Morum publicorum*
est

est disciplina, vel nulla, ut plurima, quoque utilia Ornamenti gratia rātum circumferantur; quemadmodū de *Horologiis* elegantissimis à Proletariorum mulieribus pendentibus insignis Criticus nuper adnotavit. Verum in materia parata intrepidè procedamus.

Antiquissima prorsùs de iis mentio apud Auctores, ac Magistros, tū *Græcos*, tum *Latinos*. A primis varia appellatio, præsertim apud *Pollucem*, *Libanium*, *Aelianum*; *Septimum Florentem*; siquidem vocata *Corymbos*, cuius usum *id. Pollux lib. 2. c. 3. Virorum*, ac *Mulierum* promiscuum prædicat, Atticum vero nomen negat, cum potius *Crobylus*, *Coma* scilicet adposititia ab utroq; sexu adoptata; in iis maximè qui raros habebant *Crines*, illaque *Capillorum* instar utebantur. At *Eustathius*, clarissimus non modo *Scholiastes Homeri*, verū de plurimis scitu dignissimis exquisitus Auctor, *Capillorum* distinguit contextus, in acutum tendentiū, *Crobyliq; Virorū*, *Feminarū Corymbii*, & *Corymbii: Scorpii Puerorum*

nomine merito donat. Nonnihil ex
Demosthenis Orat. de male obita Le-
gatione Budæus in Pandectis.

Latinis, ac Nostratibus fuere sy-
nonima, Capillus, Capillamentum ab-
solutè, & sutile ac textile Capillamē-
tum: Galerius, Galericolus. Coma rur-
sus, adulterina, adoptiva, adscititia,
adposita, & adposititia: quam Proper-
tius appellavit externam, Absentem
vero Martialis, argutè quoque suo
more, Capitis personam, ea quæ initio
præfiximus roborans. Item Plinius
Reticulum: Calendum Porphyrius, &
Papias: Cucullionem de quo infra,
laudati à Budæo in Pand. I. pag. 240.
& verb. Pileus. Capillitium idest Ca-
pillaturam Jo: de Janna, alii que forsan
alio modo, ut perbellè observavit D.
Joseph Anton. Gonzalez de Salas ad
Arbitri Satiricon fol. mihi 271. Italis
Perucca, sive Pilucca à pilis, seu à cō-
gesto in vertice capillo, quasi Flocco,
vel Pilocco. Post Salmas. ad Tertull. de
Pallio p. 318. Ferrarius de Orig. Ling.
Ital. pag. 230. Videndus Vossius de
Vitiis sermonis 2. 15. fo. mihi 257.

Radice Hebraica ex *Rationali*

130 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
Lexicon Vox Para teste Covarruvias
in Thesauro Hispan. & Hieron. de Pra-
do in 24. Ezechiel. c. significat Liber-
tatem, ac Casariam: Verbumque Per-
rughā Synochaldeum Comam: & Pur-
ghan, Prefectum, Gubernatorem,
Dominum in Guid. Fabr. Boderiani
Dictionar. Quam sententiam Doctis-
sim. ac subtiliss. Episc. Theologus Io: Ca-
ramuel in Theol. Regular. seu ad Regg.
SS. Bened. Basil. Aug. & Franc. p. 1. di-
sp. 13. de Nazareis tit. de Capitis Ra-
sione nu. 156. fol. 97. interpretatur illo
Exodi 32. Videns Moyses quod nudatus
esset populus; spoliaverat enim eū Aarō
propter ignominiam sordis, & inter ho-
stes nudum constituerat. Quę seq. cap.
Propheta explicat ibi: Nunc ergo de-
pone ornatum tuum, ut sciam quid fa-
ciam tibi. Deposuerunt ergo filii Israel
ornatum suum.

Vox eadem, seu *Perruque* nunc
 usu recepta, & Gallicæ originis juxta
 alios, veluti rei non adhibite aureo
 Lingue Ethruscæ sæculo, textus non
 invenit in *Florentino Thesauro*, sive
 primæ, ac patriæ, sive Editionis *Ve-*
netę: in quo propriè legitur *Capellie-*
ra,

ra, ex Capillamento, seu Caliendro, exposita per la Quantità di Capè posticcio. Nec in de Orig. & usu vulgar. voc. Jacob Bourgoing. Quemadmodum, apud Hispanos Glossographos Cabellera sumpta pro Capello posticcio.

In Capillamenti voce optimè igitur apposititia Coma utriusque sexus agnita; quod probat quoque ex primis Auctorum subselliis pereruditus P. Ludovic. La Cerda ad lib. 7. Tertull. sive de Feminarum Cultu: & jam noverat insignis Philologus Adrianus Turneb. p. Advers. 17. Metaphoricè Arbor Capillata legitur apud Plin. 18. 24. ea scilicet, ad quam Vestalium ferebatur Capillus. Ad cuius præclarissimam Historiam jungendæ sæpe sunt Hermolai Barbari Naris emundissimæ Viri Emendationes; quamquam nuper egregia addiderit scholia satis notus è Soc. Iesu in celeberrimis Galliarum Academicis P. Arduinus, qui tamen plurima eo in labore ab operosissimis Claudii Salmasii Exercitationibus in Solynum est mutuatus.

Nostris Locubrationibus alias
 forsan similes jam ediderat Germa-
 nus Auctor *T. Rangon* primarius in
Berlini, Brandenburgensis Aule, ac
 Marchiæ Metropoleos, Collegio Pro-
 fessor: quem Fideliter laudatum vi-
 dimus in Novissima, amplissimaque
Legali Bibliotheca Ill. Comitis, ac
 olim Collegæ, in Aemilia Juri dicun-
 do, meritisimi *D. Augustini Fontana*,
 Parmensi typo, ac anno 1688. 4. p.
 Neque in cultissimis Urbis Musæis
 reperire potuimus. Librariæ Pœnus
 inopia, maximè Aurifodine Philolo-
 gicæ, frequens nobis initium dolorū.
 Utinam referretur instructa illa
Cardinalis Farnesii Bibliotheca, quā
celebratissimam post multos graves
 Viros prædicat in Proloq. ad *Athe-
 ne*. Criticorum summus *Isaac Ca-
 saubonus*! Nos tamen diversa metho-
 do, & accuratioribus studiis in ar-
 gumento impendemus oleum, nemi-
 nem objecturum sperantes post *Ho-
 merum Iliada* scripssisse. Plurima for-
 san omissa in medium proferemus
 securi Calumniarum apud Lectores
 probos, ad quos tantum scribere
 mens

mense est. Faxit Deus quod in pri-
scis Auctorum exemplaribus tra-
ctandis, quæ Literariam, ac immor-
talem Gloriam conciliant, *Judicium*
excellens, Eruditio magna, ususque non
mediocris, quæ tria Criticum Do-
ctumque perficere planum est, nobis
immerentibus suppetant.

Ipsius sētentiā *Rangonis c. I. n. II. de*
Coma spuria, seu adulterina primo
Feminiis usitata, deinde pravo, ut ait,
exemplo, Viris quoq; Refert in ele-
ganti Opusculo Gallico, seu Histor.
Dominus Jo: Bapt. Thiers Theologus
Doctōr, Ecclesiæque de Champrond.
Parochus Des Ferruques Parisiis
emissa anno 1690. in forma duode-
cimi. Idq; cap. I.

Dissonat nihilominus *Clearchi,*
opinio in venerabili Peripateticorū
Athenæo; quod Japigii primi faciem,
attriverint, capiti Galericulum, Comā-
que fictitiam aptantes. Habetur 4. de
Vitis: in Dipnosoph. Athēn. 12. Imo
Theologica Lovaniensium Cathedra
ad illud Sacre Paginæ Decalvabit
Dominus verticem filiarum Sion: &
Dominus crinem earum nudabit Isai.

134 *Abb. Io. Bapt. Pacichellii*
3. 17. teste prefato *Dom. Thiersf. d.*
cap. 1. Gallicè interpretatur: *Le Sei-*
gneur dechevelerà la Tete des filles de
Sion: e *le Seigneur decourra leurs*
Perruques. Qui tamen sensus an ac-
ceptandus fateri nequimus, nimium
enim nostris moribus accomodus, ut
philosophicè scribamus, vel prorsus
Litteralis, & minus habens.

Verum Comas adscititias à *Per-*
sis adhibitas, eos docentibus *Medis.*
Xenophon Padiæ 1. ubi de *Astias*
Capillitio, quodque *Cyrus* puer ad
matrem dixerit: *Quam pulchrum mea*
mater auum habeo! scilicet bonam.
Venustas enim, quasi Probitatis par-
ticula, meditata ab *Eminentiss. Sfor-*
tie Cardinalis Pallavicini phantaf-
matib. initio sui *Tract. Italici Del*
Bene: Redivium fortasse ij de *Mu-*
lierum Crista induxerunt abusum, ,
de quo *Aelian.* scribit *1. Var. Hist.*
cap. 26. post *Posidipum Cyri* *quo*
Aglaem Megaclis filiam Comam ha-
buisse appositam, & Cristam in capite.
Legendi sunt, *Appianus in Parthicis,*
Plutarch. in Crasso, atque *Herodot.*
lib. 6. qui *Crinicos*, & *Comatos Per-*
sas pingit: De

De Condali autem supremo, ac eximio Militiæ Vicario Aristoteles Oeconomic. 2. ante med. habet, se accepisse à Mausolo ut illi tonderentur, promissisque si certam summam in capita contribuere vellent, ex Græcia capillos afferendos se esse curaturum. At libenter tribuerunt illi quod postulabat, collectaque est de magna multitudine pecunia copiosa.

Primum Hannibalis inventum inter vividissima sua bellandi Strategemata putant non pauci. De illo tamen certi habetur quicquid ad rem Suidas scribit iis planè verbis. Hannibal Carthaginensium Dux appositos paravit Capillos, qui pro insignioribus ætatum discriminibus, elegantiori vestitui convenirent, hisque subinde mutatis utebatur. Ratio aperta apud Liv. Hist. ferè initio sic. Galli verterunt retro ad Hannibalem ab Romanis odia; petitusque sæpe Principum insidiis, ipsumque inter se fraude, eadem levitate, qua consenserant, consensus indicantium servatus erat: & mutando nunc vestem, nunc tegumenta capitis, errore etiam se ab insidiis munierat.

Quoad

Quoad Romanos exemplum pro-
 stat Caligulae de quo *Tranquill.* 11.
 16. tanquam nimis libero: *Ganeas*
atque Adulteria Capillamento cala-
tus, & Veste longa noctibus obibat. Et
 de *Othone* 8. 12. *traditum fuisse*
Munditiarum pœne Muliebrium, vulso
corpore, Galericulo capiti propter ra-
ritatem Capillorum adaptato, & ad-
nexo, ut nemo dignosceret. Excusandus
 fortasse necessitatis causa, Valetudi-
 nis scilicet, quod & Ordini Equestri
 non insuetum putamus. Communi-
 ter enim institutum Superiori, vel
 Magistratib. obviis caput operire.
Plin. 28.6. de *Sylla in Pompejum*;
Valer. de Gratis. *Plutarch. in Polit.*
problem. & Crassi Vita. Sen. Ep. 65.
 Vel caput flectere occurrenti. *Lam-*
prid. in Alex. & post Herodot. Jul.
Barbaran. in Promptuar. Erudicis. Re-
rum quamplurimum in Re presertim
Romana to. 1. Tit. Reverentia Genera
fol. 147. Ob nimiam vero liberta-
 tem locus prostat *Satyrici de Mes-*
salina petente Lupanar
Sumere nocturnos Meretrix Augusta
Cuculles;

Linquēbat comite Ancilla non am-
plius una

Et nigrum flavo crinem abscondente
Galeo

Intravit calidum veteri centone
lupanar

Rotundos scilicet Capitis tegumen-
tos Cucullos in modum Galeę, quo
Meretrices passim utebantur, ex ve-
teri Scholio. De qua voce pluries
Martial. & Capitolin. in Pertinace,
ac Claudio. Eratque Liburnicus di-
stinctus ab Eodem Martiali, & Mu-
lionicus, alias nobis Griso, de quo
Cato cap. 134. initio, & Lampridius
in Heliogab. ac Vero. P. Bulenger. de
Circo, & Lud. Circ. 55. Uterque ab
Histrionibus assumptus, ut vidimus
supra in veteri marmore dato cap. 4.
Galerus autem idem, ac Galerculus,
adscititium scilicet capillamentum.
Lumen ex Martiali 14.50.

Ne lutet immundum nitidos ceroma
capillos

Hac poteris madidas tondere pelle
Comas.

Flavus crinis non quia nigro Matro-
næ uterentur, ut infeliciter Servius
im-

138 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
impegit ad illud Poetae de *Proserpi-
na*; sed ne dignosceretur, vel ut for-
mosior eo colore Amantibus appa-
reret. Quemadmodum optimè inter-
petratur *Octav. Ferrar. de Re Vestiar.*
p. 2. lib. 1. cap. 20.

Et quo ad consuetudinis vetusta-
tem facit *Divi Asteri* Episcopi *Ama-
seæ* in *Cappadocia* describentis in fi-
ne quarti sæculi Christiani Calendis
Januarii cuiusdam ineptias, qui *Tu-
nicam* ad *Talos* demittebat, *Zonam*
circum voluebat pectori, calceamenta
sumebat mulieria, moreque femina-
rum *Crochilum* (la Perucca) imponebat.
Sic ille *Homil. in festum Calend.*

Similia de *Corymbione*, quod per-
petuo *Feminarum Capillamentum*
dicit *Adrian. Turneb. 4. 9.* legimus in
Petronii Satyrico post *med.* ubi *An-
cilla*, inquit, *Triphena Gytona* in par-
tem *Navis inferiorem* duxit, *Corym-
bioque Domine Pueri* adornat caput.
Vides quomodo *Puerorum* quoque,
Idemque paulo post: *Hic tristitie*
eadem illa succurrit, evocatumque non
minus decoro exornavit *Capillamento*;
imo commendatior vultus enituit, quia
gla-

glavcum Corymbion erat.

Nec minus aptè Papinius in Stella
Epithalamio ibi

———— Celsæ procul adspice Fron-
tis honores

Suggestumque Comæ

recentem fortasse, de quo & Nos in-
fra, attingens morem, quem non pau-
ci Persicum, vel Turcicum effingunt,
sed longius exortum ex Lucani eo
carmine

Turritaque gerens frontem Matronæ
Corona

Prudentioque superbiam hanc in Tsy-
chemachia imponente

Turritum tortis caput adcumulatur
in altum

Crinibus extructos auget, ut addi-
ta Cirros

Congeries, celsumque apicem, frons
ardua ferret.

Et sic Virgil. Aen. 6.

———— Qualis Berecynthia mater
Invehitur curru Phrygias turrita
per Urbes.

Qua de causa Mythologi Serpenti-
nos Furiarum crines observarunt.

Divus ipse Hieronym. Epis. 23. Tūc
cri.

140 *Abb. 10: Bapt. Pacichellii*
crines ancillulae disponebant, & mitel-
lis crispantib. vertex ardebat inno-
xius lib. 2. Epist. ad Demetriadem luxu
objurgans poliendi Faciem purpurif-
sa, & cerussa ora depingendi. Ornan-
di Crinem, & alienis capillis turratum
verticem struendi. Sic D. Paulin. in
Epitalam. in Iulia. & Pam. Veterem
judicans Aegypti formam.

Aut implexarum struae, Tormen-
toque Comarum

Torritum sedens aedificata caput.

Qua plane forma in aureis Num-
mis Helena Augusta, inventis Romae
anno 1398, cujus thesauro, ex Thoma
Vvalsingano, reaedificatum Capitolium,
Castrumque Sancti Angeli; caput ca-
lyptra quadam reticulata, & in cas-
fidis modum protensa tectum. Tri-
stan. to. 3. Chislet. in Anast. Octav. Stra-
da, Fleta, Spanhemius. & Relat. Mont.
Libani: Cum praeter capillos fronti
superfusus, ipse aures crinesque tecti.

Adulterinum autem existimamus
aureum quoque affabre confectum,
& perpolitum, nec dissimili Comae
fucos, Minoris Agrippinae in vicinia
recens erutum nobileque Vest. Frisiam

cogitantibus splendido hospitio exceptis *Limburgi* ostensum, à *Sereniss. Nassaviæ Principe*, pro Hispanorum Monarcha, Præfecto Regio: dissentiunt enim quæ, *Occo, Ericius, Golzius, Augustinus, Angelonius*, cæteri; Venerandæ Antiquitatis studiosissimi exhibuere. Et vetustum prominens capillare frõtis muliebris fastigium in *Icone Avenionensi* apud Patres *Cælestinos* oculo non tantum peregrino meditandum.

Fastigiando nimirum concepta est formula *Hieronymi* per gradus, & ordines, ut in quibusvis mulieribus, & ordinẽ nõ servantibus aspiciamus nunc admirantes: & recitavit jampridem *Sueton. de Nerone cap. 51.* illum describens *Circa cultum habitũque adeò pudendum, ut Comam semper in gradus formatam peregrinatione Achaica, etiam penè verticem submiserit.* Irridetque lepidè *Juvenal.* ibi

Nigrum flavo crinem abscondente Galero

Qui de *Graccho*, uti *Gladiatore*, sese *Athenis* cum *Capillitio* personante, *Sat. 8.* cecinit

142 *Abb. 10: Bapt. Pacichellii*
Credamus tunica, de faucibus au-
rea cum se

Porrigat, & longo jactetur spira
Galero.

Jucundè Ovid. 3. de Arte
Fœmia procedit densissima crinibus
emptis

Proque suis alios efficit ære suos

Quo, fere in sensu Martial. de Haf-
forum Regione seu Cattica 14. 26.

Caustica Teutonicos accendit spuma
Capillos

Captivis poteris cultior esse Comis
De Sapone autem, ex cinere & sevo
composito, vim usticam habete glos-
sa est Raderi pag. 912.

Propert. eodem ævo, puellas pun-
gens 3. 13.

Illi sub terris fiant mala multa Puel-
la

Quæ mentita suas vestit inepta Co-
mas

Nec pudor est emisse palam, venire vi-
demus

Herculis ante oculos Virgineumque
chorum

Infectabatur in imbelliori sexu
per Tertullian. quoque de Cultu Fœ-
min.

min. c. 7. ubi Nescio. sic itylum acuit, quas Enormitates sutilium atque textilium Capillamentorum, quasi Vaginam capitis, & operculum Verticis. Ad quem locum Pamelius n. 34. ex antiquis Tabulis communem refert in hoc Belgii morem, quem tamen post sæculum decimumquartum, & annū viceſimum octavum ex Concionibus P. Thomæ Cometę Flandrię Annales apud Meier testantur.

Mulierum Audacia pugnam nūc videtur arripere cum Sole ipso; cuius cultus apud Persas ex Pausania, Mitra Numinis symbolo Antris perfecto: Quapropter in admirabili Cavea Puteolana prope Neapolim huiusmodi erutam Inscriptionem refert Benediſtus Falco in Antiq. Neap. editionis postremæ fol. 12.

Omnipotenti Deo Mitræ App. Claud. Farraneus Dexter V. C. Dicat. In Fēminis supra ut Pilei in Viris ex Servio 9 Aen. Pietas autem, ac Fortitudo Judith. in Mitrato capitis fastigio adversus Vitiorum Phalangem in Fēminis hodiè desiderandę. In eas hæc Iuvenalis initio lib. 2. Sat. 6. 501.

Tot

Tot premit Ordinibus, tot adhuc compagibus altum

Aedificat caput, Adromachen à fronte videbis:

Post minor est: credas aliam &c.

Ubi modernū captat incessum, cum *Hectoris* Uxore procerā à priscis mulieribus imitata, de quibus *Pithæus* post *Curionem*, *Theodorum Pulmannum*, & alias Scholiastes. Non habuit crispâtes *Mitras*, nec stridentes calceolos, nec orbes stibio fuliginatos D. *Maria Magdalena* ex *Hieron.* censura ep. 10. Ex *Anglia* certè *A catholica* abusus nuper resumptus, & ad nostras fœminas delatus: ibi enim in *Regia Jacobi II.* Coronationis cœremoniæ, adstantibus cum suis *Mitris* *Episcopis*, hoc alio ridiculo capitis fulcro, Hæreticorum suffragio, mulieres impiè eluserè.

Prompta & *Martial.* censura 12. 23. in *Laliam*.

Dentibus atque Comis, nec, te pudet, uteris emptis

Quid faciet oculo Laliam? non emittur

Et *Epig.* 45. ejusdem lib. ad *Phœbum* quemdam H.e.

*Hædina tibi pelle conlegenti
Nudæ tempora, verticemq; calvæ
Festive tibi Phebe dixit ille,
Qui dixit caput esse calciatum*

Primæus forsan usus ex dura
Calvitiei molestia degeneravit in Lu-
xum. Colligimus ex Casaubono in
Sueton. lib. 7. Othon. cap. ult. ibi: Vete-
res cum capite nudo essent & Calvi-
tium Urbanorum dictis obnoxiam ex-
perirentur, ad eam calandam institue-
runt pelles quasdam parare, appositis
crinibus humanis, sic ut aptatæ capiti,
cutis vera, non Coma adscitizia vide-
rentur. Ad quod faciunt D. Paulini
Carmina p. Epithal. in Julian. & Jam.
de Virginibus ob mutuatōs capil-
los

*Quæque caput passis cumulatum crini-
bus augent*

*Triste gerent nudo vertice Calvi-
tium*

Vel caloris primogenii defectu, vel
pœna, qua plurimi Decalvati, ad cu-
tem scilicet capitis rasi, ut in exem-
plis Glossar. Du. Fresue to. 2. fol. 15. &
Vide Bülenger. de Theatro c. 57.

Consonat Martial. Epig. 57. lib. 6.

G in

146 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
in ipsum met *Phæbum*.
Mentiris fîctos Unguento, Phæbe, ca-
pillos,

Et tegitur pictis sordida calva Co-
mis

Tonsorem Capiti non est adhibere ne-
cessum

Radere te melius spongia, Phæbe,
potest

Cum picta forent, & varia Capilla-
menta, Farnabii sensu; quasi Unguen-
tum perfusum fila capillorû imitans,
diffimulare faceret Calvitium. At
vide Junii, ac Raderi Glossemata,
hoc loci, & ad 63. lib. 10. ubi perbellè,
infectatur Marinus

Raros colligis hinc, & hinc capillos,

Et latum nitidæ, Marine, calvæ

Campum temporibus tegis comatis:

Sed moti redeunt jubente vento

Reddunturq; sibi, caputq; nudum, &c.

Ibiq; finalis aculeus

Tonsor jam reliquos metat capillos

Calvo turpius est nihil Comato.

Idemque inter Apophoreta, seu 14.

25. Pecten mordens Calvo anony-

mo

Quid faciet nullos hic inventura ca-
pillos

Mul-

Multifido buxus quæ tibi dente datur?

Quibus adstipulatur *Advers.* 25. 24. *Hadr. Turneb.*, scribēs quod, qui olim erant toto capite Calvi, sibi solebant Unguento perfusi, velut fila Capillorū imitari. Et longius profequitur. Quā deformitatem exemplo Cæsaris, Tiberii, Caligulæ, Galbæ, Neronis, Pisonis, Cæsonis Cabarutii, & Sileni P. Theoph. Rainaud. perstringit in *Laude Brevitatis* sect. 9. to. 13 fo. 503.

Calvitiei tamen Encomium apertum apud *Synesium Cyrensem Episcopum* peculiari Oratione: certe, ludicra, sed cuicumque ex seriis, Elegantię nitore, subtilitate rerum, argumentorumque varietate, præferenda, ut in ejus *Notis doctissimus P. Dion. Petavius*. Rursus *Lud. Hemboldi* locus carminib. expressus, & *Baldi Poetæ Ecloga* apud *Casp. Dornavium* in *Amphith. Sap. Socrat. Iocoser.* to. 1. fo. 290. Cui natiuo, aut adscititio incommodo, nec semper Capillamentum profuit.

Calvitiei ejusdem causas, effectusque, pulchrè, ac plenè modernus

148 *Abb. Io. Bapt. Pacichellii*
Philosophus, ac Philologus *Isaac*
Cardoso tradit *Phil. Liberae lib. 6.*
quest. 90. fol. 663.

Hinc *Rufus Avienus* Poeta Chri-
stianus, qui eodem anno, ac die obiit
quo *D. Augustinus*, ex *Luitprand. in*
Advers. nu. 200. ac Halleuord. in Bi-
blioth. curiosa: Carm. scilicet 30.

Caluus eques capiti solitus religare
capillos

Atque aliam nitido vertice ferre
Comam

Mujus ab aduerso Boreae spiramina
prestans

Ridiculum populo conspiciente ca-
put

Nam mox dejecto nituit fons nuda
Galero

Discolor apposita quae fuit ante Co-
ma.

Idem prorsus nonnullis hinc an-
nis accidit, *Angliae* Regnum Nobis
peragrantib. & coram, *Londini* in pla-
tea amplissima, vulgò *lo Strangh.*
Equestris ordinis *Juveni* *Mediolanē-*
si Capillamenti proprii parum cauto,
qui, eo longissimè, vi *Ventorum* ab-
tracto, *Domicellas* quamplurimas

De Capillamentis Cap. I. 149

in Rhedis ad risum excitavit. Nec immerito, quia, ut scitè Ovid.

Turpe pecus mutilum, turpis sine gramine campus,

Et sine fronde frutex, & sine crine caput.

Idem ferè *Ambros. 6. Hexam. 9.* & de Calvitio *Elisèi*, à pueris parvis illuso *4. Reg. 2. 23.* quemadmodum de preciosa *Absalonis Cæsarie 2. Reg. 14. 25.* plura *Cornel. à Lapide*, quo nemo profectò melius, in sacror. Libror. Interpret. & Glossematib.

Luxus quoque, & Simulationis forsàn causa, cæptum est primum à studio, & fucò vanissimo Juvenes personandi *Capillos tingendo*: quem argutè satis more suo castigat *Martial. Epig. illo quod est 43. lib. 3.*

Mentiris juvenem tinctis, Lentine Capillis,

Tam subitò Coruus, qui modò Cycnus eras.

Non omneis fallis, scit te Proserpina canum

Personam capiti detrahet illa tuo.

Quia quasi primitiis Orco initiariæ & à Proserpina tóderi morti propin-

quos credebant Veteres. Vnde *Virgil. Aen. 4.* difficilem putans Mortis causam in *Didone*, sic cecinit

Nondum illi flauum Proserpina ver-
tice crinem

Abstulerat, stygioq; caput damnia-
uerat Orco,

Et *Horat. p. 28.*

-----nullum
-----*seua caput Proserpina fugit.*

Quem propè famineum ritum in *Viris* gravissimè coarguit *D. Alex. Clemens 3. Pedag. 3.* Ita *Pilos autem tingere, & canos ungere, ac coloribus oblinere, quib. perdit. Androgyni effeminatique homines utuntur, muliebresque pexus omnino dimittendi sunt: putant enim se, sicut serpens, posse senium capitis exuere, dum seipsos pingentes transformant, ac renovant. Sed & si pilos callidè circumscribant, rugas tamen non effugient: sed neque mortem latebunt, & si tempus per artem ementiantur. Quam christianam censuram sedulo deberent legere, ac menti mandare ex nostratibus non pauci scioli.*

Hinc opportunius ad *Terucharū*
usum

usum transitum . Ipse quoque *Martialis* 69. lib. 5.

Arctoa de Gente *Comam* tibi *Lesbia*
misi,

Vt scires quanto sit tua flava magis,

& *Epig.* 12. 6. ad *Paullum*

Jurat Capillos esse quos emit suos

Fabulla . Numquid illa *Paulle* de-
jerat?

Quibus accedunt in senem qui juve-
nis videri volebat *Petri Aegidii* ludi-
cri Versus

Tonsorem canos evellere jusserat om-
nes

Nuper cum sponsam duceret *Aemi-
lius*.

Tolleret ut multos, quos jam compleve-
rat annos,

Et duodenarum tempus *Olympiadū*.

Mox ubi ducta domum conjux rixosa;
marito

Imperat: ut puerum tractat, agitque
virum,

Namq; negat quoties *Domine* parere
capillos.

Involat in nigros impetuosa *Viri*.

Sic denudatur canis nigrisque capillis

A *Tonsore* senex, a muliere puer.

C A P U T II.

Capillos quęcumque improbata fucandi, ac Tingendi ratio.

C*apillorum Nutritio quęlibet, Tinctio, sive Adulteratio Medea inventum ex Clem. Alex. à Cleopatra exequutum Sapiētib; ut aliquantulum ostendimus, semper exosa. Hinc Paridi, tanquam effeminato, ab Hęclore, ac Diomede Coma objecta Iliad. 3. & 11. Sic Theseus ignotus Athenas pexa veniens Coma disterio à fabris lignariis exceptus. Et grecè legendi, Philostratus in Heroicis, & insignes ad rem Phocylidis versus. Rursus de oblāda apud Nostrates Rogieri Metamorphosi Areostus.*

Humide havea l'inanellate chiome

*Di più soavi odor che siano in prez-
zo.*

Et de Rinaldo in Hortis Armidę perpetuus noster Homerus, Torq. Tassus

Con delicato culto adorno spira

Tut-

Tutto odori, e Lascivie il crine, e'l
mento.

De hoc Feminarū, præsertim Itali-
carum, mentito ad Solis radios splē-
dore, videndus *Tho. Bartholinus de*
Luce Homin. ac Brutor. cap. 10. p. 1.
& nonnulla de *Tinctura* apud *Jo: Ni-*
col. Pechlinium de Habitu, & Colore
Æthiopum cap. fin. Vitium damna-
tur, in *Suidæ* præsertim Apophtegma-
tibus; cum scribat *Illud Philippi, qui*
fuit Alexandri pater, exemplum est in-
signe; Dum enim Antipatrum quem-
dam de suis Amicis, quem in Judicum
numerum retulerat, Barbam & Comā
tingere vidisset, ac fucare, à judicio re-
movit dicens: In Capillis Insidum, in
rebus agēdis fide dignum ne puta. Ejus-
modi emptitia fuit *Coma à Lucilio*
Epigrammatario Nicyllæ cuidam,
objurgata sic planè

Tingere se peribent quidam Nicyllæ,
capillos,

Quos mercata atros ipsa foro extu-
leras.

Id sanè dolendum Poëtæ in Græ-
co opere, quod *Anthologie* pro-

154 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
stat nomine, sibi à vetula *Capillorum*
tincturam objectam, cum illa nigros
in platea comparavit.

Insulsè imitantur Viri nonnulli in
hoc languore stultissimas muliercu-
las, quæ, *Nazianzeno* declamante in
Funere Patris sui; Natura pulchritu-
dine carentes, ad colores confugiunt,
theatricèque sic loquendo, comptæ, atq;
ornatæ sunt; ob venustatè in venustæ,
ob affectatam formam deformes. Vete-
rem in hoc insaniam describit *Cas.*
Barthius Advers. to. 1. fo. 160. Fusiùs
tamen *Had. Junius Hornanus Medi-*
cus in aureo suo de *Coma Commen-*
tar. cap. 7. & plura in admirabili *Io:*
Tardini Turnon. Medici Disquisit.
Physiol. de Pilis.

Nec minus jucundum quod *Lam-*
pridius de Commodo Cæsare post me-
dium notat, *Comam, & Barbam* adus-
sisse timore *Tonsoris*, cum paulo ante
observasset *Capillum* ejus *fucatum*
semper, atque ramentis auri illumina-
tum. Quemadmodum *Jul. Capitolin.*
in *L. Vero* iub finem iis verbis: *Dici-*
tur sanè tantam habuisse curam flavè-
rium Capillorum, ut Capiti auri rora-
men-

menta respargeret, quo magis Coma
illuminata flavesceret.

Color enim flauus Germaniæ præ-
sertim Inferioris, ubi admodum spe-
ciosus nobis eas oras peragranti-
bus visus fuit, quodocumque com-
mendatus, & à Romanis feminis ma-
gni factus. Ovid. non latuit *Amor.* 1.
Eleg. 14.

Nunc tibi captivos mittet Germania
Crines

Culta triumphatæ munera Gentis
eris

O quam sæpe Comas aliquo mirante
rubebis!

Et dices empta nunc ego mercæ pro-
bor.

Nescio quam pro me laudat nunc iste
Sicambram

Fama tamen memini quum fuit ista
mea.

Heroum quippe, Meleagri, & Me-
nelai exemplo Deorumq; proprius,
Homero veterisque Poetis Grecis, ac
Latinis probatissimus, testimonia
producente præfato Casp. Barthio
Advers. 58. 17. fo. mihi 2759. præser-
tim Horatii ibi

156 *Abb. Jo. Bapt. Pacichellii*

*Quis multa gracilite puer in Rosa
Perfusam liquidis urgat odoribus?*

Grato Pyrrha sub antro

Cui flavam religas Comam

Catull. de Berenice

Devoti flavi verticis exuvia,

& Statius de Atalanta

————— vertice flauum

Crinem sparsa Notho ———

Matronis tamen dedecori, Meretricibus verò aptum, Romanorum more, à Servio discimus in *Virgil.* iis verbis *Matronis nunquam flava Coma dabatur, sed nigra. Didoni ergo dat ut turpi.*

De quo Colore in *Capillamentis* hæc *Petronius in Satyrico: Evocatam me non minus decoro exornavit Capillamento, imo commendatior Vultus enituit, qui Scaucorum Corymbion erat. Legetemus potius flavorum.*

Menander Comicus in suis auro dignissimis, quæ merentur cedrum, Fragmentis, Fæminarum superbiam, Lasciviæ fontem taxat, ascititiis, ac similibus utentium, eandemque colorem sic pertingens:

At nunc recede ab ædibus: nam Femi-
nam *Fa.*

De Capillamentis Cap. II. 157

Facere Pudicam non decet flavas
Comas;

Sed neque genas fucare, Oculos pingere.

Fuluus in puero *Achille* commendatus in arguto *Statii* Disticho illo;
Achill. I.

Dulcis adhuc visu niveo natat ignis in
oré

Purpureus, fuluoque nitet Coma gratior auro.

At ruber *Crinium* color perverſi pravique plerumque animi prognosticon. Superfluum quoque denotat Menstrui, ex Physiologis, ac Philosophiam profitentibus naturalem cōmuniter: inter quos egregiè *Porta*, *Phys.* 4. 10. & *Isaac Cardoso* Judæus. Plura apud *Pier. Valerian. Hotoman.* aliosque simul exaratos de Coma, & *Barba: Langium in Polyanth. Novissimar. Noviss.* verbo Coma, & *Joseph. Laurent. Polymathie lib. 3. Synopsi 7. pag. 225.*

In Christo Servatore Cæsaries subflava, & quodammodo crispa. *Mich. Neand. in Apocyph. At, Naturalis Comæ*

m 158 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
elæ non pretereundum *D. Ambros.*
ogium 9. *Hexaem.* ubi *Coma* in-
quit, est reverenda in *Senibus*, veneran-
da in *Sacerdotib.* terribilis in *Bellato-*
ribus, decora in *Adolescentib.* compta
in *Mulieribus* dulcis in *Pueris*.

De ipsa plura plurimi.

Capillorum itaque jampridem,
vel nulla, vel in paucis cultura. In-ton-
si, ut plurimum, & Criniti *Gell.* 3. 4.
Nonnulli tantum ex *Censorino* pro
bona corporis valetudine crinem,
Deo sacrum pascebāt. In Luctu Ves-
tis obsoleta, Capilli, & Barba pro-
missi. *Liv.* 3. 7. Romanis Tonsores
nulli ante *P. Ticinum*, qui è *Sicilia*,
eos primum Romam adduxit, anno
ab *V. C.* 454. ex *Plinio* 7. 59. Servi
tamen rasi, & Sacerdotes *Ethnico-*
rum, de quib. *lib. ult. Apule.* Hi Ca-
pillum derasi funditus, vertice pœni-
tentes magnæ Religionis terrena sidera
græis, & argenteis, imò vero aureis etiã
sistris argutum tinnitum consreptes.
Ad ignominiam, & plurimi Delin-
quentes hodie pœnitus rasi, iisque
præstito speculo ad eruendam veri-
ta-

tatem in pœnalib. Vigiliis, probat
Scannarol. de Visitat. Carcerat. & no-
strę Neceffitudinis ornamentum,
Franc. Ptolemaus, de Pœnis. Apud
Theophrast. Cesippus ter die tonderi
solitus: deinde ob paupertatem mu-
tatus, de qua *Stobæus Serm. 32. Pol-*
lux 6. 17. Menander, & alii. Grecique
in Mortuorum honorem aliquando
tonsi. *Homer. Odysf. 4. & plura collig-*
it idem Laurent. Dissert. 6. pag. 98. &
duob: seqq. Mortuisque Crines obla-
tos notavit Kirchmann. de Funerib.

De Modestia Clericorum servanda
in *Capillis* agemus infra.

C A P U T III.

Gallis, Britannis, & conterminis Gen-
tibus rediviva Capillamenti
consuetudo ad Nostrates
delata.

IN utroque sexu *Perucharum* usū
semper viguisse censemus, eumq;
Morum corruptelam vocamus; di-
versimodè tamen in Fæminis, quibus
caput opertum erat, *Apostolo* adver-
ten-

160 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
tente 1. *Corinthior.* 11. tūc enim haud
integrum *Capillamentum*. Alicubi ta-
men id obsoletum non inficiamur.

Gallorum celeberrima ac amplissi-
ma Regio, uno tantum nomine, di-
cta jampridem *Comata*, Auctor est
Plinius Hist. 4. 17. ex adhibita nimi-
rum in *Capillis* cultura, ut notant
Strabo, *Mela*, *Solinus*, & post cūctos
Geographicam profitentes *P. Nic.*
Giannettasius optimè, ac Recentio-
rum innumeri. *Naturali Capillitio*;
seu *Comæ* prolixitate ea *Genus* horri-
bilis ab *Alex. Clem.* 3. *Pædag.* 3. ita
descripta *Galli*, & *Scythæ Comam*
nutriunt, sed non se immodicè colunt. Et
terribile quidem præ se fert densum
Barbari Capillitium, & *flavus ille*
color bellum minatur, ut qui videatur
cognitionem habere cum sanguine.
Vbi causam aperit. Et inter *Gothos*
longum *Capillitium*, excepta tan-
tum *Pœnitentiæ*, & *Luctus circum-*
stantia, *Nobilitatis*, & *Gloriæ nota*.
Jornandes affirmat in sua *Gothor.* si-
ve *Getar. Histor.*

Francisc. Hotoman. Franco Galliæ
cap. 9. scribit, *Reges Principesque*
San-

Sanguinis pro lōgis Capillis jus habuisse : ibique titulus *De Jure Regalis Capilliti*. Viguit hoc ad medium usque sæculi duodecimi, quo illius Regni Monarcæ juri hujusmodi renunciavere, *Petro Lombardo Parisiensi Episcopo, Viroque satis claro suadente* : *Jo: Bodinus* omnino legendus refert *4.Reipubl.*

Eodem plane sæculo, secundo scilicet supra millesimum, consuetudo Regno Neapolitano infixamemoratur ; siquidem vetustus Auctor *Vitæ D. Bernardi Marsorum Episcopi* laudatissimi, relatus *Ital. Sacre P. Abb. Ughellii to. 1.* Hic, inquit, *Clericus ferebat Murenulas, & Armillas, hic Turritum, ille caudatum portabat caput. Quæ cuncta ægrè in fœminis hodie restoruerè.*

Apertissimè autem *Capillamenti* usus, ætate summi Theologi *Alexandri de Ales*, anno quadragésimo ultra millesimum, ac ducentésimum, Ipsemet fatetur *Summæ p. 4. qu. 48. memb. 9.*

Sæculo quoque *Eximii. & Sanctissimi Concionatoris Divi Bernardini*

162 *Abb. Jo: Bapt. Pacichellii*
Senēsis ducētis, & quinquaginta hinc
annis. Habetur in ipsius *Sermon. 47.*
Fer. 6. post Domin. Passion. Caudeq; per
Diabolum nimium dilatata Mulie-
brium Vestium, Evangelica Eloquen-
tiæ Vi ab eo perstringuntur.

Dubitarunt ambo, Vtrum *Capil-*
lamenti hujusmodi satis vana dela-
tio Peccati læthalis notam inferret?
Quo in articulo negativum esset no-
strum responsum, tum ob necessita-
tem in nonnullis; tum ob luxum, &
morem passim inventum in aliis, præ-
fertim Locupletibus, & Nobilibus.
Et frui *Perucham* privilegiis *Pilei*
habemus pro comperto, in quo, si
unus tantum suppetat, non fit exe-
cutio, & si sit magni valoris: secus si
duplex, cum alteruter stare possit
ad commodum Creditorum, per tra-
dita à *Rebuffo* in *l. verbo Victus col. 3:*
in princ. ff. de Verb. sign. & Asin. l. cum
in diversis 44. ff. de Relig. & c. & cum
Debitor non nudandus in corpore
ex *Alberic. ad l. 2. sub num. 5. vers. si*
vero quod ad l. Rhod. de Jactu, nec in
capite, in quo Membrorum est Prin-
cipatus.

Had

Hadr Junius, qui elapsum seculum extinctum vidit, *Fuisse olim*, scribit, *in usu, & apposititiam Comam legitimus; quemadmodum nec dum in Anglia antiquatum apud Matronas videre est.* Sic in præfato suo *Comment. de Coma cap. 1.* *Hagæ Comitum* ante annos quindecim in domo, ac Bibliotheca valde culta sui affinis, præclari quoque Viri, *Isaaci Vossii*, Londini eo tempore Nobis satis noti in Aula *Eminentissimi D. Thomæ Philippi Houvardii de Nortfolcia*, *Franciscum Junium* præfati filium, semel, ac iterum alloquuti sumus, in ætate, ut audivimus, constitutum propè sæculari, scientissimum, ac humanis.

Rursus *Hadr. Turnebus*, qui fatis cessit anno 1565. scriptum liquit in *Advers. 4. 19.* *Comas apposititias flavas plerumque Mulieres, mentito decore formam querentes, præsertim in aulis sibi adjecisse.* Gallus Auctor in Galliis degens, intelligendus profectò de Gallorum Gente. In cujus Linguae ridiculum quemdam (*Lali* nomine) affectatorem facetè invehens pius Christi Martyr, Angliæ
Can-

164 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*

Cancellarius Thomas Morus, consuetudinem haud recitat in eo eleganti Carmine, quod Simon Majolus Episcop. Vulturar. trāscribit Canicul. to. 5. pag. 543. ubi sic inter plura:

Spernit tamen Lalus Britannica omnia

*Miratur expetitque cuncta Gallica
Amatque multum Gallicas Lacernulas*

Zona, Locello, atque Ense gaudet Gallico

*Filtro, Bireto, Pileoque Gallico
Et Calceis, & Subligare Gallico
Totoque denique apparatu Gallico
Nihil de insueto Capillamento.*

Antiqua monumenta non pauca Gallicam Gravitatem universim celebrarunt. Fatetur Casp. Barth. Advers. 5 6. 8. fol. 2643. de peritia ejus Equitando præ cæteris Nationibus. Eginhard. in Caroli Magni Vita.

Gens ista à Mollitie abhorrens, militarisque tolerantia admodum tenax, Comas enutrire, ac peruchas adhibere post Pharamundi prolem, quam Comatam appellavere per longissimum tempus, profectò distulit; etiam-

etiãsi Clodomirus Rex à Burgundis
in prælio cæsus, ex longo Capilla-
mento conspicuus, & agnitus à Tullio
2.de Reb.Gallicis describatur. Un-
de apud Gallos Francosque Regium
Capillitium nonnunquam decentis-
simum, & maximè habitum: quod
elegantè P.Jacob. Masenius in Exer-
ciat.Orator.Discept.3.pro Capillatis
& contra. Et vetus observandum
Claudiani, testimonium illud ad Sti-
liconem

———— ingentia quondam

Nomina crinifero flaventès vertice
Reges

Plurimis propterea commendata,
Perucha, quasi morigeratissima,
quia caput servat intectum, quan-
quam id, non majorum, vel æqua-
lium, sed ipsorum Capillorum gra-
tia. Et consulendus Italicus Auctor
dell' Anatomia dell' Amor profano.

Cum tamen ad vulgatius Regum
exemplum sese exæquent subditi, in-
comptos diù credimus ipsorum Ca-
pillos. Pleræque conspiciuntur ejus
Regni Monarcharum Imagines bre-
vem habentes Comam, & nullo mo-
do

166 *Abb. Io: Bapt Pacichellii*
do supposititiam; quod patet in in-
signi Bibliotheca, & Gazophilacio
Sanctæ Genovesæ RR. PP. Canonico-
rum Regularium Lutetiæ. Cujus de-
scriptio elegantissima nuper prodiit
Gallicè; auctore *D. Molinet* in fo. Re-
gum vero Icona prostant quoque
Romæ in insigni peristylio Patrum
Minorum Gallorum, ad *Sanctiss.*
Trinitatis in Monte Pincio; quemad-
modum exaratæ, eadem plane forma
in *Abregè de l'Histoire de France* per
D. Verdier 1670. In *Abregè Chronolo-*
giq. D. Riencourt. in *Sommaire Royal*
D. Bon Vir, ac in *Abregè Chronolo-*
giq. D. de Mezeray. Et sanè Coma, ac
Barba Franciæ Principibus olim Sa-
crosancta ex *Gundebaldo* 3.6. *Rhena-*
no, ac *Greg. Turon. ab Ant. Hotomanno*
in suo pereleganti de *Barba* Dialogo
agnita nu. 19. qui morem veluti post-
modum minus decentem, & *Petri*
Lombardi, suasionibus, ut scripsi-
mus, ablatum affirmat. Quemad-
modum olim Sacerdotibus. De
utrisque Comæ lenocinia negligenti-
bus. *Junius cap. 3. pag. 348.*

Cultissima quoque *Aragonensibus*
Mo-

Monarchis in Regno Neapolitano post *Alphonsum* Coma, & adeò protensa,ur nonnullis visa supposititia: quod ex eorum Actis,ac Imaginibus planè constat. Idque ad *Caroli V.* Imperatoris ævum, qui minuendo capitis dolori,Cæsariem,cum in Italiam ad Coronam capessendam migrasset, deposuit. . Cujus exemplum Aulæ primores imitati fuere,& præsertim *Jo:Austriacus*;Is enim erectum natura ad levam temporum partem habens Capillum,crinem omnem revocare manu cæpit, sic eo universim placens frontis additamento,ut retinendi sustinendique *Capillamenti* hinc usus emissus, gestandeq; *Austriæ* hujusmodi capitis suggestus alicubi dictus. Elegantissimè *P. Famiian. Strada Belli Belgici lib.10. Dec. 1.fol.mibi 370.edit.in fol.*

Descendendo autem ad argumentum,cū nil aliud suppetat ex Historiarum fontibus, ad *Regis Ludovici XIII.*cognomento *Justi* ævum, prope annum scilicet labentis sæculi vigesimum nonum, obrasum caput, ac *Barbam*, usumque *Capillamenti*
fe-

fere communem, ac redivium patet Majoribus, ac Noſtratibus, tum ex viſu, tum quoque ex auditu. Meminitque *Dominus de Mezeray in ſuo Breviario Historico*. Additque *Dominus Jo: Bapt. Thiers in prelaud. Hiſt. cap. 2.* primum capiffe parvas, ac diminutas *Peruchas*, poſtmodum integras, & laxiores ad Aulicorum guſtum ratione fulcitum, ex more detecti omninò capitis coram Rege. Poterat autem explicare commoditatem, nec non pro Luxuriantibus, ac Infirmis. Recitat quoque publica Proclamata pro *Barbitonſoribus*, & *Capillamentorum Artificibus* (ſeu *Peruchieri*) in Galliis expertiſſimis, duobus millibus numero *Lutetiæ* tantum adſcriptis anno 1659. Qui tamẽ ſunt notabiliter aucti anno 1673. Mos vero utendi *Peruchis*; in Eccleſiæ Viros, ſeu ſacris addictos effluxit anno 1660. brevioribus tamen, & puto rotundis, quas ibi vulgo vocant *Perruques d'Abbè*, de quibus cap. ultimo.

Varias elegantefque Veſtiendi, & Ornandi formas per Univerſam Eu-

ropam Christianam hinc longè indu-
xerunt Galli, & aliquantulum Angli,
quos Gentes pleræque sequuntur, ac
imitantur libentissimè. Id actum in
Capillamentis, quæ ex eo tempore usu
recepta, & ferè communia. Aetas
quælibet, sexus, status passim usurpa-
runt. Hispani tantum, custodes mo-
rum grauiissimi, primum induerunt
Ruri, & vix in Urbibus; At paulatim
ipsi quoque assuefacti fuere.

Imo cum Vitia ubique remediis
potiora ex *Plinio 2. Ep. 20.* eò Luxu-
riæ deventum hodie, ut, ordine quoq;
turbato, proetarii cives, *Negotiato-
res*, quorum vita fraus, & pericurium
ex *Salviano de Provid. Dei*, *Mechani-
ci*, eorumque Vxores, ac liberi, cum
preclaris, præciosis, ac Nobilibus, &
Principum *Peruchis* prodire minimè
erubescant.

*Aequales habitus illic, similemque vi-
debis*

*Orchestra, & populum clari vela-
men honoris*

*Sufficiunt Tunicae summis. Aedilib. albæ
Hic ultra Vires habitus, nitor? &c.*

Mores adeo corrupti, ut magis

H etiam

170 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
etiam bilem excitassent Poetæ Sat. 3.
v. 176.

C A P U T IV.

*Virorum fama præstantium hujusce
Moris Censura.*

Naturales Capilli in capite nu-
do, & perpolito jure, ac meri-
tò commendati. Insignis est locus de
Circe puella in *Petronii Satyrico* non
longè à mutilo sine fol. nobis 71. ibi
Crines ingenio suo flexi per totos, &c.
& infra melior: *Quæ radices Capillo-
rum retroflexerat; curavit enix sagax*
puella, ut radices adspicerentur ne
adscititii forent, ut egregiè ad eum
textum *D. Joseph Anton. de Salas pag.*
365. Similia videnda sunt apud *Lu-
cian. in Dialogis Meretriciis, ac Aelian.*
de Var. Histor.

Ex Patribus autem discimus *Mo-
nachos* primùm *Comatos*, antequam
Rasura, ac *Tonsio* in iis probaretur.
Est & alia, *Epiphan. verba Hæres. 80.*
quædam vivendi forma, qua istiusmodi
venerandi nostri fratres utuntur, qui in
Me-

Mesopotamia in Monasteriis, quæ mandras appellant, domicilium fixerunt, qui & Comas muliebrem in modum promittunt, &c. Idemque in Synops. Nonnullis vero prolixior Coma placuit. De Op. Monachor. D. August. cap. 31. Nam & hoc quo pertinet, quæso, tam apertè contra Apostoli præcepta comari? an ita vacandum est, ut nec Tonsores operentur; an quia Evangelicas volucres imitari se dicunt, quasi depilari timent, ne volare non possint: vereor in hoc vitio plura dicere propter, crinitos fratres; quorum præter hoc multa, & penè omnia veneramur. Illi enim venalem circumferentes hypocrisim, timent ne vilior habeatur tōsa Sanctitas quam Comata, ut videlicet qui eos videt antiquos illos quos legimus, cogitet samuelem, & ceteros qui non tondebantur. Sic eorum S. Doctor fallaciam perstringit.

Hörrent econtra homines, & jura, Capillis, & Barba carentes: de quib. eleganter Jo. Baptistæ Porta alique Physiologi. Quod si ex nimia Venere, & alia seclusa causa id acciderit, ineligibiles ad Ecclesiasticas digni-

172 *Abb. Jo: Bapt. Pacis* bellii
tates, quas Prælaturas vocant, pro-
bant *Majol. de Irreg.* 19. 4. & plures
apud *P. Tamburin. de Ju. Abb. disp.*
5. q. 21. nu. 20. vol. 1. fol. 57.

Esse in *Capillis*, vulgari Adagio,
idem olim erat, ac in *Virginitate* esse.
Docent *Jura Longobardorum l. 2. tit.*
14. l. 20. & 24. & est Vocabulum val-
dè tritum in Regno *Neapolitano* de
quo satis abunde *Carol. du Fresne* in
Glossar. Med. & Infimæ Latinitat. to.
1. pag. 794. Ratio peti posset ex *Vir-*
gilio, apud quem Puellarum caput
tunc nudum. *Aen.* 11. ibi

Virginis os habitumque gerens, &
Virginis arma

Spartana, dederatque Comam dif-
fundere Ventis.

Capillaturam quoque incongruã,
Veneris præludium appellavit quidã
Vir pius, teste *D. Gastone Chamillard*
in elaboratis suis de *Corona, & Cle-*
ricali Tonsura Lucubrationibus. Vi-
ro Nutritio ignominiosa, ut in *Laude*
Brevitatis P. Theoph. Rainaud. sect.
9. §. 2. 10. 13. fol. 505. & vide eund. *De*
Pileo sect. 3. fo. 593. d. vol.

Satis autem vulgatum contra Co-
ma-

matos, ac similes Clericos libertinos
Distichon in *Praxi Fori Pœnitent.*
Reginaldi, quod *Eminentissimo Turre-*
cremata Cardinali tribuitur

Fusus ut peterent Laici sub Imagine
Romam

Fas fuit ut sinerent luxuriare Co-
mam.

Nec obliteranda grauiissima *P.*
Caroli Scribanii quærimonia *cap. 6.*
Christianæ Philosophiæ fol. nobis
258. iis verbis : *Capillature totius*
Structrices quæruntur, nec tenui satis est
pectine, discriminatè itur ad ferrum, &
ignem, ne quid crispando desit. Vertun-
tur, & capilli croco, & pulueris asper-
gine, & lixiviorum non uno genere: qua-
si etatis & gentis pudeat, ita annos pa-
triamque capillo transferimus. Acce-
dunt exuvie capitis alieni, forte immū-
di, nocentis, & gehennæ destinati.

Ratio varia propterea, ac modus
multiplex *Capillos ornādi, ac raden-*
di, quæ petenda est fusissime à *Jo.*
Hofmanno in suo *Lexico Vniuersali*,
ubi omnis *Eruditionis ubertas t. 3. si-*
ve primo continuat. à fol. 560. Vani-
tatem, ac Luxum. damnans Elias

174 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
Schedius, refert de *Diis Germanis Syn-*
tag. 2. cap. 4. fol. 265. Et paucula que-
dam *Salas ad Arbitrum paulo ante*
laudatum pag. 5 1. lin. 5. fol. 269. Sim-
plicis *Torturæ*, seu *Crispationis* me-
minit *lib. 4. Martian: Capella* ibi: *Fe-*
mina, cui Crines tortuosi, decentique
inflexione crispati, & nexiles videban-
tur. Quæ *Tortura cum Capillorum*
Compositione in *Londinensi Concilio*
anno 1138. cap. 15. Sancti moniali-
bus indicta. Quoad *Capillamentum*
vero, *Capillorumque ornatum* latif-
simè scribit *P. Ludovic. Cresolius in*
Mystagogo lib. 4. cap. 12. & seqq. & vi-
dendus *Eruditus Thomas Reinesius in*
Epist. ad Christian. Adam Rupertum
Epist. 35. pag. 261. circa fin. edit. Lip-
sicens. anni 1660. in 4.

Coma Viro, non modo haud nu-
trienda, aut ornanda, verum potius
tondenda. Id *Valerudini*, ac *Visui*
proficuum *Cels. lib. 2. & Galen. 6.*
Epidem. scripsere. Quod *Aristoteles*,
ac *Pausanias* exemplis probant. Un-
de forsitan *Hebræorum*, *Turcarum*
omniumque *Orientalium* consuetu-
do, teste *Cardoso Phil. Liberæ 6. 39.*
ubi

plura. D. autem Paulin. Epis. 4. ad Severum Perfectus, inquit, ad Apostoli doctrinam respiciens, Fidei, ac Discipulins Magister indecorum docet Viro crinem, quia abscondi non potest caput Viri Christus, quod est, & illa supra montem edificata Civitas, in Ecclesia, que Corpus est Christi. Itaque Viro dedecus, feminae decus est. Clarius ad materiam D. Asterii effatum in Homilia Festi Calendarum satis noti, in qua Crobyli (jam supra explicati) usum Hominiibus interdixit, Mulieribus autem concessit; ipso parum honestum in praestantibus Militibus putante, quod more Faeminarum capiti Crobylum imponeret. Quod si hodie ipse resurgeret, ac videret, acrius exclamaret.

Tonsio itaque cuicumque commendata, quemadmodum *Ascetis Rasio*; haec alias ignominiosa, in poenam *Furti, Incendii*, similibusque delictorum, & ad veritatem eruendam in *Sagis*, ac *Veneficis* per torturam, examinatis, ac silentibus. *Henric. Salmuth in Notis ad Pancirol. pag. 389. de Jure Saxonico, & Longobar-*

176 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
do. Gunther. qui habetur pro Ger-
mano Virgilio 7. Ligur. V. 285. histo-
rice prorsus cecinit

Servus depræhensi convictus crimine
furti

Si furante fuit, probrosa morte peri-
bit:

Sin minus, abraſo ſignatus vertice fron-
tem

Verbera dura feret, &c.

Ibique ſimilia de Armigero, ac Inſti-
tore: & V. 299.

Si quis pacificæ plebis villæ ſue domus-
ue

Viſſerit abraſerit, ſignabitur ora ca-
pillis.

Adverſus Capillamentum, ſeu Pe-
ruchas deferentes emiſit majores
Cenſuras Concil. Conſtantinopolitanæ
in Trullo can. 96. In quo narratur cū
dolore, Mulieres Capillorum cultu
naturali deſerto, Comis Mortuorum ſe
denſiſſimis ſubornaffe contra D. Petri
Apoſtoli monitum, quod mulieribus non
ſit extrinſecus Capillatura: ubi Zona-
ras, & Baſamon plura, quos vide,
præuam illum flentes morem. Et P.
Chriſtianus Lupus in Scholiis, Tracta-
tum

tum laudat *Patrum Predicatorum Constantinopolitanum* aduersus veterem Græcarum Mulierum fastum sese Capillis defunctorum ornandi. Hodie forsan pejus, dum Vientium in Belgio in Peninsula Scandinavie, & alibi Vientium venduntur Capillis ex quibus Galli, & Nostrates conficiunt, vel texunt *Perucas, seu Galericulos*. *Eliberina Synodus cap. 67.* statuit *Nequa fidelis, aut Catechumena, aut Comatos, aut Viros Cinerarios habeat*. Quam vocem obscuriorem, ornamentum attingens aureorum, ac rutilium Cinerum *Tertullian. Lib. ad Vxorem* usurpavit, pericos illos Capillaturæ structores appellans *Germanicos Bajulos, & peregrinæ proceritatis Cinerarios*. Idemque *Lib. de Fœminarum Cultu* videndo *cap. 7.* eundem reprobat Mulierum præsertim Latinarum excessum, progrediens *cap. 11. ad Nobiles, & opulentas ex Gentilitate conuersas.*

Et quæcumque Capillorum irru-
fatio, *Infernalis Ignis exordium* vocatur à *Divo Hieronymo* similè vanitatem damnante in *Epistol. ad Mar-*

cellam, seu Ep. 23. Acerrimè interdicitur ab Eberardo Salisburgensi Archiepiscopo in Synodo sub Pontificatu Martini Quinti. Nec desunt Canones, quorum rationem D. Cyprian. in serm. de Habitu Virgin. hoc modo quasi explicat: Si tu te sumptuosius Comas, & per publicum notabilior incedas, oculos in te Juventutis illicias, suspiria adolescentium post te trahas, concupiscendi Libidinem nutrias, suspirandi fomenta succendas, ut & si ipsa non pereas, alios tamen perdas, & velut gladium te, & venenum videntibus præbeas, excusari non potes, quasi mente sis casta, & pudica,

Rursus *D. Hieron. ad Lætam de Institutione filiaë, corruptelam damnat; & magistraliter docet contra homunciones in 1. Sophon; quod Peribit qui in femineo languore mollitus Comam nutrit, vellit pilos, cutem polit, & ad speculum politur: quæ proprie passio, & insania feminarum est. Adversus autem Moniales quodammodo secularizzantes D. Augus. Epif. 109. seu Regula 3. quæ pro certa post Card. Bellarminum ab Insigni Criti-*

De Capillamentis. Cap. IV. 179
co Luca Holstenio 3. p. Regular. à D.
Benedicto Anamensi collectar. num. 6.
accipitur Nec sint vobis, scribit, tam
tenera caputum tegmina, ne Retiola sub
ter appareant. Capillos ex nulla par
te nudos habeatis, nec foris, vel spargat
Negligentia, vel componat Industria.
Huic sexui in statu Virginali Capil
los non tondendos vult D. Ambros. in
eloquentissimo suo de Virginibus
opere lib. 3. post med. excludens om
nino, Capillorum ornatum, ipsum
quoque multo magis Capillamētum.
Piiſſimus Jacob. II. Aragonum Rex
in Generali Curia Ilerdæ anno 1301
fancivit Quod quilibet Saracenus
Franchus qui sit in Catalonia portet
capillos cercenatos, & toltis (ideſt ton
ſos) in rotundum, seu in circuitum, eo
ut cognoſcantur inter Chriſtianos, &c.
Pluraque poſſemus addere Antiquo
nova, & juridica.

At videri queunt Chryſoſt. de Cul
tu Fæmin. Clemens Alexand. in Peda
gog. Nazianzen. Carm. in Mulier. Or
nat. Iuo. Carnutens. in ſerm. de Adul
ter. habitu Viror. ac Mulier. cæteri
q; Patres, ac fere omnes Interpretes.

Item Card. Baron. ad Ann. Christi 286. num 17. & Binius ad Concil. General. verb. Capilli, Coma, Caput. Tegumentum Capitis fuisse ipsis tamē semper, planum est, Græcis *Kalyptram* apud *Homerū, Hesiodum, ac Plutarch.* sive Reticulum, quo plexa Coma, districta, nec diffluens.

Tam Nutritio delicatioribus jam usu recæpta ex *Gellio* 4. quam promissorum capillorum consuetudo quævis prudenti, ac solerti *Ferdinandi, ac Isabelle Hispan. Regum* decreto, *Scholaribus, Clericis, & laicis* adēpta *Marinaeo* teste *Rer. Hisp. lib. 19. ac Bened. Pereyra* in sua *Academ. seu Repub. Liter. num. 1558. ac seq.*

Omninò autem, ex traditis per *D. Sebast. Covarruvias* en el Tesoro della *Lingua Castellana litt. C. fol. 163. pag. 2. Matriti* impressi. anno 1611. famosis adimenda *Viris, quibus Aures* fortassè obtruncatę, ut de *Servis Arbiter* eo textu. Simul ut notæ quęque *Litterarum non adumbratę, Comarum presidio, totę ad oculos legentium* accederent.

Ignorant *Clerici* fortasse, eorum

Co-

Coronā signum esse Coronæ Glorię; quod explicāt ad satietatem P. *Carriere* ubi supra, seu *Fidei Cathol. Digesto* vol. 2. ac *D. Andreas de Saussay* in *Clericali Panoplia*, & nos melius infra. Ignorant alii *Capillamenta* hæc annis superioribus, nocturno tempore pœnali edicto vetita: *Florentiæ* mox Vectigali subjecta, pro Viris tamen non Sacris. Idque ratione Luxus æquissimum, ut de *Chirothecis* postea dicemus. Quorū usum pœnitentius indixere *Poliarchiæ* prudentiores, *Légum* sumptuariarum studiosissime; eaque fuere pluribi in plateis publicis, jure, ac merito conflagrata.

Etiamsi necessitas suppeteret, cum moderamine adhibenda forent, præsertim in Tristibus, vel Funeribus, genuinæ *Comę*, tonsæ, aut promissæ, cōsuetudinem, ac ritum imitando. Quem refert *Kirchmann.* alias citat. & Auctor *Libitinæ*. Prisci enim, Magistri Morum solertes, in silicerniis mortui causa, è vilioribus cibis, cujusmodi *Lens*, & *Membrades* apponebant, animadvertente *Jas. Casaub.* in *Athan.* 7. 11. Hinc *Cōcinna* induit
ple-

plerique in Epithalamiis, Laureolis Doctoralib., ac celebrioribus Spectaculis, quæ, occasione lugubri, exuenda censemus. Et nullo prorsus modo aliquibus permittenda, quemadmodum in Vestiû ornatu Pragmaticæ sanctiones excipiunt, ac decernunt. Sic videmus: Gladium, Arma, Lanceam Rusticis indicta, ac Nobilib. permittitur *lib. 2. Feud. tit. 27. per Frider. II. Cæsarem; & Mercatori tantum sellę gladium alligatum, permitti, per Prouinciam transeunti defensionis causa à Prædonibus. Jure igitur aduersus illa stylû quidem facundum arripuit Hamburgi anno 1636. Henricus Janichius ad D. Chatarinæ Ecclesiastes, damnatę Augustanæ Confessionis in præfat. ad Orationem ejus Soceri Salomonis Gesneri de Personis siue Larvis, iisque præsertim verbis. Quid aliud sibi vult monstruosum illud Capillitium, quod Juuentus nostra hodie alit? Quod Stellarum Cernitatum instar in è longinquo aduentibus videre licet? Monitiumcula hæc amantissima Præceptoris ad Studiosos, tanquam Parentis ad filios.*

lios . Nostris autem diebus calamitas adeo est pervagata, ac deploranda, ut sit difficillimum Satyras non scribere . Aequale prorsùs in Principibus Viris , ac in infimæ sortis , ut prænotavimus est *Capillamentum* . Sic primores, ac Artifices , ita Nobiles, Plebei, & Infamis vitæ suas explicant *Peruchas* , ut confuso respectu, ac honore, inter graves, ac indignos, cum summo Reipublicæ detrimento vetus Adagium à Poeta depromptum, sepe sit repetendum

Nos quoq; Poma natamus.

Sed nec Vetera assequenda , nec Nova pènitus improbanda *Phavorinus in Gell. 1. 10.* adolescenti præscripsit : cum juxta Antiquitatē mores alendi, & ad præsentia sint verba aptanda. Capilli, sensu carentes , cerebro spirituum animalium sedi innituntur . Id satis *Disarium* perdocuit *Macrobrii Evangelus 7. 9.* quasi à prudenti corporis regimine , haud avellendi . Sic ad minuta prolabere, petitis mèliùs satisfaciendi gratia, consultum.

CAPUT V.

*An Ecclesiastici, seu Sacri Ordinis
hominibus Capillamentum sit
permittendum?*

Luxu atque immoderantia in
Capillis, & adscititia Coma
hucusque, per sententias quidem gra-
vissimas, propullatis, & quasi confe-
ctis: eorum assuetudinem, qui in for-
tem Domini sunt vocati, Sacrisque,
insigniti, vocamus ad trutinam.

Universim autem Clericis nutri-
tio Comæ indicta, capitisque rasura
in modum spheræ sancita *Can. Psal-
mista dis. 23.* ubi prudens adiungit
Glossator *Parum*, & benè; amplitu-
do si quidem Coronæ conversionem
significat. *Can. duo 12. q. 1. & cap. cum
dilectus in parte Extrau. de success. ab
intest.* In Monacis Tonsura antiquis-
sima probatur, ex *Dionys. de Eccles.
Hier. 6. Athanas. de Virgin. Hieron.
ad Sabinian. Diac. Epiph. Hæresi 40.
August. de Oper. Monach. cap. ult. Isid.
de Offic. Div. 4.* qui ab Apostolis in-
sti-

stitutam scribit, ac *Beda 5. Hist. Angl.* 12. ubi Diuum Petrum primò Capillorum Coronam gestasse scribit.

Argumentum sacri. Juris Interpretum ad *Can. non licet il 2. dis. 24.* in eo potissimum versatur quod, si Clerico fas non est cum Coma suum exercere ministerium: fortiùs Comato Sacerdoti celebrare. De illis enim Conclusio iis patet verbis. *Nec oportet Clericos Comam nutrire, & sic ministrare, sed attonso capite, auribus patentibus, &c.*

Quinimò apparere *Tonsura* debet; Ipsa enim caputum velamina in templo damnata ex *D. Pauli, Corint. 11. 4. & seqq.* ubi videndus *Jo. Chrysosth.* Ad eundemque finem ita *D. Cyprian. de Lapsis post init.* *Ab impio,* inquit, *sceleratoque velamine,* quo illic velabantur sacrificantium capita captiva, caput vestrum liberum mansit, scilicet ab Ethnicis superstitionibus, de quibus *Arnobius, Felix Minutius,* & plures alij; discrepantiam suadens Christi fidelibus. Nec quam Infirmis ex necessitate velato capite stare in templis permissum docent *D. Gregor.*

*gor. Concil. Rom. cap. 13. & Can. nul-
lus de Consecr. dis. 1. Plenè Card. Ba-
ron. & D. Th. ad laudatum locum
Apostoli. Exempla quoque suppe-
runt Seraphici D. Francisei, qui, teste
Bonaventura in ejus Vita, Canonicas
Horas erectus semper, & absque ca-
putio persolvebat; Quemadmodum
flexis genibus, & capite nudo Sanctus
Carolus Borromæus, & Venerabilis
Cardinalis Bellarminus.*

*Feminis tamen ob Honestatem,
ac Verecundiam consuetum semper,
& commendatum capitis Velamen,
ut apud Card. Baron. Anno Christi 57.
nu. 84. Hinc de C. Sulpitio Gallo Va-
ler. Vxorem dimisit, quod eam capite
operto foris versatam cognoverat. De
Troianis Clemens Alex. Creusam nar-
rat Aeneæ uxorem, quod audierit ip-
sam, propter insignem honestatem,
ne cum Troja caperetur perterritâ,
se velamine detexisse, verum etiam
velo tectam mansisse, dum ab incen-
dio fugam arriperet. Et de Judeis
Tertull. de Corona militis: soleant fa-
minis eorum velamen capitis, ut inde
noscantur, & plura de Virginit. Ve-
land.*

land. Alia in Sacro Codice. Peculiare autem de *Virginibus Deo Sacratissimis* monet eo loco *Baron.* in politiore Literatura versatissimus Non tantum tegi sacro velamine, sed nigra indui veste, & operiri pallio olim in Ecclesia. Imò antiquitus iis passim ubicumq; capitis tegumentum, *Calyptra*, vel *scuti* nomine, *Circis*, ac *Andromaches* tradunt exemplo, *Hesiodus*, *Homerus*, & apud *Plutarchum* *Hellanius*: planumque *Iliad.* 3. de velata ad prelium videndum *Helena*. De Velo novæ Nuptæ *Briffon. de Ritu Nuptiar.*

Prisci viri Græci magna ex parte capite nudi, scribente id *Herodoto de Aegiptiis in Thalia*: & de Romanis exempla *Cæsaris* aliorumque suppetunt. Nunquam virile caput *Pileo* intectum constat in *Homero*, in cujus *Iliad.* 10. *Galea* coacta, & levior legitur: & in *Odyss.* 24. veluti *Caprina* ruri *Vlyssis* patri, *Thessalis* usitata, ex *Oedipode Coloneo Sophoclis*; Caputq; *Pileo* muniri, ne pluvia hyberna maderet *Agricolis*, *Hesiodus* monuit, placuitque *Indis*, teste *Philostrato*. Quamquam antiquus mos fuerit
Vlyf-

Vlyfsem cum *Pileo* pingere, ut *Plin.* 35. 10. notat, effigiesque adsit in *Fulvii Vrsini* jam edito *Denario*.

Birretum esse quid nouum, & circa annum 1499. inventum *Polydor. Vergil.* opinatur *lib. 3. cap. ult.* prius tamen rotundum, postea quadratum, ex *Eruditiss. Eccles. Disciplina Thomasi.* Quo nomine *Subbirreta, Pileoli, Calotæ*, ac similia apud Virum laudatissimum nostro sæculo, totaq; laudandum posteritate *P. Theoph. Rainaud. de Pileo, & ceteris Capitis Tegument. 2. 13. sive Oper. to. 13.* Plures autem synodicae Constitutiones *Birreti* depositionem in *Missæ* celebratione quandocumque decernunt, & quandocumque debeat simplex esse, & honestum. *Pictaviensis anni 1377. & Ravennas 1607. In Manuali Rothomagensi anni 1650.* quod, nec in *Birretorum, Cingulorum, Calceamentorum*, aut reliqui *Vestitus* forma, *Clerici Sæcularium* more *Novitatem* affectent. Prius, & melius *Castellana 1595.* sic: *Pileos præsertim turbinatos non habeant, neque subbirreta, nisi Valetudinis causa, ubi Juris ama-*

De Capillamentis. Cap. V: 189

amaritudo cum Epicheja dulcescēs.
Quæ refert Regius Doctor, ac Pro-
fessor Sorbonicus, Ingenii mini-
mè gregarii, neq; Lætionis torpentis
D. Gaston Chamillard. in de Corona,
Tonsura, & Habitu Clericorum pag.
233. & seq. 245. & 375. qui Clerica-
lem Coronam, seu Tonsuram ea for-
ma qua viget, in fine quinti sæculi usu
receptam affirmat.

Aliqua erudito congerit calamo
ex Heremitarum familia *P. Prosper*
Stellartius in opusculo *De Coronis, ac*
Tonsuris Paganorum, Judæorum, &
Christianorū, Duaci anno 1625. edito.

Vide Insignem Philologum *Claud:*
Salmas. in *Epist. de Cæsarie Viror. &*
Mulier. Coma pag. 603. post Senec. de
Brevit. Vitæ cap. 12. D. Bernard. in
consueto suo Epistolar. aliorumque
Operum mellificio, & Paulin. Epitbal.
in Julian. & Jam. De Penso, & Miste-
riis hujusmodi Coronæ quidve Tonso-
ri in ea, ac Barba curandum, post
Hæsten. 5. 9. 4. uberrimè D. Franc.
Ma. Maggus Cler. Regul. Panormit. De
sacris Ceremoniis to. 1. opus. 2. disquis.
15. & plurib. seqq. fo. 158:

Nec

Nec tantum Synodi plures Episcopales velamen capitis negauere: quod in *tit. de Vita, & Honest. Cleric.* aperitur: sed, eo nudato, ex veteri cōsuetudine, sacrum auditur Evangelium. Et meritò, juxta locum *Isaie cap. 1.* Græci religiosissimi à Micra abstinuerunt. P. Goar in *Notis ad Eutholog. fol. 43 1.* & *Bona Cardinal. Rer. Liturg. 24. 14.* post *Gretserum* aliosq; Cujus Micrę in Occidua Ecclesia vsus vix post annum millesimum ex P. *Menardo in Notis ad Liturg. Sacr. D. Gregorii Magni pag. 362.* Et *Francisc. Meinard. disput. de Jurib. Episc. pag. 59.* ex D. *Cypriani* perquam docta ad *Pompejum Epist.* sacerrimani in hac oratione gestandi Pileolum, neq; aliud capitis tegumentum consuetudinem inter sacrificandum, nullo a&u præscribendam astruit: e contra vetustas foret erroris. Laudabiliter imitamur Orientales, aut potius iis exemplar prebemus, qui, siue Episcopi, siue Sacerdotes cuncti, aperto capite sacrificant; ea nimirum ratione, vt Christo capiti honorem præstent, juxta præceptum *Divi Pauli*; & quia est æquis-

si-

simum, ac salutare, habitu eodem esse inter sacrificandum, quo primum quisque sacris est initiatus. A quo more satis pio pauci excipiuntur, veluti *Armenii* in plaga illa, de quibus in *Simeonis Thessalonicens. Oper. Isaac 2. Invect. eos adversus hares. 25. Episcopo Alexandrino, aliisque Episcopis.*

Rursus capite aperto è sacris Bibliis legitur in Religiosorum mensis, ut in *Constitutionib. Carmelitar. 1. 16. 14. Clericor. Minor. 4. 17. 4. ubi P. Flumara Somaschæ 3. 18. Cõstit. Soc. Jesu Jul. Nigron. 4. 3. 1. Heremitar. August. 2. 9. Discalceat. 1. 9. ubi Paul. à S. Jo. Ordinis de Mercede 3. 8. Cler. Regul. Theatin. & ferè omnes apud Aloys. Novarin. Sacr. Eleet. 1. 30. Imò capite detecto, & inclinato, Pontificis viventis veneramur nomen, ex traditis à Gavanto in *Brev. 10. 2. 9. Castaldo, Totinio, aliisque ad Cereimonialia sacra notantibus: & de Concionatore Bauldrii in Man. sacr. C grem. 1. 10. 9. exceptis Antiphonis, & Gloria Patri permissio Pileolo ad Psalmos communiter in Choro. DD. in cap. Nullus de Consecr. maximè Cardin. Turrecre-**

192 *Abb. Io. Bapt. Pacichellii*
mata. Maggins de Sacr. Cærem. tom. 2.
Op. 2. disquis. 21. qui tuetur morem,
Sternuentes sodales in choro aperto
capite salutandi, causamque reddit
philologicè *Disquis. 26. De quo Omni-*
ne Bulenger. de Divinat. 4. 3.

Nonnullis tamen de causis, equi-
dem urgentibus, doctissimus *Na-*
varr. sentit consil. 7. nu. p. 2. ac 5. lib. 1.
Sacerdotes celebrare posse cum *Ami-*
ctu: & Birretum permitti ex causa,
non *Capillamentum I. B. Thiers* in
Gallico recenti Opere *des Peruques.*
Eaque necessaria, olim satis erat pro
Birreto vel *Pileolo* ad celebrandum,
absque alia majorum facultate per
Ugolin. de Potest. Episc. 16. 2. 3. vel sal-
tem Episcopi, aut superioris in Re-
gularibus licentia sufficiebat, per ea
quæ *Layman tract. 5. cap. 6. num. 6. &*
Henriq. 2. 29. 2. tradidere. At modò,
Summo soli Pōtifici hæc dispensatio
reservatur, qui Viris quidem gravib.
Principum Ministris, ut in Urbe nunc
observavimus in *D. Abbate Pieruc-*
cio Sereniss. Electoris Palatini Nego-
tiorum Gestore, etate admodum an-
nosa, & valetudine adfecta, aliisque
pau-

paucis, Sacro Canone, & Synaxi
exceptis, reliquo Sacrificii tempore,
Pileolo quidem indulget: quo tamen
modo ægre dispensasse cum Niciensi
Episcopo *Gregorium XIII.* notat
Scortia lib.3. de Missa 4. cap. Hocque
novum jus *lib. 2. de præcipuo Sacerd.*
Offic. 3. 8. Agnell. Persic. discutit fu-
sè.

Quod valde congruum, quia Regi-
bus, ac Principibus Viris occurrimus
& adstantibus capite revelato: idque pris-
co ritu, de quo *Alex. Neap. Genial. 2.*
19. post Plutarc. Problem. 10. & ex
Lipio aliisque Gratian. Discept. For. 282.
55. & 67. Magnatibus tantum Hispa-
norum, ex Monarcharum benignitate,
concessum capitis operimentum, vel
pileum. De quo honore non exiguo
scribunt *Zurita 7.3.* & alibi: *Mariana*
28.20. *Bobadilla. 2. 16. 38.* *Sicul. de*
Magnat. Castellæ 4. *Sandoval. in Hist.*
Reg. Uldelf. 11. *Guardiola de Nobil. 42.*
Pacian. de Probat. 3.37.9. *Gamma dec.*
1. 42. *Cavedo 2.4.* *Fusè Larrea Alleg.*
Fiscal. 1.8. aliique.

Ex quibus, difficiliter putant plurimi

I

in-

indulgendum pro *Peruchis* seu *Capillamentis* in Sacrificio, & vix in simplici Clericatu, in quo illud minime adprobare, vel tolerare nititur per quam zelosus Pastor *Eminentiss. Archiepiscop. Neapolitan. D. Jacobus S. R. E. Cardinalis Cantelmus*. Ad rem *D. Andreas Du Saussay Panopliae Cleric. 2. 5. 1. 1. in fi. Capillamenti*, inquit, seu *Adulterine*, apposititig, & alienæ *Comæ* usus, semper infamis in Ecclesia habitus est. Quamobrem ullo modo unquam licitus fuit Sacerdoti, aut Clerico. Licentiam in eo casu, ac dispensationem religiosiores Viri supponunt extortam, ideòque non licentiam, seu facultatem, sed violentiam: de qua *D. Bernard. egregiè epist. 87. plenius verò in Tract. De Præcepto, ac Dispensat. & vide cap. 4. n. 18, in aureo Considerat. Libro. Hinc perbellè Matth, Tympius in Speculo Magno Clericor. Poteras ire in Infernum sine licentia: nunc ihis cum Dispensatione.* Adfuius *Coloniæ Ubiorum* Sacro nō semel *Sereniss. Principis Electoris Maximiliani Henrici d Bavaria* ibidem *Archiepiscopi, & Celsiss. Francisci*

sci Egonis Furstembergii, Principis
S. R. I. Episcopi. Argentoratensis, qui
in Canone deponerent (latet àn ex
forma Pontificii Indulti) *Capillamen-*
tum, cujus usus ferè idem, ac *Pileo-*
li, seu *Birreti* apud ipsos. Imò eorum
alter cū *Birreto* ad Comam adsciti-
tiam aptato, quo sinciput, Consecra-
tionis tempore sui Sacellani, humili-
ter præsens detegebat. Religiosius
autem in Urbe Præsules aliquot, sive
Ecclesiæ Proceres, velut *Illustrissimus*
modo *Inquisitionis Sacræ Univer-
sali* *Adfessor*, quem *Perueha* exuta, piè
celebrare audiuius in Aurora, ac
in sacratis ædibus *Divę Marię Majoris*,
aliique alibi in Ecclesiis Patriar-
chalibus, vel Collegialibus, in quibus
adscripti sunt, vel ubi ab ipsamet pe-
culiari Pietate vocantur. Papales
enim Literæ in Urbe, tanquam Orbis
candelabro quidem fulgidissimo, pro
modesto hujusmodi *Capillitio*, S. R. E.
Cardinalibus aliquot, paucisque aliis
summis Viris supplicantibus, neces-
saria affluente causa, ad sacra facien-
da sunt datę :

Pileolum profectò, sive *Birretum*,

I 2

(quod

196 *Abb. Jo. Bapt. Pacichellii*
quod ex vili voce, ac re *Birrus* Etymologici nonnulli derivant) vel *Calantica*, ab oculis Principum Virorum improbata, & nullo modo in Insigni Philologo *Michaele Angelo Riccio* postea *S. R. E. Cardinali* ante Purpuram coram permisa, etiam ob frigidissimam temperiem capitis à *Sa. me. Alexandro Papa VII.* qui eruditam ejus pomeridianam assuetudinem satis desideratam hac de causa respuit. Super Sacrificiū, Ecclesiasticis vetitam decretis, *Gavant.* notat *Comment. ad Rubr. Missal. p. 2. tit. 2.* Non sic de *Capillamento* nostro, quod ex *Martialis Epig. 45. vel 37. lib. 12.* *Calceū* capitis appellat elegāter, sententiæ huic adjungens calculum supra laudatus *P. Theophil. Rainaud. sent. 2. vers. Nunc è contrario fol. nobis 591.* quia fit aliquoties, vel ut scripsimus, componebatur prius, ex corio. Eaque ratione cum unum moraliter si non physicè faciat cum capite, nec à nativa *Coma* internoscatur. Quo loco prudentissimè advertenda conditio. Videatur *Anselmus Solerius de Pileo* cæterisque capitis tegmi-

minib. sacris profanisque, ubi *sect.* 13.
de Byrrho. Et de illo in signum Liber-
tatis à Seruis manumissis, calvo ca-
pitate genibusq; nixis accæpto *Wielm.*
à Loon de Manumiss. Servor. 1. 4. 29.
Hodiernum *Caputium* idem quod
Cucullus probant Philologi, *Balb. in*
Catholicon, Trebell. in Promptuar. Pe-
renott. aliique apud *P. Eustach. à S.*
Vbaldo novissimè in *Quodlibet. Re-*
gular. 6. 8. nu. 547. & 570.

Meminimus *Irregularitatis* nota
olim obstrictos fuisse, qui defectum
patiebantur, & jam esse planum est,
qui in oculo, vel in alia faciei parte;
populus enim ex ea Turpitudine di-
ficulter se ad Pietatem in Sacris Mi-
nisteriis componeret, potiusque ad
risum, vel sannas. Idemque si omni-
nò Sacerdos pilis, & capillis careat,
vel cutem ex aliquo morbo, præser-
tim insanabili, nudam detegat. In
quã sententiam propendere videntur
Campanil. in Divers. Jur. Nat. 11. 17.
36. *in fin. ac Barbosa in Pastoralis* 42.
24. Arbitrio tamen Episcoporum,
Feditas, Turpitude, & circumstantiæ
scandalum gignentes examinandæ

198 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
metius visæ sunt *D. Nicol. Rodrig. Fermosino De Offic. & Sacr. Eccles. to. 2. seu ad cap. 2. de Corpo. Vitia. q. 4. n. 4. fol. 330.* Prestat idcirco uti *Peruchis*, sive *Capillamentis*, honestioribus planè apud saniozem *Vulgum*, quam simplicia *Birreta*, quæ capitis Tegumentum nimis libertinum demonstrant. Eæ plerisque conferunt non modicè ad corporis valetudinem, cum caput Humiditate, vel Frigiditate præsertim affectum, ab injuriis tempestatum, vel consuetis alicubi aeris incommodis exquisitè tueantur, cutemque ad sese capillis rursus vestiendam facili disponant; ut ex *Medicorum* turba, & simplici sensu. Raroque nocumento sunt.

Nobisq; expertiores Prudētioresq; Physicos hac in dubitatione sedulò cōsulentibus; fuit *Romæ* responsum, *Perucham* esse ad ornatum, vel Luxū apud *Excellentiores*: ad Valetudinem autem, vel necessarium commodum (ut in mercede cōductis passim animadvertimus) apud Cives honestos. Mūdioribus quoq; ad munditiem valere constat, quia naturales *Capilli*,
sive

sive ex cutis excremento, sive ex se-
ipsis, ut alii malunt, fatidas bestiolas
progignunt. Scribit ad rem plura
*Frider. Garmannus de Miracul. Mor-
tuorum* I. I. ubi & de Nutritione
Augmentoque. An vero sint cavi?
plenè post *Griendelum, Hookium; &
Levenochium P. Philipp. Bonanni Soc.
Jesu in Micrograph. curiosa cap. 6. §. 7.*
addit. Observat. Vivent. in non Vivent.

Vitorum ex doctioribus Cathedris Illustrium in articulo præfixo sententiam conquisivimus, *Juris, ac Theologiæ Consulti* partibus functi, cujus est de *Justitia* responsum dare; vel etiam *Philologi*, nullo jure prohibiti, *Pedem* quoque in alieno choro ponere, quemadmodum loquebatur *Plutarchus*; publicè namque interest, rem obductam, & in conscientiarum scrupulosarum detrimentum abditam promere, & in lucem educere.

Eminentiss. Thomas de Vio in Summa, Verbo Clericorum peccata innumerabilia putat status hujus criminosa, enumerans pensum *Habitus, Rasuræ, Tonsuræ, & similia*; Non tamen

mortalia, citrà temeritatem, contumaciam, & contemptum, sed gravia ex levibus causis, negligentibus Prælati obviare, & opponere se pro jure servando. Quo In onere sibi quisque consulat, & advertat si teneatur verbo, & exemplo ad aliorum correctionem. Sic obiiciunt, indulgentq; sibi ipsis quam purimi, Sacra non curantes jura, in quibus mortalis culpæ rei proclamantur. In omnibus tamen Epichejæ, ut diximus, moderamina servanda. Nostrum hic non est docere, nec quicquam certi in materia discæptationibus obnoxia, astruere. Aliorum placita referimus, & exornamus.

Nazaræi olim Cæsariem velut Ingentitatis symbolum nutrire jussi, ut se melius libertos Domini profiterentur. Ex *Deuter.* 32.41. *Doctiss. Caramel in Theol. Regul. to. i. disp. 13. tit. de Cap. Ratione pag. 96. num. 154.* Abrasum enim caput, Servitutis indicium ex *Chaldeo*, Ethicorumq; vana Theologia apud *Aristoph. de Avib.* & *Senec. Ep. 2.*

Dubium excitavit in sua *Experimen-*

mentali Theologia casibus plusquam
septingentis factis, non fictis, impressa
Monasterii Einsidlenfi in Helvetia
Virginæ Sanctitatis venerandi, in
fol. 1678. Elaboratissimus P. Geor-
gius Gobat Soc. Jesu Tract. 8. casu 17.
sect. 2. num. 680. fol. 831. An ad sacros
adspirans Ordines, defectum tenea-
tur aperire debilitatis capitis, ad
Sacrum faciendum capite nudo, ita
ut Capillitio hujusmodi assumpto
uti valeat? Respondetque his plane
verbis. *Alicui evenisse scriptum mihi
est; Ego tamen non ignarus tale Capil-
litium haberi eo loco quo naturales
capillos, atque adeo non deponi coram
ullo Rege terreno, nec coram Rege sæ-
culorum quando hic, vel attollitur, vel
sumitur in Sacramento; Eam ob rem, si
ita conformatum sit, ut ab aspicientibus
habeatur pro naturali, non censeo ne-
cessarium fuisse quicquam dicendum
ulli Superiori Ecclesiastico. Vni tamen
alteri licentiam impetravi pro majore
securitate à quodam Reverendiss. Vi-
cario Generali. In Germanico tamen
Imperio, ac in Belgio (quod ex visu di-
dicimus) facillimè cum propriis*

philaeteriis facultates dilatant Episcopales, ut in Quadragesimali Abstinencia, & *Papæ, vel Apostolico Nuncio*, ipsius vice, reservata. De Puellis ibi Nobilibus idem *P. Gobat* 5. 13. 306. pag. 396. Ex *Dicastillo*, quod si dum Sacris intersunt in proprio Oratorio, se se vestiant Comamque horridam forsitan, pectine complaent, nullius lethalis criminis reus fi ant; cum labor ille minimè necessariam attentionem impediatur. Publicè tamen peccatum censetur gravius, ac præsertim in Viris, qui sunt prudentiores: quod Nos quoque pravo Aulicorum, ac Militum exemplo, cum stomacho sæpè vidimus *Viennæ Austriæ in Divi Michaelis* apud Clericos Regulares, vulgò *Barnabitas*

Pecten profectò sic dictus non modo, quia capillos explicat, & complanat ex *Varrone*, sed quia caput mundat, spiritusque sopitos excitat, tractandus in abdito, sive buxeus, vel ut olim eburneus, & aureus ille *Nympharum ad Palladis lavacrum*, de quo *Callimachus*

Pectinem & ex auro producite, possit,
ut udos *Ex-*

De Capillamentis Cap.V. 203

Extergens crines pectine dividere.

Cujus officium, elegancia Claudiani
carmina in Nuptiis Honorii descri-
bunt

———— Largos hæc Nectaris imbres
Irrigat, hæc morsu numerosi dentis
eburno

Multimodum discrimen arat, sed tertia
retro

Dat varios nexus, & justo dividit
orbes

Ordine, &c.

Plura apud Junium de Coma cap.
7. fol. 392. ubi de causa gesti Pectinis
Romæ à Veneris simulachro.

Similia jam eductę sententię pro-
fert Vir, ad interpretanda Sacrificii
Novę Legis mylteria, in iisq; dubia
solvenda natus, P. Zacharias Pasqua-
ligo, à primo Clericorum Regularium
cętu, quest. 832. tom. 2. ubi Pileolum,
hujusmodi capillis refertum brevio-
ribus, & cum Tonsura, ita quod ex-
terno habitu nudum referat caput
ex capillorum defectu, vel alia causa,
nec facili dignoscendum an sit ad-
scititium, posse adhiberi censet in
Missæ. Quia hoc modo reverentia

requisita in Sacramento salvatur, si-
gnumque aptum denotare interiorē
honorem, servatum homines depre-
hendunt, ac si nudum aspicerent ca-
put, juxtā tradita à *D. Tho.* ex *Cathe-*
dra 2.2. q. 103. a. 1. & à Jacobo Re-
vio nuper expuncta in opere inscrip-
to *Libertas Christiana circa usum*
Capillitii defensa. Praxis quoque
id firmat eorum, qui *Capillamentis*
in Principum conspectu utuntur, co-
ram quibus debent stare capite
detecto, sicut adstantes *Summo Pon-*
tifici, Imperatori, ac Regibus, quos ob-
sequi putamus, ac si genuinis Capil-
lis; exterior enim habitus est exutus,
sive capitis detecti. Et id sufficit ad
tuendam reverentiam præscriptam,
ac debitam Sacrificio incruento. Nil
tamen his pro Affirmativa conside-
randis relictis se statuere modestus
Auctor fuit fassus, dum opus produ-
xit anno 1662. *Lugduni*: qui forsan
hodiè, ex communiori *Perucharum*
consuetudine, vel abusu, clariùs eli-
minatis scrupulis, pro eadem senten-
tia responsam daret. Et facillimè ipse
permitteret absque peccato, semel
aut

aut bis in mense absentiam Canonici in choro, pro illa recoquenda, lavanda, & ungenta, ut moris est: quemadmodum *Barbæ* radendæ gratia prudenter censuit *Navarr. 5. de Orat. 21. & 21. 64.* & alicubi de praxi *Jo: de Escobar tit. de Hor. Canon. q. 5. 3. 153. & P. Garsia Sum. de Excell. Cleric. 2. 9. ult. 31.* aliud opinantib. *Garz. de Benef. 3. 2. 245. Moneta de Distrib. 2. 13. 45. & Palao to. 2. 7. 3. 9. 12. 18.* Fortior enim est ratio *Peruchæ* cum una tantum adest quæ, ut benè propriam *Comam* imitetur, exposcit sepè Artificis, vel Tonsoris manum, ad octo horarum spatium, sicut audivimus; nec valet differri ut *Barba*. Illicitus quoque videtur incompti ejusmodi *Capilli* usus, & quædam nimis patens immorigeratio, & à *Doctore Langhio* Novariensi nelle sue *Meteore Moralizzate* vernaculè perstricta.

Non pauca de *Gallorum* Libertate, ac Licentia apud Viros maxime cordatos vulgus infanior prodit, quæ à Veritate dissentiunt. Eo enim in Regno peculiarem, ac summam Eccl-

clesiae hominum addictorum Doctrinam, ac Modestiam, nostrum met
 oculare testimonium distinxit: paucis in Aula Regali exceptis, nec à
 Monarcha probatis. Episcopi solertes ibi, non nihil in eorum Diocesisibus
 quoad hoc indulgere. Sic *Eminentiss. Aquisextiensium*, Sacrorum Princeps
D. Hieronymus de Grimaldi S. R. E. Cardinalis felicitis memoriae pluries,
 Medicorum placito praeunte, dispensationes dedit, hac nimirum forma,
Propter Vertigines, & alia Incōmoda cum timore mortis. Dumodo ad Cleri-
calem Modestiam fuerit (Perucha) rectè composita. Ut color aetati in senium in-
clinanti congrueret. Ut Aures pateret. Ut Corona appareret Sacerdotalis,
 quemadmodum optinè Galli, Artifices efficiunt, aliisque similibus cir-
 cumstantiis. Nec imparia sunt in presenti regimine, summa quidem
 commendatione digna *Eminentiss. ac Sapientiss. Cardinalis le Camus*
Gratianopolitani Episcopi Synodalia Decreta, quae extant in *tit. de Missar. Celebrat.* Pro Vrgentibus tantum
 casibus, validis juribus per Physico-
 Me-

Medicos probatis: Utque *Capillamentum* sit breve, modestum, nec Aures excedat, non crispatum, nec muliebri forma comptum, sitque in eo Clericalis incisa Corona, juxtà Sacrum Ecclesiæ Catholicæ Riturum. Quod demum causis, quæ faceſſebant deficientibus, statim exuatur, aliàs pœna, seu censura suspensionis inflicta. In ipsa met *Lutetia*, & ad summi Templi ejusve Sacrarii fores diù fuit lectum Decretum hujusmodi affixū: *Die Veneris 19. Augusti 1689. con-* querente Domino Cantore, quod nonnulli ab aliquo tempore solemnioribus etiam diebus cum proluxiori Coma, ac sine Tonsura Clericali Chorum ingressi sunt; Domini huic abusui occurrere volentes, mandaverunt ne quis omnino, sub quovis etiam adscititiæ Comæ pretextu, vulgo *Perruque*, deinceps Chorum ingredi presumat, nisi brevi, & ut Clericos decet Capillitio, ac insuper omnes Tonsuram, semper & ubique gerant, suo Officio, & Ordini, juxta Canones, convenientem. Quæ præfatus zelosus Pastor *D. Thiers* fideliter adfert.

Nos

Nos, Virorum tantorum discipuli ac pedissequi, consilium apertum dare, nec quid in ardua materia sit certò diffiniendum, proferre audemus. Apud Morum Magistrum purgatissimum, consuetudinis tamen inscium suo ævo *Jo: della Casa*, in *Galateo* scilicet, meminimus legisse *Italicè: Se tutta la tua Città haverà tondu ti i Capelli, non si vuol portar la zazzera; ò dove gli altri Cittadini siano con la Barba, tagliarlati tu*. At nihil hoc ad *Clericos*, qui non discunt à Vulgo; nec *Sacris Viris* fas est varias exterioris ornatus formas adsciscere. Quemadmodum econtrà in amplissima Regione *Moscorum*, à Religiosis tantum *Comatis*, *Jovio*, ac *Zanio* claris *Viris* testibus, cuncti perpetuo in *resecto Capillo* discrepant. Pro negativa per quam meditatè consuluisse, audivimus *R. P. D. sacripante Sanctissimi Patris Innocentii XII.* quem Deus, *Urbis*, & *Orbis* commodo æternum sospitet, *Subdatarii*: cuius tamen suffragium manu exaratum, sicut erat in votis, & *Sereniss. Ducis Parmès.* in *Aula Pontificia* *Administer*
non

non semel fuerat pollicitus, perlu-
strare minimè potuimus. Nolumus
tamen Criticorum ansam arripere.
Dominis, etiam si forent, *Discolis*, ex
Paulino mandato, Obedientiam præ-
stamus. Quod si *Capillamentum* in
Sacris quoque Hominibus, nec non
Majoribus probantibus *naturali* ar-
rideat *Comæ*, Altum in hoc sapere
non placeat. Quæ manibus attrecta-
mus quotidie, perfecte assequi haud
valemus, eò prorsus modo quo, ex
Poeta Philosopho, Naturæ abdita
plura nobis inexplicabilia, quia

*Multa tegit sacro involucro Natu-
ra, nec ullis*

*Fas est scire quidem Mortalibus
omnia; Multa*

*Admirare modo, nec non venerare,
neque illa*

*Inquiras quæ sunt arcanis proxi-
ma; Namque*

*In manibus quæ sunt, vix hæc nos
scire putandum*

*Est procul à Nobis adeo præsentia
Veri.*

Hoc vnum scimus quod nihil sci-
mus vulgatum axioma ad *Philoso-
phiam*

210 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
phiam faciens Christianam in hac
misera Viatorum semita, quæ, sacræ
Voces mutuando Theologiæ, ad Com-
præhensorum ducit in Patria Doctri-
nam completam, ac Beatitatem.

At, non absouum *Schediasma* hu-
jusmodi, nostris ferè curis extempo-
raneum, Oratoris summi, Divinique
Verbi Præconis inter selectos Par-
thenopæos è *Societate Jesu* celeberrim-
os, P. scilicet *Antonii Mæfredi*, argu-
to ethicoque *De Capillamentorum*
genere hoc, *Epigrammate* obsignare.
*Quisque suam vellet Diademate cinge-
re frontem*

*Ast hoc haud tantum est Ambitio-
nis opus.*

*Crinibus hinc Diadema struit, saltem
Arte magistra,*

Ut possit Cæsar fulgere Cæsarie

Morali quidem aculeo, ad amarif-
simos *Neronis Cæsaris* in *Poppeæ* Ca-
pillos abscessus, idem Poeta sic prius
eluserat

*Hæccine Cæsarie præses solertia mentis
Romulidumque vigil cura, Capil-
lus erit.*

*Dedecus Imperii, infelix Gens Romu-
la, Princeps Cui*

De Capillamentis Cap.V. 211

Cui tam fœmineus Sorte jocante
datur .

Descripſiſſe Orbem, eſt Crines numera-
re. Neronis

Inſanum Pellex ſic rotat una caput.
Alias quoque

De eodem amente Amante

E tenui pendet filo qui temperat Ur-
bem

Orbem qui Caſar temperat in la-
queis .

Crinales laquei ſibi quem non ſubdere
poſſunt !

Tantum ubi ~~capitulum~~ ^{capitulum} Fœmina
Crine ligat

Nunquam tam diri Roma exarſere
Comete

Quam qui fœmineam ventilat igne
Comam .

Tanti viri, ad extrema Opellæ
exornanda labia, omitti Carmina
ſuaviſſima nefas erat; prævii enim
honoris præfatione ipſe nimium ea
condecoravit .

Ad Sidus infauſtum, ſive Comantē
Stellam, ut cum Achille Statio in
Araneor. Interpret. & ad Manilium
Scaligero Meteorologi vocant, ipſius

Poe-

Poetica meditatio . Quæ in *Cæsaris* auspiciis apud *Sulmonens. Met. 15.* visa est felicissima, iis quidem carminibus.

Resque domi gesta, properataq; Glo-
ria rerum

In Sidus vertere novum, Stellamque
comantem

Et *Comæ* non modo , quam *Cæsariæ* etymon, *Græca* *Hebræaque* radice à *Tonsione* melius , ac ab *Ornatu* , vel *curæ* compositione, profluxum volūt *Festus* , *Isidorus* , & elaboratius *Gerard. Jo: Vossius fol. 151.*

Proprias autem Voces quam sæpè oportuit negligere : tum ex Typi defectu, tum quoque cum eas universim vertere consilium absit ; Quod & ostendemus inferius de *Quantis paulò post* initium, patrio sermone , qui non parum in gravissimis , ex *Tullio 1. Fin. delectat.* Nequaquam enim ad eorum proprietates *Latina* potest adspirare *Oratio* , multoque minus *nostra* : Ut ex *Platonis Gorgia* , *Atheniensi præsertim Dialecto* , *Agell. 10.*

S C H E D I A S M A T I S

Iuridico-Philologici

PARS TERTIA

DE CHIROTHECIS

Vulgo

G V A N T I S

Clarissimo Religiosissimoque
Viro

D. CAROLO ANT. FABRONO

Sanctiss. D. N.

INNOCENTII XII

A supplicibus Libellis .

CAPVT I.

*Chirothecarum Synonima: &
Consuetudo primæva
antiqua.*

Uam nimis, fatemur, jejune attigeramus materiã, ad *Chiroliturgiæ* nostrę ornatum, ac epilogum, in *Comitis* agentes *Agrippinensibus*, *Curiosorum* fortasse vellitantes pruritum; secundis, ac maioribus curis jam percurrimus, nec arida pumice. Scripserunt nonnulli de *Pileo*, de *Calceo*, de *Soleis*, de *Bracchis* aliisq; parvulis *Rei Vestiariæ*. Imò *Jo: Tardinus* de *Pilis*, *Wovverus* de *Umbra*, *Passeratius* de *Nihilo*, & plurimi de *Pręstigiis* ferè, post sciētissimũ *Homerum*, qui de *Ranarum cum Muri. bus pugna*. præstat enim, ex epistolica *Plinii* doctrina, *Otiosum esse quam Nihil agere*. Nos quoque *Corpus Philologicum* meditantes, ac paulatim
me-

metientes, *Pedem* produximus, & aliquando forsan de *Flabellis* agemus. *Manus* rursùs nuda haud erit accepta, quamquam semper honestanda velut *Organum Organorum*, sic ab *Aristotele* merito vocata. Ejus decor ac munimen potissimùm ex *Guantis*, seu *Chirothecis*. Quarum necessarium fere usum *Hispani* Leporis Adagium illud, Beneficentiæ Principum allusivum, ostendit *No se puede vivir sin Guantes*. Synonimorum verò, nec non ipsiusmet rei Introspectionem aggredi fuit diu in votis, idque jam actum, nisi publica munera, quæ totum hominem rapiunt, ægrè nobis negotium faceffissent. Ita satisfaciendum, & eorum præscriptis, qui lectitando Erudita qualiacumq; Animæ pabulū capiūt; quemadmodū de similib. scriptiunculis, post *Nyssen. Nazianzen.* aliosque, *Musæi sect. 7. 1.* sapientissimè *Claudius Clemens*. Et nonnunquam ex Poeta *Georg. 5.* initio.

In tenui labor: at tenuis non Gloria.

Vox apud Nostrates communis *Guanto*, quæ sicca radice emittitur ab uberrimo, ac hetrusco florentis *Italicæ*.

216 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
licæ Linguæ Nomenclatore, ac The-
sauro, interpretata *Veste da mano*; In
aliis Lexicis scribitur *Wanto*, *Gavan-*
to, & *Ganto*: *Gantus* quoque *Gavan-*
tus, & *Vantus*. Gallis *Gant*. A quibus
Hispani *Guante* ex *D. Sebast. Covar-*
ruvias, nel Tesoro della Ling. Castilla-
na litt. C. fol. 453. à tergo: & per *Carol.*
Bobilium Vox Originis dubiæ. Pro-
miscuum nomen habitum à nonnul-
lis, ut *Cordovan* cum *Corduba*], juxtà
Franc. Sanchez Brocensem, cum Belgii
Hispanici Metropoli, *Caroli V. Cæsa-*
ris nativitate maxima clara, Aedifi-
ciis, Plateis, ac Populi frequentia ce-
leberrima, De qua *Maximil. Urientius*
apud *Casp. Dornavium* in *Amphit.*
Sap. Socrat. Jocofer. to. 1. fol. 669.

Illustres Cuna! Ganda decus Urbis,
& Orbis;

In quibus ille olim, sarcina dia-
puer

Carolus, has primum vagitibus im-
buit auras;

Dum rubet à partu, Jam Jove dignus
erat.

Et videndus uberrimè ex præstan-
tioribus *Geographicorum Collectori-*
bus

bus Gallicè M. Lovys Moreri in suo
Grand. Dictionaire Historique, ou le
Melange Curieux to. 3. ex quatuor, cū
duob. supplem. Lugduni 1688. pag. 14.
post quem eruditissimum laborem,
anno ejus tricesimotertio, fato fun-
ctus. Eandemque Urbis Gand. vocem
non pauci explicant lepidè pro Chi-
rotheca

Ut autem rem nostram repetamus,
Textus effertur, in Capitulari scilicet
Aquisgrani, in Codice Helmæstadiē-
si Chirotheca Vanti, idest Manus theca,
Manicę, quas vulgo Wantos appella-
mus. Consonat Venerabilis Beda in
Vita S. Columbani cap. 14. Tegumenta
Manuum, quę Galli Wantos, idest Chi-
rothecas vocant. Viurpatur tamen
sæpè duplex W Germanis perpetuum
pro littera G, & econtrā. Belgę pa-
rum dissimiliter proferunt Wante,
quemadmodum superiores ipsimet
Germani, , verbum concipientes pro
Manus vagina. Sic Vir omniscius Jo:
Gerard. Vossius Ling. Lat. 11. 12. &
Papias Chirothecam Vanti antea re-
periit Manus thecam interpretatam.
Redditio per Quantum inter Formulas
Mar-

218 *Abb. Jo: Bapt. Pacichellii*
Marculsi à Doctissimo Bignonio locu-
pletatas. Ex Curopalate pag. 41. Chi-
rotheca habetur accipitraria, Mani-
ca scilicet, sive Guanto di Sparviere,
ita concepta ab Octavio Ferrario in
Originib. Ling. Ital. fol. 170. Plura
post Veteres multos apud Carol. Du.
Fresne in elaborato, ac utilissimo suo
ad Scriptores Mediæ, & Infimæ Lati-
nitatis Glossario to. 3. fo. 1388.

Partis, quam *Chirotheca* operit
Pulchritudo, in magnitudine, corpo-
risque proportionem versatur. Ex *Ant.*
Picciolo de Manus Inspect. 2. 3. Et in-
ter triginta ad venusti corporis pro-
portionem requisita.

Tres largas, que son el Cuerdo, los
Cavellos, y las Manos

A subtilissimo, ut philosophicè lo-
quamur, *Scriptore Maximil. Calvi* hi-
spanicè considerantur en el *Traçtado*
de la Hermosura, y del Amor fol. 31.
lib. 1. cap. 9. ubi similiter disceptanti
Augustino Nipho videtur cohærere.
Huic tamen proportioni minimè
subsistenti, hujusmodi quidem Artis
instituto, supplet indumentum.

Manui ergo arridentes *Guanti*, la-
ti-

tino vocabulo *Manicæ* appellantur
in *Ordin. Rom.* & congruenter dicti
sunt *Manitia*. Vnde in *Vita B. Philiberti Manitia*, quæ nos peregrina lin-
gua *Vantos* appellamus, referentibus
Dominico, & *Carolo Macro* in eorum
Hierolex. fo. 364. In *Vita S. Guthlaci*
cap. 26. hæc verba: *Duas Manicas suas*
illic obliviscendo dimisisse se aiebat. Ex
veteri Codice *Ratholdi Corbejensis*
Abbatis ministrantur ei *Manicæ*, Epi-
scopo scilicet sacra facturo. *Du-Fre-*
sue ubi mox vol. 2. pag. 385. Quasi
Linguae his vocibus progressus di-
scamus. Vtraque autem, *Manitie*, vel
Manica, pro uno, ac eodem ad tuen-
das ab algore manus tegumento usi
sunt *Virgil. 2. Aen. 3. ibi*

Ipsè Viro primus Manicas, &c.

Plin. lib. 19. cap. 2. initio Ocreatis cruribus manibusque, tectis manicis convolutum &c. initioque lib. 28. cap. 10.
Quia ex profecto *Manicarum* species
extremas tegebant, atque à frigore
defensabant manus. *Columella 1. penult. in fi. Vestem Manicas Pedumque tegumenta recognoscat, &c. Juvenal. Sat. 6. 25.*

Baltheus, & Manica, & Crista, &c.

Et ex Recentiorib. *Jul. Barbaranus* in suo *Promptuario*, equidem eruditiss. *Rerum quamplurium, in re præsertim Romana, &c.* edit. Venetiis 1567. in *Annotat. to. 1. verb. Manica fo. 354.* Paulo imminuta *Digitalia*, vel *Digitabula*, hoc est *Digitorum involucra*. Sic *Varro 1. Rei Rust. 55.* ubi *Scaliger Jo: de Janua, & universim Glossographi Latini*, cum *Græcis Dactylithra* sicut dicta. Vidēdi quoque *P. Richelet Diction. Gallici p. 1. fol. 388.* *Anton. Furetiere Diction. Universal Gall. edit. 1690. fol. 143.* ubi de *Proverbio Paraguante. Aegid. Menag. in Origin. Gallic. Voss. eod. verbo de Errorib. Linguae, e Delle Orig. della Ling. Ital. Id. Menag. fol. 271.* Et de *Chirotheca pro Manus reposito-rio, seu Pontificali Indumento* egregie adnotat in *Chron. Cassinens. Clariss. Præsul, & Archiepisc. D. Angel. à Nuce 4. 17. fol. 445. Chirographum* verò à *Menardo* explicata.

Idemque *Manus tegumentum Gula* nomine prænotatum *D. Bernard.* meminit in *Epist. ad Henric. Se-*

nonen. Archiepisc. scribens hoc modo: Chirothecas ex pellibus Arietum rubricatis, quas Gulas vocant. Et ad veterem militū usum Manipuli apud Tranquill. iis verbis: sed, cum ad conspectum ejus concitus Leo impetum fecisset, manum manipulo involutam. Lysimachus in os Leonis immisit, arreptaque lingua feram exanimavit. Factum Lippis notum.

wantem, Germanos presertim, appellare, ac distinguere Guantos absque digitis, prout videmus in nonnullis Acediæ morbo pessimo laborantibus advertit Matthias Zimmermannus in *Analectis Miscell.* Miseni editis, mense 1. nu. 51. fol. 55. cum digitos cumctos exprimentes Digitalia nuncupentur. Ita ex *Varr. 1. Rei Rust. cap. 55. Jul. Scaliger* legens *Digitabula*, quæ Græcis erant *Dactylothece*, argumenta Luxus, & Mollitiei; Quamquam hoc Attico nomine indicetur quoque capsula pro digitorum anulis servandis, quos æstiva tempestate leviores *Juven. sat. 1.* irridet, ac *Museum*, seu quantitas *Geminarum*, ex *Martial. Epig. 112. 14.* & *Plinij hist.*

37.1 ubi *Gemmas*, inquit, plures, quod peregrino appellant nomine *Dactylothebam*, primus omnium habuit Romæ privignus *Syllæ Scauri*. De prima scribit *And. Tiraquell.* 3. *Leg. Connub.* *Gloss.* 1. p. 3. *litt. D.* Et præciolissima *Brachialia* totum *Brachium*, & *Dextralia* carpum tantum ornantia *Th. Bartholinus* philologicè distinguit, ac describit in *De Veter. Armillis Scholio* post suum *De Inauribus*. Argutissima videnda carmina *Viri clari Hug. Grotii* in anularem *Abrah. Gorlei Dactyliothebam* apud *fæcundiss. Rader.* ante *Valerii laud.* *Epig.* pag. 948.

De *Vuantis* pro charitate susceptis à *D. Maimodo* Martyre *Bisonticensi*, ac benedictis *P. Bolland.* scribit *Act. Sæct.* 23. *Januarii* fol. 543. tom. 2. Idemque inter *D. Hadelini Confessoris* miracula à mortua fæmina manus sic Beato Viro tradita *Feb. to. 1. fol.* 336.

Chirothebam definire aliquomodo conatus est *Ioseph. Laurent.* in *Poly-mathia* lib. 2. *dissert.* 39. fol. 164. *Manuum* vaginam ad frigus arcendum.

At

At ipse ad vnum tantum calum magis obuium respexit, non verò ad alios, avertendi Pulverem, propulsandi Sudoris, ac seruandæ Albedinis, Mollitiei, & similes.

Verum in materia, ex vario Auctorum sensu peruulganda, fas erit dissita *Chiro*, & *Dactylothecarum* vocabula promiscuè inducere.

Chirotheca igitur, sive potiùs patrio sermone, qui in gravissimis quoque, adfirmante *Cic. 1. Fin. delectat. Quanti* sunt multiplicis speciei: *Pellacei, Lanei, Linei*, ex auroque, ac serico, ad muliebrem luxum, mirè elaborati. De *Vuantis Castaneis* auro paratis *Hariulph. lib. 3. cap. 30.* Nonnullorum ex *Albæ Mustellæ*, sive *Ermellino* Patres Lingue Italicæ meminere, seu *Tau. Rit. in Lexico novo to. 3. fol. 812.* hoc verbo: & *Martis Scythicæ*, seu *Zibellino to. 4.* A rusticis mulieribus in montanis, ex hircinis pellibus oleo ceraque paratis, ac ferè diaphanis nativo sermone d' *Vcagna*, valde ad manus mollitiem acceptis. Vnde Versus ille *Cesaris Caporali.*

Ne cuopre le lor man Guanti d'V-
cagna.

In Vrbe usitatio modo, ex iisdē
Hircinis, Arpinis, Calabris, Senarum
maritimis, & quandoque propriis
Pellibus, cum Agnīs minimi fiant,
Ipforū forma; Ex vario colore, opti-
me loti, ac ex rariori Odoris apposi-
tione, de qua Matthiol. in Dioscorid.
Ruell. de Natura Stirpium; ac P. Fer-
rarius in Flora. Sic maternis vocibus
distinguantur Guanti lavati di Fio-
rì, bianchi di Musco, ò d'altri coloretto,
e foderati anche di V cagna: Guati, di Am-
bra, e mezz' Ambra, di Ambretta, e di
Ambretta alterati: di Concia di Roma
alterati, quæ Vetustæ creditur Vn-
guentariæ, deperditæ, ac restitutæ: al-
la Ducale alterati: di meza Nerola:
di tutta Nerola (nomen Principis fæ-
minæ ex Vrsinæ stirpe): di mezi Fran-
gipani: di veri Frangipani (familia
antiquæ, ac Patriciæ) Vtrique accèp-
tissimi primò presertim in Galliis: di
meza Regia Cedrati: di tutta Regia,
con Ambra cedrati: All' Imperiale: al-
la Cocogliuda (ex Mulierum illustriū
titulis) Guanti simili con Pergamotta

ex

ex cetrina substantia : Ricamati diversi, e con Nastri aureis duplis venduti, ad molestum Mulierum gustum, quibus semper in brachiis protensi.

Artifices verò, appellati Chirothecarii, sive Unguentarii, Myropæi, ac Myropolæ, vulgò Guantari, ac Profumieri, attento quidem studio parare cōsuescunt Poluere di Cipri diverse: Saponetti profumati in trè anni all'Inglese, & alla Regia: Manteche bianche di Fiori: Manteche gialle di più qualità: Acque distillate, Olii di qualsivis odore di Fiori: Spiriti vari di Odori: Aràci, Gelsomini, Viole, Tuberoze, Gaggie, Rose Damaschine, Gionchigli, Giacinti, del seme di Bene del Gran Cairò, & altre sorti di Fiori. Estratti di Cannella, Garofali, &c. Quintessenze diverse di Odori di Herbe, e Fiori, Pastiglie per ardere, e contro la Peste, Polveri, anche da Naso, e di Fiori: Balsami di più sorti. Quæ in arculis chrySTALLINIS præciosissimis excellenter servantur, & ad Regias etiam manus mittuntur. Chirothecarii iidem, sive Unguentarii numero circiter

quinquaginta, cum aliis Mercatoribus, piæ adscribuntur *Sanctorum Sebastiani, ac Valentini* Sodalitati, peculiaribus ad regimen sancitis legibus. De quibus forsan attingit nonnihil modernus Auctor de *Pietate Romana*.

Ex eadem Pelle parantur vaginati, ad intensius frigus, ac venationem accomodi.

Contextis *Lana*, affabre quidem utuntur plurimi graves Viri, atque caloris tantum, non Luxus, nec Odoris gratia, Principes, & *S. R. E. Cardinales*, apud quos albi, vel ex alio colore, & rarò purpurei, seu *Purpura* immerfi: de qua *Fabius Columna* in speciali *Opusc. cap. 1. §. 12.*

In Luctu universim nigri, sive sint ex lana, sive ex pelle; *Eminentissimis* Patribus autem violacei.

Non desunt *Bombicini*, similesque ex crassiori materia. Nec prætereundi ad exiccandam humiditatem pervalidi, *Tarenti* contexti, orto in parvi Maris, quod vocant, *Conchiliis* Lanificio quodam, seu *Lana penna* valde molli, ex qua *Birrera* parantur Calceamenta que.

Magis olent, ac benè semper olēt Hispanici; quibus tamen acus labore præstant Anglo Britannici, sed minimi fiunt Gallici, quanquam per *Tractum Rheni*, ac *Belgium* communiter adhibiti.

Nostratum Fæminæ, ex fære chronicis Vteri affectibus, odoratissimas illas Hispanorum, ac Lusitanorum *Chirothecas* libenter despiciunt, & ex rariori pulverum mixtione, quam ipsi appellant *Pulviglio*. Admodum curiosam fuisse proditur *Serenissimæ Mutinensem Aulam*: imò, juxta nonnullos, præfatam *Frangipanis* formam dedisse.

Multis ab hinc annis exiguo præcio in Vrbe operatur ex *Regio Lepidi Hieronymus Fontanesius* expertissimus *Vnguentarius*, qui ex Arte, alia quoque inventis addidit. Ex ejus celebri ad *Reginæ Insigne* in *Campo Martis* officina, majora, & præter jam descripta vidimus, ac libavimus. Aptavit ipse ad anni tempestates *Excellentiss. D. Duce Iuliano Cesarino* optabiliter olim petēte, selectas *Chirothecas*; albas scilicet, ac diaphanas

Veris tempore, titulo *Milleflorum*.
Regales, cum Ambaro, ac Gelsimino
 pro æstivis diebus: mixti odoris verò
 ac *Duales* in Autumno, variaque,
 five *alla Gran Regia Cedrati* adver-
 sùs vividiores ictus frigoris. Ex qui-
 bus dodecades octo, *Gallorum Mo-*
narce Ludovico XIV., missæ, totidem-
 que *Regine Christianiss.* ejus Vxori,
 plurimæque militaribus Proceribus,
 ac Politicis Regni Magnatibus. Pul-
 veres ipse, Florum substantia, capita-
 les parat saluberrimos; cujus *Balsa-*
mi non minus, ac *Hamburgense* ma-
 gno præcio habiti vas plumbeum
 triplex in Vrna marmorea ab egre-
 gio Sculptore, *Equite Laur. Bernino*
 dono accepta, ac in parietibus Por-
 tæ Sanctæ *Basilicæ Vaticanæ*, Iubilæi
 anno 1675. clausum, accedente sæcu-
 lari proximo septingentesimo illesū
 reperturū servat in votis. Jam pridem
 clarissimus, ex *Ambaro*, ac medio
Ambaro, Venetiis *Chirothecarius*
 vulgari nomine *Milano*.

Præfatos, autem Artifices, seu *Chi-*
rothecarios, honestiores hodie anti-
 quis putamus *Unguentariis*, qui ex
 ma-

materia Luxus præsertim supervacui
viles omnino habiti per *Catanaum*,
& à *Cic. Officior.* 1. Saltatoribus, ac
Talarium ludum exercentibus addi-
ti; Illa enim diversorum Odorum,
commixtio, Oleo, Balsamo, aut alio
pingui addito, Deliciarum, & Luxu-
riæ causa, corporibus ungendis, non
valetudinis, nec Manuum tantum,
Munditiæ gratia impendebatur.
Hinc *Myropolæ* hujusmodi à *Lacæde-
moniorum* sinibus pulsi: in *Lacini*
Crassi, & *Julii Cesaris* Censura, ne
quis *Unguenta* exotica, vel peregrina
venderet editum: *Augustus M. An-
tonio*, quod *Unguentariam* Tabernâ,
& quandoque *Pistrinum* exerceret
exprobravit. *Aristoteles* quidam
etiam *Pharmacopola* notatus ab
Athenæo. Legendi, *Seneca Natur.*
Quæst. 4. *Plinius*, aliique. Et de *Un-
guentis* mentio *Juridica*, maximè in
l. 27. §. 1. ff. de Acqui. rer. Dom. l. 21. §.
1. l. 25. in fi. ff. de Auro Arg. Leg. *Viden-
di Hofmanus in Lexico*, pluresque mo-
dèrni, haud tamen *Philologi*, qui nõ-
nihil inter abditiõra, quæ Orbi cæco
effingunt, & pro valetudine, potius
per-

230 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
perdenda, scire, ac docere posse ja-
stitant.

Fatemur *Pellium* usum ad tenuis
fortune homines, ad priscos morta-
les, Servos, Scythas, aliosq; in Septen-
trione frigore vexatos spectasse: non
verò ad Patricios viros; non enim in
Statuis antiquis hujusmodi Vestes. In
Adamo tamen, ac *Eva* pellicæ tuni-
cæ, ut statim ex sacra *Genesi* referre-
mus, & in aliis apud *Lucret.* 5. *Juven.*
6. *Varron.* 2. *Rust.* *Justin.* 2. *Cæs.* *Belli*
Gall. 6. Iis cinctæ *Nymphæ Georg.* 5.
342. & *Romulus* Pelle inductus *Lu-*
pina Aeneid. 1.

Rursus in *Pellibus* verus Religio.
De hac est percurrenda, ex nuperri-
mis Germanicis, *Academ. Naturæ*
Curiosor. Eruditissima *Cynographia*,
seu *Canis Descriptio*, in eaque *Man-*
tissa de Canibus Britanicis anno 1685
edit. præsertim cap. 9. Vbi, quod ex
Canina pelle Gentis illius *Vulgus*
Chirothecas, ac *Tibialia* cõficiat, ma-
num enim similia involucra pruri-
tum leniunt. Sic §. 5. & 6.

Quod *Capræ Pellis* gestata, vel
odorata, Epilepsia morbum reducat,
isto

illo animali insultibus epilepticis
maximè tentato. *Silves. Rattray de*
Causis Sympat, & Antipat. scribit fol.
11. Qui fol. 26. pernotat *Phocæ Ma-*
rinæ pellem gestantem, immune m-
reddi à fulmine, prout ipsum dum
vivit animal.

De iis quoque tradunt nonnulla:
Sigon. 3. de Iudic. & Rosin. Antiq. Rom.
31. ac seqq. Antiquitatis fidem faciē-
te Lucretio ibi

Tunc igitur pelles, nunc aurum, &
Purpura curis

Exercent hominum vitam.

Ferinis Murinisque Scytæ induti
Justin. scribit, ad eumque Franc. Mo-
dius pag. 111. & Bernegger. in Com-
ment. pag. 32. nec non Lips. ad Tac.
German.

Lappones, Samoiedæ, Tartari, Mo-
scovite, quorum Hunni pars maxima
olim Pellibus silvestrium Murium in-
duti, quos Mardas Hermelinas, Sibe-
ricos Eeles hodiè vocant, consarcina-
tis vestibus, ut fusiùs describunt post
Am. Marcellin. 31. 3. Ed. Nebusius
T. beat. Ingen. hum. 2. 3. 4. Hier. Ma-
gius 3. Miscell. 7. Rutil. Numantian. 2.

Iti-

232 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
Itiner. num 49. & M. Henric. Kippin-
gius Antiquit. Roman. lib. 4. cap. 5.
Hinc Germani Veteres dicti Pelliti, à
Cæsare, Salustio, ac Servio.

Frequentes etiam *Pelles* in Lectis
ad dormiendum: quomodo *Phenici*
sterni iussit Achilles 9. Iliad. Homer.
& 14. Odyss. inter Caprarum Oviū-
que pelles, superiniecta lena Vlyssēs
apud Eumæum cubavit: libroque 20.
super bovinam pellem non subactā.
De Anchise, Vrforum quos occide-
rat, pellibus utente Hymnus. adest
Græcè: deque Daphnis thoro pellibus
Vaccarum strato 9. Theocriti Idyl.
Quam consuetudinem suo more
prudentissimè noster Poeta Aeneid.
8. iis fuit Versibus imitatus

———— *Stratisque locavit*

Effultum foliis, & pelle Libystidos
Vrsæ

In Bellis *Agamennon, ac Menel aus*
Iliad. 2. & 10. Thoraci superinduere
Pellem Leoninam. Sic Pelia apud
Pindar. 4. Pythior. Herculesque indu-
tus in Theocr. Idyl. 24. & seq. Tauri
vero Pell e Argus, more cunctis He-
roibus c omuni, ex Apoll. 1. Argon,
ejus

ejusque Scholiaſte. Ab *Ancaeo* Vrſinam pellem geſtatam *Orpheus* tradit. Quã conſuetudinem imitari ſtudit ibi *Virgil.* 5.

Aceſtus horridus in jaculis, & Pelle Libyſtidos viſæ
& lib-8.

————— *Quem fulva Leonis*

Pellis obit totum præfulgens Unguibus aureis.

Molliorum Chirothecas olim ex lana coactili vel textili fuiſſe *Muſonius* apud *Stobæum* ſuadet ſerm. p. ſic: *Quare minime honeſtum eſt veſtitu nimio operire corpus, aut faſciis involvere, aut manus pedesque circumligatis cujuſcumque generis pannis, ac linteis quibuſdam molles, & languidos reddere, cum morbo non ſint impliciti.* Pera-grantibus tamen *Viatorie* craſſiores probatæ . . .

Nec infrequentes apud *Catullum* alioſque *Odoratæ* vel *Unguentatæ*: cū *Unguentarii* *Moscho*, & *Ambaro* Chirothecas illinerent, præſertim affluentes in ſatis pervulgata ipſorum veteris *Capuæ* via: ſcribatque in *Dioſcorid.* 4. 154. *Mætthiol.* *Odoratiffima*

lima Unguenta, ex *Moscho Zibetto*,
 & *Ambaro Chirothecis* illinendis cō-
 parari. Hinc est, quod *Chirotheca-*
rri cujusque amemus commercium,
 ac viciniam. *Pellarios* verò pro aeris
 salubritate in Urbium libèter extre-
 ma relegemus, quod juridico politicè
Borell. de Magistrat. 3. 12 docuit.

Hinc patet *Usus* earum pervetu-
 stus, quem clariùs tamen probare
 intendimus, etiam si penitus ignotū
 putauerit, quod miramur profecto,
Insignis Philologus Isaac. Casaub. in
Animadvers. ad Athenęum 12. 2. In
 Sacris enim *Paginis Gen.* 24. 16. *Re-*
becca ad surripiendam *Isaac Bene-*
ditionem Pelliculas Hædorum cir-
cumduxit manibus Jacob: quem locū
Doctiss. Abulensis exposuit hoc mo-
 do: *Dum tibi parabantur à Rebecca*
consuit pelliculas in modum Chirothe-
carum, ut aptarentur digitis, quia ali-
ter fraus nulla patuisset. Quæ pelli-
 culæ ex hædis nō dum natis, uti mol-
 liores, sumptæ fuere.

Portendunt autem Allegoricè in
 Viris Integris, Administrisque Prin-
 cipum incorruptis, per *Volam pilo-*
 sam,

fam, nec vestis usu consumptam,
egregios mores, & (quod rarum)
haud Muneribus deprauatos. Quod,
ex Religiosissima Clericorum Mino-
rum Familia, Orator Eloquentiss. P.
Nicolaus Garzias de Londoño, in suis
Carminibus Hispanicis *Victoriæ* edit.
anno 1688. jam inter selecta Vi-
vidiss. D. D. Michael Vargas Machuca
repetita, brevique cum Variis Va-
riorum Neapoli proditura argutè
sub hoc titulo significavit.

*Diferencia de los Ministros, que à Co-
sta de Guantes han subido el puesto,
y los que solo Dios pone por el me-
rito.*

S O N E T O.

Moises, y Salomon Sabios, Pruden-
tes

*En el Templo de Dios dos Cherubi-
nes*

*Cada uno puso, y siendo unos los fi-
nes,*

Fueron las atenciones diferentes.

Los

*Los de Moises mirauan reuerentes
 A aquel Dios porquien arden Sera-
 fines ;
 Y los de Salomon, à los confines
 Del trato, y del contrato de las Gen-
 tes .*

*Los que Moises labrò Dios los dispuso,
 Y los que Salomon colocò vfano ,
 Por solo su albedrio los compuso,
 Luego siendo Ideas de un Ministro , es
 llano .*

*Que solo à Dios atiende el que Dios
 puso ,*

*Y al Mundo el que elevò el favor
 Mundano .*

*Videmus itaq; in sacris monumen-
 tis Chirothecarum originem non ob-
 scuram, nec penitus ignotam . Quod
 si fas est conjecturas humanas ad-
 dere Diuinis luminibus , Protopa-
 rentis Adæ factum audax testimonia
 subministrat ; siquidem ipso peccati
 reo, cælestis multa, spinas, & tribu-
 los, dolores, ac miserias, frigiditatē
 aliaque incommoda Elementis mi-
 fit . Hinc macies, ac febrium cohors
 cæteræque miserix ætatis ferreæ à*

Poe-

Poetis quoque, *Ouidio*, ac *Oratio* potissimum, *Historiæ Mosaicæ* insulis adulterisque *Lectoribus* descriptæ. *Innocentiæ* originalis candida veste exuta *Fecit Adæ* (verba sacri Text. *Gen. 1.2.*) *Tunicas pelliceas*, & induit eos. Certè manicatas, ac manus vestientes, ut opportuniore ad molestias ferendas, & in agrorum cultura ad sese tuendum à Spinis tunc incipientibus germinare cum *Tribulis*. *Jure*, ac merito *Parentum Nuditas* *Ferarum Pellibus* tegi oportebat, ob perpetuam brevis ævi mortisque indubiæ memoriam, quasi erecto morali symbolo *Animalis* excoriati, & mortuæ *Pellis* indumenti. Vestium usum per *Adæ* peccatum introductum, *ratiociniis* quidem doctissimis probat §. *Th.* Ad quæ moralissima facit *D. Ambros.* in *Hexaem.* conjectura, ubi *Audi*, inquit, *omnes nascimur nudi, & morimur: nulla distractio inter cadavera animorum, nisi fortè quia gravius fetent corpora divitum distenta luxurie.* Cur ipse *Deus Protoplastis* *pellis* in vestem dedit, si nos *auro*, & *gemmis* vestiri voluit? *Quænam*

238 *Abb. Io: Bapt Pacichellii*
nam Biblia docent cineres serico ve-
landas &c.

Fulcitur sententia de origine, ac
vetustate *Chirothecarum* ex Aurifo-
dina Homericæ *Odyss.* 24. ubi *Laertis*
exemplo, ex rudi coio eas Agrico-
lis usu fuisse, ne ipsorum manus à
rubis in Viridariorum cultura læde-
rentur. Demonstratur à Poeta præ-
cipuo scientiæ consulto, rerumque
omnium interprete, sic insignito ab
incomparabili Viro *Daniele Heinsio*
in pereleganti sua *Laude Pediculi*,
referente illo scilicet *Laertem* his ver-
bis: *Circumantè tibias bovinas ocreas*
confectas ligaverat (Spinarum) pun-
ctiones vitans, Chirothecasque in ma-
nibus ruborum gratia, cum initio non
forent digitis distinctæ, quemadmo-
dum scitè monuit quoque Albert.
Ruben. Rei Vestiar. 1. 4. Eundemq; La-
tinis Patribus postea usum pro ma-
jori corporis tutela Cæsarius innuvit
6. 5. ibi: Cum ad Prunas sederet, nec
Pelliceum (expone Indumentum de
Pellibus) secundum consuetudinem le-
varet, &c. eoq; Gallus, Geraldus, plu-
resque Sancti Anachoretæ leguntur
ve-

vestiti: ut in *Act. SS. B. land. Henscen. Papebroch.* describunt calamo politioni, ac fideli.

Ad quē *Homericum* locum, instructissima Eruditionis pēnus, ipsius Scholiastes, ac discipulus *Eustachius*: *Sciendum vero, inquit, non solum propter Spinas Chirothecas esse inventas, sed & ad alia promptè expedienda; Nam & sagittas jacentes Chirothecis utuntur, sed & non nisi Digit. bulis* (ecce *Dactylothecas*) *ut & lavantes, & fermentantes*. Perfacilis enim est Inventis adjunctio, cum *Natura, & Necessitas optimæ sint Magistræ, & Ars Artem doceat*. Vide *Everard. Freithū* qui *Sagittarios* iis vult usos, *Antiquitat. Homericar. lib. 3. cap. 7. pag. 209. edito Lugd. Batavor. 1677. in 12. & Gisbertum Cuperum Comment. ad Apotheosim Homeri*. Didicere etiam *Rustici Latini* ad arcendam injuriam tempestatum, *Sagis addere Cucillum*; propterea *Columella* scribit *11. 1. Pellibus manicatis, & sagittis Cucullis*. Vestis ob vilitatem jampridem à *Monachis* usurpata.

Apta rursus adversus *Spinas*, ac
usi-

240 *Abb. Jo. Bapt. Pacichellii*
usitata semper ab *Apum* aculeis tu-
tela est *Chiro*, vel *Dactilotheca*.

Idem Manus tegumentum à *Græ-*
cis, *Romani* mutuarunt. De primis
Xenoph. Hist. Græc. 2. initio sic. Eodem
anno *Cyrus Autobasacem*, ac *Mitregū*
interfecit, sororis *Darii* filios, quæ iti-
dem, ut *Darius*, *Xerse* patre nata fue-
rat. Ejus cædis causa fuit, quod cum
occurrissent ei, manus per *Corē* cinctas,
non involuissent, id quod soli Regi *Per-*
sæ deferunt. Est autem *Core* quiddam
manu longius, intra quam si manum
quis contineat, nihil omnino facere
possit. Vox autem *Core*, *Manica* in-
terpetratur à *Bilibaldo Pirckhemero*
ad eum locum. Nonnullis id esse
placuit, quod vocamus *Manizze*:
quibus minimè subscribimus, cum
aliud constet ex textu aperto. Verum
Utrisque ante usum *Cestus* in *Pugi-*
latu *Loculi* erant è crudo *Bovis* co-
rio implicati, atque ad manus volam
revincti, digitis nudis manentibus, ut
Unguibus se decerpere liceret. Quod
ex *Euryali* ac *Epei Iliad.* 23. *Daretis-*
que, ac *Entelli Aeneid.* 5. Ludibus cō-
stat, & explicat suis verbis *Pollux*.

De

De iisdem Grecis sic scribit Athen.
lib. 14. Hyeme non tantum caput, cor-
pus, & pedes operiunt, sed etiam Mani-
ca induunt ad extremam manum, & di-
gitalia.

Et de Chiridota Veste, vel Tunica
Gell. 7. 12. quod cum ea in convivio
Adolescētulus inferior accubuit.

De Romanis Cic. in Phil. solet enim
cito ipse accipere Manicas, & similia 5.
Verrin. ubi Ascon. Padian. Quemad-
modum autem Tunice olim sine Ma-
nicis ignominiosæ, atque à Reis, ut
plurimum indutæ apud D. Aug. 3. de
Doct. Christ. Paul. Diac. lib. 22. Hist.
Miscell. Ruben. opere laudato pag. 73.
& similiter Ferrar. lib. 3. pag. 257.
Plebs absque Manicis continuo in
Tunicis. Strabo lib. 15. & Pollux 7.
13. & propriè hujusmodi servilis
Tunica appellata Colobium laneum
Voss. in Ethym. In Aegyptiis tamen
Monacis cum manicis ad cubitos
vix pertingentib. ex Cassiano 1. Hab.
Mon. 5. Colobium enim græce man-
cam vestem significat, quia Manicis
carebat, ut dicebamus: cujus usus ve-
tustus in Diaconis, ne brachiorum,

nuditas amplius culparetur, ad honestiorem Dalmaticarum fuit immutatus, aperto *Papiae* testimonio, & *Alcuini de Div. Offic.* in Dalmatia inventarum, ac per *B. Pontificem Silvestrum* institutarum. Nimum vero *Manicatae*, à Græcis dictæ *Chiridote*, Manus tegentes ob frigus, etiam probosq̃. De iis *Agell.* verba *Tunicis uti Virum prolixis ultra brachia, & usque in primores Manus, ac prope in digitos, Romæ, atque omni in Latio indecorum fuit, feminis tantum permissum.* Vnde *Publius Africanus Sulpitio Gallo* homini delicato inter cætera quæ objectabat, id quoque probro dedit, quod *Tunicis uteretur Manus totas operientibus.* *Q. Ennius Carthagenensium Tunicatam Juventutem ad ludibrium dixit.* Consonat *Virgil.* Carmen illud *Aen. 9.*

Et Tunicæ Manicas, & habent redimicula Mitra.

Talaresque, manicatas, aut distinctas, loco flagitii fuisse probat Alex. Neapol. 5. 18. Ex semper in usu mollicorum ex *Agell.* ibidē. Hinc *Tull. de Invent. 2.* *Quos pexo capillo nitidas,*
 & im-

Et imberbes, aut bene Barbatos videtis
Manicatis, ac Talaribus Tunicis. At
Aelian. consulendus Var. Hist. 1. 18.
& ex Neoteticis Rhodius de Acia ad
C. Celsum Dissert. de Fibula cap. 5.

Incedebant Romani, aureis Reipu-
blicę temporibus, nudis Manibus,
Pedibus, & Cruribus, ut ad labores
magis essent validi: solumque crura
Toga demissa tegebant, aut ex inva-
letudine, palliola vestiebant, fascia
& aliis ligabant ex Quintilian. 11. 3.
Etiam si apud illos Coriariorum Ars
& Negotiatio admissa. De iis enim,
Inscriptiones apud Gruter. fo. 283. 1.
& 648. 8. vol. 1. Fatemur tamen Ro-
manum Cœlum temperie qua nunc
fruitur ditatum, ex Poli Arctici ad
gradus quadraginta duos eleuatio-
ne, quod P. Clavius optimè fuit me-
titus cap. 2. Spheræ, ibiq; Nix rara, vel
evanescens. Quibus addenda ex af-
suefactione, Frigoris tolerantia, quæ
Faciem relinquit detectam, & Manus
in Russicis paupertatis causa, vel eas
pedesque in Asceticam vitam pro-
fessis ob Virtutem, sicut etiam soler-
ter obseruavit Jul. Nigronius de Ca-

liga Veterum 2. 10. Paulatim ad ar-
cendum frigus Ruri usi sunt: & Im-
perante Trajano Plin. Ep. 5. lib. 3. ad
Macrum scribens de Auunculo Ad
latus Notarius cum libro, & pugilla-
ribus, cujus Manus hyeme Manicis
muniebantur, ut ne cæli quidem aspe-
ritas, ullum studii tempus eriperet.
Ideò quasi vinculum quo propriè
manus vinciebantur eas considera-
vit Dempster. ad Rosin. Antiq. Rom.
9. 17. Ob raritatem moris vix appa-
rent Veterum Statuæ cum Chirothe-
cis, præter Alienigenarum, hoc est Le-
gatorum, quos Dacorum, seu Getarū
ad eundem Trajanum Cæsarem Triū-
phatorē Gēs misit cū crassis Chiro-
theticis, & ex corio perduro. Id fo. 75.
nu. 262. ostendit celeberrima Romæ,
ac per Vniuersum Orbem Trajanen-
sis Columna insigne Apollodori mo-
numentum, & luminis fæcundum,
Raphaeli Sanctio, ac Julio Romano è
supremis Pictorum subselliis, quod
Religioso prorsus studiis Pictores
Galli mandato Christianiss. Regis
Ludovici XIV. Maximi opus diri-
gente D. Carolo Eward. Regalis in
Urbe

Urbe Academ. ab anno 1666. delineabant, & jam habemus typis emissam; nec non Illustriss. Virorum de Vetustalib. benemerentium *Alphonsi Ciacconi*, ac *Io: Petri Bellorii* Observationib. insignitum. Peculiarē autem, ac magis elaboratum *Syntagma* dedit anno 1683. *D. Raphael Fabrettus*, ex positionibus in veteri *Literatura Vaticanæ Basilicæ Canonis*.

Inter *Strenas* forsan *Vestiarias Chirothecę* antiquitus receptæ, de quibus eleganter *Martin. Lipenius* in *Strenar. Civil. Histor. cap. 3. §. 81. ac 82.* Vel inter *Præmia*, quarum nonnulla militibus data *Paul. Merula* in *de Romanor. Comitiis* recenset, ex *X. Livii* præsertim; Quamquam summum, ad prætiositatem, aurum, ac Gemmas, in *Calceis* Veterum studiū *Philipp. Ruben. Elector. 2. 14.* pernotet. Aliis muneribus scatent *Homericæ* Textus. A *Tragicis*, ac *Ithyphallicis* gestatæ *Chirothecę* *Gisbert. Cupe- rus* ad *Homeri Apotheos. fol. 181.* refert; quas *Tunicarum talarium manuleatarum* nomine *Ferrarius* involuit.

Non tamen *Chirotheca* in Agrorū cultura pœnitus commendatæ. Hinc præter *Colum. 1. 8. Varro 1. Rei Rust. 48. Olea*, inquit, manu stricta melior ea, quæ digitis nudis legitur, laudabilior quam illa quæ cum *Digitalib.* Et primævum luxum in sacris *Virginibus D. Chrysosth.* ita perstrinxit *Manus* vero, sicut *Tragedi*, tam accurate *Chirothecis* muniunt, ut natura annexas eis existimes. Adversus *Persas Curt. lib. 3. Illi aureos Torques*, illi vestem auro distinctam habebant, manicatasque tunicas, gemmis etiam adornatas; *Persæ* enim *Græcis* vetustis *Luxuriosiores, Chirothecis, & Manicis* quasi partium rei *Vestiariæ* distinctis, eo modo forsan quem exposuimus, *Manus* vestiebant. *Xenoph. Pædiæ lib. 8. ex eoque Vir summus Barnab. Brissonius* *Senatus Parisiens. Præses in de Regio Persarum Principatu lib. 2. pag. 235. qui 3. 336. ob frigoris impatientiam hiberno tempore, illos abstinuisse bello, derivat ex Socrate 3. Hist. Eccles. 21. In iis vero Persas, Rege præsentente, Manus cōtinuisse, Regesque indumento Manu-*

lon-

longiori usus ex eisdem Xenoph. 2.
Eruditis. *Bulengerius* observat in de
Vest. Pont. 1. 40. seu *Oper.* to. 1. pag.
35. & consonat cum supra notatis.

Veteri forsan instituto *Lappones*
hodie sub Zona frigidissima *Chiro-*
thecis vulgari fama elaboratis ma-
nus munire *Jo. Schefferus* Argentora-
tenf. tradit in sua *Laponia* cap. 17.
Quarum figuræ videndæ apud *Comit.*
Aurel. Anzium, initio suæ *Biblioth.*
Cur. inscriptæ nuper *Il Genio Vagan-*
te.

De *Septentrionalibus* cæteris nihil
adfert *Olaus Magnus*, qui, diversam
hodie in utroque sexu ab antiqua,
vestitus, & ornatus formam, cum la-
tissimis *Manicis* argenteis, vel dea-
uratis notis, in medio clausis, descri-
bit 14. 1: & de Vestimentis ex *Pisciu*
Coriis. 21. 22. *Hungaris*, ac *Moscis*
Manicarum longitudinem *Chirothe-*
cis supplere ostendit in *Italico* ope-
re cum *Iconibus* *Cesar Vegellius*, de
gli Habiti antichi, e moderni di diverse
parti del Mondo fol. 342. & 355. *Dan-*
is, ac *Suecis* tamen *Gallica* forma,
arridet cum *Chirothecis.*

Turcis verò , cunctisq; *Orientalib.*
extima vestis pellè subsuta , & *Alba*
dicta , longioribus manicis , manus
calescit.

Germani Laborum patientissimi
has Vestitiù quinquilias omninò sper-
nebant . *Nec alius* , ita de ipsorum
morib. celeberrimus Scriptor, ac Po-
liticus , *Feminis quam Viris habitus* ,
nisi quod *Feminæ sæpius lineis amictib.*
velantur , eosque *Purpura variant* ,
partemque Vestitus Superioris in Ma-
nicas non extendunt , *nudæ brachia* , &
lacertos : sed & *proxima pars pectoris*
patet . Hinc distichon lepidum *Muse*
Italice latinè pervulgatum .

Germani magnos possunt tolerare
Labores

O Utinam possent tam bene ferre si-
tim !

Cui Germanorum Satyra , nec inju-
cunda

Vt nos dulce Merum : sic Vos Venus
improba vexat

Lex Veneri posita est Julia , *nulla*
Mero .

Adversus tamén Gentis corrupte-
as Honorius III. liberalissimus In-
dul-

dulgentiarum pro iis fuit, qui semel post mensam, & gratias biberent. Innuvit *Boethius* *Epo I. C. Duacens.* 5. *Heroic. Quæst. I. Ne Cler. vel Mon.* 13. hoc salubri pharmaco, longas vitans computationes, & Gratiarum neglectum. Quod *Vulgus* tribuit *D Bonifacii*, Nationis Apostoli Beneficentiæ; & numericæ oblitus circumstantiæ, iterum iterumque ad nauseam, & quasi ad alienigenarum sitim sufflaminandam, ut *Polid. Vergilio*: videbatur, propinat. Quæ Intemperantia sanè dolenda. Prisci Ethnici *Vino* impensius indulgebant, Diisque nihilominus, & presertim *Mercurio*, surgentes à conviviis, perpetuò libabant, ipsisque Ebrietatis crimen probrosum. Quæ *Homer. ac Athenæus* fusè testantur.

Attamen apud hanc ferream Gentem *Guantorum* mollities ante plura sæcula accepta. Sic in *Vita* manu exarata *Caroli Magni sub Friderico I. Cæsare lib. 2. cap. 34.* adest *Lemma de Quanto Imperiali in aere suspensio*. Ab eoque tempore ipsiusmet *Caroli*, cultu, ac Virtutib. Sanctissimi

Imperatoris *Chirotheca* duæ, Vni-
 onibus aliisque præciolis lapidibus
 ornatae, servatae sunt cum ejus Cor-
 pore, aliisque sacris præclaris Reli-
 quis. *Aquisgrani*: hodie *Norimbergæ*:
 cum cæteris *Imperialibus Insignibus*, ac
Eancea Dominica, quam Nobis debito
 Patriæ obsequio cultuque venerari
 faustum fuit: quemadmodum *Gla-*
dium valdè gravem, (& paulo minùs
 illo *Scanderbegi*, seu *Georgii Castriotæ*:
Epirotarum Principis in Veneto Ar-
 mamentario adservati, vix sustollen-
 di à Viris Armis assueti) sibi ab An-
 gelo cœlitus delatum, & ad feriendū
 aptissimum, cum illo *Goliathi Palæ-*
stini à Davide interfecti, ac in Sacro
Tabernaculo repositi *1. Sam. 17.* vel
Pugione in templo *Pythii* ab *Ante-*
nore olim, *Ilio* obsessio gestati, de quo
Phanias in *de Tyrann. Sicil.* fortè cō-
 parandum, præ manibus habuimus
 in ipsa *Aquisgrano*. De quibus *Chi-*
rothecis testantur quoque: *Hartman-*
us Maurus lib. de *Coronat. Caroli V.*
et P. Jacob. Gretzer: in *Syntagm. de*
S. R. I. Sacrosanct. Reliq. et Regalib.
Monument. fol. 5. Ex tamen nullo quo-

inter Cæsarea Insignia recensitę in locupleti *Caroli Du. Fresne de Imperat. Constantinopol. Numismat. Dissertat. à nu. 16. ejus Glossar. addita: quāquam Regalia ornamenta perficiāt: Vnde Sapientissimus Hispaniarum Monarcha Philippus II. & in privatis vestibus adhibebat; Imaginibus quoque ipsius fidem facientibus, quasi nonnihil ea decoris præferant, ac Majestatis.*

His Insignibus nec̄ti posset præciosissimum illud unius ex *Chirothecis Beatissimę Virginis Marię* in Belgio, ac Audomaropoli sub piissima Bertiniensium Ascetarum custodia, seu in Monasterio *S. Bertini*, cum ejusdem Capillis, opera Simonis cujusdam quadragesimiquincti Abbatis, è partib. Orientalib. jam translate, & cū Sanctorum Apostolorum *Petri, & Pauli* Reliquiis fidelium cultui expositę. Sic meritò debebant vestiri Manus illę Tornatiles plenę *Hiacynthis*, modestięque *Virginalis Magistrę instructissimę*. Habetur memoria temporis in *Chronico Belgico* anni 1182. textualesque locos in iis fri-

gidissimis oris nimium aridos adfert *Colvenerius*, aliàs per quamdoctus *Duacensis*. *Academix Cancellarius to. i. Kal. Beatiss. ejusd. Virg. die 15. Junii*. Ex quibus *Ferreolus Locrinus Marię Augustę lib. 5. cap. 32.* *Marię Chirothecę miracula profert, & vide Castrens. in Hist. Deiparę, & P. Menoch. Stuore Ital. 4. 76.* In Basilica verò *Gaudiani* (*Italis Gozano*) *Oppidi non incelebris ad lacum, seu mavis in Riparia S. Iulii Dięc. Novarien.* in *Insubribus* decentissimè asservatur unum par *Dactylothecarũ*, quę fuisse *B.V. Marię* putantur, & tanquam hujusmodi, publico cultui exhibendas assentiuntur illius *Diecesis Antistites*. Per *Bernardinum Turcum Episcopum Canonensem*, & illius *Basilicę Primate* anno 1500. Delatę fuerunt. Videntur acu elaboratę ex selectiori lana coloris subfulvi nativi; & in textura, materia, & colore non differunt vel minimum, à *Fasciis*, quę asservantur, & coluntur *Mediolani* in templo *Collegii Brayden. Societatis Iesu*, quibus (ut piè, ac publicè creditur) *B.V. infantem Iesũ*

Guantus Beatiss. Virginis.

S
C
R
I
C
M
f
C
B
C
n
z
a
q
t
e
C
7
il
I
b
f
C
F
d
r

involuebat, eæ autem *Dacrylothece* sunt aliquantisper à tineis læsæ, & integre, si unum excipias pollicem, quæ Religiosus quidam (ut fert fama) ob summam in *B.V.* devotionem, abstulit. Sunt satis ample, distenseque laminis argenteis auro obductis, quæ Manuum extensionem imitantur; nec publico cultui passim, sed in solemnioribus Ecclesiæ festis tantum, magna cum Accolarum pietate, ac affluentia exponuntur. Hæc ex relatione *Jacobi Camilli Manini* illius Ecclesiæ Primicerii desumpsit oretenus *I.C.D. Lazarus Augustinus Costa* ex doctiorib. *Oppidi Ameni in Chorographia Repariæ* nondum typis à se commissa, lib. 4. in descriptione Ecclesiæ prædictæ. Utinam Viri per quam elaborati desideratissimum opus lucis publicæ usuram, quam primum accipiat. Lectori tamen pio, ac Philologo fideli, eiusdè venerabilissimæ quidem *Dactylothece* icone, interim ad postremas *Opelle* hujus paginas, ut potuimus, satisfaciendum curavimus. Alii autem, inter quos *D. Andreas de Saussay in Panoplia Episcopali*

254 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
pali lib. 5. fol. 331. traditionem prio-
ri exemplo posse fundari sibi suadet
de prisce Legis *Chirothecarum* usu
apud *Iudæos*. Quicquid tamen sibi
blandiuntur, ad sacras *Apostolorum*
manus *Chirothecis* vestiendas mini-
mè subsistit: nec locus est Traditio-
nibus Ecclesiasticis absolutus, cum
Verbum Dei scriptum apertum est,
quemadmodum Theologi Polemici
discurrunt.

E Germanorum fontibus alia
exempla proferemus ni viderentur
invalida, ut moris est frequentissimi
apud illorum nonnullos, quos *Ho-*
mines docendi avidiores quam discen-
di, plura quam legerint scribere: ac suã
famam ex voluminum, quæ edunt nu-
mero, ac magnitudine æstimare, pingit
lepide *Barclajus in Icone Animor.*
perstrictus tamen à *Christ. Ad. Ru-*
perto in Observ. ad Patercul. 1. 5. 1.
Sunt enim ad scribendum impigri,
inveniendum curiosi, & Literariæ Di-
gnitatis cultores egregii; Quorum
Linguæ vocabula non pauca è Græ-
cis derivata adversus *Baysum, &*
Budæum Gallos de propria nimis
glo-

gloriosos probat ad oculum *Had. Junius Animadvers.* 5. 6.

Apostoli. sequebantur Christum, Servatorem, ac Magistrum Predicantem, & tacentem: cujus Tunica inconsutilis *Trevirorum Augustę, sive* sequentibus bellis, in castro *Herbestein*, ubi *Rhenus* confluit, ac *Mosella*, *Eminentiss. Electoris* asservata, breves *Manicas* ostendit. Nec Divinus homo, continuo benedicens, & medio tactu, humanos curans languores, ferebat manus vestitas. Qua prorsus forma, dum nobiscum ageret consueta, hoc seculo piissime Viragini *Marię de Escobar Hispanę*, id humillime petenti. Ejusque Icon devotissimum in privato nostro Oratorio quotidie veneramur.

Simili quoad *Manicas*, & breviori mensura *Tunica*, seu *Cappa* celebris, vel *Chlamys D. Martini*, Viri planè Apostolici, quam *Francorum Reges* ob sui munitionem, hostiumque oppressionem jugiter secum ad castra portabant: ex qua voce parva templa *Capelle* dictę, majoribus fanis coherentia. *Singallensis Auctor*, ex
eo

256 *Abb. Io: Bapt. Facicbellii*
eoque *Casp. Barthius Advers. lib. 45.*
cap. 11. fo. 2082. & legatur Vita ejus-
dem Sancti à disertissimo Sulpicii
Severi calamo exarata.

Legimus autem in Poliglotis Vo-
cabulariis, & apud *Vgutionem, Pelli-*
parios, & Pelliones, qui pelles para-
bant: quorum vicus Hierosolymis
per *Wilb. Tyrium 14. 18. & Consuetu-*
dines Monasterii Regula Omnes Pelli-
parii debent Priori bonam Pelliceam
unoquoque anno in Ramis Palmarum.
De quibus *Iter Camer. Scotici 23.*
Debent accusari, quod faciunt Chiro-
thecas, & res alias prius quam pelles,
& c. Corrumunt pelles, siue Coria in-
aquis. Quæ forsan, citra luxum, vel
delicias, similes Pellices Choralis, cu-
jus mentio can. 9. Concil. Colonien. an.
1260. hodieque usus nocturnus hyc-
malis apud Carthusianos absq; Ma-
nicis, vel Chirothecis. Olim verò Pel-
liti populi, quia vestibus hisce induti,
ex D. Hieron. Ghoti: & Franci, sic à
Fortunato 9. Poem. 5. ostensi Pellige-
ri veniens Chlodoveſtri gente potenti.

Addit *Sauaron. ac Sirmūd. ad Si-*
don. Cluver. 1. Germ. Antiq. 16. & Du-
Fres-

Fresne Glossar. to. 3. 230. & 231.

De Chinensibus hæc in Petri Maffei Hist. Indic. 6. Per hyemem præciosis Murium scythonicorum pellibus, quas vulgo Martas, vel Zobellinas vocamus, calore admodum suavi, ac impenetrabili ventis densitate suffulciunt. Quibus etiam ad manus, Chirothecarum loco; manicis nempe longioribus. Hoc animal Muspoticus à Plinio vocitatus 8. 37. At fortassè. Armellinorum, ac Zibedinorum, sub Murium nomine, Pelles apud Amian. Marcellin. Senecamq; confunduntur, quas fugiunt explicare, Turneb. Advers. 15. 13. & post Hadr. Jun. Sanctius ac Pignorius ad Alciati Emblem. 37. fol. 206.

Adhibitæ nihilominus à Frigidioribus quibuscumque non dubitanus Chirothecas dum sunt exituri, quod & frequentius nos agimus, vacantes quoque, & expositis eo tempore manibus; Quemadmodum olim, nec semper Calceati, sed cum longum iter suscipientes, egrediebantur Veteres. Apud Homer. textus Iliad. 14 & Odyss. 16. ac alibi de Junone, aliisque.

Et

Et continuò ab *Hispaniarum* *Physicis*, cōsuetudinis probatissimæ gratia, quæ in nonnullam *Gravitatis* speciem facili est lapsa. Hinc *D. Frâcis. Quevedo* acutissimè in Libro, cui Titulus, *El Sueño de las Calavèras*

*Derseado è desde Niño,
Y antes si puede ser antes
Ver un Medico sin Guantes,
Y un Abogado Lampiño*

sic enim in iis Regionibus *Barba Advocatis* culta, *Medicisque* Manus opertæ, ut pro quodam facultatum argumento, habeantur *Pili, & Dactylothece*.

His de voce, ac vario primo *Guantorum*, sive *Chirothecarum* usu finis esto.

C A P U T II.

Multiplex ac diversa Chirothecarum aptitudo.

C*hirothecarum* voce jam communi, & satis explicata, *Dactylothece*, & cunctas *Guantorum* species
CO-

coire volumus, ita ut Manuum tegumenta, multiplici Artificum ope, accipienda sint. Earum Varietas Philologis non addita, minime hic prætereunda. Videndus est de præstantiorib. ad usum Nobilium Io: Iacob. Draco in suo *Tractatu de Patriciis*, fo. præsertim 275. editionis Basileensis 1627. in 4. & de Margaritis aliisq; lapillis ornatis, tanquam Imperatoriæ Dignitatis symbolis, percelebris inter *Histor. Bizanthynæ* Scriptores *Pachymer.* 7. 12. a Reu. P. Possino egregiè illustrat. Excedit enim rationem Vestis, ac ornamenti *Manus ipsa aurea*, velut illa qua, *Dextera amissa*, à *Boleslao III. Polonorum* Rege, *Zedislaus Dux*, & miles adversus *Moravos*, fuit magnificè donatus, *Cromero* teste *lib. 5.*

Aureis opponuntur *Ferrea*, seu militum *Armaturæ* veteres, vel thecæ ex ferro, quibus manus, & brachia adversus ignis jaculationem, & alias hostium injurias manus muniebant ex *Wolfan. Latio Reip. Rom.* 6. 7. Vel *Armille*, sive *Manicæ*, de quibus forsã. *Isai.* 45. & *Divinus Pfaltes.* 149. eo
ver-

versu : *Ad alligandos Reges eorum in
Compedibus, & Nobiles eorum in Ma-
nicis ferreis . Quæ Isidorus pro manuum
Vinculis interpretatur . De quib. in-
ter Ethnicos Plaut. Mostell. 5. 1. & 3.
5. Horat. 1. Epist. 26. ac Virgil. 2. Aen.
iis carminib.*

*Ipse vero primus manicas, atque arcta
levari*

Vincla jubet Priamus ———

*sive quæ olim inter suppliciorum
tormenta uncis acutis præfixis ad
miserorum corpora laceranda , ut
sepe Prudent. meminit , & præsertim
iis in Symmachum*

*Vngula fixa cavis costarum cratibus
altos*

*Pandere secessus, & lacerare jecur.
Caspar Barthius paulo ante lauda-
tus 40. 13. 1812. & vide Gaspar Sa-
giparium de Martyr Cruciatib. in pri-
mitiva Ecclesia. Gallon. etiam in eod.
opere cap. 3. fol. 157. Ubi, ex Io: Hu-
gone in Concert. adversus Calvinopa-
pistas, & Sanderò de Schism. Anglic.
Chirothecas ferreas dici , ad acerbè
Orthodoxos homines in Anglia di-
vexandos, effluxis annis excoꝛgitatas.*

Ma-

Manualia Vincula *Plinius* appella-
ret. Verum eo in Regno Tormenti
genus crudele, in quo quis, manibus
in circulum quemdam ferreum den-
tatum infertis, & constrictis fortissi-
me, suspenditur, torquetur, & ad in-
felix deliquium cogitur. Nec dissi-
milia adversus homines de fide Ca-
tholica meritissimos à barbaris Re-
ligionis hostibus apud *Batavos*, ut
præ variis ostendit *Doctor H. Slootz*
amicus jam noster, in suo *De Orig. &*
Progressu Calvinianæ Reformat. in
Belgio.

Qua forsan, vel peiori forma, *D.*
Lazarus Monachus, & *Pictor*, manibus
olim laceratus, eo quod Sanctorum
Imagines ad sacrum cultum effinge-
ret. Nonnullos *Hebræorum* Crucia-
tos *Io: Saubertus Acad. Altorf. Theol.*
ac Ling. Oriental. Profess. refert in
Exercitat. de Vulnerib. Christi, inque
ad *Passionem Domini Paralipomenis.*
Quibus nescimus an temulenti illius
militis Alapa sit enumeranda, utpo-
tè ferrea inflicta *Chirotheca*, majoris
crudelitatis causa; non enim id *Evā.*
gelici textus explicant, neque *D. Bir-*
git-

262 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
gittę patefactum comperimus; etiam
si communis Concionatorum vox
testetur, atque summis clamoribus
detestetur. Nil ex *Landulpho* aliisque
piissimis *De Vita Christi* scriptori-
bus.

Lucidiora tamen ad mixtam sensi-
bilemque hanc materiam brevi spe-
ramus ę Viri omniscii *D. Franc. Pto-*
lemei Quădripartito eruditissimo, jã
nobis benevole asserto *Criminali*, ubi
de *Pœnis* cum figuris abunde, ac soli-
de. *Gallis* dictę *Gantelest de fer* sunt
quoque militares, de quibus statuta
secunda *Roberti Primi Regis Scotię*
cap. 27. §. 1. apud Carol. du Fresne
Glossar. to. 1. fo. 966. quo in loco, ex
Chronicis, & Poeticis codicibus nõ-
nulla. Eę tamen non tormentarię .
Per quas ferreas *Chirothecas* candē-
tes vetus audax exploratio: de qua
Franc. Hotom. cap. 44. disp. de Feud. &
Rittersbus. cap. ult. q. 38. de Feud. quo-
que. *Hodie militares, nec dure, nec*
molles, ad gladium aptissime, appel-
late Manopole describuntur *Italicę* à
preclaro Bellorum magistro *Franci-*
sco Patricio in Parallel. Militar. in
qui-

quibus modernos cum Veterib. cō-
parat p. 2. lib. 4. cap. 4. fol. 64.

Similesque præfatis ad venenata
Insecta capienda, ne facili, ac lethali
morsu lædant raro adhibite: po-
tius enim vi verborum incantan-
tur, docente id Divino Psalte 57. 5.
6. ibi *Furor illis secundum similitudi-
nem Serpentis, sicut Aspidis surde ob-
turantis aures suas, que non exaudiet
vocem incantantium, & Venefici In-
cantantis sapienter.* Ad que D. Nyssen.
& postea P. Lormus sui ditatem pro-
curandi, aure altera terre affixa, cau-
daque in alteram infixam, solertiam
explicant. Et videndi Villamontius
Itiner. 3. 12. P. Scottus Magie Univerf.
to. 2. p. 2. lib. 4. cap. 2. ex fol. 206. &
alii.

Que Manopole humanæ vindican-
tis Tutelæ Index, seu Divine Justitiæ
symbolum. Ex argutisi. P. Piccinellio
22. 15. sui Orbis symbolici.

Lapideas, tanquam Naturæ porten-
tum, vidit, ac probavit Fridericus
Cæsar, missa altera ex suis, sigillo
clausa ad celebrem in Gothia fontem;
qui Alberto Magno assum ante, in sa-
xum

rum vertit quicquid in eo immergatur; Cum enim per aliquot diesmersa foret in fontem pellis medietas cum sigillis, illa tota visa est lapidescens, & prorsus dura, medietatis reliquo manente in pelle. Narrat curiosissimus *P. Athanas. Kircher. to. 2. Mundi subterranei lib. 8. cap. 2. §. 48.* In Fluminib. *Calabrię, ac Lucanię,* Fungos, ac similia fragilia Terrarum excrementa lapidifaceta nos quoque pluries observavimus.

Verum *Chirothecas* præclarum *Fidei* Symbolum, ac Pignus, ex præstantia *Manus*, quam vestit *Fidei* dicatę *Jo. Boccatus* Italicę de præclaro Viro *Novell. 34. 8. E in segno di ciò mandò al Rè di Tunisi un suo Guanto, & vide Tau. Rit.* relatum in *Lexico Ethrusco, seu recentiori Vocab. Crus. to. 3. fo. 812.* verbo *Guanto*. Per illas non semel res tradi consuetę: quod insinuat selectis ad *Marculfi* veteres *Formulas Eruditiss. Hieron. Bignonius.* *Pictavięsis* Pugnæ memorabili quoque exemplo liquet; in ea enim profligato ab exiguis, *Eduardi Walliæ Principis* copius, *Francorum* exercitu;

Infælix Ioannes Rex necessitate co-
actus extrema, Dionysio de Merbeq.
Anebatensi Equiti, & Angliam transfu-
gę se dedidit Chirotheca dextrę suę
manus illi tradita supplex, ut quoniam
ex suę parte cerneret omnia susque de-
que versa, ad Walliæ Principem co-
gnatum suum se tuto deduceret. Ver-
ba prorsus eadem Gillii Scriptoris
non ignoti.

Hinc forsan Hispanis *salvo el Guante*
de candido prolatum amore: *C*
Assentar el Guante de sūmo probro.
Commune verò Adagium apud No-
strates, Amoris ulterior Via: *L'Amo-*
re passa il Guanto Amicis Dexteram
præbendo, cum fida Amicitia, auli-
cos quidem putidos respuat mores.
Manui ludens propterea cecinit *Frā-*
ciscus Petrarca Son. 167.

Candido, Leggiadretto, e caro Guan-
to.

Hospitibus enim adventantibus
domi excæptis dextras præhendere
consuetum, *Achillis, Diomedem, Ulys-*
sem, Legatosq; Agamemanis recipien-
tis exempla in Homero. Sic *Pallas*
apud *Virgil. ubi Serv.*

M

Ex-

266 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
Excæpitque manu, dextramque am-
plexus inhaesit.

Antiquiores *Græci*, ac *Romani* pu-
blicis, qualia nos habemus, carebant
Diversoriis; propterea humaniores,
etiam absque *Tesseris*. Quod Nos la-
tius in *Commentar. nostro De Hospi-*
talitatis Jure exposuimus.

Præfatus tamen mos *Manum* tan-
gendi Religioso statui omninò repu-
gnat, vetitumque intra ipsius etiam
limites, ut *Pacomius num. 51.* aliique
Patres Veteres, quod *Leäder*, & *Fru-*
ctuosus docuere *Menardo*, ac *Holstenio*
compilantibus de *Antiquis eorum*
Ritibus, qui & alibi à nobis laudatur.

Vocata quoque ab *Italis Poetis*
legitur *Chirotheca: Spoglia della ma-*
no, Spoglia odorata, Spoglia cara, Va-
gina odorata, Trapunto serico, bello, e
aurato; ut *Murtola*, ac aliorum tex-
tibus, eleganter *P. Io: Bapt. Spada nel*
Giardino degli Epiteti fol. 348.

Neq; *Tactum* oblitare *Manui Chi-*
rotheca obvoluta, ad sacrum Ordinē
irritandum, si illa adhaereat *Clauib.*
Ceroferario, Calici, ac similibus *In-*
strumentis: quia communiter, & opti-
me

me tangere dicimus, ac palpare hominem, apprehendendo, illumque trahendo, dextera induta brumali *Guanto*. Definiunt Scholastici è primoribus quidem sublellis, *Vasquez*, *Coninch*, *Palauus*, & *Bonacina*, quorum postremus adjungit sibi videri indubium. *P. Gobat*. in *Theol. experimental. Tract. 8. casu 3. sect. 1. n. 60. fo. 728.* fatendo se nescire, qui de hac sententia suspicetur. Videndi quoque sunt *Bosc. de Sacram. p. 4. disp. 10. tota sect. 7.* & *Dom. Reding. to. 6. qu. 10. n. 2. contro. 3. nu. 9.* Singularemque casum refert *Petrus Marchant. in Tribunal. to. 1. sect. 6. tit. 5. qu. 3. Coroll. 2.* Hinc vulgare Adagium *Propria Tangere cū manicatis manibus verenda*, seu *Curiū simulare*, de qua *Crusca lo. mox cit.*

In *Osculo* autem, sive *Homagii*, & *subjectionis*, sive *Reverentię* *Regnantibus*, ac *Principibus oblato*, velut *Hispanorum Regibus*, & *Cesari* ab *Episcopis*, ad quod *Ignobiles Viri* minime accepti, *Dextera nuda passim admissa*. Videndus plene *Martin. Kempius* in *Dissert. de Osculis num. 9.* iterum anno *1680. auctus & Francofur-*

268 *Abb. Jo: Bapt. Pacichellii*
ti ad *Manū* impressus. Quod Nos, Re-
gibus plurimis, *Augusto Leopoldo* ipsi-
usq; *Sereniss. sorori Eleonoræ Polono-*
rum Reginae, variisq; *Sacri Romani Im-*
perii Principibus, atque *Electo-ribus*
Manus, ex gratia non semel deoscu-
lantes advertimus.

Tactu Fascinum haudquaquam
induci affirmat *Gutierrius* eodem
opere *dub. 1. num. 5.* qui simpliciter
absque ullo involucro intelligitur.
Hinc pervulgata *Strumarum* sanatio
Galliæ Regis unico manuum tactu. Ex
Jo: Ildephonso de Fascino, ac centenis
Historicis, preter annuale exemplum
non absque summa admiratione re-
petitum. Quod peculiare quidem
Privilegium Anglorum, Hispanorum-
que Regibus cælitus communicatum.
Jo: Christ. Fromman. De Fascinatione
consulendus abundè *lib. 3. p. 2. cap. 3.*

Utrum *Alapa* intermedia *Chiro-*
theca inflicta probrum aliquatenus
augeat, vel miuatur? *Quæstio Politi-*
ca est potius quam *Juridica*, rem in
uno eodemque statu constituens, ut
censemus; Cum enim nonnullius *Fa-*
cies Iracundiæ calore, sive ad *Tute-*
lam,

lam, sive ad Vindictam cæditur, parum refert an id nuda, vel induta Manu agatur: Quia semper ex Poeta,
Aen. I.

———— *Furov Arma ministrat*

Et 7. ——— *Quod cuique repertum*

Rimanti Telum Ira facit ———

Consonat illud *Claudiani Epig. de Iracund.*

Pro Telo geritur quicquid suggesserit Ira.

Tanquam promptum, ac paratum. Secus autem foret si quis, opera data, & majoris percussionis gratia, *Quantum* arriperet: quia tunc Instrumentalis Injuria gravior, eademque, ac *Xiphothecæ*, seu Gladii Vaginæ videretur. Cui tamen responso, minime accedunt acutiores *Hispani*; Apud eos enim *Dar Quantada*, manu scilicet sic induta faciem ferire, nullo est opprobrio, ex primo forsan motu, qui censetur involuntarius. Et contra habetur injuriosa *Bofetada*, seu nudæ, ac apertæ Dexteræ percussio, quæ ansam *Duellis* præbet; quem admodum mox videbimus. Ex quibus discrepantiis humanarum levi-

270 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
tas constat sententiarum. Vidend.
Covarr. in laud. Thes,

Non inficiamur, Cutim externam
primarium *Tactus* organū seu prin-
cipium, cui membranæ musculos in-
sequentes, ac viscera succedunt. Ita
philosophante in suo *Sepulchreto*, sive
Anat. pract. Theoph. Boneto lib. 1. sect.
13. observ. 5. fol. 275. In quo sensu
enudato, Virtutem ad colores quo-
que discernendos subsistere; quemad-
modum Nobilissimus Philosophus
Robertus Boyleus, in Regia Societate
Anglicana observavit, ex *Chimista*
Sceptico, sive *Experiment. histor. Color.*
p. 2. cap. 1. ubi fol. 44. refert nigras
Chirothecas à Solis radiis citius quam
albas calefactas visas.

Propterea etiam nuda manu, va-
rioque digito *Annulus* gestari con-
suetus, ut de *Pronubo* in digito fini-
stræ inter auricularem, ac medium,
sic appellato, quâ norma id observa-
ri nostra cernimus ætate ex *Agell.*
10. 10. plenè Petrus Millers de An-
nulo Pronubo thes. 9. nu. 1.

Poetis, atque inconditis Amatori-
bus visa est *Chirotheca* Manus erga-
stu-

stulum, quam perhorrens *Anton. On-*
garo in Rime p. 1. Son. 6. ad Mulierem
nonnullam sic scripsit.

O bella Man più che Alabaſtro bian-
ca

Feritrice d'amor, ſoave, e cara

Man che di gratie, e non di piaghe
auara

Pungi del petto mio la parte manca.
Man fido appoggio à la mia vita ſtan-
ca,

Onde le vie del Ciel l' anima impara
Per cui ſola il cor laſſo ad ogni ama-
ra

Paſſion ſi ſottragge, e ſi rinfranca.
Se qualche premio al mio ſervir ſi de-
ve

A gli avidi occhi miei, cui tanto
piaci

Non ti ricuopra Guanto invidioſo.
Si che co' Guardi almen, ſe non co' Baci
Goda l' Avorio, e l' animata Neve,
Che mi ſparſe nel ſen foco amoroſo.

Meliùs tamen perpetuus Homerus
noſter Torquatus Taſſus (à cujus Idea-
rum ſublimate, ſuaviſſima Jo: Bapt.
Marini Muſa palmam preripere haud
potuit) ſic de' Guanti.

La bianca Man ch' entro odorate spoglie

Più lor porge d' odor, che non riceve,

E che ignuda arrossir fà poi la Neve,

Mentre à lei di bianchezza il preggio toglie.

Mi starà sempre ascosa? e le mie voglie

Lunghe non fia, che appaghe un giorno breve

Se avara esser di se sempre mi deve,

Il mio filo vital perche non scioglio?

Bella e rigida man, se così parca

Sei di pietà, che il titolo disegni

Di mia liberatrice à sì gran torto.

Prendi l' officio almen della mia Parca,

Mà cotal carne il mio sepolcro segni

Vive la fè qui, dove il corpo è morto.

Quibus addere non displicet acutissimum illud Marię Ungarorum Regine postmodum Augustæ ac Leopoldi Cesaris parentis, Neapolim appulsæ à Patre Salvatore Varone è Soc. Jesu, Viro in Parthenopæo Parnasso me-

meritò adscripto, dicatum Epigramma .

*Dactylotheca auroque tumens, auroque
Sabæa*

*Palman ne possint sceptranocere te-
git .*

*Austriaca es; ne quære manum formo-
sa tueri*

*Calluit à sceptris; nec timet illa
teri .*

*Ad Cujus Regina Comam, sic ejus-
dem Societatis P. Julius Caesar Desti-
ci, in Polihymnia .*

*Tortilis in spiritum redigit tibi Vittæ,
Capillum*

*Vittæ per auratas serpere docta Co-
mes .*

*Nil mirum pexo quod, ut Anguis ob-
erret in auro*

*Auricomi custos Velleris Anguis
erit .*

*Argutiùs quòque morali, & lem-
mate in eadem cultissima Societate,
Poeta nemini secundus, nobisque
acceptissimus, P. Antonius Manfre-
di ad Quantum vulgo Frangipanum.*

*Dactylotheca dedit nomen, cui fractio
panis .*

274 *Abb. 10: Bapt. Pacichelli*
Abscondit dominam divite odore
Manum.

Prob dolor! optatum panem ne fran-
gat egenis
Impedit, insigni compede Auari-
ties:

Aenigma lepidum de *Chirothecis*,
Puellis varia forma, sed equivoca, &
non p̄nitus honesta exhibitum per
Marchionē Vasti clariss. Hispaniæ, ac
Neapolitanę de *Aualos* Familię, *Do-*
nus refert de *Pistolotti Amoroſi lib. 1.*
pag. 75. à ter. Aenetiis an. 1588. emisso.
Ubi Florentinus hic patricius *Chiro-*
thecas minimè adhibitas, cenſet pror-
sùs inutiles, easque describit pilis
intus forisque indutas, ac sericea
nonnunquam veste ornatas. Quarum
ex simplici, & sepè consumpta pelle
usus ludricus *Bononiæ* in Urbe Italię,
ac Ditionis Pontificiæ maximè cla-
ra: in qua gerentes *Quantum* ad pi-
leum habentur pro personatis.

Homagium etiã fidele fuit ali-
cubui *Chirotheca*; ad quod proban-
dum sufficiat referre *Neornagensis*, ex
Belgii fæderati Urbibus, sedeque
Comitiorum Pacis universalis, con-
sue-

fuetudo, mittendi quotannis ritu so-
lenni, velut in agnitionem immuni-
tatis *Aquisgranum* per hominem,
certum *Chirothecam* Pipere plenam.
Guicciard. in Descript. Belgii pag. 120.
& *Jo: Limnæ. de Ju. Publ. to. I. cap. 9.*
nu. 57. Rursus *Regiomontii* in *Borussia*
quum *Duci* Homagium præstatur, ei-
dem veteri stylo per *Consulem* anti-
quæ *Civitatis* offerri consuetæ *Chiro-*
thecæ. *Limn. Jur. Publ. ad lib. 4. cap. 7.*
pag. 903. & *Fritsch,* videndus de *Nun-*
din. cap. 4. num. 10. Apud *Gallos* teste
Jo: Bodino Reip. 1. 9. fol. 150. *Vassallus*
idem, ac Subditus, Arma, pileum, pal-
lum, Chirothecas exuit, genibusque fle-
xis manus supplices in Principis, aut
Procuratoris sui manus inserere neces-
se habet, & ita fidem præstare.

Illius jactu *Duellum* indictum; si-
quidem in privato certamine, cujus
insigne *Hæctor. ac Menelai* exemplum
& plura in *Herod. Calliope, & Diodor.*
4. 183. pugnaturi *Civilibus* olim, ac
Longobardicis Legibus faventibus,
imò in *Prætoribus, ac Principibus*
imperantibus cōsuescunt pignus da-
re, provocatorem scilicet prius, post-

276 *Abb. Io: Bapt. Pacibellii*
modum laceffitum; quod pignus ple-
rumque apud *Germanos*, & alios fuit
Chirotheca: eaque velur symulachro,
Fides non modo mutua adstringeba-
tur, verum & cavebant Victori de
sumptibus in eam rem factis ex
bonis victi restituendis. *Rittersbus.*
par. Feud lib. i. cap. ult. qu. 35. Quo in
ritu sat erat humi *Chirothecam* proiie-
cere, idque acto quisque provocaba-
tur lege sese à criminibus, de quibus
accusabatur, expurgandi, *Quod licet*
Comes, verba sunt *Matthæi Paris.* de
anno 1245. *instanter inficiaretur, statim*
miles supradictus more Francorum
Chirothecam suam ei porrexit se offe-
rens in propatulo coram Curia id cor-
poraliter secundum considerationem
Curie Regalis probaturum, &c. quam
Chirothecam quasi Duelli Vadium ostē-
sam comes recepit, spondens se defen-
dendo dimicaturum contra ipsum, &c.
Hæc in Anglor. Historia. Similia
Cironius adnotat in Paratitl. in 5. lib.
Decretal. tit. de Nov. Oper. Nunciat.
pag. 445. Exemplum de mutua per
Chirothecam provocatione, & summa
Defandi vitii infamia, ut in Longo-
bard.

bard. de Conviciis l. 1. & de mal. & pub. crim. in Cave refert Jul. Ferrett. cōf. 6. initio. Tunc autem, quia præter casus Rixarum, pœnis humanis, ac Pontificiis locus. DD. in cap. Monomachiam 2. qu. 3. l. un. C. de Gladiator. lib. 11. Ludov. decis. Lucens. 11. P. Steph. de Neap. 1. 18. aliique.

In publicis Londini Regiisque Acclamationibus in summo Divi Pauli templo antequam Igne absumptum esset, iis planè verbis *Vivat Jacob. II. Magne Britannia, Francia, ac Hibernia Rex; Christianissimi Legatus, jacta Chirotheca, ac Notario id cum testibus scribente, privilegium sui Regis salvum fore acutis quidem clamoribus denunciabat.*

Lubet hic silentio minime involvere Poeticos Affectus Italice expressos ab Antonio Basso Poes. par. 2. fol. 180. in Madrigal. de Chirotheca dono missa non tamen grata:

Non è dono, mà danno

Questo che manda à mè Quanto odorato

Colei che antico è del mio petto affanno

En-

278 *Abb. Jo. Bapt. Pacichellii*

Entra à nuovo steccato

Horsù mio cor, che con sì grato in-
ganno

Mentre mostra che t'ama

A Duello ti chiama

Non sai che sol tien vanto

Provocarti à disfida in Guerra il
Guanto?

Quandoque sanguine tinctæ ad
Hostes delatæ, ad Pugna, vel Confl-
ictus diem indicandam, teste esare,
Manentio Histor. lib. 6. pag. 184. ante
fin.

Id egit Carol. V. Cæsar adversus So-
limanum Turcarum Tirannum, Hun-
gariæ, cum Exercitu copioso acce-
dentem, qui pugnam detrectans, Non
te Carole, sed fortunam tuam metuo ei-
dem respondisse perhibent. Consu-
le Mutium de Duellis, eodemque ope-
re D. Voet Ultrajectinum, & novissimè
anno 1691. D. Joseph Ansideum Ita-
licè nel Trattato Cavaleresco pag. 17.

Antiquissimus autem mos, ex illo
sacri Textus derivatus In Idumæam
extendam Calceamentum meum. Ubi
Rabi Himanuel adjungit Chirothe-
cam: quæ projecta velut quid in ma-

nu paratum, & facili, absque ullius detrimento, repetendum. Sic *Pineda* in *Job.* 1. 1. fol. 19. E fenestra, ex utrisque manibus, ejecit Virago præstantissima, *Domina Maria de la Zerda, Montisalti*, ex *Moncada* Principi familia, Ducis Uxor, in generosa illa sæculi pompis valedictione; cum *Teresianæ Carmeliticum* indui decreverat Scapulare: quemadmodum è pio Discalceatorum Patrum calamo in ipsius legimus Historia.

Hinc *Aloysius Pulcius* non *Gregarii* nominis Poeta Etruscus in Poemate inscripto *Il Morgante Can. 24 Stan. 81. pag. 287.*

Pur se tu sei così deliberata

Di voler del tuo Padre vendicarti

Non fia la nostra Eccellentia mancata;

E se vuoi con Orlando riprovarci

Ti manderò del Guanto la Giornata.

Et *Franciscus Cieco Ferrariensis* in suo Opere d' *Armi, e di Amore* titulo *il Mambriano Can. 18. Stan. 52. pag. 209.*

Eccoti in questo aggiungere un Trombetto

Col

280 *Abb. Io. Bapt. Pacichellii*
Col *Guanto innanzi al Magno Rè*

Alifarne,

*Che disse il Campion nostro è già in
assetto*

*Co' colpi suoi, chi vuol vegna assag-
giarne*

pinagora rispose, il Guanto accetto.

Crederesti tu mai di spaventarme

Con le tue brusche, e rigide parole

Io t'avviso fratel, ch'altro ci vuole.

*Ad Pacis jura contrahenda, fæde-
raque firmanda, sive ad alia quibus
adesse nequibant, per Imperatores,
ac Germaniæ Reges, Guantos quoq;
missos legimus. Apud Philipp. Ca-
merar. Horar. subcesiv. sive Meditat:
Histor. Centur. I. cap. 35. circa fin. fol.
164. & Christophor. Hendreich. Reipu-
bl. Carthaginen. lib. 2. sect. I. cap. 2. fol.
171. in fin. Edit. Amstelodam. 1664. in
8. In similibus autem Manus junctas,
præter sacrum Textum Exo. 23. I. do-
cēt Justin. II. de Dario. Stat. I. ac Tull.
Philipp. I.*

*In Regio Lutetiæ Nemore, forsan
Vincenne, alteram ex suis, Francorum
Rex Franciscus I. ad Venatorium
Projecit Canem: quæ ab ipso amissa,
rap-*

rapta fuit ex officina *Parisiiorum*, & confestim quædam similis Domino fideliter restituta, vel potius delata. Sic *Jo. Boter.* in suis *Memorabilibus*. Meritò igitur inter Corpora symbolica enumeratæ *Chirothecæ*, ut ex *Viris argutissimis, Ferrò, Jovio, Alciato, Ficcinello*, ac *Thesauro* discimus. Et ad *Heroum, ac Principum* ornanda pluriès augendaque *Stemmata, gentilitia*.

Barbarus tamen mos, & audax facinus eorum, qui occultam formam enecandi produxerunt, per oblationem scilicet *Chirothecarum Venenatarum*: quam gratis affirmat ab *Italis excogitatã Matth. Zimmermann. in suis Analeët. Miscell. mense 1. nu. 51. fo. 57.* cum apud alias Gentes id nec novum, nec rarum. Repetimus tantum casum *Historicis* obvium, *Uxor* scilicet *Crescentii Col.* ab *Othone 3. Cesare* suspensi, quæ forma eximia excellens supra cunctas mulieres illo ævo percelebres, regnandi spe Imperatorem ad sui amorem pellegerat. Verum ipsius reditum in *Italiam* meditatam pernoscens, *Chirothecis* affabre

brè confectis Venenum infufiffe rumor fuit, quibus ab *Othone* muneris loco acceptis, paulatim confumptus & visceribus protrititus interiit, anno Imperii decimonono. Cujus corpus, cum Imperii Insignibus, Germani per Gallias, sibi viam parantes Armis *Aquisgranum* detulerunt, atque honorifica pompa in tumulum condidere. Mentio est *lib. 4. Chron. Cuspiniani*, & *Caspar. Peuceri pag. 600.* Nec diffimile exemplum Necis insidiose apud *Eman. Metteran. lib 4. cap. 2. fol. 125.* De Uxore *Francisci I. & Caroli IX. in Gallis.* De *Joanna Navarra Regina*, & aliis, *Hofmann. in Lex. Histor. verb. Joanna Albretana.* Quæ partim transcribunt à *Gregor. Ritthers. de Ju. Asyli cap. 3. §. 49. 50. & Dracone de Patriciis pag. 172. & 173.* post *Laur. Beyerlinch. in Theat. Vitæ Hum. verbo Venenum*, & alios; quamquam illud cautè semper legendum, & cum Auctoribus allatis conferendum sepè, fides enim ipsius periculosa, ut *P. Jugular.* monuit in suo *Ariadne*, ac Nos non semel perspeximus.

In Urbium etiam Obsidionibus
mos

mos fuit Regum jampridem *Chirothecam* iniiciendi: signum se statuisse non soluturos obsidionem donec Urbe potirentur. De quo ritu fidem facit *Rabbi Immanuel* in *Ruth* cap. 4. cujus opera, ac doctrinam laudat Preceptor noster Linguae sanctae, venerandae memoriae *P. Abbas D. Jul. Bartoloccus*. Congregat. Pullienfis in suo *Lexico Rabbinico* tribus Tomis in fo. distributo.

Adhibitam simili decore in Urbibus condendis, in Metrocomariis, Jure tamen Saxonico, plures notant ad illud *lib. 2. art. 26.* & cum praefato *Rittershus. ibid. cap. 3. §. 34. fo. 49.* De quo Jure in Moneta cudenda signum consensus. Habetur ex *Specul. Sax. n. 26. §. 6 lib. 2.* ibi: *Nemini licet Forum erigere, vel Monetam de novo instituere sine consensu ejus loci Ordinarii, seu Judicis, etiam Rex in signum sui consensus, suam ad hoc mittere debet Chirothecam.* Et scribunt *Gothofred. Ant. Disp. 4. thes. 3. litt. F. Limnaeus Addit. ad lib. 4. cap. Jur. publ. to. 1. pag. 603. Cranz. in Metropol. lib. 4. & Fritsch. de Nundin. cap. 4. nn. 10.*

Ad

Ad stipein quoque apud *Hispanos* Patriciorum dextera in caulis piis multiplicibus passim eo petendam pelliceo Instrumento, causam dedit vulgari Adagio *Echar un Guante*.

Verū *Chirothëcarum* dignitas præluet maxime in *Feudalib.* seu solennibus aliis *Investituris*. Ideoque, *Sleidan. lib. 19. Comm. fol. 347.* meminit quod *Rex novis Vestibus induitur, & in utriusque manus palmam jungitur: manus deinde componit ad pectus, & Chirothecis induit consecratis, ut vocant.* Easdem adhiberi in Investitura, *Episcopatus Albert. Krantzius lib. 4. Merop. & Gothof. Ant. loc. cit.* Scribit tamen *D. Bernard. vel quisquis alius Auctor contemporaneus serm. in Cœna Dom. In Ecclesia, Investitura Canonici per Librum, Abbatis per Baculum, Episcopi per Baculum, & Anulum simul.* Clariore Textus deducuntur ex *Charta Liemari Archiepiscopi Bremensis*, qui ante impiam *Ofnaburgensem*, seu *Vestfalicam Pacem* Primatis honore fruebatur totius *Germaniæ*: nunc vero ipsius *Ecclesia Lutheranam Reformationem*
de-

deplorat. Anno igitur 1088. inter Privilegia ejusdem pag. 168. legitur: super Reliquias nostras cum Chirotheca, sicut mos est liberis Saxonibus tradidit, &c. Aderat Comes Fredericus Advocatus Ecclesie, qui Chirothecam traditionis sacris Reliquiis impositam, ut mos est, abstulit, & ab ipso Gerardo per digitorum extensionem, promissionem confirmationis accepit, &c.

Similia ex Berardengensis Cenobii Tabulario in Territorio Senensi apud Chifletium in Luminib. Salicis ca. 6. anno 1109. & 1121. & aliis Tabulariis, & Regesto Parlam. Paris. sub voce Quantone, & Wanto, que non oportet huc transcribere. Charta Berengarii Regis Italię apud P. Ughell. in Episcop. Veronens ubi legitur: Igitur omnibus volo, & statuo, atque per meam hanc paginam Testamenti, & Judicati per Wasonem Terre, ramis arborum, & festucam roboratum, atque cultellum, & duos Wantos, totum insimul juxta legem meam Salicam attendere, visus sum, & confirmo, &c. Tabulariũ Caroffense apud D. Carol. Du Fresne in alias cit. Glossar. to. 4. fol. 1388. Ipsi

286 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
Monachi præfati Cenobii afferant illi
Gantos duos, & duos Cereos cum duob.
botis nectare plenis . Ex Tabulario
Deipare de Josaphat. Dederunt cum
Venditionibus, & Gantis . Et Chiro-
thecam fuisse partē prætii Investitu-
ræ, quæ non tam Domino, quam ejus
Ministeriali competebat, Majori, vel
Villico . Patet in Tabular. Ecclesiæ
Ambian. fol. 52. ubi Theobaldi Episco-
pi Charta sic loquitur: Si aliquam
Territorii partem venundari contige-
rit, Domini venditiones habebunt, scili-
cet tot denarios quot venditor inde ha-
buerit solidos . Major vero terræ illius
pro W.antis accipiet duos denarios. Ad
saturitatem exempla in eod. Glossar.
fol. 967.

Nec omittimus, per *Chirothecæ* ja-
ctum conclusam olim *Neapolitani*
Regni Investituram, quemadmodum
de *Corradino*, qui eo signo heredem
suum *Petrum de Aragonia* instituit.
Jo: Ant. Summontius Hist. Neap. Itali-
cè lib. 3. fol. 255. Fusius tamen *Hof-*
mannus in Lexico Histor. verb. Corra-
dinus.

In concessionibus Privilegiorum

Do-

Doctoralium frequens, ut Hospitibus,
& Spectatoribus distribuuntur Chi-
rothecæ. De uniuersa Germania scri-
bit Georg. Ritthers. opere laudato Ju-
ris Asyl. 34. 9. quem, & laudat Jo Ge-
org Schielen Biblioth. Enucleat. fo. 169.
Idem Romæ, Bononiæ, ac Pisis splendi-
dissimè, cum præsertim Inauguratio
fit alla Nobilista, cunctis aduentibus
distribuuntur Chirothecæ ex albis, &
inodoratis pelliculis in proxima Ur-
be Lucensi cõparatæ, sicuti Nobis, ad
Juris utriusq; Laureã immerito pro-
motis eò mittere contigit, ne quis
absque iis, quæ in ea Civitate Aca-
demica haud prostant, inestus abiret.
In cæteris ferè Italiae Universitatibus
id quoque.

Nec frustrâ munus, & usus, quibus
fulgent Vestium ornatus; adeout
elegantibus Chirothecis superbiant
Rustici, ac Plebeii; Nobisque ad ca-
lamum revocant illa Guillerm. Briton.
Philippidos 12. 253.

Rusticus ornant dum fulget Imperiali
Se stupet, & summis componi Regi-
bus audet

Ex habitu tantum sibi mens præsu-
mit, ut ipsum

Es-

288 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
Esse hominis vestis mutare alienam
putetur .

Quos acuta Boetii Philosophia de
Consol. mordicè refutaret .

A Regali Vestium splendorum
erogatione Magnatibus impertitæ,
nec absconæ: de quibus pro
Anglis Matth. Westmonast. anno 1201. &
1214. ac Parisius meminere, se junctas
non putamus . Imò cum Equestri
aliquorum Militum Toga fulgentes,
ut apud Venetos in patricio selecto-
que Tibiali , vulgo de' Cavalieri della
Calza . Egregiis de hoc prostantibus
Iconismis cum Chirothecis novissimè,
anno 1692. in Reverendis. ac Illu-
stris. Bernardi Abbat. Justiniani Histo-
ria Cronologica dell' Origine di tutti gli
Ordini militari to. I. fol. 110. ac 117.

Neapoli plurima Invitatis pro-
mittuntur : perpetua enim Verbo-
rum copia .

Non tamen nescimus , Joannæ II.
Reginæ benefico quidem jussu , Do-
ctoribus , magistralibus Laureis ad-
stantibus Par Chirothecarum donan-
dum: ex vulgata Mutii Reccì ad Privi-
legia Neapolitana Doctoralia Glossa

Qui-

Quibus hodie, gratiori accipiētium sensu, pecunia certa substituta.

Chirothecarum Legatum antiquitus pluris factum constat ex *Riculphi Helenensis* Episcopi testamento anno 905. ubi *Glossar. D. Du-Fresne* to. 3. fol. 388. legit *Annulum aurum unum Gemmis pretiosis, & Wantos paria unum.*

Hodiè similia *Donaria* in templo à Fidelibus Deus omnipotens minime respuit, nec *Deipara*. Sic de *Tipino Vaysiri Aquitanorum Duce*, *Guagnin*. scribit *lib. 3. Franc. Chirothecas Unionibus, & præciosis gemmis intertextas in templo Dionysii ad Crucem auream, quæ supra aram majorem erat appendit.* Auctore laudat *Jacob. Philipp. Tomasinus Episcopus Aemoniensis de Donariis, ac Tabellis Votivis cap. 43.* Verba tamen supplet pro more studiosissimus *P. Aloys. Novarin.* in *Encyclopæd. Epistol. ep. 11.* eidem *Tomasino*, sive in *Notis ad illam nu. 64. fol. 13.* Legimus inter *Acta Julii Cæsaris Veneri Genitrici Thoracem*, per ipsum dicatum: eidemque *Deæ Margaritam præciosissimam Cleopatrae*

N

træ

træ, victo Antonio, iacratam ab Augusto. Ex Macrobo. 11. 13. Vestes à præda hostium in Capitolio oblatas Lamprid. docet in Alexandro. Sic in Aurelio Vopiscus: Meministis fuisse in templo Jovis Opt. Max. Capitolini pallium tunc purpureum lanestre, ad quod Matronæ atque ipse Aurelianus iungerent purpuras suas, cineris specie decolorari videbatur, ceteræ Divini comparatione fulgoris, Plane ridiculum, quod Plinius innuit 19. hist. 5. In templo Apollinis Delphis adeo cæteris cibus prælatus Raphanus, ut ex auro dicaretur, Betas ex argento, Rapam è plumbo. Idemque Plinius scribit Asdrubalis Clypeum à Q. Martio inventum argenteum pondo 148. supra fores Capitolinæ ædis usque ad incendium primum fuit; quamvis Livius lib. 25. in templo fuisse malit. Nisus ad Dianam Aen 9.

Astrorum decus, &c. —————

————— Si qua ipse meis venatibus auxi
Suspendere tholo, aut sacra ad fastigia fixi

Nunc sine me turbare globum, &
rege vela per auras.

Si-

Similiterque de Goffred. Tass. 20. 144.

Nè pur deposto il sanguinoso manto
Viene al tempio con gli altri il som-
mo Duce .

E quì l'Arme depone .

Quamplures vero Votivas indigitat
Just. Ricquius c. 15. in suo Comment.
de Capitol. Rom. Olim Virgines Stro-
phia, seu fasciam brevem Virginalem
tumorem cohibentem papillarum,
ex Nonio Marcello, five Strophola,
nempe Corollas ex Plinio 11. 2. su-
perstitioso ritu efferebant. Cur haud
pio magis obsequio non apparebunt
Chirothecarum donaria, quæ tanti
fiunt, ut videmus! Sunt munera per-
quam grata Hispaniarum Monarchæ
ad Casarem ipsum. Appendi cura-
vit Magnus Lipsius, Dive Hallensi,
quam celebraverat Penna, & corde
coluerat propè Bruxellas, calamum
scriptorium ex argento conflatum
similibus catenis appensum, illud
Aeternitati piè vovens. Versibus sep-
tendecim additis, quos Abr. Golnizi-
us in Ulysse Belgico-Gallico excripsit
fol. 123. Nos ipsi vidimus eo in tem-
plo, & Lovanii Viraginem ipsius Ne-

ptem, ac domum invisimus . Verum flagrantibus Bellis, utinam hæc Vota subsistant . De Trojanis mulieribus Peplum *Minervæ* obtulentibus *Homer. Iliad. 6.* Hinc egregiè de se ipso *p. od. 5. Horat.*

—— *Me fabula sacer*

Votiva paries indicat humida sospendisse potenti

Vestimenta maris Deo .

Haudquaquam propterea silendum hoc loco Donarium votivum Latii Clavi Cardinalitii, ac Pileoli Purpurei per *Eminētiss. D. Vincent. Ma. Ursinum S. R. E. Cardinal. & Beneventanum Pontificem D. Philippi Neri* Atæ in magnifico Neapolitano *Patrum Oratorii* templo piissimè oblatum, & appensum, ob Vitam à majoribus proximis Terræ concussionibus sibi mirè servatam: Et veteri Ecclesiæ exemplo comprobari *Jò: Molan.* affirmat de *Imagin. Pictur. 50. 2.* Quod ex firmo ipsius piissimi Principis, ac Physico-Medidorum testimonio, in nuperrimis nostris *Memor. Epistolaribus* prælo typographico *Parthenopæo* subjectis adamussim scripsimus .

Cir;

Circulatoribus hodie jactantur, ad eorum potissimum Empiricas merces captandas, quæ pharmarca saluberrima vocitant, *Chirothecæ*. Quod olim sacris Concionatoribus melius fortasse, inter Oraria seu Amicula, & Fasciolas, à plaudentibus Auditoribus, juxta, *Georg. Alexandrin. in Vita Chrysosth.* in qua, relata admiratione ob Sapiéntiam ipsi à Deo datâ *Quare*, ait, *ipsi plauderant*, alii quidem rursus *chlamides suas attolentes*, alii *fimbrias cutzulon*, alii vero *manualia*, alii denique *fasciolas*, seu *oraria*, &c. Et similia de *Paulo Samosateno Euseb.* scribit *Hist. Eccles. 7. 26.* *Rufino Interprete*, ex eoque *Nicephor. 6. 30.* Quemadmodum eque benè iisdem fuisset silentiũ factum, uti sudario quo aliquis in *Hębreorum synagogis Levitæ legem explicãti aditans*, Populo significabat, ut *Amen* diceret. Quod *Rabbinorũ Libri* docent, & in *Lexico Hebraico*, verbo *Suddar Elias Levita* monet.

Fidelium fanè Christianorum *Pietas*, & *Fortitudo* morte non extinguntur.

guuntur . Hinc videmus plurimas per universam *Germaniam* in templis Catholicorum genuflexas repræsentari Defunctorum Imagines , ad excitandos fortasse Viventium, & Consanguineorum Affectus . In ædibus tamen Augustanæ Confessionis , vel Calvinianæ, ut ajunt, Reformationis ubi Sâctorum Invocatio est proscrip- ta , cultusque sacrarum Imaginum eliminatus , Insignia tantum Gentilitia videntur appensa, fere ubique deleta sunt Altaria : oculosque tantum, & aures rapiunt elegantes Ministrorum Cõcione, habentium suggestus, & Organa sonora . Notandum tamen est in *Brabantia* utraque, sive Hispanica, sive Statuum Fœderatorum Viris Nobilibus, Equestri quoque dignitate cohonestatis defunctis, in earumdem Ecclesiarum, vel ædium , quas sacras vocant , angulis, una cum Scutis Gentilitiis paternis, ac maternis pendentibus, Coronas appositas, & sceptri loco, Galeam, *Chirothecas*, aurataque calcaria. Hæc autem Illustrium ornamēta vulgata phrasi Gallica *Pieces d'bonneur*

neur dicuntur. Fidem facit Anonymus Aucto Juridicophilologus *Observationum Eugenio-logicarum, & Heroicarum, quæ materiam Nobilitatis Gentilitiæ, Jus Insignium, ac Heraldicum complectuntur*: quæ prælo typographico emanarunt Coloniae Agrippinae ibi Nobis pro Apollonica Sede propitiæ audientibus, anno 1674. in 4. Videndum fol. 174. Et ad text. in l. *Vel quod l. 41. l. monumentum 42. ff. de Relig. & Supt. fun. Carpzou. Jurisp. Consist. 6. 24. defin. 392. Philipp. Knipschild. de Ord. Equest. Jurib. d. 1. Reinching Polit. Bibl. 1. axiom. 53. Idque &c. Ad ornatum quoque consulendi Kormannus de Miracul. Mortuor. p. 7. cap. 31. Io: Pac. Chiffesius de Linteis Sepulchral. Christi servatoris: Italicè Monsig. Alfonso Paleotto nell'esplication della sagra Sindone, ac Gisberti Cuperus Iconibus traditis De more fasciis involuendi cadauera lib. 2. Observat. cap. 9. Nil enim Io: Casp. Suicerus in Thesaur. Ecclesiast. Græcis vocibus latinè glossatis duob. to. in fol. anno 1682. Idque ipsimet Belgium ad Prudentiam ex Homericò Ulyssè di-*

scendam perlustrantes, curiosa luce,
 pluribi perspeximus. Nec noua in
 Christianorum Sepulchris Dignita-
 tum Insania, & sacra Vestimenta, ut
 adamussim Jo. Bapt. Casalius viden-
 dus de *Vet. sac. Christ. Ritib: cap. 66.*
vers. Ponebantur pag. 266. De Italis
 modernis *Camèrar. 1. Hist. Polit. 96.*
 Qui modus tamen sepeliendi, cum
 nudus ingressus homo, nudus egre-
 di debeat, improbatur. *Jo. 1. 21. Ec-
 cles. 5. 14. & 1. Timoth. 6. 7.* Piosque
 linteis fasciis coopertos sepultura
 docet *Saluatoris, ac Lazari Matth.*
27. 59. Marci 15. 46. Lucæ 23. 51. &
Jo. 11. 44. Quæ, siue Arma, siue In-
 strumenta, similiaque cum cadauere
 tumultata, & post remanentia, præ-
 ter Defunctorum ossa, ac cineres in
 Urnis, ac loculis condita, *Reliquiæ*
 sunt dicta. *Virgil. tex. Aen. 1. 16.*

Jactatos equore toto

Troas Reliquias Danaum

Et ex Romanis Lapidibus *P. Jo. Bapt.*
*Ferrettus Cassinens. in suis Musis Lapi-
 dariis lib. 4. Mem. 50. fol. 295.* Vide
*Marmora Felsinea Eruditiss. D. Ca-
 roli Cæs. Malvasiæ Bonon. 1690.* Et si

Ve-

Vestes, vel earum partes in funere
adhibite fuerint, nunquam à Tineis
attingi putat *Sylvest. Rattray in adi-
tu ad Sympat. & Antipat. ante Thea-
tr. auctum Norimbergie 1662. fol. 16.*

Hę autem, cum ad Luxum efferan-
tur, ac delicias, quę civium mores
corrumpunt, sic pie, ac eruditę *P. Hier.
Drexelio 3. de Cultu Corpor. distin-
guente, Gabellis* novis à Germanico
verbo *Gabe*, quod est dare, juxta *Ber-
tachin. de Gab. pręlud. num. 3. & Min-
dan. de Process. 2. 42. 15. emanatis*, seu
mavis appellare, *Tributis*, *Princi-
pum placito*, & jure assistente, sunt
meritò afficiendę, quemadmodum
optimè discurrunt *Bodin. Reipub. 6.
2 Mariana de Regis Instit. 3. 7. omni-
no videndi. Henr. Kloeb. de Vectigal.
conclus. 4. in fin. Gasp. Kloeb. de Erar. 2.
66. 10. eodemque Tract. Besold. 4. 15.
fol. 104. Carpzon. de Leg. Reg. Germ. 8.
3. 2. ac seq. Philipp. Knipschild. de Jur.
Imper. 2. 19. 41. & 5. 15. per tot. con-
tra fastum, ac pompam vestiariam,
& alii ex nostratibus. Quorum non-
nulli immodicum quadringentorū
scilicet coronatorum sumptum, in*

298 *Abb. 10: Bapt. Pacichellii*
Chirothecis ad unius tantum anni
usum objurgatū, Bernegger. Miscell.
Quæst. ad Tacit. decur. & Lansius Orat.
contra Italos scripsere.

C A P U T III.

Chirothecæ præcipua ac mystica Epi-
scoporum Ornamenta.

PRæclara hæc Manuum Tegmina,
sive *Guantorum*, sive *Chirotheca-*
rum nomine significata, sunt ab euo
antiquissimo *Archiepiscopis*, vel *Epi-*
scopis ornamenta sanè peculiaria, &
in sacris Liturgiis, ac Ceremoniis
usu recepta. Id satis compertum, fir-
mantque *Molfes. in summ. tract. 3. cap.*
12. sub nu. 41. & 42. Chassan. Cathal.
Glor. Mundi par. 1. consid. 38. conclus.
5. in princ. Lancell. in templo omn. iud.
lib. 2. cap. 5. de Episcopo init. & nu. 11.
Anton. Monach. de execut. in Vestib.
cap. fin. partic. 3 fo. 271. aliique non
pauci. Quod *Mosconius* ampliat, ad
quoscumque Pontificalibus insigni-
tos, in *de Maies. Milit. Eccles. part. 1.*
lib. 1. cap. 8. & Pegas post multos re-
mis-

missiue de Competent. inter Archiep.
Episc. & Nunt. Apostol. pa. 1. cap. 27:
& nos infra videbimus.

Quia nullum de Chirothecis inter
Pontificalia antiquæ Legis ornāmē-
ta superest exemplum; Titulum
vetèrem ab Apostolis emanatum
prodire conatus est Honorius Au-
gustodunensis, qui vixit sub Hen-
rico V. Cesare in opere inscripto
Gemma Animæ lib. 1. cap. 215. fo. 209.
ibi Chirothecarum usus ab Apostolis
est traditus &c. cuius sententiæ fide-
les pedissequi fuere per multi, & pre-
fertim D. Ioseph Vicecomes de Ri-
tib: Missæ to. 4. lib. 3. ca. 37. ac D. Ema-
nuel Gonzalez in p. Decretal. tit. 15. de
sacra Vnct. n. 34. fol. 516. ex Iurium
Consultis, & ex Philologis P. Bulen-
ger. lib. 1. Opusc. 4. Nonnulla gustan-
da apud Io: Morinum de sacris Ordi-
nationibus juxta multiplices Ritus.

Nullum tamen vestigium extat,
quod Apostolos Chirothecas usur-
passe, & multo minus Magistrum
Redemptorem induisse conuincat; de-
ficiunt si quidem scripta testimonia,
& in pictis Vetustiorū lacunaribus,

300 *Abb. Jo. Bapt. Pacichellii*
sive Musiis Operibus sub *Constâti-*
no, & vetustioribus, quibus nuper
lumen addidit præcipua Præsulis *D.*
Io: Ciampini Eruditio, aduersus plu-
rima *Eusebii* deliramenta pro piissi-
mi illius *Cæsaris Lateranensi*, non
vero *Nicomediensi Baptismo*, sedulo,
ut nobis perhumaniter significauit,
ad laborantis. *Diuo Petro*, quam-
quam *Apostolorum Principi* futuro
plebeie sortis homini, *Manus callo-*
fas ob remigandi assiduitatem *Apri-*
cii Pacensis Episcopus 3. *Apocal.* de-
scripsit. Imo ex *Actor.* 6. Pallii detri-
ti vestimentum elicitur. At *Aposto-*
licum indumentum fatius absque
Chirothecis depingunt *Tertull.* de
Pallio. *Bulenger aduers. Causab. Dia-*
tribe 3. *Lucas Brugens.* ad 23. *Matth.*
Serar. 3. *Tribet.* aliique.

Christi seruatoris, ac Disci-
pulorum visuntur *Manus nudæ*. In
ipso quidem formosæ, & cum longis
digitis, ut pinxit historicè *Io: Dama-*
scen in Synodica ad Theophil. Imper.
pag. 114., in *Basilica S. Sophie Iero-*
solymis effectas vidit *Antonin. Mo-*
nach. Itin. t. 2. Visusque fuit *Talari-*
qui-

quidem veste ac pallio indutus, capillo, & Barba Nazareno more cultis; Venerabili *Mariae de Escobar*, exoptanti ipsum respicere modo, & forma qua versabatur in Terris.

Habetur tñ. de *Chirothecis Episcopalis* mentio ante plura sæcula. Sic in *Ratoldi Corbeiensis Abbatis*, è vivis sublato anno Domini 986. Codice Rituali, quem *Hugo Menardus* retulit in *Append. ad lib. Sacram. D. Gregor. fo. 261. & 263.* sub vocabulo *Manicarum* eo tempore vulgari; Cum Pontitex ablutus, *Manicas* recipiendo sacrisque operam daturus, hoc modo preces funderet.

Digna Manus nostras Christi custodia seruet.

Ut tractare queant nostræ monumenta salutis.

Idque repetit *D. And. de Saussay Panopliæ Episcopalis. 5. fo. 335.* antiquum probans *Chirothecarum* usum in Ecclesia nostra Occidentali. Fateor quoque in Græca, siue Orientali huiusmodi Ornatum in Præsulibus non reperiri. Et sic est, non enim scribitur in celebri *Græcorum*

302 *Abb. Io. Bapt. Pacichellii*
Menologio, ibique nihil notat *P. Goar*
Nec de *Basiliano Archimandrita* 4.
I. Hist. Sicul. D. Ios. Bonfilius. Neque
apparet in Iconibus ullis, præsertim
apud nos in ea per plura sæcula ad-
modum venerabili apud *Barenfes*, &
Appulos Myrensis Taumaturgi D.
Nicolai, nuda prorsus dextera jan-
ctis medio ac pollice, digitis ceteris,
vel erectis, vel minus flexis ineffabi-
le Nomen *Jesu* efformantis, ac *Be-*
nedictionem Pontificiam elargien-
tis.

Antiquatum est tamen Græcis E-
piscopis *Epimanicium*, seu *Manipu-*
lus duplex sericus, & comptè orna-
tus, ad cubitum usque pertingens
Christi patientis vincula significans
ex *epist. Simeonis Thessalonicens.*, &
ad quosvis hujus Ecclesiæ Sacerdo-
tes transuectum. Quemadmodum
Brachialia, vel *Manicæ*, cera circum-
linitæ, quibus ne paramenta sacra
inficeret, summus Pontifex baptizā-
do per immersionem, in sabbato sã-
cto utebatur, absoleuere; Diaconis ac
Subdiaconis in *Papali Cappella*,
præter *Manipulum* gestantibus in

Albæ manicis, expansa currentis festi coloris frustilla, ad ritum antiquum, de quo his vocabulis, & ex *M.S. Magistrorum sacrarum Ceremoniarum Macri Fratres in Hierolex.* Plura ex Philologico sacroque fonte *Lud. Thomadini in Ecclesiast. sua Disciplina* hauriēda: rariora enim apud illum de *Re Vestiaria sacra.*

Gantorum nomen legitur in Vita manu exarata *Sancti Ildeuerti* Meldensis Episcopi iis verbis: *Cumque de manibus Gantos extrassisset, apposuit eos radio solis.* Erant fortasse ad commodum Itinerantium, & à Pontificalib. prorsus diversæ, quæ loco præfato recitantur ab *Honorio* hoc modo: *Episcopus septem vestibus induitur, quibus Presbyter. Insuper, & alis septem redimitur, scilicet Sandaliis, Dalmatica, Rationali, Mitra, Chirothecis, Anulo, Baculo.*

Non igitur *Apostolorum* ævo receptæ *Chirothecæ Episcopales*, sive *Pontificales*, utroque enim nomine à Doctoribus appellatę; Verum longe post *Ecclesiæ nascentis initium earū in sacris usus*, etiam si pleraque *Episco-*

scoporum Vestes cum Christiana religione ortum habuisse censeantur: nec de earum institutione, quemadmodum de Dalmaticis, aliquis est qui meminerit. Scitè laudatus *D. Vicecomes Ambrosiani Collegii Doctor prædicto vol. 4. in suis Ecclesiis. Observationib. pag. 183.*, nusquam priscos Episcopos vestibus sacris indutos *Chirothecas* manibus prætulisse affirmat.

Itaque *Vox Manica* primum hìc quoq; sicut tetigimus pro *Chirotheca*. Ex Auctore de *Divin. Offic. tit. qualiter Episcopus in Romana Ecclesia ordinetur* habemus quod *Episcopus designatus, ad sacrarium ducatur cum duobus Episcopis, & Archidiacono, cum Subdiaconibus, & Acolythis, & induant ipsum Electum Cambagos, Sandalia, Manicas, Dalmaticam, Planetam: & post pauca verba, lucidior sensus ibi sicut exterius obducuntur Manicis istis, sic interius adspergantur rore tue Benedictionis &c.* Prosequitur vero de *Abbatis consecratione*, *Tunc tradat ei Chirothecas, & Baculum dicens &c. quasi rem ipsam dupli-*

pli

plici explanans vocabulo . Satis abundè Innocent. Papa III. in magistrali opere *Misterior. Missæ c. 10.* ubi *Novem sunt*, inquit, *Ornamenta Pontificum* (promiscuum est nomen Episcoporum, quibus olim *papæ* quoq; nomen commune) *specialia*, videlicet, *Caliga, Sandalia, Succinctorium, Tunica, Dalmatica, Mitra, & Chirothecæ, Annulus, & Baculus &c.* Symbolicum vero Indumentum explicat cap. 41. his verbis: *Chirothecæ sunt Hædorum pelliculæ; quas Jacob manibus Rebecca circumdedit, ut pilosæ manus majoris similitudinem exprimerent. Pellis Hædi similitudo Peccati, quam Rebecca mater, idest spiritus sætigratia manibus veri Jacob, idest operibus Christi circumdedit, ut similitudinem majoris, idest prioris Adæ Christus exprimeret.* Quà in religiosa materia procedens cap. 57., probare nititur, cavendum Episcopo à vana laude ac inani Gloria, dum Pietatis Christianæ muneribus fungitur.

Peculiare *Archiepiscopis*, qui sacrorum Reges, & Augusti Flamines
di-

dicuntur, & Patriarchis est Pallium de quo singularis titulus in *Decretal.* & scribit *P. Leo*; In solēnit. missarum & ubique indutum à Summo Pontifice, ob suæ plenitudinem potestatis, ut sacri *Juris* Interpretes affirmant. A *Græcis* semper delatum, & aliis quam Metropolitanis à Sancta Sede indultum. Vide *Franciscum Florentem.* in eo titulo, & *Nicolaum Bralium* in *Pallio Archiepiscopali*, ubi plura non contemnenda. Sic apud *Carol. Du. Fresne* in *Dissert. de Byzantinorum Imp. Nummis* post ejus fecundum *Glossar.* §. 7. ac 9.

Et ne symbola jam detecta sic jaceant, concordiam haurimus ex *Romano Pontificali*, in quo Divinum auxilium implorandum præscribitur. Ut circumdare velit Manus Ministri sui mundicia novi hominis, qui de celo descendit. Ut, quemadmodum *Jacob dilectus Domino pellicis hædorum opertis manibus paternam Benedictionem*, oblato patri cibo potuque gratissimo, impetravit; Sic & iste, oblata per manus suas hostia salutari, Gratia illius Benedictionem impetrare
me-

mereatur . Arridet quoque Doctoris
Theologi *Stanislai Socolovii* medita-
tio , in *de Consecrat Episcoporum Cracoviae* impræssio in extincto sæculo ,
Romæ autem sub auspiciis *R. P. D. Papirii Picedi Utriusque Signaturæ*
Referendarii , ac Sereniss. Ducis Parmens. Consilarii recuso in labenti, fol.
59. Ideo manus Operarii novis ve-
lari integumentis , ne aut sibi ipsi ,
aut hominibus placere velit . Egre-
giè lententiam amplectens Apostoli-
cam ; displicet enim Deo, Divinum-
que famulatum non meretur , qui
Mundo ac Pompis sæcularibus blan-
ditur . *Sacerdotis scientia ornatur in*
Vestibus , monente *Divo Hieron. ad*
Fabiolam de Sacerdotali Veste , ubi
Sanctus Doctor conquæritur *Ter-*
tulliani Librum de Aaron Vestibus
non invenisse . Quod nostro quoque
infortunio contingit; possemus enim
plura discere , scientes Levitici Pon-
tificis apparatus, Episcopale orna-
mentum potissimum adumbrare .
Munditiei verò manuum argumen-
tū fulcitur *Clementis Decreto* , quod
Pol. Verg. laudat in *de Invent. 4.7.*
ad fin. Sym-

Symbolum quoq; sunt Chirothecæ puritatis intentionis cum Manuum munditie ex *Petro Blesensi* Hinc *Bruno* Signensis Episcopus in *exposit. de Vestiment. Episcopali.* edit. per *Acheri* in *spicileg. to. 12. pag. 95.*, mysterium advertens in *Chirothecis Episcopalibus* ita scribit. *Quæris fortasse, cur manus quoq; lineis Chirothecis induantur? Breviter respondeo. Ut Castæ sint. Honorificandus profecto Deus ex Bernardi melle Ep. 28. & 42. Non cultu Vestium, non Equorum fastu, non amplis edificijs; sed gravitate morum, maturitate consiliorum, actuum honestate, studiis spiritualibus, operibus bonis. Exquilitum D. Gregor. consilium Homil. 11. in Evangel. ibi Compellor dicere, ut bona quæ agitis cum magna cautela teneatis, ne per hoc quod à vobis rectè geritur, favor aut gratia humana requiratur. Et ne appetitus laudis subrepat, quod foris ostenditur, intus à mercede evacuetur, Inherens præcepto Servatoris Matth. 6. ubi Attendite, inquit, ne Justitiam faciatis coram hominibus, ut videant opera vestra, alioquin mercedem non ha-*

habebitis apud Patrem vestrum. Re-
petit quoque Jo: Bapt. Casalius de Ve-
ter. sacr. Christ. Ritib. cap. 35. §. de Ve-
stim. Episcop. fol. mihi 156. Et de quo-
cumque ablato in operibus Laudis
desiderio. Michael Timotheus in De
Missa sacrific. lib. 9. 8. tract. 1. Chiro-
thecæ Episcopales, & tegunt mate-
ria, & ornant auro, ut mox dicemus,
Christianum splendorem optimi exē-
pli indigitando in Prælati ac Pasto-
ribus Ecclesiæ. Sic Italicè P. D. To-
bias Corona Clericus Regul. D. Pauli
in suo laudabili opere De sagri Tem-
pii p. 1. cap. 55. fol 622. A quocumq;
simplici Presbytero fulgere debet
Episcopus, distincto honoris fasti-
gio. Propterea extollit manus Chi-
rothecis serico, & auro ornatis, uti
Divinus distributor, & ad facultatē
ostendendam super homines eminē-
tem. Innuit D. Saussry lo. superius
notato.

Moralis alia significatio ea est,
quod, sicut nunquam Chirothecis
Episcopales velantur Manus, & ali-
quando iis denudantur; sic abscon-
duntur interdum ob arrogantiam,

benetur . Quæ olim ante Communio-
nem interpositæ, & bis in Missa . Ex
M.S.Codicibus Vaticanis, ac *Barbe-*
rinis, aliisque selectis materiam ex-
ornat *Jo: Cardinalis Bona Rer. Litur-*
gic. lib. 2. cap. 16. à fol. 420. Manuque
juxta ritum, conformata, ac compo-
sita *Sanctissime Trinitatis Unitatem*
denotari Vir multæ Lectionis tra-
dit . Verum fusior in hoc *Bosius de*
Cruce, præter *Gretser. Lipsium*, aliosq;

Earum usus, & *Romano Pontifici*
ipsa met *Episcoporum* forma; etiam
si *Baculi* nullo modo, vel quia
D. Petrus illum à se retraxit, ac di-
scipulo dedit, vel quod illius reser-
vatio ad trahendum, non sit neces-
saria *Papæ*, qui coarctatam potesta-
tem haud habet, eam à solo Deo re-
cipiens . Ut *Innoc. c. 3. de sacrif. 64. ex*
Gloss. cap. un. §. ungitur circa fin. de Sa-
cra Unct. & D. Th. in supplem. qu. 40. n.
7. ad 8. Ferula tamen sibi pro tem-
porali potestate concessa, traditaq;
à *Priore Canonorum Leoni X.* Ex
Paride de Crassis Ceremoniarum
Magistro, & aliis probat. *Rev. P. Jo.*
Ciampinus in Dissert. edita 1690. V. P.

Roccha de Munerib. Pontificiis. M. S.
Nos in Aquilano Collis Magii Cæ-
nobio, Chirothecas Divi Petri Cęle-
stini humiliter coluimus.

Chirothecarum autem privilegium
in Episcopis tale est, ut iis aliisque
Insignibus in aliena Diœcesi cele-
brando uti queant, præter Baculum,
quod præcisum Jurisdictionis exerci-
tium refert; In habitu enim Jurisdic-
tionem ejusque signa retinere cum
iis, etiam cum Mitra indicante Di-
gnitatem, sed nequaquam in actu.
Solidè probat more suo P. Zacharias
Pasqualigo de Sacrif. Missę to. 2. quęst.
1230. nu. 6. per tot. Ideoque foris ce-
lebrans, Benedictionem absque Ba-
culo impertitur. De qua præter Paul.
Ma: Quarti de Sacr. Benediction. multus
est Jodoc. Lorichius Doctor, ac Fri-
burgensis Academię Professor. in
Thesaur. Theolog. Verbo Abbas. n. 13.
fol. 18. to. 1.

Neque obstat illud Sacri Concilii
Tridentini decretum Nulli est licitum,
cujusvis privilegii prætextu Pontifi-
calia exercere in alterius diœcesi, nisi
de Ordinarii loci expressa licentia, &

Q

in

314 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
in personas eidem Ordinario subjectas
tantum: si secus factum fuerit, Episcopus
ab exercitio Pontificalium, & sic
ordinati, ab executione Ordinum sint
ipso jure suspensi. Quod habetur *sess.*
5. de Reform. cap. 5. ubi meliores No-
tæ Scriptoris elaboratissimi, ac bonæ
memoriæ *Abb. Michael. Justiniani,*
permittentibus Eminentissimis Pa-
tribus Sacri Sanedrii. Similia in
Constantiensi cap. 2. relato in *cap. pla-*
cuit. 7. qu. 1. & in eap. 1. & per tot. q. 2.
Inter Doctores, præsertim *Fagnan. in*
cap. cum dilectus nu. 22. de Relig. Do-
mib. & in cap. quia nos num. 5. & 12.
de Auctor. & Usu Pallij, ac per tot. &
Frances de Eccles. Cathedral. cap. 32.
num. eod.

Extendendo Conclusionem, & ad-
versus Nuncium Apostolicum ex *Bar-*
bos ad d. Concil. cap. 5. n. 18. Eminentiss.
De Luca in Theatr. Verit. & Just. to. 3.
de Træhement. discurs. 16. nu. 5. con-
fulens in casu Funerum. Qui nequit
concedere, ut alius Episcopus, pro-
prio contradicente, Pontificaliter
celebret, & præsertim cum Chirothe-
cis. Corona de Potest. Episc. tract. 2. cap.
4. nu.

4. nu. 5. Barbosa eod. tract. alleg. 6. n. 8. & alibi. Pegas prefato opere de Competent. par. 1. cap. 36. num. 11. & 12. explicans, & limitans ex Bonacina, Capitulum sede vacante posse hanc licentiam impertiri. De qua facultate consulendus tamen Fermosin. in peculiari suo Tract. de Potest. Capit. hoc tempore.

Concilium autem sancire, non de usu absoluto *Insignium Pontificalium*, sed de illo tantum exercitio habente actum transeuntum in externas personas; Ita ut proinde requiratur ad exercitium duplex conditio, Diœcesani scilicet licentia, & Exercitium in subjectos ipsimet Diœcesano. Optime distinguit prædictus P. Pasquali-geo ead. qu. nu. tamen 7. folioq. 452.

Quibus addimus casum localis Privilegii in Ecclesiis, & sacris Basilicis Monastici Ordinis *Casiniensis*: in iis enī Episcopi requisiti ab hac Cōgregatione, Pontificalia exercere possunt cum plenissimo *Chirothecarum* usu absque ullo Diœcesani assensu. Idque ex Apostolicorum Indultuum thesauro, *Eugenii* præser-

316 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
tim *Papæ IV.* anno 1436. bis eadem
die, ut *Constit. 63. & 64. to. 1. Bullar.*
Casinens. Romæ compilati, ac editi
per Reverendiss, Archiviorum Præ-
fectum, ac olim amicum nostrum,
P. D. Cornelium Margarinum.

Si fortè deficerent *Chirothecæ* Epi-
scopo, aut alio Antisti solemniter be-
nedicenti, *Benedictionem* censemus
non irritari, sed mutilam tantum,
ac imperfectam fieri, ex *Ritus* omis-
sione ad ejus integritatem pertinen-
te juxta ea, quæ optime discurrendo
tradit *P. Paul. Maria Quarti de Sacr.*
Benediction. tit. 1. dub. 2. fol. 9.

In *Anglia*, & *Londini* (cujus *Me-*
tropolis, ac *Regni* dulcis nobis hæ-
ret semper memoria) pictum vidimus
Archiepiscopum, seu potius *Pseudo-*
Episcopum Cantuariensem, Genero-
sum, ac plurimum Reverendum
(ipsius met ibi *Titulos* transcribi-
mus) *D. Gilbertū Sheldon* *Regni* Pri-
matem, nobisque apprimè notum,
indutum iisdem sacris *Catholicæ*
Romauæ Ecclesiæ Ceremoniarum
Vestibus, cum *Chirothecis*. Quia vio-
laceæ, sive *Oenopæ* usuales in *Eccle-*
sia

fiæ Prælati antiquiffimæ, fimileſque
colori veſtis Domini, ex Nonno in Jo.
19. Scherlog. to. 3. in 5. Cantic. & Ma-
cris in Hierolex. V. Birrus f. 85. pravis
artibus Regina Elizabethæ, redivivæ
Jezebelis, fuere proſcriptæ, & ad ſi-
milem quamdam Sacri Conſiſtorij
Advocatorum veſtium formam au-
dacter immutatæ.

Doctores eo in Regno, Templi
Minifterio, juxtâ propriam Caroli
Regis II. Liturgiam addicti, quos
Prædicantes appellant, Talari veſti
abſque pallio Stolam ſericeam nigrâ-
que ad talos uſque, Dignitatis gra-
tia, adjungunt, à noſtra quoque pla-
nè diverſam, quæ neſcimus an rectè
à nonnullis Orariû vocetur. Hęc vero
lumina Lectoribus Philologis haud
ſupervacanea fore arbitramur.

C A P U T IV.

De Abbatum, ac aliorum Anti-
ſtitum Chirothecis.

EO prorsùs modo quo Pontifi-
ces, id eſt *Epifcopi*, dum hono-

ris gradus adipiscuntur, *Abbat*es non pauci, ex Apostolica Sedis privilegio, dum inaugurantur, cum Episcopalibus Insigniis *Guantos*, seu *Chirothecas* accipiunt: quod eruditè adnotavit Insignis Tolosane Academiæ Decanus *Anton. Dadin. Alteserra* in suo *Asceticon*, sive *Origin. Rei Monast.* Parisiis evulgat. anno 1674. De veteri ipsarum usu habetur simplex memoria in *Vita S. Philiberti Abbatis* pag. 14. iis paucis verbis: *Latro Guantos illius illicita præsumptione furatus est. Quarum forma* describitur per *P. Ascen. Tamburino* in *de Ju. Abbat.* vol. 1. disp. 20. qu. 2. n. 13. ut scilicet contextæ sint, aureoque circulo in extrema parte insigniter ornata; Nequæ carent simbolo de mundis operibus ab omni inquinamento, exemplis mediis Sæctorum, per albedinem enim Castitas, & Munditia designatur in actionibus. Manus autem operiunt, ut sinistra nesciat quid agat dextera, juxta Dominicum Elogium, & *Durandi* sententiam in *Rationali*, ab eodem *Tamburino* absque vlla molestia

Lectorum repetita d. disp. qu. 1. n. 10.
fol. 343.

Benefico igitur Summorum Pon-
tificum indulto *Chirothecarum* usus
cum ceteris Episcopalibus ornamē-
tis fuit elargitus *Abbati Archicæno-
bii Mantis Casini*, vel immediatè, vel
mediis Legatis Apostolicæ Sedis.
Quemadmodum præ multis testatur
*Goffrid. Windocinen. in Chronic. S. So-
phiæ Benevent. antiquis. & meminere*
f. 689. nec non adsunt Calomani Reg.
*Hungar. Decreta lib. 2. c. 37. limitati-
vè tamen ad præcipuas Ecclesiæ so-
lennitates. Et merito sic fuit decora-
tus *Abbas Casinensis*; appellabatur
enim paulo post initium nascentis
Ordinis *Abbas Abbatû, & Vicarius*
natus Apostolicæ sedis. Ita *Leo Ho-
stiens. in Chron. 4. 64. qui lib. 1. cap. 82.*
tempus pertingit hujusmodi conces-
sionis an. 1040. per *Leonem Nonum*
Abbati nimirum *Sanctæ Justine Pa-
tavine* in Pontificio reditu ex Mon-
tis Gargani peregrinatione, atque
in transitu per Casinum, ubi in Pal-
marum Dominica Papa solemniter
celebravit. De quo Indultu peculia-*

320 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
ri autenticum testimonium prostat,
& habetur Constitutio. 2. num. 2. in p.
To. Bullarii in precedenti capite lau-
dati P. Margarini. Cardinalis autem
Baronius ad ann. 1049. num. 5. refert
Chirothecas primùm indultas Abba-
ti Montis Casini. Cujus privilegium
hac in parte presertim confirmatum
per Calixtū II. Cōstit. 2. per Honor. III.
Constit 235. vol. 2. ejusdem Bullarii, &
per alios. De vetustiori tamen usu, ex
Theodori Cantuariensis Archiep. ca-
none, qui obiit anno 690. mentio in
Ordine Romano, cum ordinationem
Abbatis designans, post datam ei
ab Episcopo Regulam Tunc, ait, tra-
dat ei Chirothecas, & Baculum. Quę
cum aliis paucis cōtulit Eminentiſs.
Cardinalis Bona Rer. Liturgicar. 1. 24.
12. fol, 217.

Ex eadem rursus Casinensi Con-
gregatione Chirothecarum preroga-
tiva per Honorium I. elargita, con-
firmata invenitur à Theodoro Papa,
anno salutis reparatę 643. Bobuleno
Abbati Monasterii Sanctorum Petri
ac Pauli Apostolorum Ebobio con-
stituti. In eod. Bullar. vol. 1. Const. 2.

323 *Abb. Jo. Bapt. Pacichellii*
dum Rossanensis Archiepiscopus P.
D. Angelus à Nuce. Nec mirum om-
ninò; piiſſimus enim *Ludovicus Pius*
Abbatēs, Episcoporum conſilio in
Monasteriis regendis uti debere,
iisque obedientiam præſtare octavo
ſæculo annoque Chriſti vicesimo ter-
tio, ſuique Imperii decimo, ſolerter
ſanciverat: prout in *Capitul. Reg.*
Franc. ex emend. Steph. Balutiſij, Paris.
1677. to. 1. fol. 635. Perſtringuntur
quoque Abbatēs iidem, quaſi pro-
pterea minus humiles per *Iuon. Car.*
nutenſ. in Epist. non paucis, *Thomam*
Cantipratanum p. de Apib. 6. mellifluè
ac ſpinosè per *D Bernard. ep 42. ac*
3. de Conſiderat. per alios, ac præfer-
tim *Petrum Bleſenſ. epif. 90.* quæ eſt
ad *Guilielm. Abbat.* privilegium im-
probando: atque non abs re dedu-
centem veteres Abbatēs Virga uſos,
disciplinæ, & correctionis, non di-
gnitatis demonſtrandæ cauſa. Etiã
ſi ad tollendam indiſtinctionis cum
Episcopis in Conciliis, & Synodis
diſtinctionem *Clemens Papa IV.* in-
ſtituerit prudentiſſimè, ut exempti in
iis ſedendo, aurifrigiatis Mitris, ſed
abſq;

absq; gemmis laminisque argenteis
uterentur : non exempti verò simpli-
cibus albis, & planis . At in aliis lo-
cis utrisque Mitris uti liceret . Quæ
Privilegia ac limitationes Viterbi
19. Kal. Septembris anno II. Apolto-
licis Decretis fulcita sunt .

Ex Congregatione , quam vocant
Benedictinam nigram , *Divo Benedicto*
Anicio Patriarcha, extēsa sunt Pon-
tificialium hujusmodi privilegia ad
albam, seu *Montis Oliveti* , B. *Bernar-*
do Ptolæmeo Protoparente auspice ,
quæ titulum quoque ac possessionem
passim ostendit , ut id probare mi-
nime oporteat.

Rursus , Pontificia *Urbani IV.*
munificentia anno 1264. Abbas
Congregationis *Montis Virginis* in
oris Regni Neapolitani felicissimis
per *Divum Guilielmum* erectæ, *Chiro-*
thecarum , cum cæteris Pontificali-
bus usu, facultatēq; populo solennem
elargiendi Benedictionem, conteren-
di Minores Ordines , & quadragin-
ta dierum Indulgentias fuit potitus:
docente id *Bullar. præfato Casin. to. I.*
in Append. Constit. 336. pag. 347.

Æquiparari privilegio ac tempore præferri huic merito debebat præclarus Abbas Cæsarei Cenobii *Corbejensis*, qui Princeps est Imperii Romano-Germanici, loco fruitur peculiari in Comitibus, amplamque Jurisdictionem possidet cum Vassallis in Vestfalia. Exemptus, ac Sedi Apostolicæ, & per eam *Celsiss. ac Reverendiss. Sanctæ Sedis Nuncio* ad Rheni Tractum immediatè subiectus; quod Nobis ea in Jurisdictione fuit planè notum. Sibi ergo *Chirothecarum* usus à *Gregorio Papa IX.* fuit indultus anno Christi 1240. ut constat apud *P. Odoricum Rainaldum* qui herculeos *Cardinalis Baronij* labores diligentissimè est prolequutus, to. 13. *Annal. Edit. Romæ* 1646. nu. 24. pag. 544.

De Cluniacensi Abbate cuncta favorabilia sunt supponenda: Is *Cardinalis* est natus *Ecclesiæ Romanæ* ex admodum singulari *Calixti Papæ II.* privilegio apud Monasterium illud satis celebre agentis, *Pontio Abbati* cuidam ac successoribus impertito, subsequuta debita per annulum In-

vestitura: de quo ipse met *Petr. Clu-
niac. epis. 46. lib. 6.* De primaria verò
sibi, præ cunctis *Abbatibus* Regula-
ribus, *Chirothecarum Pontificalium*
concessione, per *Urbanum* scilicet
II. & *Hugoni* Abbati, absque textus
productione *Jo: Frid. Karg. lib. inscri-
pto Pax Religiosa cap. superiori lau-
dato*, videtur sentire.

Idem prorsus de *Vindocinensi* *Ab-
bate*, *Cardinali* quoque nato ex lar-
gitate Pontificum *Alex. II. Gregori
VII. Urbanique II.* Pro quo tamen
videndus *Goffridus*, qui privilegium
sublatum resumpsit *lib. 1. epis. 10.
4c 26.*

Abbatibus tamen, magnifici, opu-
lenti, Regalisque Monasterii *Canon-
icorum Regularium S. Victoris*, unde
quasi ex florido *Lutetie Parisiorum*
Seminario, cum *Viro Theologo*, &
sacro *Interprete* Excellentissimo *Hu-
gone*, plurimi illustres prodierunt; Nec
Mitra, nec *Pedo* utuntur *Pastorali*,
ex veteri consuetudine, sed *Scipione*
seu inferiori tantum baculo cui ni-
tantur, id significante *D. Saussay Pa-
noptie* alias *laudatæ lib. 2. fol. 94.*

Abun-

Abunde satis Privilegia, quoad usū *Chirothecarum*, & longe majora ab hujus Apostolici, & Augustiniani, Ordinis clarissimi Prælati, sive Abbatibus acquisita *P. Gabriel Pennotus* describit.

Fræmonstratensis quoque Canonici Ordinis, à *Divo Norberto Agrippinēsi* patricio, & *Magdeburgensi* Archiepiscopo, admodū pie excitati, Abbatibus, Mitræ, aut *Chirothecarum* Jus non esse, non quia tale non mereantur privilegium, sed ex humillimo, & communi ejusdem Ordinis Abbatum consilio, & causa ab *Innocentio Papa III.* jampridem, in Decreto confirmationis edita lib. scilicet p. *Epist. pag. 118.* ad quas *Bosquetus* insignis scholiastes notavit. *Ne forsā* (verba sunt Pontificia) *ex ipsis supercilium elationis quis assumat, aut sibi sublimis videatur, cum his uti se viderit, quæ Pontificibus, & majorum Ecclesiarum Prælati à Sede Apostolica sunt concessa.* Aurea quidem verba, & à nonnullis Regularibus Antistibus privilegio tanto fulcitis perlegenda,

Cisterciensi Abbati, quatuorque majoribus Ordinis Sanctissimi *D. Bernardi Claravallensis* Abbatibus *Chirothecarum*, seu *Pontificalium* indulta similis facultas, confirmata fuit benignissime à Summo Pontifice *Innocentio VIII.* anno 1489. Apostolicis Codicillis, tum in propriis Cenobiis, tum in aliis, ac Prioratibus subiectis: cum ampla potestate solennem Benedictionem, post Missarum, Vesperarum, & Matutinarum sacra solemnia elargiendis, dumodo tamen aliquis tunc Antistes, vel Apostolicæ sedi Legatus minime adfuerit.

*Abbat*es alii plerique uti sacrorū Patres, Monasteriorum Magistri, & maximi Ascetæ, ac *Triores* quamplurimi iisdem Privilegiis à Sancta Sede reperiuntur locupletati; imò: fere cuncti hodiè Regularium *Abbat*es, vel privilegio, vel Pontificia permissione. *Aug. Barbosa de Ju. Eccles. Uniu. l. 17. 47.* in *Gallys* præsertim, Insignium Collegiatarum *Decani*, quemadmodum *Divi Martini Turo-nensis*, ac *Theaurarii sanctarum*, &

Regalium, quas vocitāt *Capellarum*; ablato tamen usu *Baculi* à ceteris Pontificalibus, *Parisiensis Capellæ Carolinæ Thesaurario*. Scribit D. de *Saussay* operis jam relāti *lib. 7. c. 9.*

Neapoli fulgent privilegio Reverendis. *Abbatēs*, piæ domus hospitalaris *Incurabilium*, & *S. Mariæ de Cesareis*: quemadmodum splendidissimè *Archipresbyter* *Ecclesiæ Regiæ Altamuranæ*, *Iræpositus Canusinus*, uterque in *Appulis*, ut ajunt *montibus*, aliique per *Neapolitani Regni Provincias*. *Florentiæ* summus *Hospitalarius*: *Carpensium*, ac *Vastallanorum* *Prælati* apud *Insubres*, aliique in *Ethruvia*, ac per universam *Italiã Europamque*. Et regulāriter ex vi *Privilegiorum* *Insignia* hæc *Abbatibus* temporalibus indulgentur: perpetuis vero re ipsa, *benedictione* accepta per manus impositionem, ut plerumque per *Sandæ Sedis Nunciũ* *Lutetiæ*. Ex Pontificali *Tamburin. & V. Barbos. 16. per tot. c. 11. 1. 5. & eundem Voto decis. 89. nu. 29. lia. 3: to. 2.* De *Galliarũ praxi* Nos ibi didicimus. *Cōsule Ughellũ in Ital. sac. Per-*
vol

volvè universim pro *Sicilia Rocchum*
Pyrrho; & pro *Archimandritatu* in eo
Regno perperam speravimus P. *Abb.*
D. Julij Lucenti Lucubrationes. De
Germaniæ Infulis, ac aliis sacris, be-
ne notus P. *Bucelinus* scribit. De
Gallis *Abbatibus* adest opus elabo-
ratiss. *Galliæ Christianæ* *Samarta-*
nor.

Dubium excitari posset de *Abba-*
tissis nonnullis valde *Illustribus*, quæ
admodum in *Imperio*, ac *Belgio*,
prærogativis aliàs insignibus deco-
ratis, de quibus maximè id. P. *Buceli-*
nus, in *Sacra Germ. Hermes in Fascic:*
Jur. Publ., & nos alibi scripsimus.
Titulum tamen hujusmodi non didi-
cimus, neque usum exactè observa-
vimus: & jure, quanquam enim nō.
nullis placeat eas locū subiisse *Dia-*
conissarum, quæ in sacris *Liturgiis*,
ac *Syntaxibus* sequiori sexui præi-
bant, id post plures testante *D. Ca-*
rol. du Fresne in *Glossario* sæpe lauda-
to fo. i. 16., & alibi, & frustra pro-
bare promittente in suo nunquam
producto, juxta conceptum *Embri-*
onem *Tractatu* *D. Dominico Macro*
Theo-

330 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
Theologo Melitensi . Eꝛ tamen Cę-
nobiorum Præfectæ ac Virgines ma-
ximæ, quo titulo digniſſimæ, ut quõ-
dam Præfectæ *Vestalium*, de quibus
Vir ſingularis *Lipſius*, habentur pro
matribus familias, & præpoſitis ad
muliebrẽ domum vigili cura mo-
derandam, ſicut videre eſt apud PP.
Pellizzarium, *Tamburin.* alioſque;
& facultas nonnumquam ampliſſi-
ma, de qua DD. ac præſertim elabo-
raſſimus Interpretes *Gõzalez in cap.*
Dilecta de Majorit. & Obed. Uium
clavium haud amplectitur. Hinc ip-
ſis Benedictiones, manus Impoſitio-
nes, & Sanctæ Crucis ſuper Virorũ
capitibus ſignacula, nec non Virgi-
num cum Benedictione Sacerdotali
Velatio pęnitus interdicta. *Gratian:*
20. q. 2. cap. Statuimus, & in *Capitu-*
lar. Caroli Magni c. 72. ſeu inter Capit.
Reg. Franc. per Steph. Balutium edit.
to 1. fo 715. Multo minus Monialium
ſuarum Confeſſiones audire, quem-
admodũ *Gregorum* audaciores *Ab-*
batiffę olim ambiere teſte P. *Magiſt.*
Lupo in Schol. ad Tertulliani præſcrip.
3. fol. 56.

De

De Sacrarum Virginum Antistita,
vulgo *Abbatissa* Ordinis *Divi Benedi-*
dicti, nobillima in Urbe *Cupersani*
Barenfis Provincie *Regni Neapolis*,
quæ singularis est in *Italia*, cum quo-
dam usu *Baculi*, *Chirothecarum*, qui-
bus *Presbyterorum* osculum adhibi-
tum, *Mitræ* manibus sororum supra
ipsius caput elate, non tamen illud
attingentis, *Jurisdictione*, ac *Vas-*
fallis: videndus est *P. Ughell*:

De Provincialissa celeberrima Ca-
nonissarum *Vallis Viridis Messanæ* cū
Gantis, post *Pennottum 2. 2.* Pater
Samperius consulendus *Iconol. B. V.*
3. 24. fol. 440.

Regukari, ex piissimo, ac sanctif-
simo *D. Francisci* Ordine *Minoritarū*
Custodi Hierosolymitani Templi, ut
Summi Pontificis in Palestina Vicario,
cum usu *Mitræ*, *Chirothecarum* cæte-
rorumque *Insignium Episcopaliū*
ornamentis, privilegium simile *Alma*
Sedes communicavit, non absque
ingenti ac rursus florido post varios
conflictus in celebri *S. Sepulchri* Ba-
silica decore, & *Peregrinorum* con-
tinuo affluentium gaudio. Nec in-
fe-

ferior eorūdem Insignium usus *Maronitarum Antistiti*, ex privilegio *Hadriani Sexti* Pontificis pro *Antiochena Ecclesia* elargito, cujus titulus à Monasterio, ac Templo possidetur *Divæ Marię Carnobim*, vel *Chernubim Libani Montis*: ipse enim cum proprio Patriarcha, decem, Episcopis suffraganeis, & simili gente, Ecclesię ac Sedi Romanę satis fidei eum montem incolit: De utroque notat etiã nonnihil prædictus *D. de Saussay fo. 62. & 63.*

Cui addenda Pontificia Beneficentia ex *Urbani Octavi* fęl. recordationis ævo, in mittendis, quam sæpe Vestibus, ac Pontificalib. Insignibus cum *Chirothecis* ad instar Occidentaliū, Episcopis iis, qui sese Ecclesię Græcæ ornamentis equiparabant. Quoad ipsorum autem *Maronitarū* Mores, ac Ritus videnda sunt ea, quę diu à sedulis *D. Fausti Naironi* Lucubrationibus non insperavimus.

Messanēsis rursus Metropoleos Canonici *Chirothecarum* usus, & Pontificiē alibi fungentibus,

At Mundities interior, ab Ecclesię

fiæ providentia meditata, exposcebat quoque exteriorem in *Chirothecis*, præsertim lineis si usus vigeret, & in sericeis usu receptis si indigerent nonnunquam abstergendis. Priscis enim Fidelibus; tum ex pauperrima crumena, tum ex affectuum remissione lanæ primum, ac lineæ, deinde subserica etiam in sacris adhibita pro comperto habemus, cum holoserica vestis, tanquam quid rarum, ab *Heliogabalo* indutum, longè post ad Equestres, ac Populares transferret, aperto quoque *Baphio*, sive officina pro purpurino lanæ, ac serici colore. Ad *tex. in l. 2. & l. Privata C. de Murileg.* De Linea Ethnicorum, *Tunica* in sacris *Apulejus* in *Apol.* & *Scheffer. Ital. Philos. 14.* ubi de Pythagoricis. At pervolve *Saussay Pannopl. & Bona Liturg. c. 5. & 24.* & videndi potissimum *Ferrar. ac Rubenius* in locis jam apertis, nec non *Bulenger. de Sacr. Vestib.* Hinc in canone *Synodi Galon.* sanè decretum legimus: *Linteamina Altaris, & Indumenta sacerdotalia, non nisi à Sacerdote vel Diacono, vel aliqua bona Ma-*
tro-

336 *Abb. Io. Bapt. Pacichellii*
exercitium, *Chirothecarum* consue-
tudo potissima jam est demonstrata.
Hęc autem non semel intercisa, Jure
id mandante, vel more suadente. Sic
Leges Saxonice Regiis Prętoribus
pro Tribunali sedentibus *Chirothe-*
cas ferre vetant, ut legitur in earum
Speculo lib. 1. a 69. & lib. 3. viden. a
45. §. 10. sancitum enim est ibi quod,
si sub Regis banno sit cognoscen-
dum, Scabini sive Judices, sententiam
ferre debeant, Inermes, Jejuni, pileis
& *Chirothecis* detractis, ac palliis in-
dutis, materiam exornante *Georg.*
Ritthersf. I. C. instructissimo in de Ju.
Asyl. 3. 34. fol. 40. Nos Principes
summos utriusque sexus, & Proreges
adimus: ac summum Pontificem in
cubiculo, tum in sacello veneramur
Chirothecis, ac Pileis in intermedio
conclavi depositis: quod si cupien-
tes audiri, petentesque se ad humilli-
ma beatorum Pedum oscula permit-
ti, id negligent, per Magistros Cere-
moniarum Sacri Palatii, vel Inti-
mos Cubicularios monentur, & cum
Birretis ad custodiam, ipsis aufe-
runtur.

In Jure quoque Saxonico ar. 5. cap. 33. quemadmodum est narratum de Gallis cap. 2. Antequam Vassallus accedat ad Dominum, Gladium, Cultellum, & Calcaria, Pileum, & Mitram, deponat, Chirothecam, & Cappam exuat, &c.

Militibus inter Ignominie species earum detractio, apud Anglos prefertim, ex Valsingamo circumspecta in Eduardo III. Rege; sed putamus juridicam, aut potius militari aliquo more violentam. Cum potior belligerantium pena, Armorum esset privatio l. 2. ff. de his qui not. Inf. & 2. Reg. legatur Non eque gloriabitur accinctus, & discinctus De Grifone pro Martano spoliis mentitis surrepto Areost. 17. 131.

Gli havean levato l' Elmo, e la Corona,

E lasciato in farsetto assai vilmente.

Docet inde, Goffredi nomine, Tassus auxilium respuens Armide 4. 81.

Io per me qui depongo Elmo, e Lorica,

Qui mi scingo la Spada, e più non fia,

338 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
Ch' adopri indegnamente Arme à
Destriero,

O'l nome usurpi mai di Cavaliero.
Alias in Castris nuda Manus Pacis
inditium. Virgil. II. de Aenea

Oremus Pacem, & dextras tendamus
inermes.

Etrursus lib. 12.

———— *Dextram tēdebat inermem.*

Areostus de Norandino Rege 18.66.

Et alzando la man nuda, e senz' arme

'Antico segno di tregua, e di pace
De Clorinda Tassus 12.69.

E la man nuda, e fredda alzando
verso

Il Cavalier, in vece di parole

Gli dà pegno di pace.

Non ignoramus Baculos, & Arma
ritu antiquo in sacris ædibus depo-
sita, capto à Diacono Evangelio; cõ-
siderabant enim prisca Fideles, hu-
militer ante Dominum stare oportere
ex Amalay. 3. 18. Honor. Gemm.
1. 24. Durand. in Rationali 4. 24. Mori-
rino 4. 18. de Pænis, ubi, & de accedē-
tibus ad Confessionē, ac vulgato de
Myster. Missæ. Hidelberti carmine

Ple-

Plebs Baculos ponit, stat retegique
caput.

Quam notitiam illustrat Nicol. de
Plove Posnonien Presbyter ab an-
no 1434. quo claruit, & in *Missæ Ex-*
posit. ubi: *Cum legitur, inquit, Evan-*
gelium, Arma, vel Baculi deponuntur
in signum quod, juxta doctrinam Evā-
gelicam, parati sunt fideles, non armis,
sed patientia se defendere. Hinc me-
minimus vidisse in Oris septentrio-
nicis nonnunquam Equestris ordinis
Milites, dum Evangelium legebatur,
Ensi manum admovere, aut de vagi-
na educere ad testandum, ut dice-
bant, eo gestu se paratos pro Evan-
gelica defensione, & sanguine effuso
pro virili pugnaturos. Ubi id con-
suetum, *Chirothecas* profecto exuen-
das censemus,

Universim verò ex munditie Men-
sæ affidentes *Guantis* manus detegūt;
& *Vindobonæ*, sive *Viennæ Austriæ*
illaudatam vidimus, & audivimus
puellarum consuetudinem, quæ ob
manuum scabiem, ac Pustulas seu
maculas sanguine rubentes, frequen-
tem (quod doluimus) *Parmæ*, cibos

ori admovebant digitis tantum earum manicarum, quas *Dactylothecas* propriè appellari suavisimus, apertis, ac uolutis . Quod si Romanis mos erat probatissimus, nudis pedibus accumbere, soleis detractis, ut ex *Plinio, Seneca, Plauto, Horatio, & aliis* probant *Petr. Ciaccon. de Triclinio Fulv. Ursin. in Append. ad Illum fol. 306. Hier. Mercurial. Art. Gymnast. I. II. Raderus in Martial. 14 60. Balduin. de Calceo, ac alii; Cui assuetudini Servatorem nostrum, & Apostolos prudenter sese adaptasse volunt *Salmeron Alf. 4. p. 2. to-7. Jo. Maldonat. in Luc. 7. nu. 37. ubi Card. Tolet. Gretser. in Demonst. Dogm. Cathol. Eccles. cap. 7. Villalpand. in Ezech. 23. & aliis.* Haud dubium de nudis Manibus, quas *Christo, ac suis, nunquam Manicatas, seu Chirothecis* vestitas, constare diximus. Et de Priscorum summa in sumendis Eduliis Munditie, validissimum ex frequenti manuum lavatione argumentum *Lamprid. enim in Heliogabalo: Cum tantum, scribit, biberent, per singula fercula, & Manus, quasi comedissent, lavarent.**

Idem.

Idemque paulo post *Ut haberent viginti duo fercula ingentium epularum, & per singula lavarent.*

Imo, si Nudipedalia à Viatoribus, Viris Principibus, Puellis, & Servis usu habita, in Templis, in Processionibus, in superstitionis, in Funeribus, in Magicis, atque in bello, ut ad satietatem probant *Bened. Balduinus de Calceo Antiquo cap. 23. ac Theoph. Rainaudus in Heterocl.* Manus etiam nudæ laudatissimæ in rebus mæstis, cum Vestes hilariores exuuntur; Paulatim tamen, ac nostro ævo *Chirothecæ* nigro tincto colore ad *Luxus* exhuberantiam sunt investæ.

Scorteæ Colobia, vulgo *Colletti di Dante*, dupla, ac præter morem crassa, quacumque corporis parte vetita, etiam pro *Chirothecis* in *Sereniss. Etruriæ Magni Ducis* ditione, Minimè tamen, Baronibus, Aulicisque consueta, tradente Doctore *M. A. Sabello* in laudata *Italicè Præctica Univers. Litt. C. V. Colletti pag. 91.*

Verum sponte *Quantos* sibi vetat quisquis illorum altero, vel vno in

Curia, vel Basilicę scamno, aut in
 aliis subselliis deposito locū acqui-
 rere intendit, secundum praxim fe-
 rē communem, de qua cum *DD. Me-
 la in Addit. ad Decis. N. capol. Gizza-
 rell. 17. n. 18.* Cui tñ rationē ex *Juris
 Civilis ventre hauſtam*, ac desidera-
 tam supplemus; ea siquidem, quæ in
 nonnullis sunt bonis, occupanti con-
 ceduntur, §. *Feræ igitur Bestiæ Instit.
 de Rer. Divis.* Et fundatur in illo sa-
 cri text. *Deut. 11. 24. Quicquid calca-
 verit pes vester, vester erit*, quo uni-
 versale, ac primæuū suppositū domi-
 nium indicatur. Quia etsi ad pos-
 sessionem acquirendam sit animus
 requisitus cum corpore, ad retinen-
 dam sufficit solus animus *I. C. in §.
 possidere Instit. de Interdict. iis verbis:
 Quin etiam animo quoque solo retineri
 possessionem placet, idest ut quamvis
 neque ipse sit in possessione, neque ejus
 nomine alius: tamen si, non relinquen-
 de possessionis animo, sed postea rever-
 surus inde discesserit, retinere possessio-
 nem videatur.* Quo circa per *Guan-
 tum* facillimè vacuum locum possu-
 mus adipisci. Acquiritur, retinetur,
 & cul-

& cultu quasi religioso per quoscūque observatur *Neapoli* in Regia, & ferè *Luxutiantis Naturæ*, *Italię Urbe*, in cujus *Tēplis* quadringentenis *Pietas* ultra famam, & miracula *Sāctorum* perpetua : de quibus consulendus *Vir Antiquę Eruditionis sciētissimus* ē *Soc. Jesu P. Sylvester Petrasanta*.

Hinc apud *Alemannos*, & preferim *Colonia Agrippinæ*, quæ adversus ineptè vocitatam *Bataavorum* *Reformationem*, propugnaculum est *Catholicum*, in templis ad numerum dierum per anni circulum, scamna sunt solo affixa, & pro utroque sexu benè disposita, tum sēssionis, tum lectionis commodo. In quibus accumbentes *Fideles* cælestibus dapibus *Eucharistię* in summo altari, quandoque valde distito, cum *Chirothecis* relinquunt *Pileum*, *Birretum*, *Strophium*, *Rosarium* pluresque sacrarum precum libros, quorū celebre *Urbs* illa est emporium. Hæc autem cuncta, & post diuturnam moram fideliter ibi repetunt. Quod *Utinam* in *Galliis* atque *Italia* con-

344 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
tingeret, ubi locorum Ingenia vivi-
diora, & magis ad nouandum pro-
na: per ea que acutissimus *Casp. Hu-*
artes Hispanus auctor tradit.

Jure prohibente variis modis *Chi-*
rothecas gestare nefas. Experiuntur *E-*
piscopi, ac similiter *Antistites* insigni-
ti, quibus in *Sacrificiis Defunctorum*,
& in die *Veneris* majoris hebdoma-
dæ iis uti non licet ex *Cærem. Episc.*
lib. 2. cap. 11. & 29.

Semper verò sacris facientibus
Præsbyteris indictæ, quanquam ab
eorum nonnullo tunc adhibitæ, ex
corio quidem elaboratæ, ad *Episco-*
paliū ex serico textarum discrimen
Jo. Frider. Karg. in Pace Religiosa jam
cap. 3 sup. laudat. loca non proferens
ut Genti nimis forsan *Libertinæ in-*
oris frigidioribus parcat.

Pro *Archidiaconis* aliisque *Pres-*
byteris in Dignitate constitutis, vel
non, *Synodus Londinen.* anno 1200. à
Cappis manicatis (lege *Guantis*, vel
Chirothecis) deerevit abstinentiam.
Idque ex *Doctoribus* sensere prefer-
tim *Gonzal. cap. 15. de Vita, & Hon.*
Cler. num. 10. fol. 55. tom. 3. Decr. &
Carol.

Carol. Annibal Frabottus J. C. Parisiensis Excellētis. qui supra se ipsum scripserat *Disquisitiones de Numero Puerperii, & de Justo partu*, legitimū defendens Undecimensem, & intra Avicēnæ Scholam: *prælect. inquam ad eund. tit De Vita, &c. fo. nobis 41.* quo in textu is *Manicas* pro *Chirothecis* interpretatur: Gonzalez vero æque eruditus pro *Vestis extremitatibus* explicat. Adstipulatur Servius Grammaticorum Anteambulo his verbis *Tunicæ Vestræ habent Manicas ad illud Poetæ carmen Aen. 9.*

*Brachia Manicæ velant extrema
capaces, &c.*

Et ne sacra via pedes fugiant: In Decretis Concilii Eboracensis Annal. parte posteriore apud Hovedenum *Præcipimus*, sic habetur, *etiam ut Sacerdotes, non in Cappis Manicatis incedant, sed in vestibus suo ordine congruis.* Missa quoque Vetus, à docto Viro Hugone Menardo post Sacramentor. D. Gregorii librum edita præstat legenda *Exuat Manicas, lavetque manus.* Qui Canones plane

346 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
sanctissimi, ac venerandi antiquati
non sunt Cordatis, & Conscientiæ
stimulis actis Ecclesiæ Viris; sed tan-
tum Luxuriosis, ac nimium apertis,
quibus jam jam, & antiquatum sa-
cro sanctum erit Evangelium.

Testimonia Clericis ad rem facien-
tia damus hic dignissima. Concilium
primo loco Provinciale Cloveshovię
sub Cutberto Archiepiscopo cap. 28.
cujus sanissimum decretum tale: *Ve-*
stibus consuevis, juxta formam videli-
cet priorum, sive Clerici, sive Mona-
chi (optima extensio, de qua Nos
paulo infra) *deinceps utamur: nec imi-*
tentur seculares in vestitu crurum per
fasciolas, &c. de quibus, idest Cru-
ralibus fasciis J. C. Ulpianus in l. ar-
gumento 25. ff. de Aur. Arg. Leg. Sic in-
ter Capitularia Regum Francor. à
Steph. Balutio emend. to. 1. fol. 153. in-
ter ea Childerici III. anno 744. san-
ctum Clericis Vestimenta, vel Cal-
ceamenta, quam quę Religionem,
decent, habere minime licere. Quę
proculdubio *Quantorum* exuberan-
tiam pertingunt. Deinde procedi-
mus

mus ad Patres, Latinos, & Græcos, breviter tamen more nostro, ne ex sacra Censura, nonnullis nimium, Critici, aut Satyrici videamur. Et D. Hiron. eloquenter perstringens ad Eustochium: *Sunt quidam, inquit, mei ordinis, quibus omnis cura est de Vestibus, si bene oleant, si pes laxa pelle non folleat. Quæ circa Odorem, ac Pellem infælici hac ætate, seu ferreo sæculo ad nonnullorum in Ecclesia, Manus forent applicanda.* Clemens Alexandr. *Pædagog.* 3. 11. invehens in Vestium Luxum *Vestis indicat cujusmodi Mores nostri sint: & cultu corporis augetur Luxuria.* Mellissus Bernard. in *de modo bene vivendi serm.* 9. prorsus declamans *Non facit ornatum Clericum tenera vestis, sed Munditia Mentis.* D. Jo. Climaci Scholiastes ad *Grad.* 10. num. 21. diffinit Vestium cultu pravas in anima cogitationes progigni. Optime tandem *Mattheus Parisius* in *Henrico Anglorum Rege III.* ubi hujusmodi Anglicanæ Synodus verba refert non conremnenda *Quoniam de habitu Clericorum, qui non Clericalis videatur, sed potius mi-*

litaris, grave scandalum laicis generatur, firmiter statuendo præcipimus, ut ad formam de Vestibus Clericorum, quam de Ornamentis Equorum, in generali Concilio edita, per subtractionem Beneficiorum ab Episcopis restringantur: ita quod in mensura decenti vestes habeantur, & capis clausis utantur in sacris ordinibus constituti, maxime in Ecclesia, & coram Prelatis suis, & in conventibus Clericorum, & ubique in Parochiis suis, qui cum animarum cura Ecclesias susceperunt. Et ut possint Episcopi alios melius ad honestatem vestium, Tonsuram, & Coronam decentem, & Equorum ornamenta idonea coarctare, provideant, ut à suis Clericis commensalibus hæc prius faciant observari, habentes eos in vestibus, calcaribus, fœnis, & sellis, Clericalis gerentes habitum honestatis. Patrum quidem verbo ex exemplo, si expediat, Reformatio, primo, & potiori loco habēdos Majoritas in parvulis quoque ad luxum proclivibus, & Divinum cultum non foventibus, etiamsi ulteriorem haud faciant vitium, nec lautiores iustruant mentas.

fas: postmodum descendendum ad *Minoritas*, quemadmodum ex *Sacra Historia Adagium* protritum.

In argumento quoque strictius rē suppeditant synodica, [quamplurimæ Magistrales Constitutiones. *Chirothecas* igitur incisas, veluti ad sæcularem luxum magis aptatas, nullo unquam tempore *Clericis* deferre licitum. Alias vulgares, & minus pulchras nisi necessitatis causa permissas ex *Synodo Ravennatensi* anno 1607., ut putamus in casu Infirmi- tatis, aut longi Itineris. Rursus in Ecclesiis, ac tempore maximè Divinorum Officiorum ab iisdem minimè deferendæ. *Synodus Castellana*, elapso sæculo, annoque 1595. Multo minus cum superpellicii indumento in templo vel foris: qua occasione, *Violas, Rosas, Floresque* alterius generis præ manibus habere inhibitum ex *Nucerina* de anno 1606. Pro odoratis vero *Chirothecis*, Clericorum mulcta anno 1631. in *Farraconensi* Concilio sancita, forte quia corde non bene olet, qui manibus, ac vestibus olere studet. Quæ Decreta

val-

350 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
valde congruentia ad laudabilem,
Clericorum Institutionem refert fi-
deliter *D. Gasto Chamillard* Doctor,
ac Regius Professor Sorbonicus in
de Corona, Tonsura, & Habitu Cleri-
cor. fo. nobis 234. 242. 244. & 655.
Et apud *Bolland. in Vita Sæctæ Vual-*
burgis seu Act. 55. to. 3. fol. 325. de
quodam ex partibus *Franciæ* adven-
tante, oscitanterque cum *Vuantis*
Ecclesiã ingresso, refertur eos à ma-
nibus revellere volente, minimè inve-
nisse: post quatuordecim tamen dies
oratione habita ipsum recuperasse.

Fulciuntur hæc optimis aliis, ac
sanctissimis placitis, nec obsoletis,
nec pænitus novis; *Canonico* enim
cuicumque, vel in Dignitate consti-
tuto, aut Ecclesiæ cuilibet Ministro
Clericove, dum *Horariis Divinarum*
Precum officiis interest, aut *Proces-*
siones, funeta, vel Functiones Eccle-
siasticas obit, superpelliceo aliove
sacro indumento induto, manibus
Chirothecarum tegumentum vetitum
omnino. Sic pro *Ecclesia Mediola-*
nensi in ejus *Actis* planè heroicis,
quæ ubique summum pro Dei famu-
latu

latu ardorem D. Caroli Borromæi ostendunt p. 1. fol. 154. col. 2. & fol. 783.

Sacerdos tantum Benedictionem daturus, Venerabile Sacramentum velatis accipit manibus: ex Gauanto in Rubric. Missal. 4. 12. 9. Ritu forsitan à Veterum Religionis studio desumpto, & ad sacra mysteria evecto. iis siquidem supplicantibus, non modo fuit moris supinas manus protendere, quod *Lycaon Achilli*, & *Europa apud Moschum* egere *Iliad. 1. & 21*; notatque de *Camillo Plutarch.* & *Virg. Aen. 12.*

Ille humilis, supplexq; oculos dextramque præcantem

Protendens

Ipsumque verbum *Præcari* Latinis Grammaticis à manus porrectione promanatum censetur. Verum eas velabant, quod *Homer. Iliad. 1. de Chryse*, ac de *Theseo Plutarch.* testatur. Veloque Oleæ ramo involuto *Virg.* affirmat *Aen. 12.*

Velati ramis Oleæ, veniamque petentes

Sic Plant. in Amphit.

Ad nos veniunt flentes Principes.
Ve-

352 *Abb. Io: Bapt. Pacichellii*
Velatis manibus orant ignoscamus,
peccatum suum.

Liviusque 4. Belli Punici: Ramos
Olea, ac Velamenta alia supplicum
Porrigentes orare ut se reciperent.

Neque à Clericis sive Acolytis In-
cruento Mystæ sacrificio servitium
præstantibus habendæ Chirothecæ:
prout eadem *Acta p. 4. fol. 75 r. col. 1.*
Et quod Ceroferarii quique, mani-
bus nudis, nec superpelliceo tectis
tractare debeant candelabra, habe-
tur in *Cæremoniali Ambrosiano lib. 1.*
fol. 233. docentque *Crassius de Cære-*
mon. Cardinalium c. 14. *Fantonius in*
Carmelitar. 2. 8. 1. & *Paul. a S. Jo: in*
Discalceat. D. August. c. 12. quos se-
quitur *P. Maggus De Sacr. Cærem. in*
Offic. & Choro Opus. 3. disquis. 1. pag.
390. cōtra Tutinium in Camaldulens.
qui adversus erat ne candelabra in-
ficerentur.

Quandocumque vero *Seminarii*
Clericis vetitæ. *Ibid. fol 986.*

Item *Sacerdos* celebrans, illas non
audeat ponere in Altari. Ex iisdem
Actis p. 1. fo. 10. col. 1.

Quicumque demum Fidei ad su-
men-

mendum sacrosanctum *Eucharistiæ* Sacramentum accedenti, indictum, omnino manus habere *Chirothecis* impeditas, vel *Manicis* (melius declarans) aut sudariolo, vel similibus. *Actor. præfata p.4 fol.726.col. 1.* observabat enim prudentissimus, ac fervidissimus Pastor fidelem Christi quemcumque, tanquam mancipiū cum nudis, flexis, & quasi vinctis manibus oportere ad sacram Synaxim intrare, illamque comitari, nec minus digna compositione subditorum ad Principes Terrę. Ex ea si benè procedat, cæteri templo adstantes ediscunt, sin minus in scandalum incidunt: quod utinam inter Christianos haud contingeret, nec nobis dolentibus laudabiliora de facie, ac manibus Musulmanicis, in superstitiosis eorum Mesquitis audiremus.

Gentiles olim Romani, eorum Rege *Numa* imperante in sacris manus velabant ex *Livio*. Hinc *Venusinus* cecinit.

————— *Et albo*

Rara Fides colit velata panno
Legatos quoque ad Pacem petendam

piunt, citra omnem vanam Luxus
ausam, in Viris Ecclesie illuc, per
quam doctis, & exemplaribus, quod
nemini blandientes accuratè aliàs
vidimus, fideliterque calamo narra-
mus.

At inferioribus *Episcopo* nequa-
quam concedendas, ut eminentio-
ris gradus appareat distinctio. Ele-
ganter *Illustriss. D Anton. Paulutius*
in sua *Jurisprud sacra tract. 2. cap. 18.*
num. 7. significavit, quæ in *Abbate*
sic decorato equè militant.

Nec putet quisquã è nostro Sche-
diasmate *Cenobitas* eliminandos po-
tissimas quorũ Virtutes affectu pla-
nè religioso percolimus; Videndum
enim, an ipsis, citra Dignitatis gra-
dum, ac modestiæ Metam *Quantorum*
sive *Chirothecarum* usus, ad propriũ
ac privatum commodum, expediat,
sitque permittendus.

Responsio absoluta omninò est
negativa, pro qua ipsos met Patres
audiamus. Designarunt ij, primasq;
vestes induere, communi vocabulo
Colobium appellatas, aut *Lebitum*:
Utraque nomine diversa, re autem

eadem, & una, quemadmodum statim videbimus, linea scilicet, absque manicis, vel ijs abscissis, ut expeditiores ad ambulandum forent, & ad dormiendum soluti.

Breviter Sozomeni Hist. lib. i. cap. 13. verbum tamen usurpans latinum ibi Nam Tunicis se induebant manibus carentes. Clarius tamen D. Hieron. optimus quidem Linguarum Professor in Prefat. ad Regul. Pachomii ubi: Nihil habent, inquit, in cellulis præter Psiathium, & quæ infra scripta sunt, duo Lebitonaria, quod Aegyptijs Monachis genus vestimenti est sine Manicis, & unum jam attritum ad dormiendum, vel operandum &c. Rufin. de Vita Patrum c. 13. Tabennensisj appellantur, quibus usus est indui Colobijs, quasi saccis lineis. Et cap. 7. Indumentum ejus stuppeum Colobium erat, quod apud illos Lebitos appellantur, & linteum quod collum, & caput obvolueret. Apertius etiam Cassian. de Institut. Cenobitar. c. 5. hoc modo: Colobiis quoque lineis induiti, quæ vix ad cubitorum ima pertingunt: nudas de reliquis circumferunt manus, ut

ex aduerso pro Cænobitis qui, maximè apud Nostrates, Chartis impallescunt, textus erit *Addit. Constit. Caroli Magni cap. 12.* ita decernens *Abbas omnino prouideat ut Monachorum unusquisque habeat Wantos in aestate; & Mussulas in hyeme Vervecinas; Aestiva tamen Guantorum* species nō nihil præter ordinem portendit, quod frigoris remedium exuberat, & forsan ad Agrorum cōducit culturam, in qua sese magis exercebant Veteres Monachi; Et nota est *Carolina Pietas* in Ecclesiarum Cathedralium, & Cænobiorum complurium erèctione, amplissimis proventibus in subsidium elargitis, ac prudētissimis Legibus promulgatis. Numquam labitura Virorum Literis, ac fama sanctitatis illustrium, inde effluxortm extat memoria per uniuersum Imperium Romano Germanicum, quos etiam in minimis Luxui studuisse credere absurdum est.

Fatemur *D. Jo: à Capistrano* trassio-
ribus pellaceis *Chirothecis* usum,
quarum unam sub pia custodia in
ipsum

ipſius patria coluimus, altera apud
Sereniſs., ac Reverendiſs. Medicæum
S.R.E. Cardinalem extante. Id tamen
in militari expeditione, & aduerſus
Chriſtianæ Fidei hoſtes. Adhuc no-
ſtro ævo in oris iis admodum frigi-
dis; ferrea Monachorum temperamē-
ta nobis met obvia fuere, quæ præ-
ter Hipocauſtum, ſeu artificiale Ca-
lefactorium, *Chirothecarum* ſimileſq;
molles nimium aliorum conſuetudi-
nes, & in cilitio delicias reſpuunt;
Quod ſi alicubi apud Monachos
Gantorum abuſus irrepiſit, eſt quid ra-
rum, nec ſtatim ad generalem for-
mulam trahendum: ſiquidem *Cæſ-
ſianus* 19.8. *Collat.* per bellè ait Non
enim à parte minima, ideſt de conſide-
ratione paucorum, ſed de his quæ mul-
torum, imo omnium ſubjacet facultati
uniuerſalis eſt regula trahenda. Una
Avis Ver non aperit, protritum eſt
Adagium, & apud Nutrices: nec pios
admovent viros, quam piorum exē-
pla. Præterquamquod, de peccami-
noſa partis alicujus indecentis ad
Monalticum habitū adiectione ſcri-
piſit Vir omnium numerorum P. Sua-

Q

rez

362 *Abb Jo: Bapt. Patibellii*
rex in doctissimo Opere de Relig. to.
4. tract. 8. lib. 5. cap. 5. nu. 11.

Ipsis autem Monachis etiam Baculi usus, præter Necessitatis, aut Infirmittatis casum interdictus, ut in *Capitular. Reg. Franc.* Notat egregie *Balutius 10. 2. fo. 1092.* qui de supplicii *Fuldensium* Cenobitarum libello *Karolo M.* pro Senum, & Infirmorum sustentatione meminit. Qui *Baculus* expuro jampridem ligno necessitatis gratia adhibitus, ad præstantiorem materiam, & causam insigniter evectus, notante suo more gravissimo Viro *P. Ludovico Thomasino* in sua *Ecclesiast. Disciplina.*

Et quid affirmabimus de Religiosis sororibus perpetuæ clausuræ voto mancipatis? Idem prorsus, ac de *Monachis*, & fortius, quia minus aeris gradibus frigidis expositæ. Earum lege in hoc *Tertiarius* (seu *devotas domesticas filias* in *Belgio*) adstringi censemus, cum non dissentiat *Vestis*. Cujus quidem *Vestis* indecência quæcumque ipsis minime permitenda, ut his plane verbis *Sac. Congreg. decrevit* in *Hydruntina 4. Aug.*

1625. apud Nicol. in *Floscul. V. Terriariae num. 10. fol. 720.*

In *Regula Monialium Fontis-Euualdensium cap. 15.* sancitum legitur *Ut nunquam induant Gantos* ; Lex æquissima, sed forsan emanata priusquam Virgines Deo dicatæ, & diu cum propinquis domi permissæ, effuso per inimicum hominem zizanix semine, cogerentur in claustra. Hodie in quouis præcio habeantur *Chirothecæ*, illarum quoque Donum est Monialibus interdictum, non modo *Bulla* obstante *Clementis Papæ VIII.* anno 1598., verum id minime sentiētibus gravissimis *Doctoribus Fillic. Tract. 34. cap. 3. num. 71. & Bonac. disp. 3. pun. 1. sub num. 9.* quibus addit *Daniel de Nobilib. circumstantiam*, & si proprio labore confectæ sint. In *select. scilicet Controv. Can. & Civ. p. 1. disp. 26 num. 38. fol. 227.*

Clericorum Regularium duodecim Ordinibus ipsorum met adversantur *Constitutiones*, quibus sese *Oratorij Patres*, tibialibus pellaceis tegumentibus peculiariter induentes, manuum nuditati sponte accommoda-

Q 2

runt.

364 *Abb. Jo. Bapt. Pacichellii*
runt. Secus est de *Regularibus Canonis*, qui ante *Sixtum IV.* sæculares ac *Lateranensis* Templi custodes, vix vestium colorem immutarunt apud *Nos*trates, quanquam multiplex, & curiosa exteris ipsarum forma, de qua libellus *P. C. Dñ Molinet* 1666. eam Iconismis *Lutetiæ* prodiit *Monasticon* extat *Anglicanum*, & videntus *Gabriel Pennottus*. Cur enim ipsis pellacæ quidem modestæ haud permittendæ *Chirothecæ*? Quæ tamen *Cylindræ*, vel villosæ, seu *semanicæ* hyemales, manuumque tegmina, sic per *Colum. c. 8.* vocata, magis laudarentur; undique enim *Chirothecæ* sæculi vanam redolent libertatem.

Cunctorumque *Clericorum Regularium* habitum, à sæcularibus ita distinctum, ut depositus, *Apostasię* pænas, canonumque censuras irroget, voluere *PP. ac Theologi Castro-pal. & Diana*, ille quidem 3. 16. 4. 6. hic 9. 7. 5. fusius verò *Illustriss. Civitatis plebis Episcopus F. Reginaldus Lucarinus* in de *Episcopo Regulari cap. 2. num. 322.*

Passim verò quilibet rependere
volens Benefactori met, sive Media-
tori Beneficium, par spondet *Chiro-*
thecarum, & communi utitur voce,
Paraguanti, cui titulo, vel aliud quic-
quam validius, vel præcipua anti-
dotalis Gratitude est optimè inni-
xa.

Imò, tanquam Xeniola, extra
latam Munerum speciem, Prætori-
bus ceterisq; publicis Ministris, haud
quaquam vetita, ex acuta *Ulpiani*
Philosophia in *l. solet 6. s. fin. ff. de*
Offic. Procons. & Leg. videtur soli de
ostendere *Clariss. D. Carol. Eman.*
Vizzanius de Mandat. Principum, seu
de *Officio eorum*, qui cum Imperio
in *Provincias mittuntur leg. 3. cap. 1.*
& vidèdi *Paschal. de Legat. Jo: Georg.*
Kulpis in Cōment. de Legation. Statutū
Imperii: Bragaccia dell' Ambasciado-
re D. Wicquefort eod. opere novissi-
mo Gallicè, aliique per multos ex pru-
dentissima siquidem *Justiniani Cæsa-*
is sanctione in *tex. Novell. 8. Ut Ju-*
lices sine quoquo suffrag. fiant. Omnia
acceptare valdè sordidum, nimis
erò agreste cuncta respuere. Mi-

366 *Abb. Jo: Bapt. Pacichellii*
nima autem hæc ad materiam pro
Otio, quod inter multijuges Ne-
gociorum compræssus, Cerbero
quasi latrante, Hydraque sibi-
lante, vix conceditur, illu-
strandam, sic digesta
sufficiant.

T E L O S!

Ma-

M A T E R I A R V M
E L E N C H V S :

A

Abbates .Galli benedicuntur à
Nuncio Apostolico pag. 328.
ut *Quantos* accipiant 318 & seq.
Olivetani 323 Montis Virginis
ibid. Cistercienses 327 Alii 314
& seqq. Quod non placet Episco-
pis 321. qui Neapoli gaudeant
Chirothecis 328 Uti subjecti Epi-
scopis . pag. 322

Abbatissa Cupersani cū jurisdictione
331 Abbatissarum facultas
pag. 329. 330

Absentia à Choro quando ob Capil-
licium expoliendum permessa. 205

Academia Regia in Urbe pro Pictu-
ra , & Sculptura. 244

Adam vsus videtur Chirothecis 236
& seq. Pellis in eo Serpentina Rab-

Q 4

bi-

- binorum nugæ apud *Vorstium*
Animadvers. in Pirke c. 20. fol. 177
 Aenigma de Guantis. 274
 Aeschylî Tibicinis Ars. 50
 Alapa eû Chirotheca, an probrosa.
 268. 269
 Angelorum vestes quasi Larvæ per-
 missæ. 69
Angelus à Nuce Archiepisc. Rosfa-
nenfis laudatus. 321
 Angli, quoad *Mascheras* 85. *Peru-*
chas. 169 Prædicantium Stola 317
Episcopalis Vestis. ibid.
 Anulus nuda manu ferendus. 270
 Apostoli Chirothecis minimè vfi.
 299. 300
Apparitio Gantorum. 310
 Aragonensium Coma Neapoli. 167
 Arduinus Plinii Glossator Jesuita.
 pag. 131
 Arma larvato an prohibita 121 &
 seq. ablata militibus pænale 337.
 deposita in sacris ædibus. 338
 Atellani fabulosi, & Comici 17
 Auctoris mens, & studia 3. in Anglia
 163 Pisis laurea juridica donatus
 287. Theologica, & Philosophi-
 ca, in Urbe 287. Judex Brusfel-
 den-

densis Congregationis Benedicti-	
næ. 321 Vexationes ob publicum	
bonum 215. In Comitibus Colo-	
niensibus 86. quas viderit Larvas	
ibi ac Vindobonæ 87. in Galliis,	
& magna Britânia 119 ipsius Mo-	
destia 132 Vestfrisiæ.	140
<i>Avellini B. Andreae</i> ad faciem larva.	
pag.	23
Auræ manus, & Chirothecæ 259	
Auri Capilli.	154
Aures quibus truncatæ.	180
Austriacum Capillamentum Caroli	
V. & Jo: Austrii.	167.

B

B Aculi Papæ non usus 312 depo-	
sitio in sacris ædibus pag. 338.	
Monachis uti permissus	362
Bacchanalia 38. & seq. origo obscæ-	
na 42 Vide	50
Barbæ supposititiæ pœna 122. cären-	
tia probrosa.	171
Bartolocius Abbas. D Julius Lingue	
Sanctæ Præceptor Auctoris.	283.
Befana que vulgo.	29
Bellorius Jo. Petrus., ejusque Musæū	
32.53.	56.

Betæ Donaria.	290
Birretum quid , & an in Missa depo- nendum . 188 facultas gestandi. 192 plura de illo 196 pejus <i>Peru-</i> <i>chis</i> . Nouitas 188	198
Brachialia quę sint 223 Ecclesiastica quando usitata.	302
<i>Brancatus Cardin.</i> Promotor Theo- logicus Auctoris.	72
Brumalia festa quę.	38

C

C Alamus votiuus Iusti Lipsii.	
pag.	29
Calvities molesta , & reparata 145 & seq. Encomium ejus, & causa. pag.	147
Canonicor. Regular. Chirothecæ pag;	369
<i>Cantelmus S.R.E. Cardinalis</i> Jacobus Zelolus Pastor.	194
Cantus Hæreticorum qualis.	52
Capeile etymon.	255
Capillatura incōgrua Venerea 172 Ornatus damnatus 173 & seq.	
Capillorum excrementa , Cavitas, Nutritio .	199
Capillitium in Larvis 53 & 54 Vitu- peratio 127 Vox varia 128 Apud	

quos olim 135 & 136 Juueni cui- dam vento ablatum	148
<i>Capistrani D. Jo: Guanti.</i>	360
Caput operire quando consuetum.	
136 nudum, vel opertum, quan- do, & quibus 187.	1 P1
<i>Cardinalium Veltes in Larvis.</i>	101
<i>Carnevale idem ac Caronevale</i>	103
Origo 46 Pietas tunc Religiosa.	
pag.	49
Caude muliebrium vestium.	162
Causidici non bene habiti.	61
Cervule quale festum.	37
Chinenses an usi Chirothecis.	257
Chiridota vestis que	241
Chironomi qui.	36
Chirothecę vox 215 <i>V. Guanti.</i> Ro- mę varietas 224 Romanis que primę 244 species in Trajana Co- lumna ibid. quib. obtingatę 246 <i>Beatiss. Virginis</i> in Belgio 251 in Italia 252 <i>Varia potestio</i> 265 <i>Jactate Londini</i> 277 <i>D. Petri Cele-</i> <i>stinis</i> 313 <i>Jo: Capistranis</i> 360. Quibus pernegatę 335 344 ubi de Cleri- cis, 346 349 363 <i>Episcopi in aliena</i> <i>dięcesi</i> 313. 318 <i>Pseudo Episcopi</i> <i>Cantuarię</i> 316 <i>Alia vide sub aliis</i>	

372	verbis. Cisterciensium Abbatum.	
327	Canonic. Regular.	464
	<i>Christus servator</i> absque <i>Chirothecis</i>	
255	300 ipsius. Tunica qualis.	
	ibid.	
	<i>Ciampini Jo:</i> laus 330:	335
	Clericorum peccata 199 Capillatu.	
	ra 200 & seq. Regularium <i>Guanti</i>	
	minime	362
	Clerici, seu Patres Oratorii, quoad	
	<i>Chirothecas</i>	763
	Clericis quomodo Larve interdite	
	88 de Nocte 89 V.	99
	Cluniacensis Abbas est titulo <i>Cardi-</i>	
	<i>nalis</i> , & utitur <i>Chirothecis</i>	324
	<i>Colobium</i> quibus usu receptum, &	
	quid 241.	356
	Color flavus in capillis 155 & seq.	
	fulvus 157 Ruber ibid. in <i>Christo</i>	
	ibid. in <i>Chirothecis Episc.</i> V. ibid.	
	<i>Colletti di Dante</i> uti permitti in <i>Etru-</i>	
	<i>ria.</i>	341
	Coma laudata 158 à quibus culta	
	160 Gallis 160 Aragonensibus	
	167 Auguste Imperatricis laus.	
	pag.	273
	Comati olim Monachi.	170
	Comedia uti jam instituta	25

Con-

Cōcionatori licet signis animos ex- citare.	96
Convivia personata olim.	35
Corbejenſis Abbas cum Chirothe- cis.	324
Core quid Græcis.	240
Coreę olim Chirotheceę.	238
Cornelius à Lapide laudatus.	149
Corona Clericalis Apoſtolica.	185
Cortices cavati pro Larva	30
Corymbion capitis ornatus 138 & ſeq.	
Coſtae Lazari Auguſtini J.C. Elogium pag.	253
Criſta Mulierum capitalis 134. 135. V. 139 & 143 Neronis.	141
Crobum eſt <i>Perucha</i>	138
Cucullus quid.	137

D

D Acie Legati cum Chirotheſis . pag.	244
Demonis Larva 97 ac	98
Decani in Galliis cum Chirotheſis . pag.	327
Dictionarium Geographicum quale optimum.	217
Di-	

Digitalia, seu Dactylotheca.	221
Dispensationum abusus in Germania.	201
Doctores cum Guantis 287 quid Neapoli de iis 288 <i>Maschera</i> ipsorum vetite 73 modeste.	100
Doctus quis unde.	133
Donum Chirothecarum 277 uti permissum Religiosis, & aliis 363 ubi de Magistratibus. In Templis acceptum.	289
Donum ejusmodi Monialibus vetitum	361
Duellum ut Chirotheca indictum 275 & seq. punitum 277. & seq.	

E

E Leemosyne ubi petite cum <i>Guanto</i> pag.	284
Enti manus admota ad Evangelium ubi	339
Epimanicum Gręcorum quid.	302
Episcopales Anglorū vestes que 317 Episcopales Chirothecę 298 & seqq. mentio prima 301 numerus, color. 311: rubens libito Pictorum	
Episcopi Larva indicta 75 Episco-	pa-

palium Chirothecarum symbola.

V. suo verbo

Episcopus an possit larvari. 99

Evangelium nudo capite auditum.

pag.

190

Eucharistia triduo Bacchanalium.

ubi exposita 124 ea feria quinta

pluribi Neapoli: sumenda absque

Chirothecis 353 manibus tamen

velatis.

354

F

F *Abretti Raphaelis* laus. 249

Faciei per Notas, ac Tincturas
difformatio. 20

Farnesiana Bibliotheca olim celeberrima 132 sed Parmę hodie non desideranda. ibid.

Fœdera *Guantis* firmata. 280

Fœmina V. *Mulier: à Mascheris* abste-
neat. 91

Ferię in Bacchanalibus. 41

Ferula Pape tradita 312 forte quicquam simile Regali Sceptro. Non tamen synonymum cum Virga pastorali, ut D. Jo: Ciampino Oper

M u-

376

Musivi 15 fol. 121 arrisit. Certè
diversa à frutice.

Ferreeꝝ *Chirothecæ*. 259

Festis diebus an *Mascheræ* faciendæ

81 & 82 post sacrum V.82 & seq.

Fidei symbolum *Chirothecæ*. 264

Fides *Coloniensium*. 343

Flavus crinis quibus olim 137

Florentina Ditio commendata 122

Folia in Laruis 33

Fontanefius Hieronymus modo Romæ

insignis Unguentarius 227

Frangipani Guanti commēdati 273

Fraticellorum obscæna Hæresis 43

Frigidioribus *Chirothecæ*. 287

G

G Abella quid 207 *Guantorum*

æqua est ibid. Sic de *Peruchis*

pag. 181

Galerus, & Galericolus, est Capilli-

tium 136 & 137

Gallia Comata Regio ampla 160

Galli quoad *Mascheras* 83.84 Cleri-

ci pii, ac modesti 206 Gloriosi in

Lingua 255. Ipsorum *Peruchæ* 161

164 169. Mores ibid. plura de Ca-

pillis 165 pro Clericorum Capil-

litio 206 Clericorum modestia

com-

- commendata 357
 Gandavenſe Elogium 218 & 217
 Germani qualiter ſe perſonent 86
 Lati in diſpenſando 202 ut mali
 Adminiſtratores, de quibus *D.Th.*
p. 2. qu. 97. nu. 4. ipſorum Chiro-
 thecæ 248 Cenfura Auctorum, ac
 Apologia 254 Potatores 248. Ita-
 lis quid probrent ibid. Indulgen-
 tia ex primo Vitro poſt menſam.
 pag. 249
 Gladius *Caroli M.* 250 *Scanderbegi*
 ibid. *Goliath* ibid.
 Graves viri etiam perſonati jam pri-
 dem 41
 Græci Epifcopi abſque Chirothecis
 pag. 301 302
 Quantorum nomina ſeu epitheta
 255 257 220 & ſeqq. 266. proje-
 ctio 279 exemplum ſacrum ibi, &
 profanum. *Regis Chriſtianis.* 280
 uſu habiti à *Rege Hispan. Philippo*
II. 151 Munus Hispanicum Cæſa-
 ri gratum 29 Jactatio Circumla-
 toribus, & ſacras Conciones ha-
 bentibus 293 In templis appen-
 ſio 294 nimius ſumptus 298 ſa-
 crorum non permiſſio inferiori-
 bus.

bus Episcopo 356 V. *Chirotheca*
Gula idem, ac *Quantus* 220

H

H Abitus depositio Religiosi	
Apostaticum	364
Hannibalis versutia 33 In Capillis	
pag.	139
Heremitarum <i>Mascherę</i> prohibita	
pag.	37
Hereticorum fædi congressus	40
Cantus ex <i>Beza</i>	52
Hierosolymitanus Custos cum Chi-	
rothecis	331
Histrion <i>M. Ofilius</i>	25
Histrionica quęnam Ars 50. & seqq.	
Hyspani quoad <i>Peruchas</i> 169. Medi-	
ci cum Chirothecis	208
HolosERICA vestis rara	333
Hollandia quasi alterę Venetię poe-	
ticę expresse	40
Homagium Chirotheca ubi expres-	
sum	274
Homeri laus	238
Homicidium laruato an noceat	122
Honestas, & inhonestas in Larvis	
97 V. per tot. 100 &	101
Horę canonicę quomodo à Sanctis	
recitatę	186
	Ho-

Horologia venusta nonnullis impropria	379 128
Hungarorum Chirothecę	247

I

J Esuitarum Pietas in Carnis priviis lusibus 48	124
Imitationis vis in Larvis	26
Imperiales vestes <i>Mascheris</i> prohibi- tę 73 Imperialis <i>Guantus</i>	249
Infamia ut Chirothecis expressa	276
Interpretatio latina difficillima pag.	212
Investiturę cum <i>Guantis</i> 284	285
Neapolitana	286
Irregularitas ex Capillorum defe- ctu	197
Italica verba nonnunquam necessa- ria	212
Iter agentium Episcoporum <i>Guan- ti</i>	303
Judei Larva	99
Judicio non vocandi Larvati	121
<i>Junius</i> Franciscus, & Adrianus	163

L

L Aneę, & Lineę olim sacre Ve-	
stes 333 V.226 &	233
Lapideę Chirotheceę	267
Lapponum Chirotheceę	247
Larve quid olim 13 ad faciem 16	
Inventio 16 17 in Divinis Scriptu-	
ris	19
Lavandę que Chirotheceę sacre, & a	
quibus	333
Legatum Chirothecarum	289
Libertas in Mascheris	119
Librorum inopia dolorosa	132
Lingua Italica, & patrię grata	212
Lipsii Aedes ab Auctore invise	291
Locus Chirotheca servatus	342
quidue Colonie de summa fide,	
pag.	343
Londoño P: Nicolaus Garzias, ejusve	
Carmen	235
Lupercalia festa 40	47
Lupus P.Christianus laudatus 60.68	

M

- M** Agistratuū Jmagines in Lar-
vis an permiffē 41
- Majuma olim prohibita 77
- Manfredi P. Antonii Soc. Jefu* laus, &
carmen 210. V. Elogium initio.
- Maniē quid 9
- Manicarum in vestibus ufus, & ca-
rentia 241 plura de iis 302 303
& 304
- Manicata Dalmatica peculiaris. Di-
citur Chiridota, differtque à Co-
lobio absque Manicis ex *Du-Can-*
ge in *Magno Glossar.*
- Manipuli quid 221
- Manitiē olim 240
- Mantechæ*, sive Unguenta odorata,
quæ & ubi 225
- Manus pulchritudo in quo 218 abs-
que Chirothecis porrectio 265 &
266 Tactus cum illis ibid. abiur-
dum tangere Religiofo 266 *D.*
Petri callofē 300 *Christi* nude, &
cum longis digitis 300 Lavatio
vetus 340 Nuditas ibi. Velandē
Sacerdoti 351 quid olim *Genti-*
li-

libus	303
<i>Mariae Virginis</i> Chirothecę in Belgio 251 in Italia	252
Maronitarum Antistes cum Chirothecis	332
D. Martini Tunica, ejusve cultus	255
<i>Mascha</i>	6
<i>Maschera</i> qualis vox 4. Arabica 5 Italica 10. materia à quib. scripta 3 & 4 Vituperatę 62 varię 70 an prohibendę 76 & seqq. an ab Episcopo 92 Leges de iis 103 & seqq. Intempestivę 97 V. <i>Larvę</i> .	
<i>Maurus</i> Jo: Petrus egregius Sculptor pag.	54
Mediolani figurę Larvarum, earumque productio	82
Meretrices flavę in capillis	156
Messanenſes Canonici cum Chirothecis	332
<i>Milano</i> Unguentarius percelebris	226
Militaria pręmia an Chirothecę	245
Militibus Chirothecarum, & Ar- morum detractio penalis	337
Mimi olim varii 51 laudati 57 & 58 vitup rati	ibid.
Ministri avari carmine objurgati pag.	235
Mis-	

Missa sicca abrogata	383
Mitres muliebres 143 In Anglia nu- per resumpte 144 Abbatiales que pag.	96 322
Monachi vocati omnes Religiosi 98 ipsis <i>Guanti</i> non permittendi 357 & seqq. V. Vestes in Larvis indi- catę 72	98 98
Monetę usus cum Chirotheca	283
Moniales absq; <i>Guantis</i> 361 362 in Mascheris	99
Mortis memoria vetusta in Convi- viis 22 in Larvis	23
Mortuorum imagines, & <i>Guanti</i> 294	
Moscorum Chirothecę 297 Religio- si resecti in Capillis	208
Mulieres quomodo larvandę 104 112 ipsarum Crista seu Capitis ornatus 134. Hęc in Sicilia Re- gno nondum introducta.	
Mummiarum tegumenta	32

N

N <i>Aironius D. Faustus</i> laudatur pag.	332
Naturę abdita plura	209
Nazaręorum Coma	200
Nea-	

Neapoli quales <i>Mascheræ</i>	120	anti-
que <i>perucchæ</i>	161	Urbis laus
		343
Neapolitani verbosi		388
Negociatorum vita fraus est		169
D. Nicolai manus benedicens nuda		
pag.		302
Nocturnæ Bacchationes que	31.	Ma-
scheræ, & Barba spuria vetitæ		101
106 & 180 Priapi sacra		81
Nuditatis objurgata	80	Manuum Pe-
dumque Romanis	243	Nudipe-
dium Apostolicum		340 341
Numi cum capite mitrato		240

O

O bsidionibus Urbium Chirothe-		
ce usus		283
Operimentum capitis quale, & cui		
pag.		180
Osulum Manus nude	267	Auctor
ad Cæsareas, Regum, ac Princi-		
pum admissus		268,

P

P allium sacrum quibus proprium		
pag.		306
		Pa-

- Papa Chirothecis utitur, non vero
Baculo 313
- Parmensis Ducis Sereniss. Prudentia*,
in Bacchanalibus 88
- Parochis Gallis olim Chirothecæ
pag. 355
- Pecten capiti 46. Pectinis varia 202
an in templo licitus ibid.
- Pelles, & de iis plura 232 Urforum,
Canum, aliæque ibid. 230 Pelli-
cea, Pelliti populi 256 Zibellinæ,
Armellinæq; 257 in Larvis 33.34
in Austriacis Cadaveribus 34 Do-
natæ variæ ibid. & seqq. Urforum
in Norvegia usus 35
- Perse Comati 134 Persarum luxus
pag. 246
- Persona quid 10 & 11 Herba 12
Larva 13. variè ducta 25 & seqq
Corticea Arborum 21 Argentea
ibid. ex feno 23 ex Vitro, Cera
aliisque 24
- Personata facies 12 Persona *Guanto*
indicata 274
- Personati qui primum 24. Viri gra-
vis exemplum jucundum 28
- Personatus Ecclesiastici 14 & 15
- Petri Sanctii* *Bartoli* Musæum Romæ
R pag.

386

pag.

55

Perucha ejusque utilitas 198 quibus
luxuriosa 169 damnata 173 in
Concilio 176 in luctu mutanda
182 non omnibus splendida: ibi
& 183. Principum, Episcoporum,
195 an deferre sit peccatum 162
quid de Clericis sacrisque Viris
168 194 203 Executio in ea mi-
nime facienda: 162. Quando à
Gallis resumpta 167. 169
Vox hebræa 130 Origo Gallica
150 V. *Capillamentum*.

Peruchieri quot Lutetiæ 168.

Phalli muliebris gestatio 42

Picedus Papius Serennis. Parmens.

Ducis Consiliarius, ac Sign. Refe-
rend. 307.

Pictis imaginibus decent Chirothe-
cæ 335

Pieruccius Abbas *Serenis. Palatini*

Electoris Administer 192.

Plinii scholia ex Dalecampio, &

Harduino 131. V. *Arduinus*.

Precedentia in Mascheris 120

Prelati in Larvis modesti 100

Premonstratenses, Canonici Regu-

lares absque Chirothecis 526

Pri

Pricæus Joannes laudatus	387
Principes adimus absque Chirothe- cis 336 Pontificem aliosq; ibid.	31
Ptolemæus Franciscus J.C. Elogio di- gnus 159	262
Pulcinella vulgo quæ Larva	70
Pulchritudo pars Probitatis	134

R

R Apę, & Raphani superstitiosa Donaria	290
Ratio Capillorum 158 ignominiosa quibus	175
Religiosi an larvari queant 89 Eo- rum Vestes in Larvis vetiteę 72 98.106	
Reliquię quid	296
Repręsentationes sacre V. Spectacula	
Riccus Michael Angelus Cardinalis nunquam detectus	196
Romanę Leges in Mascheris	104
Mascherę quales	102

S

S Acredotes an valeant personari pag.	99
---	----

R

2

Sac-

Saccarum Persis festum	37
Sacripante R.P.D.SubDatarius scripsit adversus Clericorum Capillitium	208
Saltandi licentia vituperata	45
Saltationes uti defensę.90,ac	91
Saltatores personari	26
Salutandi facultas , & mos Gallicarum Puellarum	119
Saturnalia quę	37
Scriptores parvulorum	214
Sepulchrales Chirotheceę aliaq; & seq.	295
Serpentum Incantatio , & captio cum Chirotheceis	263
Sinenses personari	19
Sonetto <i>Espagnol</i> De <i>Guantis</i> 235. <i>V.</i> verbo <i>Carmen</i> , & <i>Versus</i> .	
Spectacula vituperata 60 & 61 facta uti admissa 95. <i>V.</i> <i>Mimica</i> , <i>Histrionica</i> .	
Spectrum Gellonis quid olim	7
Spinas effugiunt Chirotheceę	239
Statuarum finis, & honor Histrionibus	59
Streņę an Chirotheceę	245
Striga quę	6
Symbola Chirothecarum 281 <i>Epi-</i> <i>sco-</i>	

scoparium 305.306.

389

308.

T

T Actu Strumę an fanatę nuda	
Manu	268.
Tactus Chirothecarum sacrarum	
Laicis illicitus	334
Talemasca quid 7.	8
Theatrum Vitę humanę Beyerlin-	
chii cautę legendum	282
<i>Tholosanus Petrus Gregorius</i> lauda-	
tus	5
Tingendi Ars	27.
Tinctura Vultus à quibus derivata	
20 An licita 21 Capillorum ob-	
jurgata 149.152 & seqq.	
Toga in seriis, non in Ludicris	73
Tonsio Capillorum cōmendata	174
antiqua 184 ejus mos	149
Tonfores quando vocati	158
Tunica <i>Christi Domini</i> ubi	255
Turcarum Chirothece	248
Turritum caput	139

V

- V**allis Viridis Abbatissa, ac Provincialissa quę olim: plurima subiecta invisebat Cęnobia: utitur
- Chirothecis 331
- Vantus, & Wantus. V. Guantus, & Chirothecę* 217 Vox Germana 22
- Ucagna* quęnam pellis 223
- Velare caput cui licitum 185
- Venetiis libertas in Personis 86
- Venenatę Chirothecę 281
- Verecundię profunt Larvę 28
- Versus de Chirothecis Variorum 271 & seqq.
- Vestes Imperiales, & Magistratus Mascheris prohibite 73 sacre Larvis 94; ob peccatum introductę 237 *D. Philippo Nerio ab Eminentiss. Cardinali Ursino* oblate pag. 292
- Vestium mutatio an & quando licita 63 & 64 plura 67 & seqq. uti permissa 69 74 Ornatus Chirothecę, & in Militibus 287 288
- S. Victoris* Abbas Canon. Regul. quo. ad Chirothecas 226

- Vindemię cum Mascheris 29
 Vindocinensis Abbas ex titulo Cardinalis 325
 Vini intemperantia apud Germanos 248 & seqq. an Veteribus pag. 249
 Vitrum olim flexibile 24
 Unctio Capillorum damnata 150
 Unguentarii seu Chirothecarii multiplices 225. 231. 233 olim viles 229. Romę *Fontanesius* 226
 Vocabulis inest Eruditio 15
Vossius Isaac Auctori notus 163
 Urbium conditoribus Chirothecę pag. 283
Ursinus Fulvius 45 & 55
 Errata sic, & studiosius Purga
 fol. 25. *Comediarum*
     Comædiarum
 72. *Magyterium*
     Magisterium
 146. *Pecten masc. gen.*
 152. *Oblanda*
     blanda
 227. *Gen. 1. 2.*
     Gen. 3. 22.
 Nonnulla similia Lectori demandata. Alia sic vel melius supplenda.

Turritum Fœminarum caput
Vexillum Diaboli vocatum à D.
Bernard. Senensi Serm.

Periuchæ Clericales

Semper adhibite, & in sacris à Pa-
 tribus Societatis in Missionibus per
 Britanniam, ac Belgium.

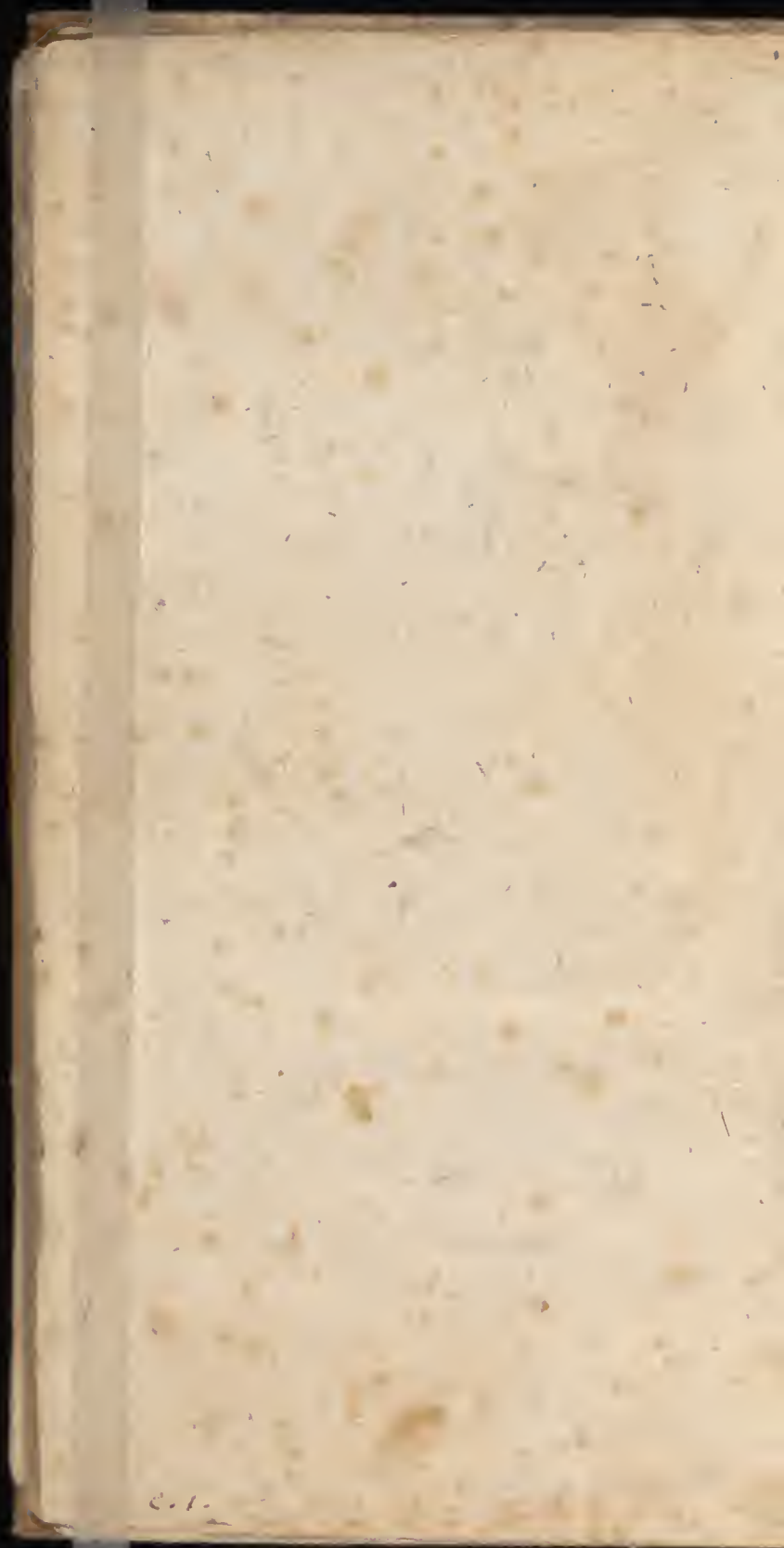
fol. 255. id humillimè petenti sup-
 ple *Visus est*, seu *Apparuit*.

fol. 288. In ceteris ferè *Italię Uni-*
versitatib id quoque. Supple etiam si
 nec verbum ullum per *Doctiss. P. Ma-*
gist. Franc. Ma-Brancaccinum in nu-
 pero suo *De Jure Doctoratus*.

In *Regio Neapolis Consilio*, si-
 ve *Rabulis*, seu *Causarum Actori-*
ribus, quam positis *Chirothecis* lo-
 qui permittum. Id curiosè adver-
 timus. At,

De *Chirothecis Hispanicis* viden-
 da lepida, quo ad *Odorem* in *Lydio*
Lapide Trajani Boccalini Insignis Sa-
tyrici.

2566 - 632

IN Napoli fu

ON A V

